

วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

Print ISSN 2229-2683
Electronic ISSN 2408-1418

Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities

ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2567
Vol. 14 No. 2 May - August 2024

GNRU

Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities

Print ISSN 2229-2683

Electronic ISSN 2408-1418

วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities

ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2567

Volume 14 No. 2 May – August 2024

เครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับเดือนมกราคม – เมษายน กำหนดเผยแพร่ เดือนเมษายน

ฉบับเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม กำหนดเผยแพร่ เดือนสิงหาคม

ฉบับเดือนกันยายน – ธันวาคม กำหนดเผยแพร่ เดือนธันวาคม

วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities

วัตถุประสงค์(Aims)

เพื่อส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษา
คณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ขอบเขต(Scope)

ผลงานที่ดีพิมพ์ อาจอยู่ในรูปแบบต่อไปนี้ บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์
กรณีศึกษา บทวิจารณ์หนังสือ บทความปริทัศน์ ในสาขาที่เกี่ยวกับศึกษาศาสตร์ จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์
บริหารธุรกิจ การจัดการ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิเทศศาสตร์ สื่อสารมวลชน สังคมวิทยา หรือ
สาขาที่เกี่ยวข้อง

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐรดา วงษ์นายะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.คงศักดิ์ศรีแก้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยณรงค์ ชันพริก

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรางณี เนรมิตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ โชติกเดชาณรงค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวรรณี จันทร์ตา

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพชยนต์ ลีริเสถียรวัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา จันท์ตรง

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

อาจารย์ ดร.จินดา คิริตา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ

Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความประจำฉบับ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา จันทรวง	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชีพ พุทประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.พีชญาดา พันเภา	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวนทอง เขาวีกรติพงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ แสงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐรดา วงษ์นายะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รองศาสตราจารย์ ดร.นิรดา เวชญาลักษณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รองศาสตราจารย์ ดร.กล้าหาญ ณ น่าน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา ปัญญา	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิพัฒน์ รักพรหมมงคล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม	มหาวิทยาลัยราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ลีตระกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบุญรัตน์ ต้นยะ	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมภาณดา จันดาหัวดง	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

คณะผู้จัดทำ

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐรดา วงษ์นายะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ กีก้อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลอยพรรณ สอนสุวิทย์

นายทวิทัต รวิมงคล

สำนักงานกองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

69 หมู่ 1 ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

โทรศัพท์ 055 706 555 ต่อ 1770

ขั้นตอนการดำเนินการ

บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารนี้ จะได้รับการพิจารณาและการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review Process) ในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน ในลักษณะ Double-blind Peer Review โดยวารสารมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. กองบรรณาธิการ ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องทางวิชาการของบทความต้นฉบับเบื้องต้น
2. จัดส่งต้นฉบับให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทความวิจัยและบทความวิชาการ เป็นผู้พิจารณาประเมินคุณภาพของบทความ จำนวน 3 คน
3. จัดส่งผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ให้เจ้าของบทความปรับปรุงแก้ไข หรืออธิบายหรือชี้แจงข้อสงสัยผ่านบรรณาธิการ
4. กองบรรณาธิการ ตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของบทความหลังปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) และพิจารณาความถูกต้อง สมบูรณ์ของบทความก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่
5. จัดทำต้นฉบับรูปแบบวารสารฉบับสมบูรณ์
6. กองบรรณาธิการดำเนินการเผยแพร่วารสาร

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ถือเป็นผลงานทางวิชาการของผู้ประพันธ์เอง
กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป
ผู้ประพันธ์ต้องรับผิดชอบต่อบทความของตน

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ เป็นวารสารในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ผ่านการประเมินคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Centre) ให้เป็นวารสารวิชาการในฐาน TCI กลุ่ม 1 ซึ่งก้าวเข้าสู่ปีที่ 14 ในการทำหน้าที่เผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย สำหรับวารสารฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม พ.ศ.2567 เป็นบทความวิจัย จำนวน 10 บทความที่น่าสนใจหลากหลายสาขา อาทิ บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยว การบริหารจัดการภาครัฐ การศึกษา สาธารณสุข ซึ่งผู้สนใจสามารถสืบค้นข้อมูลบทความวิจัย และบทความวิชาการที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว หรือสนใจส่งบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่จากระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ (Thai Journals Online : ThaiJO) โดยเข้าถึงได้ที่ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JGNRU>

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาทำหน้าที่เป็นผู้ประเมิน (Reviewers) อย่างเข้มแข็ง ในการพิจารณากลับกรองและตรวจสอบคุณภาพของบทความวิจัยให้มีความสมบูรณ์ถูกต้อง กองบรรณาธิการมุ่งมั่นที่จะพัฒนาและรักษาคุณภาพวารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ให้เป็นแหล่งตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยและและผลงานทางวิชาการที่มีคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การเผยแพร่ พัฒนา และต่อยอดองค์ความรู้ทางวิชาการและการวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศและท้องถิ่น ตามปรัชญาการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐรดา วงษ์นายะ

บรรณาธิการ

บทความวิจัย

1	การพัฒนาารูปแบบศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุตรดิตถ์ A MODEL DEVELOPMENT OF THE AGING REHABILITATION AND NURSING HOME OF UTTARADIT RAJABHAT UNIVERSITY. กัญญารัตน์ ผึ้งบรรหาร, ณิชารีย์ ใจคำวัง, อนุรักษ์ ปัญญานุวัฒน์, ชัชญาสุ ช่างเรียน.....	1
2	การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวแบบขับรถเที่ยวด้วยตนเอง เพื่อกระตุ้น การท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก THE DEVELOPMENT OF SELF-DRIVE TOURISM ROUTES TO SUPPORT AND STIMULATE TOURISM IN THAILAND ROYAL COAST. อัจฉราวรรณ เพ็งวันศุกร์, นรินทร์ สังข์รักษา.....	19
3	การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพเครือข่ายแกนนำเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงผ่านกระบวนการเรียนรู้สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์จังหวัดน่าน DEVELOPMENT OF LIFE AND CAREER SKILLS OF YOUTH LEADERS NETWORK UNDER THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY THROUGH LEARNING PROCESS TOWARDS THE CREATIVE ECONOMY IN NAN PROVINCE. ทศพล พงษ์ดีตะ, ภูริพัฒน์ แก้วศรี, สุชาติ สัตระกุล.....	41
4	อิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรเป็นปัจจัยเชื่อมโยง สภาพแวดล้อมในการทำงานไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน ในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนและอะไหล่ยานยนต์ THE INFLUENCE OF WORK MOTIVATION AND ORGANIZATIONAL COMMITMENT AS MEDIATOR FACTORS TOWARD WORKING ENVIRONMENT TO THE EMPLOYEE WORK EFFICIENCY IN THE AUTOMOTIVE PARTS AND SPARE PARTS INDUSTRY. ปิยะนุช พรหมประเสริฐ, ัมมะทินนา ศรีสุพรรณ, ประสิทธิ์ชัย นรากรณ์.....	59
5	การพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงนิเวศสำหรับการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวอิลีกทรอนิกส์ด้วย Brand Persona : กรณีศึกษา อำเภอพะโต๊ะและชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร INTEGRATED MARKETING COMMUNICATIONS DEVELOPMENT FOR ECOTOURISM DEVELOPMENT FOR ETOURISM MARKETING PROMOTION WITH BRAND PERSONA: CASE STUDIES OF PHATO DISTRICT AREA AND PITAK ISLAND COMMUNITY, CHUMPHON PROVINCE. อุษณีย์ เสาวรักษ์.....	75

สารบัญ (ต่อ)

ที่		หน้า
	บทความวิจัย	
6	กลยุทธ์การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา SMART GOVERNANCE STRATEGIES OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE. วุฒิชัย วงศ์ปัญญา, ทวนทอง เขาวงกิตพิงศ์, สมชัย วงษ์นายะ.....	88
7	กลไกบูรณาการนโยบายการศึกษาเพื่อจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชน : พื้นที่ ต้นแบบนวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุโขทัย INTEGRATION OF EDUCATIONAL POLICY FOR DEVELOPING A COMMUNITY COMPETENCY – BASED CURRICULUM : SUKHOTHAI EDUCATION SANDBOX. สุณี บุญพิทักษ์.....	107
8	การตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดความสามารถด้านความเข้าใจและใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี THE VALIDATION OF MEASUREMENT MODEL OF DIGITAL LITERACY OF PRE- SERVICE STUDENT TEACHERS IN THE FACULTY OF EDUCATION, RAMBHA BARNI RAJABHAT UNIVERSITY. อดิราช เกิดทอง, ภูวดล บัวบางพลู, ชีรพงษ์ จันทเปรี๊ยะ.....	123
9	รูปแบบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของ ครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง THE MODEL OF NEW PERSONNEL ADMINISTRATION FOR ENHANCING MOTIVATION FOR WORKING OF THE TEACHERS UNDER OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION IN THE LOWER NORTHERN REGION. ณัฐนันท์ จาดคำ, พญชฌิพล พญชฌิกุล, จารุนันท์ ขวัญแน่น.....	139
10	การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท่องเที่ยวเมืองนครสวรรค์สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 THE DEVELOPMENT OF LEARNING UNIT IN NAKHON SAWAN TRAVELLING FOR PRATHOMSUKSA 6 STUDENTS. ศิริดา ผิวทอง, สุชาติพย์ งามนิล.....	158

การพัฒนาารูปแบบศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

A MODEL DEVELOPMENT OF THE AGING REHABILITATION AND
NURSING HOME OF UTTARADIT RAJABHAT UNIVERSITY*

กัญญารัตน์ ผึ้งบรรหาร**

ณิชาธิย์ ใจคำวัง***

อนรรักษ์ ปัญญาวัฒน์****

ชัชญาสุ ข่างเรียน*****

(วันที่รับบทความ: 13 พฤษภาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 19 สิงหาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 21 สิงหาคม 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ กลุ่มตัวอย่างเลือกจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ๗/๗ คน ตามคุณสมบัติที่กำหนด ประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน ตัวแทนภาครัฐและเอกชน และผู้ประกอบการในจังหวัดอุตรดิตถ์ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า มีองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ 1) ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ภาครัฐ ภาคเอกชน ทรัพยากรบุคคลตามลักษณะวิชาชีพ งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ และครุภัณฑ์ โปรแกรมการบริการ 2) กระบวนการ มีระบบให้บริการสุขภาพแบบไปกลับและพักค้างคืน ครอบคลุมการส่งเสริม ป้องกัน ตรวจสุขภาพ รักษาและฟื้นฟู ค่าบริการที่กลุ่มเป้าหมายสามารถใช้ระบบร่วมจ่ายให้ศูนย์สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตคู่ขนานกับการฝึกภาคปฏิบัติให้แก่นักศึกษาและผู้ดูแล 3) กลไกการขับเคลื่อนบนฐานการจัดการด้วยเครือข่ายทางสังคมที่ผ่านการประเมินความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วมทั้งระดับกระทรวงและจังหวัด โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์กับหุ้นส่วนในชุมชน และ 4) ผลผลิตและผลลัพธ์ที่คาดหวัง ได้แก่ ผู้สูงอายุมีสุขภาพดี อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ และการเป็นมหาวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ ผลการประเมินพบว่ารูปแบบศูนย์ฯ มีความเป็นไปได้ในการจัดตั้งที่จะสามารถขับเคลื่อนให้เกิดเป็นรูปแบบที่เหมาะสมทั้งคุณสมบัติและองค์ประกอบ และเป็นการพัฒนาองค์ความรู้กับนวัตกรรมเชิงปฏิบัติให้เกิดผลลัพธ์ที่มีมูลค่าทางการเงิน สุขภาพผู้สูงอายุและทางสังคม ที่กลุ่มเป้าหมายสามารถสื่อสารเชื่อมต่อกันได้ด้วยระบบดิจิทัลเสริมจากการสื่อสารแบบเผชิญหน้าต่อไป

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, ศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ

*บทความวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

** อาจารย์, สาขาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, Email; Pongbunhan@hotmail.com

*** รองศาสตราจารย์, สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์,

Email; jkwnicharee@uru.ac.th (Corresponding Author)

**** ศาสตราจารย์เกียรติคุณ, นักวิจัยอิสระ, Email; aapt1951@gmail.com

***** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, Email; changrian@uru.ac.th

A MODEL DEVELOPMENT OF THE AGING REHABILITATION AND NURSING HOME OF UTTARADIT RAJABHAT UNIVERSITY

KANYARAT PHUENGBANHAN*

NICHAREE JAIKAMWANG**

ANURAK PANYANUWAT***

CHICHAYA CHANGRIAN****

(Received: May 13, 2024; Revised: August 19, 2024; Accepted: August 21, 2024)

ABSTRACT

This research and development aimed to develop a model of an aging rehabilitation and nursing home of Uttaradit Rajabhat University. The 77 key informants selected from stakeholders consisted of relevant aging care executives, public and private sectors' practitioners, and entrepreneurs in Uttaradit Province. The data were collected by using documentary analysis, a set of in-depth interview and focus group discussion issues; then, the collected data were analyzed qualitatively. The results showed that there were 4 components. First, the input components consisted of Uttaradit Rajabhat University and Uttaradit Hospital as the principal operational partners, public sectors, private sectors, professional human resources, budgets, buildings, supplies, and service programs. Second, the process components covered daycare and overnight care services, affordable service fee suitable for the target groups' application with a summative payment system and the nursing home's self-sufficiency. A promotion of lifelong education would be given to the elderly along with the university students' and caregivers' practicum. Third, the model's driving mechanism was based on social network, in which needs assessment was carried out by stakeholders and participatory knowledge management was among the ministerial and provincial officials, particularly Uttaradit Rajabhat University and community partners. Fourth, the expected outcomes would consist of healthy and well-being elderly people, aging-friendly environment, and aging-friendly university. The model evaluation results indicated the feasibility and appropriateness of the "elderly home's" establishment with its features and components, including a new innovative body of knowledge development with operational outcomes in terms of financial, aging health and social values with the target groups' digital and face-to-face communicability.

Keywords: A Model Development, The Aging Rehabilitation and Nursing Home Center

* This research article received support from Uttaradit Rajabhat University.

**Nursing Program, Faculty of Nursing, Uttaradit Rajabhat University, E-mail: Pongbunhan@hotmail.com

***Public Health Program, Faculty of Science and Technology, Uttaradit Rajabhat University, E-mail: jkwnicharee@uru.ac.th

(Corresponding Author)

****Independent Researcher, E-mail: aapt1951@gmail.com

*****Economics Program, Faculty of Management Sciences, Uttaradit Rajabhat University, E-mail: changrian@uru.ac.th

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์จำนวนผู้สูงอายุทั่วโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในปี พ.ศ. 2562 ผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี มีจำนวนถึง 1 พันล้านคน ในปี พ.ศ. 2573 คาดการณ์ว่าจะเพิ่มขึ้นเป็น 1.4 พันล้านคน และปี พ.ศ. 2593 เพิ่มขึ้นเป็น 2.1 พันล้านคน (World Health Organization, 2017) ประเทศสมาชิกอาเซียนที่เข้าสู่สังคมสูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) คือ สิงคโปร์ ในปี พ.ศ. 2564 มีสัดส่วนประชากรสูงอายุร้อยละ 22 (Thai Elderly Research and Development Institute Foundation, 2019) ส่วนประเทศไทย เข้าสู่สังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2565 มีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุ ร้อยละ 20.94 โดยเขตบริการสุขภาพที่ 1 มีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงที่สุด คือ ร้อยละ 26.82 รองลงมา คือ เขตบริการสุขภาพที่ 3 ร้อยละ 25.06 และเขตบริการสุขภาพที่ 2 ร้อยละ 23.43 ในเขตบริการสุขภาพที่ 2 พบว่า จังหวัดอุดรธานี มีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงที่สุด คือ ร้อยละ 26.93 รองลงมา คือ สุโขทัย ร้อยละ 25.89 และพิษณุโลก ร้อยละ 24.40 (Ministry of Public Health, 2022) อย่างไรก็ตาม การเข้าสู่สังคมสูงวัยจะส่งผลกระทบต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจเนื่องจากกำลังแรงงานซึ่งเป็นปัจจัยสำหรับการผลิตได้ลดลง คนวัยทำงานจึงต้องทำงานหนักเพื่อแบกรับภาระการเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น (Thai Elderly Research and Development Institute Foundation, 2019) ในขณะที่ค่าใช้จ่ายทั้งภายในครอบครัวและประเทศเกี่ยวกับสุขภาพและการรักษาพยาบาลมีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงในทางที่ถดถอยทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจและสังคม ผู้สูงอายุไทยมีทุกข์ คือ เหน็ด รุ้สึกไร้ค่า วิตกกังวล นอนไม่หลับ หรือซึมเศร้า (Department of Mental Health, Ministry of Public Health, 2018) และพบปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งหรือต้องอยู่ตามลำพังมากขึ้น ด้วยลักษณะครอบครัวปัจจุบันมีบุตรน้อย และเป็นครอบครัวขยาย บุตรหลานส่วนใหญ่ใช้เวลาไปกับการประกอบอาชีพนอกบ้าน (Putson, & Porsirichaisin, 2018) ผู้สูงอายุอยู่เพียงลำพังทำให้เกิดปัญหาตามมาได้ เช่น ไม่มีผู้ช่วยเหลือด้านกิจวัตรประจำวัน เสี่ยงต่อการพลัดตก หกล้ม และเมื่อเจ็บป่วยไม่มีผู้ดูแล (Ministry of Public Health, 2022) หลายครอบครัวจึงจำเป็นต้องส่งผู้สูงอายุไปดูแลในสถานดูแลผู้สูงอายุ (Boon-ek, 2021)

ทั้งนี้ ในปัจจุบันพบว่า สถานบริการดูแลผู้สูงอายุของภาครัฐมีจำนวนน้อยมาก ทำให้สถานบริการดูแลผู้สูงอายุที่ดำเนินการโดยภาคเอกชน เช่น เนอร์สซิงโฮม ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ โรงพยาบาลผู้สูงอายุ หรือศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูผู้สูงอายุ ซึ่งปัจจุบันมีถึง 4,000 แห่ง ทั่วประเทศ (Boon-ek, 2021) สำหรับศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในเขตภาคเหนือ ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ มีจำนวน 83 แห่ง จังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนมากที่สุด 47 แห่ง พิษณุโลก 16 แห่ง ลำปาง จำนวน 5 แห่ง ลำพูน 4 แห่ง ส่วนอุดรธานี แพร่ และพิจิตร มีจำนวน 3 แห่ง (Ministry of Public Health, 2022) ศูนย์ผู้สูงอายุในเขตภาคเหนือส่วนใหญ่ดำเนินการโดยภาคเอกชน และเป็นลักษณะดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยที่มีภาวะพึ่งพิงทุกกลุ่มวัย ไม่เฉพาะแต่รับดูแลผู้สูงอายุเพียงอย่างเดียว ทำให้ไม่เพียงพอต่อการให้บริการผู้สูงอายุ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และโครงสร้างประชากรของประเทศ โดยเฉพาะจังหวัดอุดรธานี และจังหวัด

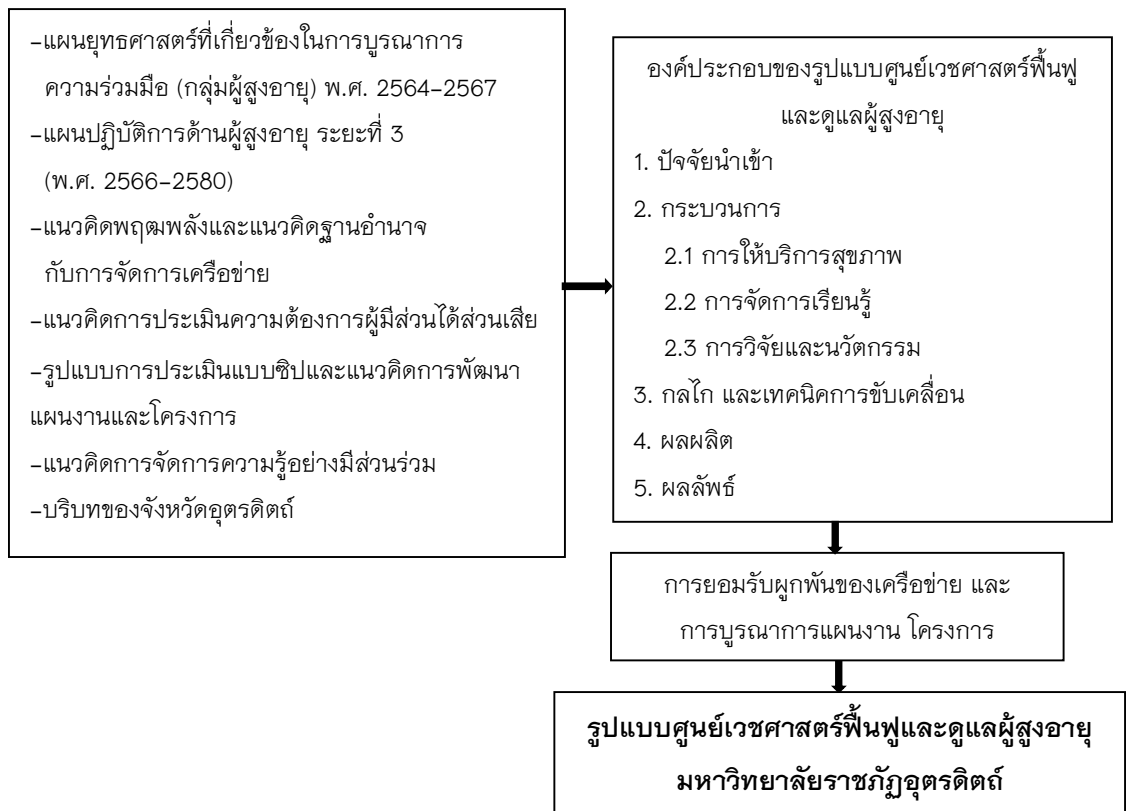
ใกล้เคียงที่ก้าวสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็ว ได้แก่ จังหวัดแพร่ที่เข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super-Aged Society) คือ ร้อยละ 30.70 จังหวัดน่านเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ ร้อยละ 27.01 จังหวัดสุโขทัยและพิษณุโลกที่พบว่าเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์เช่นเดียวกัน (Ministry of Public Health, 2022) เพื่อเตรียมการพร้อมรับ (Cope) ปรับตัว (Adapt) และเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉม (Transform) ในยุคสังคมสูงวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจึงได้สนใจจัดตั้งศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ ภายใต้แนวคิดการพลิกโฉม “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” ซึ่งหมายถึงการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับโครงสร้าง นโยบาย และกลไก เพื่อมุ่งเสริมสร้างสังคมที่ก้าวทันพลวัตของโลก และเกื้อหนุนให้คนไทยมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ที่มีความสามารถในการสร้างมูลค่าเพิ่มที่สูง และคำนึงถึงความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมในยุคสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์และการก้าวเข้าสู่ยุคสังคมสูงวัยระดับสุดยอดต่อไปในอนาคต การจัดตั้งศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยราชภัฏได้บูรณาการแนวคิดการสร้างธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ภายใต้การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายแบบสร้างสรรค์คุณค่าร่วม (Creating Shared Value) ในการสร้างนวัตกรรมการลงทุนทางสังคมที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคมมีส่วนร่วมในการออกแบบ ดำเนินการ และลงทุนสนับสนุนการแก้ปัญหาและเกิดผลลัพธ์ทางสังคมจากความร่วมมือของภาคีเครือข่าย (Social Impact Partnership) คือ เกิดผลลัพธ์ทั้งด้านการพัฒนาการศึกษา การพัฒนาคนทุกช่วงวัย (Thomas, 2015; Aliaksieieva, Zhygyr, Nagay, Antonenko, & Ovsannikov, 2023) เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อสุขภาพและความ เป็นอยู่ของผู้สูงอายุ (Henderson, Steiner, Mazzei, Docherty, 2022) การเพิ่มผลิตภาพ SMEs การฝึกอาชีพและการส่งเสริมการจ้างงานที่เป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน อย่างไรก็ตามโครงการจัดตั้งศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุมีลักษณะที่แตกต่างจากโครงการนวัตกรรมอื่นๆ ที่ผ่านมา ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษารูปแบบของศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ จังหวัดอุดรธานี เพื่อให้ได้รูปแบบของศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุที่มีความเหมาะสมของศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุทั้งในมิติ การพัฒนาทางการศึกษา การพัฒนาคนทุกช่วงวัย การพัฒนาด้านการบริการฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุอย่าง มีคุณภาพและครบวงจร และการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน และใช้เป็นต้นแบบความร่วมมือระหว่าง ภาคส่วนต่างๆ ในการสร้างนวัตกรรมการลงทุนเพื่อแก้ปัญหาสังคมที่มีคุณค่าทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

สำหรับกรอบแนวคิดการวิจัย คณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์กรอบการวิจัยแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในลักษณะการบูรณาการความร่วมมือ (กลุ่มผู้สูงอายุ) พ.ศ. 2564-2567 แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566-2580) (Department of Older Persons, 2024) มาตรการขับเคลื่อนเรื่องสังคมสูงวัย (Department of Older Persons, 2019) รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) (Stufflebeam, D.L. and others, 1971) ที่มีเอกลักษณ์สำคัญให้มุมมองการพัฒนารูปแบบ โครงการ แผนงานแบบองค์รวมภายใต้บริบทที่กำหนด ครอบคลุมองค์ประกอบเชิงปัจจัย และเชิงกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการใช้ ทรัพยากร การจัดการของหน่วยงานรัฐ เอกชนและชุมชนอย่างมีส่วนร่วม (Panyanuwat, A., 2005; Boonsaeng, W., Baimai, V., Panyanuwat, A., et al., 2013; Panyanuwat, A., Chakpitak, N., Tantayanusorn, N., et al., 2019) โดยสร้างกลไกขับเคลื่อนจากแนวคิดการประเมินความต้องการ และแนวคิดการจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วม ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Miao, T., Janchai, W., Panyanuwat, A., 2020; Panyanuwat, A., Pongwat, A., Xiangchi, T., et al., 2006) พจนกด้วยแนวคิดพหุพลัง (World Health Organization, 2002) แนวคิดฐานอำนาจกับการจัดการด้วยเครือข่ายทางสังคม แนวคิดการพัฒนาและประเมินโครงการ (Yarbrough, D.B., Shula, L.M., Hopson, R.K. & Caruthers, F.A., 2010) ระบบดิจิทัลเสริมจากการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Niemi, H., Pea, R. D. & Lu, Y., 2023) มาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

1.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ การบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ การทำธุรกิจเพื่อสังคม การสร้างคุณค่าร่วม การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ การบริหารจัดการองค์การที่มีประสิทธิภาพ และแนวคิดการประเมินและพัฒนาโครงการ

1.2 ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการจัดตั้งศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุประกอบด้วย 4 กลุ่ม คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง จำนวน 77 คน ดังนี้

1.2.1 กลุ่มผู้บริหารระดับจังหวัด จำนวน 12 คน ได้แก่ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอุตรดิตถ์ ที่รับผิดชอบงานด้านผู้สูงอายุ อธิการบดี รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดอุตรดิตถ์ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุขจังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลอุตรดิตถ์ รองผู้อำนวยการโรงพยาบาลอุตรดิตถ์ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้อำนวยการกองสาธารณสุข นายกเทศมนตรีเมืองอุตรดิตถ์ พัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอุตรดิตถ์ และหัวหน้ากลุ่มการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

1.2.2 บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์การที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและพัฒนาสุขภาพและความปลอดภัยของผู้สูงอายุ จำนวน 15 คน จากองค์การต่าง ๆ ดังนี้ 1) หัวหน้างานผู้สูงอายุและบุคลากรผู้รับผิดชอบงานผู้สูงอายุ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 3 คน 2) ทีมสหสาขาวิชาชีพโรงพยาบาลอุตรดิตถ์ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย อายุรแพทย์ แพทย์เวชศาสตร์ฟื้นฟู ทันตแพทย์ นักกายภาพบำบัด พยาบาลด้านผู้สูงอายุ 3) บุคลากรสายวิชาการที่ทำงานวิจัยและบริการวิชาการด้านผู้สูงอายุ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ จำนวน 5 คน 4) ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน 5) นักพัฒนาลังคมที่ดูแลงานผู้สูงอายุ จำนวน 1 คน

1.2.3 ตัวแทนภาคชุมชน จำนวน 45 คน คัดเลือกมาจากทุกอำเภอ อำเภอละ 5 คน โดยแต่ละอำเภอ ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชมรมสูงอายุ ผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ชุมชนคัดเลือกให้เป็นตัวแทนให้ข้อมูล

1.3 ผู้ประกอบการดูแลผู้สูงอายุและผู้มีภาวะพึ่งพิง จำนวน 5 คน ประกอบด้วยผู้ประกอบการในจังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 3 แห่ง จังหวัดแพร่ 1 แห่ง และจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 1 แห่ง

2. เครื่องมือที่ใช้วิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) สำหรับผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน ตัวแทนภาคชุมชน และผู้ประกอบการ ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด มีประเด็นคำถามเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบของเวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ได้แก่ คุณค่าและความสำคัญของการจัดตั้งศูนย์ฯ

ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ แนวทางการบริหารจัดการและการให้บริการ ผลผลิตและผลลัพธ์ที่คาดหวัง ผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

2.2 ประเด็นการวิพากษ์รูปแบบของศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุในบริบทของจังหวัดอุดรดิตถ์ ลักษณะและองค์ประกอบของรูปแบบศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิตและผลลัพธ์ ระบบกลไกและเทคนิคการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติจริงและบรรลุผลผลิตและผลลัพธ์ที่ต้องการ

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน ตัวแทนภาคชุมชน และผู้ประกอบการ และประเด็นการวิพากษ์รูปแบบของศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ สำหรับผู้เชี่ยวชาญประเมินและตัดสินใจ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านเวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ จำนวน 1 ท่าน พยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญด้านดูแลผู้สูงอายุในศูนย์ฯ 1 ท่าน นักเศรษฐศาสตร์ 1 ท่าน และผู้ประกอบการ 1 ท่าน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ปรับเปลี่ยนประเด็นข้อคำถามการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มให้มีความครอบคลุมเนื้อหาและการใช้ภาษา ให้มีความเหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่ม

จริยธรรมการวิจัย

โครงการวิจัยนี้ ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เครือข่าย มหาวิทยาลัยนเรศวร เลขที่ 0056/2565 ลงวันที่ 3 มีนาคม 2566 โดยกลุ่มตัวอย่างทุกคนได้รับคำอธิบายวัตถุประสงค์ รายละเอียดของการวิจัย และการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างก่อนลงนามในใบยินยอมก่อนเข้าร่วมการวิจัย

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยแบ่ง เป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาทฤษฎี งานวิจัย บริบทของจังหวัดอุดรดิตถ์และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร โดยทบทวนตำรา เอกสาร รายงานวิจัย และบทความวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย และการดูแลผู้สูงอายุทั้งในประเทศและต่างประเทศ จำนวน 25 เรื่อง แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปประเด็นสำคัญเพื่อใช้ในการร่างรูปแบบศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ

1.2 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยผู้วิจัยโทรประสาน ชี้แจงวัตถุประสงค์ การวิจัย หลังจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่มยินดีเข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา สถานที่ เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก และดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามวัน เวลา ที่นัดหมาย ก่อนรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ และให้ข้อมูลตามกระบวนการขอความยินยอม และดำเนินการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของการจัดตั้งศูนย์ฯ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ แนวทางการบริหารจัดการและการให้บริการ ผลผลิตและผลลัพธ์ที่คาดหวัง ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมจนได้ข้อมูลที่คุ้มค่า

1.3 ผู้วิจัยทำการสำรวจพื้นที่เพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ ประเมินการรายรับและรายจ่าย ทั้งด้านอาคาร สถานที่ ความต้องการวัสดุครุภัณฑ์ทางการแพทย์ วัสดุครุภัณฑ์สำนักงาน บุคลากร รวมทั้งรายจ่ายอื่นๆ ที่ใช้สำหรับการจัดตั้งและดำเนินเงินของศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ

ระยะที่ 2 ยกร่างรูปแบบศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ โดยดำเนินการดังนี้

2.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการสำรวจพื้นที่ ในระยะที่ 1 มาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อใช้ยกร่างรูปแบบศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

2.2 ยกร่างรูปแบบศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุและจัดทำเป็นรูปเล่มเพื่อเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญวิพากษ์และตัดสินใจความเหมาะสมของรูปแบบศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ

ระยะที่ 3 ตรวจสอบรูปแบบศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

2.1 ผู้วิจัยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระยะที่ 1 จำนวน 15 คน คือ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษา จำนวน 3 ท่าน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านเวชศาสตร์ฟื้นฟู จำนวน 3 ท่าน 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ จำนวน 3 ท่าน 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน และ 5) ผู้เชี่ยวชาญด้านระบบบริการสุขภาพ จำนวน 3 ท่าน โดยกำหนดคุณสมบัติ คือ 1) มีประสบการณ์เฉพาะด้านนั้นๆ อย่างน้อย 10 ปี และ 2) ยินดีให้ความร่วมมือในการวิพากษ์รูปแบบฯ

2.2 ผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ให้ผู้เชี่ยวชาญวิพากษ์รูปแบบศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุและดำเนินการวิพากษ์รูปแบบศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุตามวัน เวลา ที่นัดหมาย โดยการสนทนากลุ่มเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการวิพากษ์และตัดสินใจ (Expert Decision) ความเหมาะสมของรูปแบบศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ

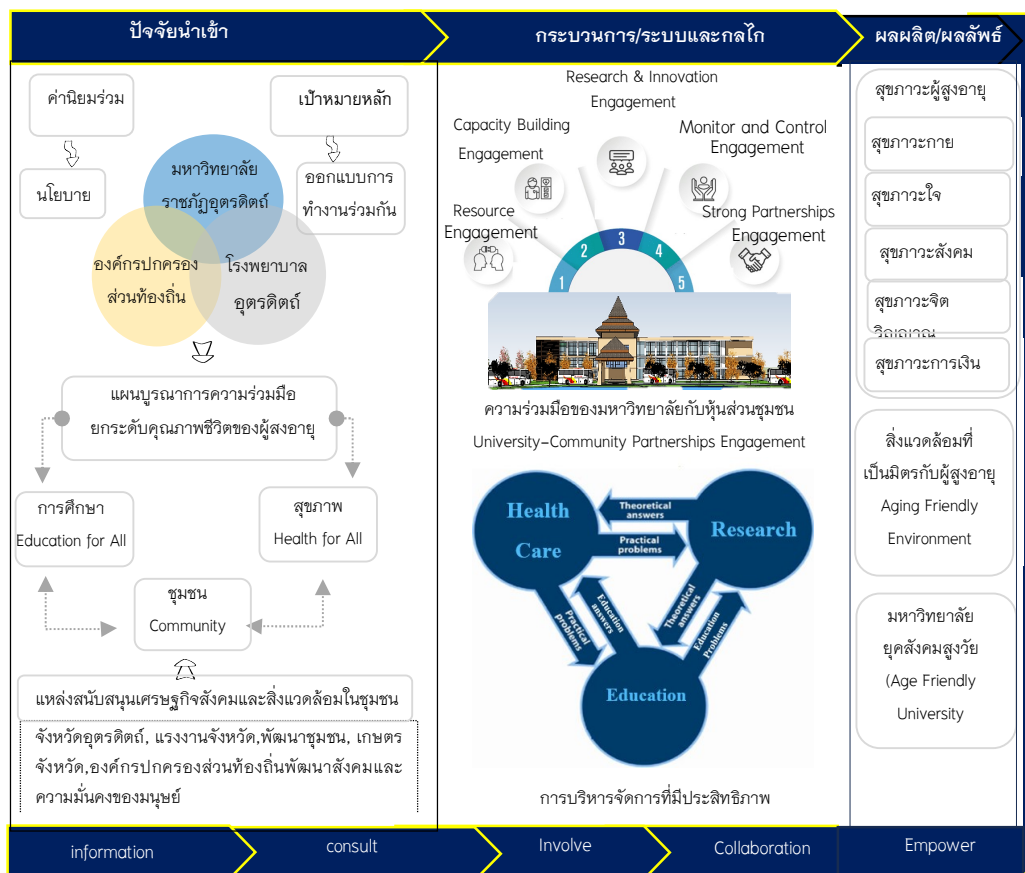
2.3 นำข้อมูลที่ได้จากการวิพากษ์มาสังเคราะห์และปรับปรุงแก้ไขรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและจัดทำรูปเล่มรูปแบบศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุฉบับสมบูรณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการถอดเทปเป็นคำพูดแล้วนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการจำแนกชนิดข้อมูลเป็นชนิด หมวดหมู่ตามกรอบแนวคิดการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ พบว่า มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

ภาพที่ 2 รูปแบบของศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
สำหรับรายละเอียดของผลการศึกษารูปแบบของศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ มีดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย 1) หุ่นส่วนการทำงาน โดยมีหุ่นส่วนหลักในการขับเคลื่อน 3 ระบบหลักสำคัญ คือ ระบบการศึกษาโดยมีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์เป็นแกนหลัก ระบบสุขภาพมีโรงพยาบาลอุดรดิตถ์เป็นแกนหลัก และระบบชุมชนโดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแกนหลักในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุร่วมกับหุ่นส่วนสนับสนุนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน 2) การสร้างค่านิยม (Shared Value) วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายร่วมกัน คือ ขับเคลื่อนให้มีมหาวิทยาลัยที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ สถานสุขภาพที่มีการจัดการและสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน โดยหุ่นส่วนมีส่วนร่วมในการออกแบบการทำงานภายใต้การใช้ทรัพยากรบุคคลตามลักษณะวิชาชีพ อาครสถานที่ วัสดุ และครุภัณฑ์ที่สามารถใช้ร่วมกันได้และได้รับประโยชน์ร่วมกัน

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ บริการหลักของศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุบูรณาการพันธกิจของมหาวิทยาลัยที่เป็นทุนเดิม คือ การจัดการเรียนรู้ การวิจัย และบริการวิชาการกับพันธกิจใหม่ คือ การให้บริการสุขภาพ ดังนี้ 1) ด้านบริการสุขภาพ (Health care) ให้การบริการสุขภาพแบบไปกลับและ

รับจ้างคืน ครอบคลุมการส่งเสริม ป้องกัน ตรวจสุขภาพ รักษาและฟื้นฟู ด้วยโปรแกรมการดูแลที่เหมาะสม กับผู้สูงอายุแต่ละประเภท 2) ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุคู่ขนานกับการฝึกภาคปฏิบัติ ให้กับนักศึกษาและผู้ดูแล 3) ด้านการวิจัย (Research) พัฒนางานองค์ความรู้กับนวัตกรรมเชิงปฏิบัติการการนำ ผลงานวิจัยและนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการให้บริการเพื่อบรรลุผลลัพธ์ที่มีมูลค่าเป็นตัวเงิน สุขภาวะและ มูลค่าทางสังคม คือ ผู้สูงอายุและช่วงวัยมีความรอบรู้ด้านสุขภาพดีขึ้น มีการสร้างงาน สร้างรายได้ ธนาคารเวลา และสนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างคุณค่าให้กับผู้สูงอายุ รวมทั้งร่วมพัฒนาระบบสุขภาพระยะกลาง ระยะยาว การมีสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัยและระบบการจัดการช่วยเหลือผู้สูงอายุเมื่อมีภาวะฉุกเฉิน

องค์ประกอบที่ 3 ระบบและกลไกการขับเคลื่อน (Driving Systems and Mechanisms) จากการ ทบทวนเอกสาร งานวิจัย พบว่า กลไกขับเคลื่อนการทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและ ภายนอกมหาวิทยาลัยเป็นสิ่งสำคัญ บนฐานการจัดการด้วยเครือข่ายทางสังคมที่ผ่านการประเมินความ ต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วมทั้งระดับกระทรวงและจังหวัด โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์กับหุ้นส่วนในชุมชน โดยกำหนดระดับการมีส่วนร่วมให้เหมาะสม กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแต่ละกลุ่ม ตั้งแต่การให้ข้อมูล (Information) การร่วมปรึกษาหารือหรือให้ ข้อคิดเห็น (Involve) การร่วมมืออย่างต่อเนื่อง (Collaboration) จนถึงการเสริมอำนาจให้ผู้ตัดสินใจ (Empower) ดังนั้นการขับเคลื่อนงานศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุเพื่อตอบสนองความต้องการของ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะต้องดึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมามีส่วนร่วมให้เหมาะสม เช่น ผู้ใช้บริการ ควรเผยแพร่ ข้อมูล เวทีนำเสนอข้อมูล และจัดตั้งคณะทำงาน ต้นแบบความคิดเห็นเพื่อนำสู่การปฏิบัติ ในส่วนของ ผู้บริหารควรจัดทำข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อสร้างให้เกิดความร่วมมืออย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ควรพัฒนาระดับความร่วมมือ (Engagement) ภายใต้การมีส่วนร่วมในลักษณะเชิงสถาบันที่เป็นหุ้นส่วน ระยะยาว (Long-Term Partnerships) ผ่านระบบและกลไกการดำเนินงานบนฐานพันธกิจสัมพันธ์ ระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์กับหุ้นส่วนในชุมชน (University-Community Partnerships Engagement) ผ่านกระบวนการวิจัยแบบชุมชนเป็นฐาน (Community Based Research) เพื่อให้เกิดการใช้ ทรัพยากรร่วม (Resources Engagement) การมีส่วนร่วมยกระดับศักยภาพของบุคคล (Capacity Building Engagement) ร่วมสร้างนวัตกรรมในชุมชน (Innovator Engagement) รวมทั้งร่วมวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทั้ง องค์ความรู้ใหม่ ภายใต้ความร่วมมือที่ความเข้มแข็งของหุ้นส่วน (Strong Partnerships Engagement) สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มผู้ให้บริการความสำคัญกับระบบและกลไกการขับเคลื่อนให้ เกิดการจัดตั้งศูนย์ที่มีรูปแบบการทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ ผลักดันให้ เกิดความร่วมมือตั้งแต่เชิงนโยบาย และการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่ผลผลิต ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย ทั้งทางด้าน สุขภาพ การส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างรายได้

องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิต/ผลลัพธ์ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะนำไปสู่การกำหนดปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ระบบและกลไกการขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป้าหมายของการจัดตั้งศูนย์เวช ศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ได้จากการทบทวนนโยบายทุกระดับ

งานวิจัยทั้งภายในและต่างประเทศพบว่ามุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และลดความเหลื่อมล้ำในยุคสังคมสูงวัย นำมาบูรณาการกับการศึกษาความต้องการและการสะท้อนความคิดของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นำมากำหนดเป็นผลผลิตและผลลัพธ์ที่คาดหวัง ดังนี้ 1) ยกระดับสุขภาวะและความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุในทุกมิติ 2) การมีสถานที่ที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (Age-friendly place) โดยจัดสถานที่อำนวยความสะดวกและปลอดภัยแก่ผู้สูงอายุ เช่น ทางเรียบ ทางลาด ราวจับ ม้านั่งพัก ทั้งที่อยู่ภายนอกอาคารและในอาคาร เพื่อให้ผู้สูงอายุสะดวกในการเคลื่อนไหว สามารถเดินทางจากที่พักไปตามพื้นที่ต่าง ๆ ของตัวอาคารได้ และ 3) การเป็นมหาวิทยาลัยที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (Age Friendly University)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบของศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ มีองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ระบบและกลไกการขับเคลื่อน และ 4) ผลผลิต/ผลลัพธ์ ซึ่งทุกองค์ประกอบมีความสำคัญและมีผลต่อความสำเร็จขององค์การตามบรรลุปเป้าหมายที่กำหนดอย่างยั่งยืน (World Health Organization, 2017) องค์ประกอบที่ 1 องค์ประกอบเชิงปัจจัย โดยให้ความสำคัญต่อบุคลากรด้านหุ่นยนต์ เนื่องจากหุ่นยนต์เป็นปัจจัยนำเข้าสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย เนื่องจากวิธีการทำงานแบบเดิมไม่จำเป็นจะเป็นการทำงานโดยวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่ง หรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง หรือใช้องค์ความรู้ในศาสตร์สาขาใดสาขาหนึ่งเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริงและมีความยั่งยืน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดทั้งจากองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน รวมทั้งองค์กรศาสนา มูลนิธิ และชมรมต่างๆ ต้องเปลี่ยนผ่านการทำงานรูปแบบเดิมสู่การทำงานร่วมกันแบบบูรณาการข้ามสาขาวิชา (Transdisciplinary) ข้ามองค์กร และผสานองค์ความรู้จากหลากหลายสาขาและต้องร่วมมือกันทำงานอย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ (Stronger Collaboration of Partnerships) (World Health Organization, 2022) ภายใต้ค่านิยม พันธกิจ การกำหนดกลยุทธ์และออกแบบการทำงานร่วมกันที่ชัดเจน และเสริมพลังการทำงาน (Empowerment) ซึ่งกันและกัน (Sukartini, T., Masfi, A., & Hidayat, A. A. A., & Nursalam, N., 2020) อย่างไรก็ตามการบูรณาการกิจกรรมหรือโครงการในการทำงานร่วมกันเพื่อมวลชน ไม่ว่าจะจากการริเริ่มจากหน่วยราชการ หรือประชาชน ไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอน ไม่ซับซ้อนนักเพียงต้องอาศัยการจำแนก 2 ประเด็นสำคัญ คือ ประเด็นแรกเป็นงานที่จะทำและหวังผลที่จะได้ ออกจากกระบวนการสร้างความรู้สึกร่วมกัน เพื่อให้เกิดการรับรู้ด้วยความตระหนักถึงความจำเป็นต้องทำกิจกรรมหรือโครงการให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายร่วมกัน ด้วยภาระหน้าที่ตามกฎหมายที่หน่วยราชการนั้นๆ ต้องรับผิดชอบและเกิดประโยชน์แก่ประชาชนที่เป็นผู้รับผลประโยชน์โดยตรง และประเด็นที่สอง เป็นการบูรณาการผ่านการสร้างความรู้สึกร่วมกันในภาวะของความตระหนักซึ่งสองประเด็นนี้จะเชื่อมโยงกันให้เกิดพลังแห่งการขับเคลื่อนกิจกรรมหรือโครงการแบบบูรณาการ บนพื้นฐานของความไว้วางใจ ให้เกียรติการเป็นเจ้าของผู้รับผิดชอบร่วมกันตามบทบาทหน้าที่ที่ประสานกันอย่างลงตัว ด้วยความสำคัญเท่าเทียมกัน (Phuengbanhan, K., Saiseesob, K., Onseeng, W., Pitinoppakun, V., & Jaikamwang, N., 2023) การบูร

ณาการความร่วมมือของหุ้นส่วนตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา สร้างค่านิยมและกำหนดเป้าหมายร่วม นำสู่การวางแผนพัฒนาและใช้ทรัพยากรที่เป็นปัจจัยนำเข้าร่วมกันจึงมีความสำคัญในการนำไปสู่ผลลัพธ์ตามเป้าหมายอย่างยั่งยืน (Alieksieieva, H., Zhygyr, V., Nagay, I., Antonenko, O. & Ovsannikov, O., 2023; World Health Organization, 2017) และเกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ (Henderson, F., Steiner, A., Mazzei, M., Docherty, C., 2022)

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ ประกอบด้วยบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดตั้งศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมสูงวัย เนื่องจากพบว่าแนวโน้มทั้งในประเทศและต่างประเทศ สถานะบริบาลสำหรับผู้สูงอายุทุกรูปแบบมีความสำคัญและเป็นที่ต้องการในสังคมสูงวัยและเป็นธุรกิจที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง(Boon-ek, 2021; Suhadi, Amalia, Sudarwan & Kusuma, 2020; Olikawa & Nishimura, 2023; DBMR, 2023) ในจังหวัดอุดรดิตถ์และจังหวัดใกล้เคียงยังไม่มีสถานบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุของภาครัฐ ส่วนสถานบริบาลผู้สูงอายุของภาคเอกชนทุกแห่งให้บริการรวมทุกกลุ่มอายุ ดังนั้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจึงมีความต้องการให้ศูนย์เวชฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุได้จัดบริการด้านสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุทั้งในลักษณะไม่พักค้างคืนและค้างคืน โดยให้บริการผู้สูงอายุทุกกลุ่มและครอบคลุมทุกมิติ และบริการแบบครบวงจร One Stop Service ที่มีคุณภาพและในราคาที่เข้าถึงได้ โดยในอนาคตต้องการให้ภาครัฐร่วมจ่าย นอกจากนี้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการให้ศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุควรเชื่อมโยงการดูแลระหว่างสถานบริการทุกระดับ อาทิ สิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ทั้งระบบขนส่งสาธารณะ อาคารสถานที่ พื้นที่พักสาธารณะ และที่อยู่อาศัยให้เอื้อต่อการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุและทุกกลุ่มในสังคม รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมและการเรียนรู้ที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมความรู้และศักยภาพในการดูแลสุขภาพตนเอง การสร้างอาชีพ และรายได้ การร่วมกิจกรรมสันทนาการ และให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนในเชิงปฏิบัติของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์และมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานทางการศึกษาหรือหน่วยงานทางสาธารณสุข และโรงพยาบาล ที่เกี่ยวข้องได้ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและใช้องค์ความรู้และนวัตกรรมสู่การปฏิบัติ (Phuengbanhan, K., Saiseesoob, K., Onseng, W., Pitinoppakun, V., & Jaikamwang, N., 2023) และจากการศึกษาพบว่ามีความเป็นไปได้และมีความคุ้มค่าในการลงทุนที่จะให้ผลตอบแทนทางสังคมทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน (Phuengbanhan, K., Panyanuwat, A., Changrian, C., & Jaikamwang, J., 2023) ซึ่งกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายจำเป็นต้องมีแนวทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ (Sukartini, T., Masfi, A., & Hidayat, A. A. A., & Nursalam, N., 2020) ผู้เกี่ยวข้องต้องมีทิศทางการบริหารจัดการและการดำเนินงานของที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพเนื่องจากมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อกระบวนการดำเนินงาน (Moonsri, 2022) และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Alam, P. A., 2017; Masfi, A. & Sukartini, T., 2020; Nitidhananunt, K., Ractham, A., Chirinanng, P., & Chaisakunkerd, U., 2021)

องค์ประกอบที่ 3 ระบบและกลไกขับเคลื่อนการจัดตั้งและดำเนินงานของศูนย์ฯ คือ การมีส่วนร่วม การสร้างการตระหนักรู้ การจัดการความรู้ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ ร่วมกันด้วยความรู้สึกเป็นเจ้าของ

ร่วมรับผิดชอบ (Responsibility) หรือร่วมรับผิดชอบ (Accountability) ที่จะนำไปสู่การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการกิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุร่วมกันได้และเกิดพลังแห่งความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (Synergy) จึงจำเป็นต้องสร้างความตระหนักรู้ อาจผ่านกระบวนการย่อยที่เรียกว่าการจัดการความรู้ (Knowledge management) ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการแบ่งปันทรัพยากรทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ มาใช้ในกิจกรรมหรือโครงการ ที่ได้คิดริเริ่ม วางแผน วางโครงการ กำหนดกลยุทธ์ ขั้นตอนการทำงาน การจัดการทรัพยากรให้ลงตัวกับแผนการทำงานของโครงการนั้น ๆ การบูรณาการนี้อาจจำแนกองค์ประกอบสำคัญนั้น มีอยู่ 4 มิติด้วยกัน คือมิติของคุณลักษณะบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมที่ให้ความสำคัญเท่าเทียมกัน และในมิติขององค์ประกอบเชิงปัจจัย เชิงกระบวนการ ที่ต้องอาศัยเงื่อนไขของกลไกที่จะขับเคลื่อนการดำเนินงานสู่ภาคปฏิบัติจากความคิดที่ได้ริเริ่มไว้แล้วนั้นให้เกิดผลตามที่ต้องการของหุ้นส่วนที่เข้ามามีส่วนร่วม หากการบูรณาการปราศจากปัจจัยทั้งภายในภายนอกที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดผลลัพธ์ ก็จะเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์เวชศาสตร์พื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ (World Health Organization, 2022) ทั้งนี้ด้วยทุนเดิมของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ที่ทำงานโดยใช้ฐานพันธกิจสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์กับหุ้นส่วนในชุมชน (Community University Engagement) และมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ได้เปลี่ยนผ่านการทำงานในรูปแบบบริการวิชาการ คือ ให้ความรู้ (information) เป็นที่ปรึกษาทางวิชาการ (Consult) และทำงานร่วมกัน (Involve) สู่เป้าหมายการบูรณาการการทำงานร่วมกัน (Engagement) แบบประสานความร่วมมือ (Collaborate) ทั้งร่วมคิด ร่วมกำหนดค่านิยม ร่วมทำ ร่วมวางแผน ออกแบบ ใช้ทรัพยากรในการทำงานร่วมกันและได้ประโยชน์ร่วมกันในลักษณะหุ้นส่วน การทำงานระยะยาว เพื่อให้มหาวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ทุกปัญหาของชุมชน ซึ่งพบว่า ในปี 2562 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ได้เป็นหุ้นส่วนสำคัญของจังหวัดอุตรดิตถ์ในการจัดทำแผนแบบบูรณาการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุของจังหวัดอุตรดิตถ์ พ.ศ. 2563-2567 ประกอบด้วย 11 กลยุทธ์ เพื่อขับเคลื่อนการเตรียมรองรับการเข้าสู่สังคมสูงอายุของจังหวัดอุตรดิตถ์ ภายใต้ความร่วมมือของทุกภาคส่วน ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลอุตรดิตถ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ศึกษาธิการจังหวัด การศึกษานอกโรงเรียน เหล่ากาชาด พัฒนาชุมชนจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด แรงงานจังหวัด เกษตรจังหวัด สถิติจังหวัด และในปี พ.ศ. 2564 ได้ร่วมลงบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) มอบหมายให้ทุกภาคส่วนเป็นผู้รับผิดชอบหลักในแต่ละกลยุทธ์ตามภารกิจปกติของแต่ละภาคส่วน ในส่วนของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์เป็นผู้รับผิดชอบหลัก ในกลยุทธ์ที่ 9 ปฏิรูประบบข้อมูลเพื่อขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ และกลยุทธ์ที่ 10 พลิกโฉมนวัตกรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งการจัดตั้งศูนย์เวชศาสตร์พื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุนอกจากเป็นหนึ่งในนวัตกรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมสูงอายุแล้วยังเป็นเส้นทางที่จะนำไปสู่การพลิกโฉมมหาวิทยาลัยสู่การเป็น “มหาวิทยาลัยพันธกิจสัมพันธ์ที่มีคุณภาพและสร้างคุณค่าเพื่อพัฒนาท้องถิ่น” ภายใต้รากฐานและแนวคิดพันธกิจสัมพันธ์ซึ่งเป็นทุนเดิมที่มหาวิทยาลัยได้ร่วมเดินบนเส้นทางพัฒนาชุมชนท้องถิ่นกับภาคีเครือข่ายมาอย่างยาวนานจากบริการวิชาการสู่เป้าหมายการเป็นหุ้นส่วนและเสริมพลังอำนาจ (Empower) ซึ่งสอดคล้องกับหลาย

ประเทศที่มีนโยบายให้ทุกภาคส่วนทำงานร่วมกันและจัดให้มีพื้นที่ทำงานร่วมกันระหว่างภาคสาธารณสุขและภาคส่วนอื่น เพื่อให้เข้าใจข้อจำกัดของภาคส่วนต่าง ๆ และประโยชน์ที่จะได้รับ และบ่งชี้ ปัญหา/อุปสรรคและโอกาสในการบรรลุประเด็นเรื่องสุขภาพและผลประโยชน์ร่วมกัน (Co-Benefit) (World Health Organization, 2022)

องค์ประกอบที่ 4 ผลลัพธ์/ผลผลิต เนื่องจากเป้าหมายของการจัดตั้งศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ เป็นหนึ่งนวัตกรรมการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและลดความเหลื่อมล้ำในยุคสังคมสูงวัย ซึ่งตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ที่มียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุ จำนวน 2 ยุทธศาสตร์ คือยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ และยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม รองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ และยกระดับสุขภาวะเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน (National Strategy Secretariat Office, Office of the National Economic and Social Development Board, 2022) แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ซึ่งมีเป้าหมายหลักเพื่อพลิกโฉมประเทศไปสู่ “เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน” หรือ “Hi-Value and Sustainable Thailand” (Office of the National Economic and Social Development Council, 2022) รวมทั้งนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมได้ออกแบบให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วม ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในลักษณะแพลตฟอร์ม (Platform) ความร่วมมือตามเป้าประสงค์ของการพัฒนาประเทศในยุคสังคมสูงวัย ทั้งด้านพัฒนากำลังคนและศักยภาพชุมชน โดยการสร้างการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชุมชน ภาคเอกชน ผนวกภาคีรูปแบบต่างๆ ที่เอื้อต่อการดูแลผู้สูงอายุ ให้สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุข และอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (Aging -Friendly Environment) ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏได้บรรลุประเด็นผู้สูงอายุเป็น 1 ใน 5 ประเด็นการขับเคลื่อนของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ คือ การพัฒนารองรับสังคมสูงวัยเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิต เพื่อตอบสนองต่อนโยบายทุกระดับและนโยบายการพลิกโฉมสู่การเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและชุมชนอื่น ๆ และการบรรลุสู่การเป็นต้นแบบของการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อสูงอายุ (Age-Friendly University) ดังนั้นการกำหนดผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงานของศูนย์ที่สำคัญ คือ ผู้สูงอายุมีสุขภาวะที่ดี อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและมหาวิทยาลัยราชภัฏพัฒนาสู่การเป็นมหาวิทยาลัยที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ควรนำรูปแบบศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุที่พัฒนานี้สู่การปฏิบัติ โดยทำงานแบบบูรณาการการทำงานร่วมกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยทั้ง

องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในลักษณะของหุ้นส่วน คือ การได้รับประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งและหนุนเสริมการดำเนินงานของศูนย์เวชศาสตร์พื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ

2. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ควรบูรณาการการดำเนินงานของศูนย์เวชศาสตร์พื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุกับยุทธศาสตร์กับพันธกิจของมหาวิทยาลัย ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ จัดระบบและโปรแกรมการให้บริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ที่เอื้อต่ออาจารย์และนักศึกษาหลักสูตรหรือสาขาที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรม ส่งเสริมสุขภาวะและความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ

3. คณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ควรกำหนดค่านิยม วิสัยทัศน์ เป้าหมายร่วม และจัดทำแผนกลยุทธ์แบบบูรณาการกับแผนกลยุทธ์ทุกระดับ และกำหนดแนวทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อความสำเร็จของศูนย์เวชศาสตร์พื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุ ทั้งที่มีมูลค่าเป็นตัวเงิน สุขภาวะ และมูลค่าทางสังคม

4. ผู้นำองค์กรควรสร้างการรับรู้เกี่ยวกับศูนย์เวชศาสตร์พื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุให้กับหุ้นส่วนทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผ่านช่อง ทั้ง Offline ได้แก่ การจัดประชุมหรือกิจกรรมการจัดการความรู้ ช่องทาง Online ผ่าน Social Media เช่น Facebook, line, Tiktok, Website page ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์และหุ้นส่วน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการติดตามประเมินผลการนำรูปแบบศูนย์เวชศาสตร์พื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุไปใช้
2. ควรพัฒนาและรังสรรค์นวัตกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนการนำรูปแบบศูนย์เวชศาสตร์พื้นฟูและดูแลผู้สูงอายุไปใช้ให้บรรลุผลลัพธ์และขับเคลื่อนการทำงานให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันในรูปแบบใหม่ที่มีระบบและกลไกเพิ่มความยืดหยุ่นคล่องตัว และมีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน (Resource Engagement) อย่างมีประสิทธิภาพ

References

- Alam, P. A. (2017). Measuring Organizational Effectiveness through Performance Management System and McKinsey's 7S Model. *Asian J. Management*, 8(4), 1280–1286.
- Aliaksieieva, H., Zhygyr, V., Nagay, I., Antonenko, O. & Ovsannikov, O. (2023). Global Partnership in Education as Enhancement of University Prestige and Economic Impact). *AM J Biomed Sci & Res*, 20(4), AJSR.MS.iD.002742, DOI: 10.34297/AJSR.2023.20.002742.)
- Boon-ek, P. (2021). *Looking at Businesses Worth Keeping an Eye on for the 'Aging Society*. Available on <https://www.bangkokbiznews.com>.
- Boonsaeng, W., Baimai, V., Panyanuwat, A., et al. (2013). *Biodiversity and Local Wisdom: An Integration of Bodies of Knowledge toward Local Sustainable Development*. Bangkok: The National University Development and Higher Education research Promotion Project Office.

- DBMR. (2023). *Asia-Pacific Elderly Care Market – Industry Trends and Forecast to 2029*. Available on <https://www.databridgemarketresearch.com/reports/asia-pacific-elderly-care>.
- Department of Mental Health, Ministry of Public Health. (2018). *Guidelines for Taking Care of the Mental Society of the Elderly to Prevent Mental Health Problems*. Bangkok: Beyond Publishing. Department of Health.
- Department of Older Persons. (2019). *Measures for Driving the National Agenda on Ageing Society (Revised Version)*. Available on https://www.dop.go.th/download/laws/th1643088696-841_0.pdf
- Department of Older Persons. (2024). *The Third National Plan for the Elderly Plan (BE 2023–2037)*. Department of Older Persons. Available on <https://www.dop.go.th/th/laws/1/28/843>
- Henderson, F., Steiner, A., Mazzei, M., Docherty, C. (2020). Social Enterprises' Impact on Older People's Health and Wellbeing: Exploring Scottish Experiences. *Health Promotion International*, 35(5), 1074–1084, Available on <https://doi.org/10.1093/heapro/daz102>
- Miao, T., Janchai, W., Panyanuwat, A. (2020). A Quality Assessment and Competency Development through Participatory Knowledge Management Approach for Stakeholders in “Foreign Experts Introduction Project” in a Chinese University. *In International Journal for Quality Research*, 15(2), 507–518.
- Ministry of Public Health. (2022). *Falls in the Elderly It's a Common Problem*. Available on <https://www.correct.go.th>.
- Ministry of Public Health. (2022). *Population by Gender Yearly Age Group*. Health Data Center (HDC). Available on <https://hdcservice.moph.go.th>
- Moonsri, B. (2022). A Structural Equation of McKinsey's 7-s Framework and Total Quality Management to Firm Performance in the Luangprabang–Indochina– Mawlamyine Economic Corridor. *WMS Journal of Management Walailak University*, 9(4), 63–79.
- National Strategy Secretariat Office, Office of the National Economic and Social Development Board. (2022). *The National Strategy (2018–2037)*. Available on <http://nscr.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2019/10/National-Strategy-Eng-Final-25-OCT-2019.pdf>
- Niemi, H., Pea, R. D., & Lu, Y. (Eds.). (2020). *AI in Learning: Designing the Future*. Springer Nature Switzerland AG. Available on <https://doi.org/10.1007/978-3-031-09687-7>
- Nishimura, Y., & Oikawa, M. (2022). *Who Has Benefited from Nursing Home Expansion in Japan?: The Effects of Government Supply-Side Intervention in the Elderly Care Market*. Available on <https://ssrn.com/abstract=4030677>. (2022, February 9)

- Nitidhananunt, K., Ractham, A., Chirinang, P., & Chaisakunkerd, U. (2021). Organization Efficiency Applying 7s McKinsey. *Journal of politics, administration and law*, 13(3), 159–167.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2022). *The 13th National Economic and Social Development Plan (2023–2027)*. Available on <https://nscr.nesdc.go.th/plan>.
- Panyanuwat, A. (2005). *Cultural pluralism community studies: Lessons from field researches*. Bangkok: Phisit Thai Offset.
- Panyanuwat, A., Chakpitak, N., Tantayanusorn, N., et al. (2019). *Final Report on the Old Chiang Mai Development and Conservation Master Plan*. Chiang Mai: Chiang Mai Provincial Environmental and Natural Resources Office, and Chiang Mai University.
- Panyanuwat, A., Pongwat, A., Xiangchi, T., et al. (2006). *Project of Knowledge Management and Learning Process Development Model for Sustainable highland Development*. Chiang Mai: The Highland Research and Development Institute, and The University Academic Service Office, Chiang Mai University.
- Phrompakdee, S. (2022). *Administrative Affecting Effectiveness of Administration under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Phanom*. [Master of Education Degree in Educational Administration]. Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Phuengbanhan, K., Saiseesoo, K., Onsen, W., Pitinoppakun, V., & Jaikamwang, N. (2023). The Needs of Stakeholders for the Service Management of Rehabilitation and Nursing Home of Uttaradit Rajabhat University. *Journal of MCU Nakhondhat*, 10 (9), 269–280.
- Phuengbanhan, K., Panyanuwat, A., Changrian, C., & Jaikamwang, J. (2023). *Financial Feasibility Study of Investment Project on the Nursing Home of Uttaradit Rajabhat University*. Uttaradit: Uttaradit Rajabhat University.
- Putson, C., & Porsirichaisin, K. (2018). Solutions to the Problem of an Aging Society in Thailand. *Humanities and Social Science Research Promotion Network Journal*, 1(1), 25–36.
- Shively, G. (2012). *An Overview of Benefit–Cost Analysis*. Available on <https://www.researchgate.net/publication>.
- Stufflebeam, D.L. and others. (1971). *Educational evaluation and decision making*. Illinois :F.E. Peacock Publishers.
- Suhadi, E., Amalia L., Sudarwan., & Kusuma, A. P. A. (2020). *Financial Feasibility Study of Home Care Business*. In Proceedings of the 1st International Conference on Recent Innovations – ICRI, SciTePress, (2728–2733).

- Sukartini, T., Masfi, A., & Hidayat, A. A. A., & Nursalam, N (2020). Organizational Effectiveness with Mckinsey 7s Model Approach on Public Health Center in Madura, Indonesia. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, 24(7), 4100–4112.
- Thai Elderly Research and Development Institute Foundation. (2019). *Situation of Thai Elderly in 2019*. Nakhon Pathom: Printing Company.
- Thomas, A.O., Madaj, B., Charles, A., Chareles, A., Broek, NVD. (2015). Social Return on Investment (SROI) Methodology to Account for Value for Money of Public Health Interventions: A Systematic Review. *BMC Public Health*, 15, 582.
- Voesenek, T., Shestalova, V., Mikkers, M., Agrell, P. J., & Bogetoft, P. (2022). Efficiency Incentives in the Nursing Home sector: Lessons from Implementing the New Quality Framework in the Netherlands. *Decision Analytics Journal*, 3, 1–12.
- World Health Organization. (2002). *Active Ageing: A Policy Framework*. A contribution of the World Health Organization to the Second United Nations World Assembly on Ageing, Madrid, Spain, April 2002.
- World Health Organization. (2017). *Progressing the Sustainable Development Goals through Health in All Policies: Case Studies from Around the World*. Available on <https://cdn.who.int>
- World Health Organization. (2022). *Ageing and Health*. Available on <https://www.who.int/news-room/factsheets/detail/ageing-and-health>.
- World Health Organization. (2022). *Promoting Health in All Policies and intersectoral action capacities*. Available on <https://www.who.int/activities/promoting-health-in-all-policies-and-intersectoral-action-capacities>
- Yarbrough, D.B., Shula, L.M., Hopson, R.K. & Caruthers, F.A. (2010). *The Program Evaluation Standards: A guide for evaluators and evaluation users (3rd. ed)*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวแบบขับรถเที่ยวด้วยตนเอง เพื่อกระตุ้น
การท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก*

THE DEVELOPMENT OF SELF-DRIVE TOURISM ROUTES TO SUPPORT
AND STIMULATE TOURISM IN THAILAND ROYAL COAST*

อัจฉรวรรณ เพ็ญวันศุกร์**

นรินทร์ สังข์รักษา***

(วันที่รับบทความ: 13 พฤษภาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 15 สิงหาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 17 สิงหาคม 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ค้นหาและคัดเลือกพื้นที่มีศักยภาพในการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยว 2) สร้างเส้นทางท่องเที่ยว และ 3) ทดลอง ประเมินผลและถอดบทเรียนการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก รูปแบบการวิจัยได้แก่ การวิจัยและพัฒนา และการวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ประกอบการด้านท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ผู้บริหารสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จากจังหวัดเพชรบุรี ประจวบฯ ชุมพร และระนอง จังหวัดละ 10 คน รวม 40 คน และนักท่องเที่ยว จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบประเมิน และรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยว เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกต ผลการวิจัยพบว่า 1) การคัดเลือกพื้นที่ครอบคลุมถึงฐานทรัพยากรทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม สามารถนำไปใช้ในการจัดวางเส้นทางได้อย่างครบถ้วน 2) การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี มี 2 เส้นทาง จังหวัดประจวบฯ มี 3 เส้นทาง จังหวัดชุมพร มี 3 เส้นทาง และจังหวัดระนอง มี 1 เส้นทาง 3) ผลการทดลองกับนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพสูง พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว และด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: เส้นทางท่องเที่ยว, การขับรถเที่ยวด้วยตนเอง, ชายฝั่งทะเลตะวันตก

* บทความวิจัย, คณะอุตสาหกรรมบริการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

**ดร. คณะอุตสาหกรรมบริการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ Email; atcharawan_mam@hotmail.com

*** ศาสตราจารย์ ดร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร Email; norin_324349@yahoo.co.th

THE DEVELOPMENT OF SELF-DRIVE TOURISM ROUTES TO SUPPORT AND STIMULATE TOURISM IN THAILAND ROYAL COAST*

ATCHARAWAN PHENWANSUK**

NARIN SUNGRUGSA***

(Received: May 13, 2024; Revised: August 15, 2024; Accepted: August 17, 2024)

ABSTRACT

This research aims to 1) identify and select potential areas for studying tourism routes, 2) create tourist routes, and 3) experiment, evaluate, and learn lessons from tourism route development to stimulate tourism in the royal coastal development zone. Research designs include research and development and mixed methods research. The target groups include tourism entrepreneurs, community leaders, local wisdom, executives of provincial tourism and sports offices, executives of the Tourism Authority of Thailand from Phetchaburi, Prachuap Khiri Khan, Chumphon, and Ranong provinces, 10 people each, totaling 40 people, and 40 tourists. The research instruments include interview forms, questionnaires, assessment forms, and tourist route models. Data were collected using in-depth interviews, group discussions, and observations. The research results revealed that 1) the selection of areas covered natural and cultural resource bases that could be comprehensively used in route planning. 2) Tourist routes included Phetchaburi with two routes, Prachuap Khiri Khan with three routes, Chumphon with three routes, and Ranong with one route. 3) The experiment results with high-quality tourists revealed that tourists were overall satisfied at a high level. The aspects with the highest average values were the value and attractiveness of tourism and the environment of the attractions that were appropriately beneficial to tourists.

Keywords: Travel Route, Self-driving Tours, Royal Coast

* Research article, Faculty of Hospitality and Tourism Industry Rajamangala University of Technology Rattanakosin Wang Klai Kangwon Campus

**Dr., Faculty of Hospitality and Tourism Industry Rajamangala University of Technology Rattanakosin Email: atcharawan_mam@hotmail.com

***Prof. Dr., Community Management, Faculty of Management Sciences, Silpakorn University Email: narin_324349@yahoo.co.th

บทนำ

ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากทุกมุมโลก การท่องเที่ยวถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างมหาศาล อีกทั้งอัตราการเติบโตของนักท่องเที่ยวยังมีความสัมพันธ์โดยตรงกับอัตราการขยายตัวของปริมาณการขนส่งผู้โดยสารทางอากาศ สอดคล้องกับอัตราการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวที่เติบโตในอัตราที่ลดลง อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบอัตราการขยายตัวของรายได้ที่สูงกว่าจำนวนนักท่องเที่ยว สะท้อนให้เห็นถึงการเติบโตในเชิงคุณภาพของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าสู่ประเทศไทย อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโลกมีการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลขององค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (UNWTO) แสดงแนวโน้มของจำนวนนักท่องเที่ยวโลกจะเพิ่มเป็น 1,800 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2573 จึงสะท้อนให้เห็นถึงการเติบโตในเชิงคุณภาพของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าสู่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่องแล้วยังพบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ก็มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน โดยในปี พ.ศ. 2566 ผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกที่มีจำนวนมากที่สุดคือ จังหวัดประจวบฯ รองลงมาคือ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดชุมพร และจังหวัดระนองตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนผู้เยี่ยมเยือนในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

จังหวัด	ผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย (คน)			ผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติ (คน)			จำนวนผู้เยี่ยมเยือนทั้งหมด (คน)		
	2565	2566	%	2565	2566	%	2565	2566	%
เพชรบุรี	884,303	998,876	+12.96	9,484	15,961	+68.29	8,996,695	10,819,466	+20.26
ประจวบฯ	926,939	1,038,845	+12.07	35,995	42,626	+18.42	9,470,675	11,143,079	+17.66
ชุมพร	113,018	153,489	+35.81	610	2,648	+334.10	113,628	156,137	+37.41
ระนอง	54,872	57,678	+5.11	883	3,350	+279.39	55,755	61,028	+9.46

ที่มา: (Department of Tourism, 2024)

อย่างไรก็ดี การเติบโตดังกล่าวได้มาพร้อมกับสถานการณ์แข่งขันของอุตสาหกรรมที่สูงขึ้น โดยสิ่งที่แหล่งท่องเที่ยวในทุกประเทศต้องการ คือ “นักท่องเที่ยวคุณภาพ” เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มที่จะใช้จ่ายระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวสูง เลือกซื้อสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ เดินทางท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ ไม่สร้างผลกระทบทางลบให้กับแหล่งท่องเที่ยว (TAT Review Magazine, 2018) ซึ่งเชื่อกันว่าการดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวดังกล่าวให้เดินทางเข้ามาได้มากขึ้นจะทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศนั้น ๆ เติบโตไปในทิศทางที่ดี โดยโครงการ Thailand Riviera เป็นการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ตอนบนของไทย ตั้งแต่จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง ให้เป็นเมืองท่องเที่ยวริมฝั่งทะเลที่มีความหรูหรา มีคุณภาพ และมีความหลากหลายเช่นเดียวกับ Riviera ของประเทศฝรั่งเศส และของประเทศอิตาลี ในการดึงดูดเม็ดเงินการลงทุนเข้ามาในพื้นที่ เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวในพื้นที่เหล่านี้สู่ระดับนานาชาติ (Matichon Online, 2018)

นอกจากนี้ยังมีแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงท่าอากาศยานหัวหิน หรือ สนามบินบ่อฝ้าย รวมถึงการส่งเสริมธุรกิจสนามกอล์ฟเพื่อการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีสนามกอล์ฟที่มีมาตรฐานและได้รับความนิยมระดับโลก รัฐบาลได้กำหนดแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งของประเทศในระยะ 20 ปี ครอบคลุมการพัฒนากระบวนคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ และทางราง โดยในพื้นที่ 4 จังหวัดชายฝั่งทะเลตะวันตก มีโครงการสำคัญที่ช่วยสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่ โครงการรถไฟฟ้าเส้นทางกรุงเทพฯ-หัวหิน โครงการก่อสร้างรถไฟทางคู่ช่วงนครปฐม-หัวหิน โครงการรถไฟความเร็วสูง กรุงเทพฯ-หัวหิน โครงการเชื่อมถนนสายรองเพื่อเชื่อมโยงการเข้าถึงระหว่างชุมชนและโครงการพระราชดำริ โครงการพัฒนาเส้นทางรถไฟเพื่อการท่องเที่ยว (เส้นทางรถไฟขบวนพิเศษ) โครงการปรับปรุงและขยายสนามบินเพื่อรองรับการท่องเที่ยวสนามบินบ่อฝ้าย ชุมพร และระนอง โครงการพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์ชายฝั่งทะเล และโครงการพัฒนาท่าเรือเพื่อการท่องเที่ยว ทั้งนี้ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีแผนที่จะส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในธุรกิจการท่องเที่ยว เพื่อเชื่อมโยงกับโครงการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวที่สำคัญ ได้แก่ โครงการมารีน่าอ่าวมะนาว อ่าวปะทิว แม่น้ำกระบือ โครงการ Water World โครงการ Sand Dune บางเบต-ถ้ำธง โครงการ Spa City จังหวัดระนอง และโครงการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เช่น ระบบกำจัดขยะ น้ำเสีย ในเขตเมืองท่องเที่ยว นโยบายไทยแลนด์วีเรียที่มุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตกให้เป็นเมืองท่องเที่ยวริมฝั่งทะเลที่มีความหรูหรา มีคุณภาพ และมีความหลากหลาย ซึ่งจะเห็นได้ว่าพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ตอนบนของไทย หรือเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก The Royal Coast หรือ Thailand Riviera มีศักยภาพและความพร้อมในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทั้งในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ตอนบนมีอัตลักษณ์การท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง แต่ขาดการประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวที่เพียงพอ ทำให้นักท่องเที่ยวไปท่องเที่ยวในเมืองหลัก คือ กรุงเทพมหานคร พัทยา เชียงใหม่ กระบี่ ภูเก็ต เป็นต้น มากกว่าเมืองรองในกลุ่ม เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกของจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง ที่มีอัตลักษณ์ความหลากหลายทั้งการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น (Ministry of Tourism and Sports, 2017)

จากสถานการณ์การท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกของจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนองดังกล่าว เพื่อให้เกิดศักยภาพในการสร้างรายได้และมูลค่าเพิ่มยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตกให้มีภาพลักษณ์โดดเด่น และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความโดดเด่นด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และความ เป็นชุมชน (Department of Cultural Promotion, 2019) การวิจัยครั้งนี้ จึงมุ่งหวังที่จะศึกษาการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว ให้เกิดการรับรู้ของนักท่องเที่ยวแบบขับรถด้วยตนเองที่เป็นกลุ่มเป้าหมายให้เข้ามาท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ทั้งนี้ นักวิจัยจึงเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวแบบขับรถด้วยตนเองของนักท่องเที่ยวคุณภาพที่มีกำลังซื้อสูง พร้อมจะใช้จ่ายใช้สอยในการเดินทางท่องเที่ยว

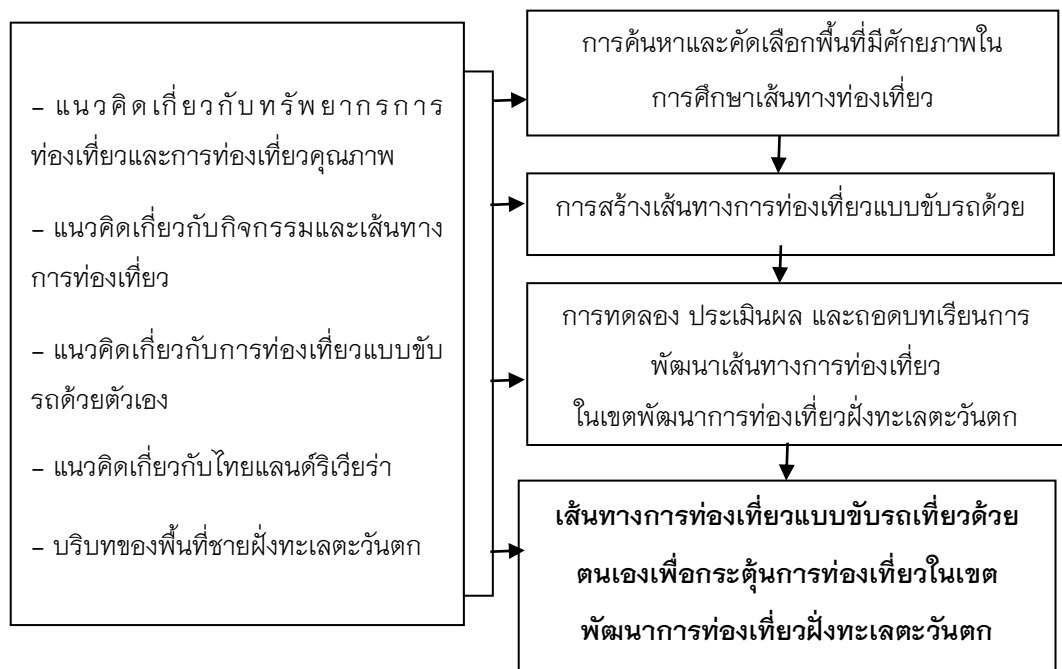
ตามความต้องการของตนเอง คืบคลานไปกับสถานที่ท่องเที่ยวระหว่างทาง (Tananukhun, P., 2017) และถือเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวในวิถีใหม่ที่คำนึงถึงมาตรฐานความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวคุณภาพ ที่สามารถไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยการท่องเที่ยวรูปแบบนี้สามารถที่จะยกระดับรายได้ของคนหรือผู้ประกอบการชุมชน/ท้องถิ่นให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ที่นักท่องเที่ยวได้ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์การเรียนรู้ และชุมชนเกิดเศรษฐกิจรายได้ที่ดีขึ้น ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นของประเทศไทยในสายตาของนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่นำไปสู่แนวทางการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ค้นหาและคัดเลือกพื้นที่มีศักยภาพในการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยว ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก
2. สร้างเส้นทางท่องเที่ยวแบบขับรถด้วยตนเอง ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก
3. ทดลอง ประเมินผล และถอดบทเรียนการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวแบบขับรถด้วยตนเอง เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิด ทฤษฎีการวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวคุณภาพ (Richards & Raymond, 2000; Sriampornekkul, L. & Chuntuk, T., 2018) การท่องเที่ยวแบบขับรถด้วยตัวเอง (Self-Drive Tourism) (Taylor, J., 2013) ทฤษฎีการการท่องเที่ยว (Dickman, S., 1996; Esichaikul, R., 2011) กิจกรรมการท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยว (Thongwilai, B., 2016) และแนวคิดเกี่ยวกับไทยแลนด์รีเวียรา บริบทของพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตก (Ministry of Tourism and Sports, 2017) โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development: R & D) เก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ค้นหาและคัดเลือกพื้นที่มีศักยภาพในการ ศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยมีกระบวนการดำเนินการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและสังเคราะห์เอกสาร ด้าน Supply Side และศึกษาพื้นที่ที่ดำเนินการวิจัยกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเครื่องมือที่ใช้คือ การวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสังเกต และการสำรวจพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย จังหวัดละ 10 คน รวมทั้งหมด 40 คน หรือจนข้อมูลอิ่มตัว (Saturated Data) โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) และแบบลูกบอลหิมะ (Snowball Technique) โดยมีเกณฑ์การเลือกประกอบด้วย 1) ผู้ประกอบการด้านท่องเที่ยว 2) ชุมชนได้แก่ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน 3) หน่วยงานภาครัฐได้แก่ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในพื้นที่ที่วิจัยได้แก่ เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง ทั้งนี้กลุ่มเป้าหมายต้องอยู่ในพื้นที่ศึกษาวิจัยอย่างน้อย 1 ปี การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี ทั้งจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มและการสังเกต การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เอกสาร และการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 สร้างเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวแบบขับรถเที่ยวด้วยตนเอง ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างใช้สำหรับตรวจสอบ/รับรองเส้นทางท่องเที่ยว โดยการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้ประกอบการด้านท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดละ 10 คน รวม 40 คน โดยมีกระบวนการดำเนินการ ได้แก่ ร่างการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวด้วยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนตามขั้นตอนที่ 1 ดำเนินการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก หลังจากนั้นนำมาสร้างเส้นทางโดยระบุพิกัดตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ด้วยระบบ Google Map และออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวด้วยโปรแกรม (Adobe Illustrator: AI) ได้ใช้เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบการมีส่วนร่วม (Appreciation-Influence-Control: A-I-C) รวบรวมการจัดเก็บข้อมูลจากผู้วิจัยได้รวบรวมเส้นทางท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกโดยเชื่อมโยงทั้ง 4 จังหวัด และปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับรายละเอียดของภาษาเกี่ยวกับเนื้อหาและการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 ทดลอง ประเมินผลและถอดบทเรียน การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพสูง 40 คน สำหรับการทดลองเส้นทางท่องเที่ยว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบประเมินความพึงพอใจ ข้อคำถามในการถอดบทเรียน แล้วนำไปจัดเวทีสะท้อนเรียนรู้และถอดบทเรียน โดยเชิญแกนนำเครือข่าย 1) ภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการด้านท่องเที่ยว 2) ชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน 3) หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในพื้นที่ที่วิจัยได้แก่ เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง จังหวัดละ 10 คน รวม 40 คน หรือตามความเหมาะสมของพื้นที่มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การสร้างเส้นทางท่องเที่ยว โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มใหญ่ (Seminar Forum) การวิเคราะห์เนื้อหา การสังเกต มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ หลังจากนั้นนำไปสู่การทดลองเส้นทางท่องเที่ยวและประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว จำนวน 40 คน มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและประมวลผลเพื่อหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินแบ่งเป็น 6 ด้าน คือ 1) ความสะดวกในการเข้าถึง 2) สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว 3) คุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว 4) สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว 5) การบริหารจัดการ และ 6) การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น และผลของการประเมินคุณภาพเส้นทางท่องเที่ยวตามแนวคิดของเบสท์ (Best, J., 1981) โดยมีเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยว ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพสูงที่เดินทางท่องเที่ยวด้วยการขับรถเที่ยวด้วยตนเอง (Self-Drive Tourism) โดยผู้วิจัยขอนำเสนอแบ่งเป็น 3 ข้อตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลการค้นพบและคัดเลือกพื้นที่มีศักยภาพในการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก จุดเริ่มต้นของการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเป็นการค้นหาอัตลักษณ์ในแต่ละพื้นที่ทั้ง 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และจังหวัดระนอง รวมถึงการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งครอบคลุมถึงการวิเคราะห์ฐานทรัพยากรทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต ศิลปะ ประเพณี ภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสู่ระดับท้องถิ่น นำมาเชื่อมโยงกับการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวในมิติต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วน ได้แก่ ความหลากหลายด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และความหลากหลายทางธรรมชาติ ซึ่งการค้นพบอัตลักษณ์ดังกล่าว สามารถนำไปใช้ในการจัดวางเส้นทางการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากเส้นทางหลักคือ ถนนเพชรเกษมทั้ง 4 จังหวัด มีรายละเอียดดังนี้

1.1 จังหวัดเพชรบุรี จากการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยว พบว่า มีถนนเส้นรองเชื่อมจากถนนเพชรเกษมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ อีกมากมาย เป็นเมืองเก่าที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน เป็นจังหวัดชายทะเลฝั่งอ่าวไทย โดยมีเนื้อที่ประมาณ 6,225.138 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,890,711 ไร่ มีสภาพภูมิประเทศ ทางด้านทิศตะวันตกเป็นป่าเขาสลับซับซ้อน เทือกเขาตะนาวศรีเป็นเส้นกั้นอาณาเขตระหว่างไทยกับสหภาพเมียนมาร์ ส่วนทางด้านทิศตะวันออกเป็นที่ราบไปจนถึงชายฝั่งทะเลอ่าวไทย พื้นที่ของจังหวัดเพชรบุรีมีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน 3 สาย ได้แก่ แม่น้ำเพชรบุรี แม่น้ำบางกลอย และแม่น้ำบางตะนูน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มีการทำนา สวนผลไม้ ทำน้ำตาลโตนด เลี้ยงสัตว์ และทำการประมง โดยแบ่งการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอเขาย้อย อำเภอหนองหญ้าปล้อง อำเภอบ้านแหลม อำเภอบ้านลาด อำเภอท่ายาง อำเภอแก่งกระจาน และอำเภอชะอำ การเดินทางรถยนต์ นับเป็นเส้นทางที่สะดวกและใกล้ที่สุดจากกรุงเทพฯ โดยใช้ทางหลวงหมายเลข 35 (สายธนบุรี-ปากท่อ) เข้าทางหลวงหมายเลข 4 ไปจังหวัดเพชรบุรี รวมระยะทางประมาณ 123 กิโลเมตร หรือจากกรุงเทพฯ เดินทางไปตามทางหลวงหมายเลข 4 ไปยังเพชรบุรี เป็นระยะทาง 166 กิโลเมตร ระหว่างทางมีการจัดการเส้นทางบางส่วนให้เป็นที่สำหรับนักท่องเที่ยวมาแวะพัก มีจุดให้บริการที่น่าสนใจ

1.2 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยว พบว่า มีความยาวจากทิศเหนือจรดทิศใต้ ประมาณ 212 กิโลเมตร และชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 224.8 กิโลเมตร มีส่วนที่แคบที่สุดอยู่ในตำบลคลองวาฬ จากอ่าวไทยถึงเขตแดนพม่าประมาณ 12 กิโลเมตร ทิศตะวันตกเป็นเทือกเขาตะนาวศรีซึ่งกั้นพรมแดนระหว่างไทยกับเมียนมาร์ลาดเอียงลงสู่ทะเลอ่าวไทยด้านตะวันออก มีพื้นที่ประมาณ 6,367.620 ตารางกิโลเมตร ลักษณะพื้นที่แคบเป็นคาบสมุทรยาวลงไปทางใต้ เป็นจังหวัดที่นับว่าเป็น

เมืองเก่าแก่อันมีชัยภูมิทางยุทธศาสตร์ แบ่งการปกครองเป็น 8 อำเภอ คือ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ หัวหิน ประจวบคีรีขันธ์ ทุ่งกุลา บางสะพาน บางสะพานน้อย และสามร้อยยอด ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร ทำนา เลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภคในครัวเรือน และทำการประมง การเดินทางรถยนต์นั้นระยะทางจากกรุงเทพฯ ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 เข้าสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมระยะทางประมาณ 399 กิโลเมตร หรือเดินทางบนทางหลวงหมายเลข 35 เข้าทางหลวงหมายเลข 4 ผ่านจังหวัดเพชรบุรี เข้าสู่ตัวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมระยะทางประมาณ 280 กิโลเมตร นับว่าเป็นเส้นทางที่ใช้เวลาน้อยกว่าในเส้นทางแรก

1.3 จังหวัดชุมพร จากการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยว พบว่า มีพื้นที่ 6,010,849 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่มากเป็นอันดับ 4 ของภาคใต้ ชุมพรเป็นจังหวัดแรกของภาคใต้ตอนบนฝั่งอ่าวไทยมีรูปพื้นที่เรียวยาวตามแนวเหนือ-ใต้ มีความยาวประมาณ 222 กิโลเมตร มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบตอนกลางพื้นที่ราบชายฝั่งทะเล และพื้นที่ทางทิศตะวันตกเป็นที่สูงและภูเขา ทิวเขาที่สำคัญ คือ ทิวเขาตะนาวศรีซึ่งมีพรมแดนทางธรรมชาติระหว่างประเทศติดจากแนวที่สูงมาทางด้านตะวันออกเป็นที่ราบตอนกลางซึ่งมีลักษณะเป็นที่ราบลูกคลื่นที่ราบลุ่ม เป็นเขตเกษตรกรรมที่สำคัญของจังหวัด ลักษณะชายหาดของจังหวัดชุมพรค่อนข้างเรียบมีความโค้งเว้าน้อย ความกว้างของจังหวัดโดยเฉลี่ย 36 กิโลเมตร โดยแบ่งการปกครองเป็น 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง ท่าแซะ ปะทิว สวี ทุ่งตะโก หลังสวน พะโต๊ะ และละแม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรม พืชเศรษฐกิจของชุมพรประกอบด้วย ยางพารา ปาล์มน้ำมัน พืชไร่ มะพร้าว ไม้ผล รวมไปถึงการปศุสัตว์และการประมง ในด้านการประมง เนื่องจากชุมพรเป็นจังหวัดที่มีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 222 กิโลเมตร การทำประมงจึงสำคัญมาก โดยมีระยะเวลาการทำประมงประมาณ 7-9 เดือน ช่วงที่ทำการประมงไม่ได้คือระหว่างเดือนตุลาคม-ธันวาคม เนื่องจากเป็นหน้ามรสุม คลื่นลมแรง และช่วงวันที่ 15 กุมภาพันธ์-15 พฤษภาคม ของทุกปี เพราะเป็นช่วงที่อ่าวไทยห้ามทำการประมงเนื่องจากเป็นฤดูปลาวางไข่ การเดินทางจากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางสายธนบุรี-ปากท่อ (หมายเลข 35) เข้าทางหลวงหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) ผ่านจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ จากนั้นแยกซ้ายเข้าตัวเมืองชุมพร รวมระยะทางประมาณ 463 กม. หรือตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) หรืออีกหนึ่งเส้นทางที่สะดวกสบายที่สุด ได้แก่ เครื่องบิน เนื่องจากจังหวัดนี้มีสนามบินชุมพรอยู่ที่ อ.ปะทิว มีเที่ยวบินไป-กลับทุกวัน ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง 20 นาที โดยมีรถตู้บริการรับ-ส่งจากสนามบิน-เมืองชุมพร

1.4 จังหวัดระนอง จากการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยว พบว่า เป็นจังหวัดชายฝั่งทะเล ด้านทิศตะวันตกติดกับทะเลอันดามัน และประเทศพม่า มีลักษณะพื้นที่เรียวและแคบ มีความยาว 169 กิโลเมตร และมีความแคบที่อำเภอกระบุรีเพียง 9 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 3,298.045 ตารางกิโลเมตร นับว่าเป็นเมืองที่มีความสำคัญในฐานะที่เป็นเมืองตึก โดยเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากเป็นอันดับที่ 60 ของประเทศไทย เป็นพื้นที่ราบ 14% และภูเขา 86% มีเกาะใหญ่น้อยในทะเลอันดามัน จำนวน 62 เกาะ ได้ชื่อว่าเป็นเมือง "ฝนแปด แดดสี่" นั่นคือมีฝนตก 8 เดือน และฝนแล้งเพียง 4 เดือน นับว่าเป็นจังหวัดที่ฝนตก

ชุกมากที่สุดในประเทศไทย เนื่องจากอยู่ติดกับทะเลอันดามัน ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ อย่างมาก โดยแบ่งการปกครองเป็น 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองระนอง ละอุ่น กะเปอร์ กระบุรี และสุขสำราญ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำปาล์มน้ำมัน เนื่องจากระนองมีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 3,077.39 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณร้อยละ 86 ของพื้นที่จังหวัด การทำเหมืองแร่มีในทุกอำเภอ ส่วนใหญ่ทำอยู่ในท้องที่อำเภอเมืองระนอง การทำประมง เนื่องจากมีชายฝั่งทะเลติดต่อกับทะเลอันดามันยาวประมาณ 85 กิโลเมตร บางส่วนมีการทำเกษตรกรรม เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ราบน้อย อีกทั้งสภาพของดินยังไม่อุดมสมบูรณ์ เนื่องจากเป็นดินที่ผ่านการทำเหมืองแร่มาเป็นระยะเวลานาน พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา มะม่วงหิมพานต์ กาแฟ สะตอ ผลไม้ และปาล์มน้ำมัน ปัจจุบันทางจังหวัดได้ส่งเสริมการปลูกมะม่วงหิมพานต์ เพราะเป็นพืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของจังหวัด ขณะนี้จังหวัดระนองปลูกและผลิตเมล็ดมะม่วงหิมพานต์มากที่สุดในประเทศไทย สำหรับระยะทางจากกรุงเทพฯ ใช้เส้นทางสายธนบุรี-ปากท่อ (หมายเลข 35) และมาแยกที่อำเภอปากท่อ เข้าทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม เข้าสู่จังหวัดชุมพร เลี้ยวขวาอีกประมาณ 112 กม. ถึงเมืองระนอง ระยะทางประมาณ 568 กิโลเมตร

2. ผลการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวแบบขับรถเที่ยวด้วยตนเอง ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก

2.1 จังหวัดเพชรบุรี ได้สร้างเส้นทางท่องเที่ยวออกเป็น 2 เส้นทาง ได้แก่

2.1.1 เส้นทางที่ 1 City Tour เนื่องด้วยกระแสการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตท้องถิ่นแวดล้อมด้วยแม่น้ำเพชรบุรี และอาหารที่ยังคงได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่สามารถตอบสนองกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบการสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวในรูปแบบการขอพร ทำบุญเพื่อความสิริมงคลของชีวิตเหล่านั้นได้ สำหรับเส้นทางนี้มีสภาพถนนและพื้นที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพสูงในการขับรถเที่ยวด้วยตนเอง ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้รับสัมผัสบรรยากาศกิจกรรมและสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้ไปเยือน ทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นประวัติศาสตร์ ศิลปะวัฒนธรรมเมืองเพชร รวมถึงการได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนที่เรียบง่าย (Slow life) ก็จะมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันไป อันประกอบด้วย อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง)-พระรามราชนิเวศน์ (พระราชวังบ้านปืน)-วัดเทพปราสาทศิลาลาแลง (วัดกำแพงแลง)-วัดมหาธาตุวรวิหาร-วัดใหญ่สุวรรณารามวรวิหาร-ย่านชุมชนเมืองเก่า (คลองกระแซง ชุมชนคลองกระแซง ชุมชนตลาดริมน้ำ และชุมชนวัดเกาะ) เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ไม่ห่างไกลกัน มีชื่อเสียง และเป็นวัดที่นำเลื่อมใสศรัทธามีความโดดเด่นของศิลปะ สถาปัตยกรรม สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และชุมชนบ้านถ้ำรงค์ที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่น อาหาร ขนมที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนดและน้ำตาล นับว่าเป็นสัญลักษณ์เมืองแห่งขนมหวานของจังหวัดเพชรบุรี และเหมาะแก่การมาเดินเที่ยวชมและชิมรสเรื่องราวเล่าขานจากอดีตสู่ปัจจุบันอย่างแท้จริง

2.1.2 เส้นทางที่ 2 Romantic Road นับเป็นอีกเส้นทางหนึ่งที่ครองกระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของจังหวัดเพชรบุรีที่นักท่องเที่ยวจะได้เพลิดเพลินกับเสน่ห์ที่หลากหลาย มีทั้งการศึกษาระบบนิเวศป่าชายเลน ชมความสมบูรณ์ของธรรมชาติ บนเส้นทางสายเกลือที่ทอดยาวถึงอำเภอชะอำ เรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวประมง การทำนาเกลือ มุ่งเน้นกิจกรรมที่ทำให้เห็นว่าพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตกมีความเชื่อมโยงกับทรัพยากรเฉพาะตัวในพื้นที่ และสัมผัสบรรยากาศของการพักผ่อนอย่างเต็มเปี่ยม ประกอบด้วยเส้นทาง โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ-หาดเจ้าสำราญ-ชายหาดชะอำ และสถานที่สำคัญที่ไม่ควรพลาดชม นั่นคือ พระราชนิเวศน์มฤคทายวันที่มีสถาปัตยกรรมแบบไทยประยุกต์ด้วยไม้สักทองแบบเปิดโล่งให้เข้ากับสภาพธรรมชาติทางทะเล นับว่าสามารถสร้างความเพลิดเพลินให้ผู้ที่ชื่นชอบการถ่ายภาพ โดยออกแบบมาเพื่อให้ถ่ายรูปสวยได้ทุกมุม มีความเป็นธรรมชาติ น้ำทะเล อาหารทะเลสด ราคาถูก เหมาะแก่การพักผ่อน

2.2 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้สร้างเส้นทางท่องเที่ยวออกเป็น 3 เส้นทาง ได้แก่

2.2.1 เส้นทางที่ 1 หัวหิน (เมืองแห่งความสุขและการพักผ่อน) เป็นเส้นทางการท่องเที่ยวของเมืองชายทะเลแห่งความคลาสสิก สวยงาม และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันมาอย่างยาวนานนับร้อยปี และบ้านพักตากอากาศที่เลื่องชื่อแห่งแรกของประเทศไทย จนมีการพัฒนาไปสู่เมืองแห่งการท่องเที่ยวตามกระแสนิยมด้วยศักยภาพที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยสถานที่ท่องเที่ยวที่จินตภาพเด่นชัดที่สุดในอำเภอหัวหิน อันประกอบด้วย ชายทะเลหัวหิน-วัดห้วยมงคล-สตรีทอาร์ตเขาเต่า เชื่อมโยงไปสู่ปากน้ำปราณ และวนอุทยานปราณบุรีเป็นเส้นทางให้ศึกษาระบบนิเวศป่าชายเลน พรรณไม้นานาพันธุ์ นับว่าเป็นเส้นทางที่มีความครบครันทั้งด้านกิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก อาหาร และสิ่งดึงดูดใจด้านบรรยากาศที่เงียบสงบบนหาดทรายทอดยาวถึงเขาตะเกียบ รายล้อมไปด้วยธรรมชาติและอากาศที่บริสุทธิ์บรรยากาศชายฝั่งทะเลตะวันตกที่มีทะเลสวยงาม มีหินก้อนเล็ก ๆ โผล่ขึ้นมาและทรายที่ละเอียด เป็นเมืองที่ควรมาพักผ่อน

2.2.2 เส้นทางที่ 2 เมืองสามอ่าวประจวบคีรีขันธ์ (เมืองแห่งการพักผ่อน) เป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่จะได้พบเห็นความเป็นอยู่และวิถีชีวิตอันหลากหลายของคนในพื้นที่ ตั้งแต่หมู่บ้านชาวประมงตั้งแต่เส้นทางสามร้อยยอด บรรยากาศที่เงียบสงบ ผู้คนไม่วุ่นวาย มีหาดสามพระยาและหาดหนองข้าวเหนียวที่สวยงาม-วัดตาลเจ็ดยอด-อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด เชื่อมโยงไปสู่อำเภอกุยบุรีในเส้นทางการศึกษาธรรมชาติ โดยเข้าเยี่ยมชมชุมชนท่องเที่ยวต้นแบบบ้านรวมไทย และอุทยานแห่งชาติกุยบุรี เหมาะกับนักท่องเที่ยวที่ชอบสัตว์ป่าเพราะจะได้ตามเส้นทางทั้งวัวแดง เก้งหม้อ กระต๊อ และช้างป่า ทำให้กุยบุรีได้รับฉายาว่า ซาฟารีเมืองไทย จรดไปยังเส้นทางเมืองประจวบคีรีขันธ์ เรียบชายฝั่งทะเลยาวที่สุดในประเทศไทย หาดทรายไม่ได้เนียนขาว แต่ทอดตรงยาวและเงียบสงบ เหมาะกับการเล่นน้ำและกิจกรรมชายหาดมากที่สุด ถือเป็นแลนด์มาร์คสำคัญสำหรับการถ่ายภาพความประทับใจ

2.2.3 เส้นทางที่ 3 บ้านกรูด (ธรรมชาติรังสรรค์) เส้นทางท่องเที่ยวนี้ตอบสนองสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใส่ใจด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากได้รับสัมผัสบรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยวทั้งทาง

ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตของชุมชนนำธรรมชาติสู่การบำบัดรักษาโรคด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านที่เรียกว่า “สปาทราย” ซึ่งเม็ดทรายมีสารซิลิกา แคลเซียมคาร์บอเนต ฟอสเฟส กำมะถันช่วยดูดซับสารพิษ ไทเอนอินไลทิดในรูปแบบชาวบ้าน และเป็นแหล่งดำนํ้าดื่บการังนํ้าตื้นที่สวงามที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ ตลอดจนมีสภาพถนนที่เหมาะสมกับการปั่นจักรยานชมวิถีชีวิตที่เรียบง่ายที่กว้างและสวงามมีหาดทรายสีขาวนวลทอดยาวไปกับแนวสนและสวนมะพร้าว ขนานไปกับถนนเลียบชายหาด ร่มรื่นด้วยต้นไม้ใหญ่ และบรรยากาศที่เงียบสงบ ร่วมเรียนรู้สัมผัสประสบการณ์ที่แปลกใหม่ด้วยธรรมชาติรังสรรค์ความงามตลอดเส้นทาง อันประกอบด้วย ชุมชนบ้านทุ่งประตู-เกาะทะเล-วัดทางสาย-หาดบ้านกรูด สัมผัสได้ถึงความร่มเย็นและสดชื่น จึงเป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชม

2.3 จังหวัดชุมพร ได้สร้างเส้นทางการท่องเที่ยวออกเป็น 3 เส้นทาง ได้แก่

2.3.1 เส้นทางที่ 1 หาดทรายรี (Must Go) เป็นเส้นทางที่มีถนนเรียบหาดทรายขาวสะอาดตา ขนาบด้วยเนินเขาสลับกันไป เพลิดเพลินกับความร่มรื่นของต้นไม้ใหญ่ตลอดสองข้างทาง บางช่วงอาจได้สัมผัสกับบรรยากาศความเย็นมาปะทะเข้ามาใกล้บริเวณแนวชายหาด รวมถึงการสัมผัสประวัติศาสตร์ เพราะมีอนุสรณ์สถานของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ผู้เป็นที่เคารพศรัทธาของชาวชุมพร อีกทั้งเป็นชายหาดที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในการเดินทางมาพักผ่อน ตลอดจนชมการสาธิตการแปรรูปกาแฟโรบัสต้าขึ้นชื่อของจังหวัดชุมพร โดยเส้นทางการท่องเที่ยวนี้ ประกอบไปด้วย หาดทรายรี-วัดสามแก้ว-วิสาหกิจชุมชนกลุ่มกาแฟถ้ำสิงห์ และแวะชิมผลไม้ที่มีชื่อเสียงของสวนนายคำเมืองสั้มแปลก คือ ส้มโชกุนจนได้รับการยอมรับว่ามีรสชาติดีที่สุดในโลก และยังมีสูดยอสมัวมแห่งปีที่ได้รับรางวัลในรูปแบบหลากหลายจินตนาการ นับได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน เกิดเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่กลับคืนสู่ชุมชน และสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อีกด้วย

2.3.2 เส้นทางที่ 2 ทุ่งมหาปะทิว (ทะเลสวย น้ำใส หาดทรายขาว) เป็นเส้นทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวนิยมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ซึ่งเส้นทางนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และถูกสร้างขึ้นด้วยศิลปะวัตถุแนวร่วมสมัย เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับบรรยากาศอีกหนึ่งมิติความมหัศจรรย์ของความสมบูรณ์ทางธรรมชาติที่ถูกรังสรรค์มาอย่างสวยงาม ร่วมกิจกรรมกินปูห้อยขาลงนํ้าอยู่กลางทะเลบนภัตตาคารลอยน้ำ พักผ่อนหย่อนใจท่ามกลางบรรยากาศท้องทะเลและเกาะแก่งต่าง ๆ บนเส้นทางบ้านทุ่งมหา และมาเปลี่ยนบรรยากาศที่วัดแก้วพระเสริฐูที่มองเห็นได้ในระยะใกล้ คือ พระประธานองค์ใหญ่ที่ประดิษฐานอยู่ด้านบนมีจุดชมวิวเมืองชุมพรที่สวยงาม เส้นทางท่องเที่ยวแห่งนี้ นักท่องเที่ยวจะได้เห็นการแบ่งพื้นที่ป่าและพื้นที่ทะเลได้อย่างชัดเจน นับว่าเส้นทางนี้มีความโดดเด่นเรื่องการท่องเที่ยวทางทะเลการดำน้ำเที่ยวเกาะศึกษาระบบนิเวศในทะเล อีกทั้งยังเป็นระบบนิเวศที่ยังสมบูรณ์ในภาคใต้ได้อีกด้วย

2.3.3 เส้นทางที่ 3 หาดทุ่งวัวแล่น (นอนชิว ชมวิวทะเล) เป็นเส้นทางการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักผ่อนสัมผัสบรรยากาศสบาย ๆ ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวจะช่วยให้ผ่อนคลาย

คล้าย คลายเครียดจากความกังวลด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเนิบนาบ (Slow life) โดยสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้เป็นชายหาดที่มีชื่อเสียงและสวยงามที่สุดของชุมพร ด้วยเม็ดทรายสีขาวนวล ละเอียด นุ่มเท้าที่ทอดตัวเป็นแนวยาวสุดสายตา และตัวชายหาดก็ลาดเอียงลงสู่ทะเลที่ใสสะอาด ทำให้ที่นี่เหมาะแก่การเล่นน้ำ จะมีลักษณะหาดที่มีหินอยู่มากมาย นอกจากนี้หาดทุ่งวัวแล่นยังเป็นเหมือนจุดเริ่มต้นของการออกไปดำน้ำตามหมู่เกาะต่าง ๆ ในทะเลชุมพร

2.4 จังหวัดระนอง ได้สร้างเส้นทางการท่องเที่ยว 1 เส้นทาง คือ เส้นทางรักษาสภาพ

เส้นทางการท่องเที่ยวนี้ มีจุดประสงค์ในการพักผ่อนหย่อนใจ เรียนรู้วิถีชีวิตในแนวธรรมชาติบำบัด เน้นการส่งเสริมฟื้นฟูสุขภาพกายและจิตใจให้สดชื่น ปรับสภาพร่างกายให้สมดุลสำหรับนักท่องเที่ยวที่นิยมการอาบน้ำพุร้อน พร้อมกิจกรรมที่หลากหลายในเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ผสมกับการเรียนรู้ถึงประวัติศาสตร์ ศิลปะวัฒนธรรมที่น่าสนใจของชาวจีนภาคใต้ นอกจากนี้มีสภาพถนนและพื้นที่ที่มีต้นไม้ร่มรื่นตลอดสองข้างทาง มีถนนบางช่วงที่คดเคี้ยว แต่ก็จะปรากฏชุมชนที่ชายชालาเปาที่บาหลีเล็ก ๆ ประกอบกับน้ำตกน้อยใหญ่ ให้เป็นจุดแวะพักระหว่างทาง อันประกอบด้วย บ่อน้ำพุร้อนรักษะวาริน-ภูเขาหญ้า-วัดบ้านหงาว-พระราชวังรัตนรังสรรค์-จวนเจ้าเมืองระนอง-ร้านกาแฟ Baroque Le Café และก้องวอลล์ ซึ่งเส้นทางนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสบรรยากาศในอดีตและบริบทของพื้นที่แห่งนี้ด้วยประสบการณ์ตรง แหล่งท่องเที่ยวเป็นที่ยอดนิยมอันดับต้น ๆ ของจังหวัดระนอง เป็นเมืองที่เต็มไปด้วยธรรมชาติสีเขียว สายหมอก และสายฝนอันแสนจะชุ่มฉ่ำแทบตลอดเวลา อีกทั้งยังมีทรัพยากรล้ำค่าอย่างบ่อน้ำพุร้อนจำนวนมากที่มีคุณภาพแร่ธาตุในน้ำพุร้อนดีที่สุดในลำดับต้น ๆ ของประเทศไทย

3. ผลการทดลอง ประเมินผลและถอดบทเรียน การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก พบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพสูงมีความพึงพอใจในการท่องเที่ยวแบบขับรถเที่ยวด้วยตนเอง ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.90$) ส่วนด้านที่มีความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.53$) ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.52$) ที่เป็นประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง ($\bar{X}=3.47$) รองลงมาคือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.41$) และด้านต่ำที่สุดคือ ด้านการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น ($\bar{X}=3.38$) มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และทุกด้านมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการประเมินเส้นทางการท่องเที่ยวตามกรอบประเด็น 10 ข้อ ของฮาวเวิร์ด (Howard, 2007) จากการสำรวจความคิดเห็น และการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพสูงที่ขับรถเที่ยวด้วยตัวเอง ที่มีต่อประเด็นและแนวทางข้อเสนอแนะสำหรับการถอดบทเรียนในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ซึ่งผลการถอดบทเรียนประเด็นและแนวทางการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวแบบขับรถเที่ยวด้วยตนเองจำแนกตามกรอบประเด็น ได้แก่

1. กลยุทธ์ในการท่องเที่ยวแบบขับรถเที่ยวด้วยตนเอง แนวทางข้อเสนอแนะคือ สามารถกำหนดเวลาด้วยตนเอง มีความเป็นส่วนตัวที่ดี และลดความเสี่ยงของการสัมผัสของโรคติดเชื้อ และสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยได้
2. เส้นทางในการท่องเที่ยวแบบขับรถเที่ยวด้วยตนเอง แนวทางข้อเสนอแนะคือ มีความสะดวกในการเดินทาง เส้นทางง่าย ไม่ซับซ้อน เข้าถึงชุมชนหรือพื้นที่ท่องเที่ยวได้สะดวก สถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งอยู่ไม่ไกลกันมาก และเส้นทางท่องเที่ยวเพชรบุรี มีสถานที่ที่น่าสนใจโดยเฉพาะประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ ส่วนเส้นทางอีก 3 จังหวัดค่อนข้างกระจายกัน ห่างกันต้องใช้เวลา โปรแกรมควรต้องเหมาะสมไม่มากเกินไป และเน้นจุดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ
3. สิ่งอำนวยความสะดวก แนวทางข้อเสนอแนะคือ ป้ายบอกทางมีจำนวนน้อยและไม่ชัดเจนในบางเส้นทาง
4. กิจกรรมในการท่องเที่ยวแบบขับรถเที่ยวด้วยตนเอง แนวทางข้อเสนอแนะคือ มีผู้ให้ความรู้และอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดี ได้ความรู้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และต้องเน้นกิจกรรมที่เป็นอัตลักษณ์เด่น ๆ ในพื้นที่ของแต่ละจังหวัด
5. คุณภาพการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแบบขับรถเที่ยวด้วยตนเอง แนวทางข้อเสนอแนะคือ การให้บริการข้อมูลดีมาก ของที่ระลึกเหมาะสมแก่การใช้งาน (หมวก ถู ผ้า เสื้อ) ปรับปรุงพัฒนาให้มีความสำคัญเรื่องความสะดวก และการนัดหมายยังจุดนัดพบไม่ค่อยชัดเจน
6. ความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแบบขับรถเที่ยวด้วยตนเอง แนวทางข้อเสนอแนะคือ การบรรยายโดยผู้นำเที่ยว การให้ข้อมูลแนะนำความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวเพชรบุรี นักเล่าเรื่องที่เป็นไกด์ท้องถิ่นให้ข้อมูลที่ดีมาก มีประโยชน์ ได้ความรู้ สีสาน่าประทับใจ แต่งกายน่าสนใจ ความสะดวกในการเดินทาง และความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว
7. ความพร้อมในกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบขับรถด้วยตนเองใน Thailand Riviera 4 จังหวัด แนวทางข้อเสนอแนะคือ ความพร้อมด้านสภาพเส้นทางจราจรที่ดี และความพร้อมด้านร่างกายของผู้ขับที่ไม่เอื้ออำนวย เช่น อ่อนเพลีย ง่วง เป็นต้น
8. ผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเป็นของกิน ของฝากของที่ระลึกใน Thailand Riviera 4 จังหวัด แนวทางข้อเสนอแนะคือ ผลิตภัณฑ์ชุมชนหลากหลายรูปแบบ และอาหารอร่อย ราคาไม่แพง คุณภาพดี
9. ปัญหาอุปสรรคในการท่องเที่ยวแบบขับรถเที่ยวด้วยตนเอง แนวทางข้อเสนอแนะคือ สภาพยานพาหนะไม่เอื้ออำนวย และอากาศค่อนข้างร้อน บางกิจกรรมอาจเป็นอุปสรรคสำหรับการท่องเที่ยว
10. ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อน แนวทางข้อเสนอแนะคือ เน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการได้ลงมือทำกิจกรรมร่วมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการสัมผัสประสบการณ์ระหว่างกันอย่างสร้างสรรค์ ควรเพิ่มเติมแผนที่ท่องเที่ยวในการทดสอบเส้นทาง กำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงเวลา เช่น บางกิจกรรมควรนำไปอยู่ช่วงเช้าอากาศไม่ร้อน การชิมอาหารเมืองร้อนแสดงอัตลักษณ์ชุมชน เช่น

ลอดช่อง ข้าวแช่ เมืองเพชร เป็นต้น ควรมีการจัดบริการน้ำดื่มระหว่างวัน และควรให้บริการข้อมูลการเตรียมตัวก่อนการเดินทาง เช่น แบบสำรวจ หมวก ร่ม เป็นต้น

บทสรุปการถอดบทเรียนจากการดำเนินงานครั้งนี้ นับว่าเป็นการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวของรูปแบบการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพสูงด้วยการขับเคลื่อนด้วยตนเอง มุ่งเน้นกิจกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ประสบการณ์ตรงต่อนักท่องเที่ยว แต่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ตามบริบทของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ควรมีการดำเนินการประเมินผลอย่างต่อเนื่องทุกปี เพื่อร่วมกันพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกอย่างเป็นระบบ ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัทรพงศ์ อินทรกำเนต (Intharakamnerd, P., 2010) พบว่า มิติสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ด้านพื้นที่เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ก่อให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ที่สะท้อนภาพการเปลี่ยนแปลงในเชิงการรับรู้ของนักท่องเที่ยว ที่สะท้อนความเป็นจริงและการเปลี่ยนแปลงสภาพของพื้นที่ โดยอัตลักษณ์คือ สิ่งสะท้อนตัวตนที่แสดงให้เห็นถึงความหลากหลาย ในขณะที่เอกลักษณ์คือ ลักษณะที่เป็นหนึ่งเดียวและเป็นพื้นฐานในการสร้างจุดขายและภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว นับว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและความแตกต่างของแหล่งท่องเที่ยว โดยร่วมการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการท่องเที่ยวมาใช้เพื่อตอบสนองสถานการณ์ยุค COVID-19 อาทิ ระบบเทคโนโลยีท่องเที่ยวเสมือนจริง (Virtual Tourism) เป็นการจำลองแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ด้วยภาพสามมิติ พร้อมสื่อมัลติมีเดียเพื่อกระตุ้นความสนใจทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกเสมือนไปเยือนยังสถานที่จริง ผ่านการรับชมด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์บนแพลตฟอร์มในช่วงที่นักท่องเที่ยวมีข้อจำกัดด้านการเดินทางท่องเที่ยวในช่วงสถานการณ์นี้ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ อภิชาติ คำปลิว และคณะ (KhamPiew, A., et al., 2018) พบว่า แอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นสามารถช่วยสร้างความแปลกใหม่ และเสมือนจริงให้แก่ผู้ใช้งานได้ ดังนั้นการเห็นความสำคัญของการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว นับว่าเป็นการยกระดับการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น โดยช่วยกันรักษาอัตลักษณ์บริบทของสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่ 4 จังหวัดเอาไว้อย่างคุ้มค่า

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการค้นหาและคัดเลือกพื้นที่มีศักยภาพในการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก พบว่า การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเป็นการค้นหาอัตลักษณ์ในแต่ละพื้นที่ทั้ง 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และจังหวัดระนอง รวมถึงการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งครอบคลุมถึงการวิเคราะห์ฐานทรัพยากรทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต ศิลปะ ประเพณี ภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสู่ระดับท้องถิ่น นำมาเชื่อมโยงกับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในมิติต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วน ได้แก่ ความหลากหลายด้านวัฒนธรรม

ขนบธรรมเนียมประเพณี และความหลากหลายทางธรรมชาติ ซึ่งการค้นพบอัตลักษณ์ดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการจัดวางเส้นทางท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ผลที่ได้จากการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับ นิรินทร์ สังข์รักษา (Sungrugsa, N., 2017) ได้พบว่า ชุมชนมีทุนชุมชนที่ประกอบด้วยทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม อัตลักษณ์ ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา และจุดเด่นที่สามารถนำเสนอเรื่องเล่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นวิถีชีวิต ที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยว จำนวน 20 ชุมชน ในพื้นที่เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (Tourism Authority of Thailand, 2013) ที่ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายหาดและหมู่เกาะตลอดแนวชายฝั่งทะเลเป็นสำคัญ เพื่อให้เป็น “ชายหาดและหมู่เกาะสวรรค์” เหมือนชายหาด RIVIERA ของประเทศฝรั่งเศส โดยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพในระดับ World Class Destination เพื่อดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวระดับคุณภาพ (High-End) ที่มีอำนาจใช้จ่ายสูง รวมทั้งการเพิ่มการพัฒนา Man-Made Attraction เข้าไปยังพื้นที่เพื่อดึงดูดความมั่นใจของนักท่องเที่ยว และให้ความสำคัญกับการส่งเสริมประสบการณ์และการได้รับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น อาทิ การศึกษาเกี่ยวกับการนำประสาธน์ผสมผสานทั้ง 5 มาใช้เพื่อสร้างสรรค์ประสบการณ์ให้เกิดความน่าประทับใจและง่ายต่อการเข้าใจ (Poulsson, S.H.G., & Kale, S.H. (2004)

2. ผลการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ที่พบว่าเส้นทางท่องเที่ยวที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้มี 4 จังหวัด 9 เส้นทาง ได้แก่

1.1 จังหวัดเพชรบุรี ได้สร้างเส้นทางท่องเที่ยวออกเป็น 2 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางที่ 1 City Tour อันประกอบด้วย อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง)–พระรามราชนิเวศน์ (พระราชวังบ้านปืน)–วัดเทพปราสาทศิลาแลง (วัดกำแพงแลง)–วัดมหาธาตุวรวิหาร–วัดใหญ่สุวรรณารามวรวิหาร–ย่านชุมชนเมืองเก่า (คลองกระแซง ชุมชนคลองกระแซง ชุมชนตลาดริมน้ำ และชุมชนวัดเกาะ) เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ไม่ห่างไกลกัน มีชื่อเสียง และเป็นวัดที่น่าเลื่อมใสศรัทธามีความโดดเด่นของศิลปสถาปัตยกรรม สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และชุมชนบ้านถ้ำรงค์ที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่น อาหาร ขนมที่เกี่ยวข้องกับตาลโตนดและน้ำตาล นับว่าเป็นสัญลักษณ์เมืองแห่งขนมหวานของจังหวัดเพชรบุรี ผลที่ได้จากการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไฮเวลล์ (Howell, 1989) กล่าวไว้ว่า การที่ผู้คนเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสามารถเพิ่มพูนประสบการณ์ความรู้และมุมมองด้านวัฒนธรรมที่กว้างไกลและเป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ และสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี (Phetchaburi Provincial Office for Local Administration, 2018) ที่กล่าวว่า เป็นจังหวัดที่มีสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และชนมอรรค์มากมายหลายชนิด และเส้นทางที่ 2 Romantic Road ประกอบด้วยเส้นทาง โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ-หาดเจ้าสำราญ-ชายหาดชะอำ และสถานที่สำคัญที่ไม่ควรพลาดชมนั่นคือ พระราชนิเวศน์มฤตทายวันที่มีสถาปัตยกรรมแบบไทยประยุกต์ด้วยไม้สักทองแบบเปิดโล่งให้เข้ากับสภาพธรรมชาติทางทะเล นับว่าสามารถสร้างความ

เฟลิดเฟลินให้ผู้ชื่นชอบการถ่ายภาพ โดยออกแบบมาเพื่อให้ถ่ายรูปสวยได้ทุกมุม มีความเป็นธรรมชาติ น้ำทะเล อาหารทะเลสด ราคาถูก เหมาะแก่การพักผ่อน ผลที่ได้จากการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอกณรงค์ วรสีหะ (Worasiha, E., 2018) พบเส้นทางการท่องเที่ยวได้แก่ เส้นทาง “เกลือ” มีจุดประสงค์เพื่อเรียนรู้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวประมง เน้นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะตัวในพื้นที่

1.2 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้สร้างเส้นทางการท่องเที่ยวออกเป็น 3 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางที่ 1 หัวหิน (เมืองแห่งความสุขและการพักผ่อน) อันประกอบด้วย ชายทะเลหัวหิน-วัดห้วยมงคล-สตรีทอาร์ตเขาเต่า เชื่อมโยงไปสู่ปากน้ำปราณ และวนอุทยานปราณบุรีเป็นเส้นทางให้ศึกษาระบบนิเวศ ปาชายเลน พรรณไม้นานาพันธุ์ นับว่าเป็นเส้นทางที่มีความครบครันทั้งด้านกิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก อาหาร และสิ่งดึงดูดใจด้านบรรยากาศที่เงียบสงบบนหาดทรายทอดยาวถึงเขาตะเกียบ ร่ายล้อมไปด้วยธรรมชาติและอากาศที่บริสุทธิ์บรรยากาศชายฝั่งทะเลตะวันตกที่มีทะเลสวยงาม มีหินก้อนเล็ก ๆ โผล่ขึ้นมาและทรายที่ละเอียด เป็นเมืองที่ควรมาพักผ่อน ผลที่ได้จากการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ก่อพงษ์ บุญยการ (Boonyakarn, K., 2007) ได้ทำการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีจุดประสงค์ในการเดินทางเพื่อการพักผ่อน ส่วนใหญ่เดินทางมากับเพื่อนโดยรถยนต์ส่วนตัวในวันหยุด เส้นทางที่ 2 เมืองสามอ่าวประจวบคีรีขันธ์ (เมืองแห่งการพักผ่อน) ตั้งแต่หมู่บ้านชาวประมงตั้งแต่เส้นทางสามร้อยยอด บรรยากาศที่เงียบสงบ ผู้คนไม่วุ่นวาย มีหาดสามพระยา และหาดหนองข้าวเหนียวที่สวยงาม-วัดตาลเจ็ดยอด-อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด เชื่อมโยงไปสู่อำเภอกุยบุรีในเส้นทางการศึกษาธรรมชาติ โดยเข้าเยี่ยมชมชุมชนท่องเที่ยวต้นแบบบ้านรวมไทย และอุทยานแห่งชาติกุยบุรี เหมาะกับนักท่องเที่ยวที่ชอบสัตว์ป่า ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้านี้มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เบญญทิพย์ ทองวิล (Thongwilai, B., 2016) มีการศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อน ให้อำนาจพระตำบลดอนที่มีชื่อเสียง ได้แก่ วัดตาลเจ็ดยอด วัดหนองข้าวเหนียว เหมาะแก่การเข้าไปกราบไหว้ เพื่อความเป็นสิริมงคลของชีวิตให้นักท่องเที่ยวที่สนใจได้เข้าร่วม เส้นทางที่ 3 บ้านกรูด (ธรรมชาติรังสรรค์) อันประกอบด้วย ชุมชนบ้านทุ่งประดู่-เกาะทะลุ-วัดทางสาย-หาดบ้านกรูด สัมผัสได้ถึงความร่มเย็นและสดชื่น นอกจากนี้ผลการวิจัยของ โคเฮน (Cohen, 2008) กล่าวว่า สุขภาพที่ดีนั้นไม่ใช่แค่มีร่างกายที่แข็งแรงแต่ยังรวมถึงการที่ต้องมีจิตใจและจิตวิญญาณที่ดี โดยมีวิธีการดูแลสุขภาพเรื่องการผ่อนคลาย การพักผ่อนให้เพียงพอ ความงาม เป็นต้น เป็นวิธีการสร้างความสุขในชีวิตอย่างหนึ่ง ที่ส่งผลให้ทัศนคติในการดำเนินชีวิตในเชิงบวก

1.3 จังหวัดชุมพร ได้สร้างเส้นทางการท่องเที่ยวออกเป็น 3 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางที่ 1 หาดทรายรี (Must Go) ประกอบไปด้วย หาดทรายรี-วัดสามแก้ว-วิสาหกิจชุมชนกลุ่มกาแฟถ้ำสิงห์ และแวะชิมผลไม้ที่มีชื่อเสียงของสวนนายดำเมืองลัวมแปลก คือ ส้มโชกุนจนได้รับการยอมรับว่ามีรสชาติดีที่สุดในโลก และยังมีสุดยอดส้มแห่งปีที่ได้รับรางวัลในรูปแบบหลากหลายจินตนาการ นับได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน ผลที่ได้จาก

การวิจัยมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เทอร์ปี และจูเบิร์ต (Turpie, J., & Joubert, A., 2004) พบว่า การชมวิถีชีวิต และการสัมผัสถึงวัฒนธรรมของชุมชน ประวัติศาสตร์ และมุ่งเน้นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจในปัจจุบันคือ การถ่ายภาพที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เส้นทางที่ 2 ทุ่งมหาปะทิว (ทะเลสวย น้ำใสหาดทรายขาว) เส้นทางบ้านทุ่งมหา และมาเปลี่ยนบรรยากาศที่วัดแก้วประเสริฐที่มองเห็นได้ในระยะไกล และเส้นทางที่ 3 หาดทุ่งวัวแล่น (นอนชิว ชมวิวทะเล) มุ่งเน้นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักผ่อนสัมผัสบรรยากาศสบาย ๆ ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวจะช่วยให้ผ่อนคลาย คลายเครียดจากความกังวลด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเนิบนาบ (Slow life) ดังรายงานฉบับสมบูรณ์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (Ministry of Tourism and Sports, 2017) กล่าวว่า จังหวัดชุมพรมีทัศนียภาพที่สวยงามของชุมชน และชายหาดของทะเลชุมพรแบบรอบด้าน 360 องศา มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย แนวปะการังที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์และสภาพธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นชายหาด และเกาะที่ยังคงความงดงาม

1.4 จังหวัดระนอง ได้สร้างเส้นทางท่องเที่ยวออกเป็น 1 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางที่ 1 รัชชสุขภาพ อันประกอบด้วย บ่อพุ่น้ำร้อนรักษะวาริน-ภูเขาศาญ-วัดบ้านหาง-พระราชมังคลาภิเษก-จวนเจ้าเมืองระนอง-ร้านกาแฟ Baroque Le Café และก้องวิลเลจ ซึ่งเส้นทางนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสบรรยากาศในอดีตและบริบทของพื้นที่แห่งนี้ด้วยประสบการณ์ตรง ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุชโก และบาควารอฟ (Puczko, L., & Bachvarov, M., 2006) กล่าวเพิ่มเติมว่า การให้บริการบำบัดรักษาด้วยน้ำและโคลน สำหรับชาวเอเชียจะเป็นการให้บริการแบบดั้งเดิม โดยนวดผ่อนคลายและบำบัดด้วยน้ำพุร้อน และปัจจุบันสปาสามารถปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปตามวิวัฒนาการของสปาได้อย่างกว้างขวาง และผลการศึกษาของ ลอเร โร อัลเมตา และริต้า (Loureiro, S. M. C., Almeida, M., & Rita, P., 2013) ผลกระทบของบรรยากาศและการมีส่วนร่วมในการผ่อนคลาย มีผลต่อความรู้สึกผ่อนคลายจากการได้ใช้บริการสปาเป็นสิ่งที่สำคัญในการนำไปสู่ความพึงพอใจหลังการใช้บริการที่จะนำไปสู่ทัศนคติการบอกปากต่อปาก ซึ่งปัจจัยบรรยากาศเป็นสิ่งที่กระตุ้นทางอ้อมต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

3. 3. ผลการทดลอง ประเมินผลและถอดบทเรียน การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก พบว่า ผลการทดลองเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพสูงมีความพึงพอใจในการท่องเที่ยวแบบขับรถเที่ยวด้วยตนเอง ในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง รองลงมาคือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และด้านต่ำที่สุดคือ ด้านการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และทุกด้านมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ทั้งนี้เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

กลุ่มคุณภาพสูงด้วยด้วยการขับเคลื่อนด้วยตนเอง ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัทรพงศ์ อินทรกำเนต (Intharakamnerd, P., 2010) พบว่า มิติสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ด้านพื้นที่เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ก่อให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ที่สะท้อนภาพการเปลี่ยนแปลงในเชิงการรับรู้ของนักท่องเที่ยว ที่สะท้อนความเป็นจริงและการเปลี่ยนแปลงสภาพของพื้นที่ โดยอัตลักษณ์คือ สิ่งสะท้อนตัวตนที่แสดงให้เห็นถึงความหลากหลาย ในขณะที่เอกลักษณ์คือ ลักษณะที่เป็นหนึ่งเดียวและเป็นพื้นฐานในการสร้างจุดขายและภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว นับว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและความแตกต่างของแหล่งท่องเที่ยว โดยร่วมการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการท่องเที่ยวมาใช้เพื่อตอบสนองสถานการณ์ยุค COVID-19 อาทิ ระบบเทคโนโลยีท่องเที่ยวเสมือนจริง (Virtual Tourism) เป็นการจำลองแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ด้วยภาพสามมิติ พร้อมสื่อมัลติมีเดียเพื่อกระตุ้นความสนใจทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกเสมือนไปเยือนยังสถานที่จริง ผ่านการรับชมด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์บนแพลตฟอร์มในช่วงที่นักท่องเที่ยวมีข้อจำกัดด้านการเดินทางท่องเที่ยวในช่วงสถานการณ์นี้ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ อภิชาติ คำปลิว และคณะ (KhamPiew, A., et al, 2018) พบว่า แอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นสามารถช่วยสร้างความแปลกใหม่ และเสมือนจริงให้แก่ผู้ใช้งานได้ ดังนั้นการเห็นความสำคัญของการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว นับว่าเป็นการยกระดับการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น โดยช่วยกันรักษาอัตลักษณ์บริบทของสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่ 4 จังหวัดเอาไว้อย่างคุ้มค่า

กิตติกรรมประกาศ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ที่สนับสนุนการดำเนินการวิจัย และการให้ข้อมูลจากเครือข่ายทุกภาคส่วน จึงทำให้งานสำเร็จลุล่วงได้ดี เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่เขตการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ควรเน้นการนำคู่มือเส้นทางท่องเที่ยวไปจัดทำกลยุทธ์ทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูลการท่องเที่ยว เป็นเครื่องมือในการเดินทางไปท่องเที่ยวในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก และควรเน้นการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว ค้นหาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นในการท่องเที่ยวชุมชน การขับเคลื่อนด้วยตนเองที่มีการสร้างความปลอดภัยและสุขอนามัย ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปในยุค Post COVID-19

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงมหาดไทย ควรมีการควบคุมเส้นทาง และรูปแบบการสัญจรไม่ให้ล้นหลาม ควรให้ข้อมูลข่าวสาร

ในเส้นทางท่องเที่ยว โดยการจัดทำการประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยวตลอดเส้นทางอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้ประกอบการตัดสินใจ และการวางแผนในการเดินทาง รวมถึงมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไว้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยเน้นการท่องเที่ยวด้วยการขับรถด้วยตนเอง (Self-Drive Tourism) ในยุค Post COVID-19

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างแหล่งพื้นที่ที่มีลักษณะเดียวกันกับเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตกและเมืองรอง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความเหมือน ความแตกต่าง สภาพปัญหา และผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาการปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ และกระตุ้นให้ชุมชนได้มีการพัฒนาต่อยอด และสร้างคุณค่าสู่การเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวให้โดดเด่นต่อไป
3. ควรมีการศึกษาการปรับตัวของผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และรูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวรูปแบบใหม่หลังยุค COVID-19 โดยเน้นการท่องเที่ยวด้วยการขับรถด้วยตนเอง (Self-Drive Tourism)

Reference

- Best, John W. 1981. *Research in Education*. 3rd ed. Englewood cliffs, New Jersey : Prentice. Hall Inc.
- Boonyakarn, K. (2007). *Behavior and decision factors of tourists in selecting accommodation services in Pranburi District Prachuap Khiri Khan Province*. (Master of Economics Thesis). Chiang Mai University.
- Cohen, E. 2008. *Medical Tourism in Thailand*. In *Explorations in Thai Tourism*. E. Cohen, ed. Bingley, UK.: Emerald. 225–255.
- Department of Cultural Promotion. (2019). *Value Culture to Value Adding*. Available on http://www.culture.go.th/culture_th/ewt_news.php?nid=3972&filename=index. (Retrieved 6 January 2021)
- Department of Tourism. (2024). *Statistics of Thai-foreign tourists for the year 2023–2024*. (Online system). Available on <https://www.mots.go.th/news/category/705> (retrieved May 2023)
- Dickman, S. (1996). *Tourism: An introductory text*. (2nd ed.). Sydney: Hodder Education.
- Esichaikul, R. (2011). *Preliminary knowledge of tourism resources*. Unit 1 in the Thai Sustainable Tourism Resource Management Teaching Kit, Nontaburi: University of Southeast Asia.
- Howell, D. C. (1989). *Fundamental Statistics for the Behavioral Sciences*. Boston: Pws-Kwnt.

- Hughes, Howard L. (2007). Lesbians as Tourists: Poor Relations of a Poor Relation. *Tourism and Hospitality Research*, 7(1) 17–26.
- Intharakamnerd, P. (2010). *Research report on sectoral innovation systems to develop the knowledge and creative economy: a case study of the creative tourism industry*. Bangkok: Office of the Education Council Secretariat. Ministry of Education.
- Khamliew, A., Chalermasuk, C., & Kriangsak, C. (2018). *Development of an application to recommend tourist attractions in Thailand using technology*. Virtual reality. Document presented to the UTCC Academic Day Meeting, No. 2, University of the Thai Chamber of Commerce.
- Loureiro, S. M. C., Almeida, M., & Rita, P. (2013). The effect of atmospheric cues and involvement on pleasure and relaxation: The spa hotel context. *International Journal of Hospitality Management*, 35 – 43. Available on <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2013.04.011>. (retrieved May 2023)
- Matichon Online. (2018). Thailand Riviera is a luxurious tourist city compared to France–Italy. Available on https://www.matichon.co.th/economy/news_1101329. (retrieved May 2023)
- Ministry of Tourism and Sports. (2017). The Master Plan for the Development of Tourism in the Royal Coast (2017–2021). Available on <http://tourismlibrary.tat.or.th/medias/T26668.pdf>. (retrieved May 2023)
- Phetchaburi Provincial Office for Local Administration. (2018). Phetchaburi province development plan 2017–2021. Phetchaburi: Phetchaburi Provincial Office for Local Administration
- Poulsson, S.H.G., & Kale, S.H. (2004). *The experience economy and commercial experiences*. Boston: Harvard Business.
- Puczko, L., & Bachvarov, M. (2006). Spa, Bath, Thermae: What’s Behind the labels? *Tourism Recreation Research*, 31(1) 83–91.
- Richards, G. & Raymond, C. (2000). Creative Tourism. *ATUAS News.*, 23, 16–30.
- Sriampornekkul, L & Chuntuk, T. (2018). Quality Tourism for Senior Tourists. *Journal of Humanities and Social Sciences, Rajapruk University*, 4 (1), 12–28.
- Sungrugs, N. (2017). *A final report on a project aimed at enhancing community narratives*. Bangkok: Department of Tourism, Ministry of Tourism and Sports.
- Tananukhun, P. (2017). *A grouping of tourists by factors influencing their behavior and motivation to travel*. (Master of Business Administration). University of the Thai Chamber of Commerce.

- TAT Review Magazine. (2018). *Who? Where? What? When? Why? Potential tourists*. Tourism Authority of Thailand. Available on <https://tatreviewmagazine.Com/article/who-where-what-when-why-2019>. (retrieved May 2023)
- Taylor, J. (2013). *Stat to Convince Your Boss to Invest in Content Marketing*. Available on <http://www.fatjoe.co.uk/author/fatjoetaylor>. (retrieved May 2023)
- Thongwilai, B. (2016). *Exploratory component analysis of tourism routes in Pranburi District. Prachuap Khiri Khan Province For Thai tourists*. (Master of Arts Major: Hospitality and Tourism Industry Management). Bangkok University.
- Tourism Authority of Thailand. (2013). *Thai Tourism Resources for the Central and Eastern Region Chumphon*. Bangkok: Tourism Authority of Thailand.
- _____. (2013). *Thai Tourism Resources for the Central and Eastern Region Prachuap Khiri Khan*. Bangkok: Tourism Authority of Thailand.
- _____. (2013). *Thai Tourism Resources for the Central and Eastern Region Phetchaburi*. Bangkok: Tourism Authority of Thailand.
- _____. (2013). *Thai Tourism Resources for the Central and Eastern Region Ranong*. Bangkok: Tourism Authority of Thailand.
- Turpie, J., & Joubert, A. (2004). The value of flower tourism on the Bokkeveld Plateau – A botanical hotspot. *Development Southern Africa*, 21, 645–662.
- Worasiha, E. (2018). The travelling route for gastronomic tourism via salt in western region of Thailand. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 7(3), 1–9.

การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพเครือข่ายแกนนำเยาวชนภายใต้

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกระบวนการเรียนรู้

สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์จังหวัดน่าน*

DEVELOPMENT OF LIFE AND CAREER SKILLS OF YOUTH LEADERS NETWORK UNDER THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY THROUGH LEARNING PROCESS TOWARDS THE CREATIVE ECONOMY IN NAN PROVINCE *

ทศพล พงษ์ตะ**

ภูมิพัฒน์ แก้วศรี***

สุชาติ ลีตระกูล****

(วันที่รับบทความ: 12 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 15 พฤษภาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 13 มิถุนายน 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัญหาทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชน พัฒนากระบวนการเรียนรู้ พัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพพร้อมทั้งสร้างเครือข่ายแกนนำเยาวชน และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพเครือข่ายแกนนำเยาวชน กลุ่มตัวอย่าง คือ เยาวชน จำนวน 527 คน และแกนนำเยาวชนจำนวน 400 คน ส่วนกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เยาวชน จำนวน 30 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน และแบบทดสอบ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถาม สัมภาษณ์ และการประชุมเชิงปฏิบัติการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-test แบบ dependent และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า

1) ปัญหาทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเขตจังหวัดน่าน ภาพรวมมีปัญหอยู่ระดับมาก 2) กระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย 6 หน่วยการเรียนรู้ ผลการพัฒนาแกนนำเยาวชน พบว่า ผลการเรียนรู้ของทุกหน่วยการเรียนรู้หลังการอบรมสูงกว่าก่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 3) แกนนำเยาวชนมีความพึงพอใจการอบรมอยู่ระดับมาก 4) ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์และ 9 กลยุทธ์ ผลการประเมินข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ มีความสอดคล้องความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ทักษะชีวิตและอาชีพ, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, แกนนำเยาวชน, การพัฒนาเครือข่าย

* บทความวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการทำกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรม จากสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2566

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย E-mail em_thospon_p@rru.com

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย E-mail phuriphat.koe@rru.ac.th

(Corresponding Author)

**** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย E-mail leetagoon@gmail.com

DEVELOPMENT OF LIFE AND CAREER SKILLS OF YOUTH LEADERS NETWORK UNDER THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY THROUGH LEARNING PROCESS TOWARDS THE CREATIVE ECONOMY IN NAN PROVINCE^{*}

THOSPON PONGTA^{**}

PHURIPAT KAEWSRI^{***}

SUCHART LEETAGOOOL^{****}

(Received: March 12, 2024; Revised: May 15, 2024; Accepted: June 13, 2024)

ABSTRACT

This research aimed to 1) study youth life and career skills problems, 2) develop the learning process, 3) develop life and career skills and build a network of youth leaders, and 4) make strategic recommendations for the development of life and career skills of the youth leader network. The sample group consisted of 527 youths and 400 youth leaders. The target group was 30 youths and 25 experts. The research instruments included questionnaires, interview forms, evaluation forms, and tests. Data were collected through questionnaires, interviews, and workshops. The data were analyzed by mean, standard deviation, t-test, and content analysis.

The results of the study revealed that 1) problems with life skills and careers of youth under the Philosophy of Sufficiency Economy in Nan Province as a whole were at a high level. 2) The learning process consisted of six learning units. The results of the development of youth leaders revealed that the learning outcomes of leaders in every learning unit after the training were higher than before, with a statistical significance of .05. 3) Youth leaders were satisfied with the training at a high level. 4) Strategic recommendations consisted of nine strategies. They were consistent, appropriate, and feasible at a high level.

Keywords: Life and Career Skills, Philosophy of Sufficiency Economy, Youth Leaders, Network Development

^{*} This research article received a grant to support research and innovation activities. From the Office of the Permanent Secretary, Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation and the National Research Council Fiscal year 2023.

^{**} Assistant Professor of Public Administration, Faculty of Political Science and Public Administration Chiang Rai Rajabhat University E-mail em_thospon_p@crru.com

^{***} Assistant Professor of Public Administration, Faculty of Political Science and Public Administration Chiang Rai Rajabhat University E-mail phuriphat.kae@crru.ac.th (Corresponding Author)

^{****} Assistant Professor of Educational Administration, Faculty of Education Chiang Rai Rajabhat University E-mail leetagoon@gmail.com

บทนำ

จากสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างไม่หยุดนิ่งภายใต้การพัฒนาของมนุษย์ ทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง อย่างเป็นพลวัต การปรับตัวและเตรียมความพร้อมสำหรับการเผชิญกับสภาวะการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งเป็นผลพวงจากการเปลี่ยนแปลง เป็นเรื่องสำคัญ เห็นได้จากการเกิดขึ้นของแนวคิดว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งมีการกล่าวถึงกันอย่างแพร่หลายในประชาคมโลก ในขณะที่ประเทศไทยก็น้อมนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการพัฒนาและบริหารประเทศ ดังปรากฏในวิสัยทัศน์ประเทศไทย ที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตามยุทธศาสตร์ 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580 (Office of the National Economic and Social Development Board., 2018, p. 4) เมื่อทุกภาคส่วนในสังคมได้ยึดถือและปฏิบัติตามจึงเป็นแนวทางการพัฒนาอย่างสมดุล โดยเฉพาะการถ่ายทอดสู่กลุ่มเยาวชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญของเมือง (พลเมือง) ในการพัฒนาประเทศชาติให้มีความมั่นคง

จังหวัดน่านเป็นจังหวัดหนึ่งที่ควรพัฒนาในทุกมิติ อาทิ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะมิติด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากมีเส้นความยากจนด้านรายจ่ายที่น้อยที่สุด เมื่อเทียบกับจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 ประกอบด้วย จังหวัดเชียงราย จังหวัดพะเยา จังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน (National Statistical Office., 2023) อีกทั้งจากการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมในด้านสังคมของสำนักงานจังหวัดน่าน (Nan Provincial Office., 2023, p. 65) พบว่า มีสัดส่วนคนจนมากเป็นอันดับ 3 ของประเทศ คิดเป็นร้อยละ 9.17 ของประชากรในจังหวัด นอกจากนี้ ข้อมูลกรมกิจการผู้สูงอายุ (Department of Older Persons., 2022) ปี 2565 พบว่า จังหวัดน่านมีผู้สูงอายุจำนวน 108,543 คน จากประชากร 430,244 คน คิดเป็นร้อยละ 25.23 (ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2565) มีแนวโน้มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งส่งผลให้ศักยภาพทางเศรษฐกิจลดลงและมีภาวะพึ่งพิงสูง ส่วนด้านแรงงานพบปัญหาแรงงานขาดทักษะและฝีมือ เยาวชนเรียนจบไม่ตรงกับความต้องการตลาดแรงงาน และเข้าไปหางานทำในเมืองใหญ่ อีกทั้งพบปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นปัญหาหนึ่งที่ส่งผลต่อเยาวชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากมีเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านมีช่องทางธรรมชาติเข้า-ออกหลายช่องทางจึงเป็นเส้นทางผ่านยาเสพติดเส้นทางหนึ่ง ดังนั้นเยาวชนจึงเป็นกลุ่มที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาและส่งเสริมให้มีทักษะชีวิตและอาชีพที่ดีขึ้น เพื่อเป็นเกราะป้องกันผลกระทบของปัญหาที่อยู่รอบตัวต่อความสุขในการดำเนินชีวิตและการทำงานที่มั่นคง ซึ่งจะเป็นการช่วยลดปัญหาทางสังคมและสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ

สำหรับกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพจะเน้นการพัฒนาแกนนำเยาวชนให้มีศักยภาพเพียงพอต่อการพัฒนาตนเองและผู้อื่น ซึ่งใช้แนวคิดที่ว่า การสร้างแกนนำเป็นวิธีการที่จะช่วยให้สำเร็จตามเป้าหมายมากที่สุดวิธีหนึ่งที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมต่างจังหวัดของประเทศไทย เนื่องจากแกนนำจะเป็นบุคคลที่สามารถชักจูงหรือชักนำให้บุคคลอื่นให้ปฏิบัติงานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ เห็นได้จาก

มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชน มูลนิธิสืมาซอป สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) ได้มีการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาแกนนำเด็กและเยาวชน (Sirinakorn, S., 2014, p. 3) ที่สร้างภาวะผู้นำแก่เยาวชน เช่นกัน การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ แก่แกนนำเยาวชนครั้งนี้จึงมีเป้าหมายที่จะสร้างการเรียนรู้แก่แกนนำเยาวชนให้สามารถพัฒนาตนเองและเป็นผู้ผู้นำในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามการพัฒนาจะใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นฐานของกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นที่จะสร้างการดำเนินชีวิตที่เป็นสุขและการประกอบอาชีพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ภายใต้โมเดลเศรษฐกิจใหม่ BCG (BCG Model) โดยเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพมาสร้างมูลค่า (Bio economy) คำนึงถึงการนำวัสดุที่เหลือมาใช้ประโยชน์ (Circular economy) และรักษาสีสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล (Green economy) การพัฒนารูปแบบดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างให้ชุมชนเข้มแข็ง เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

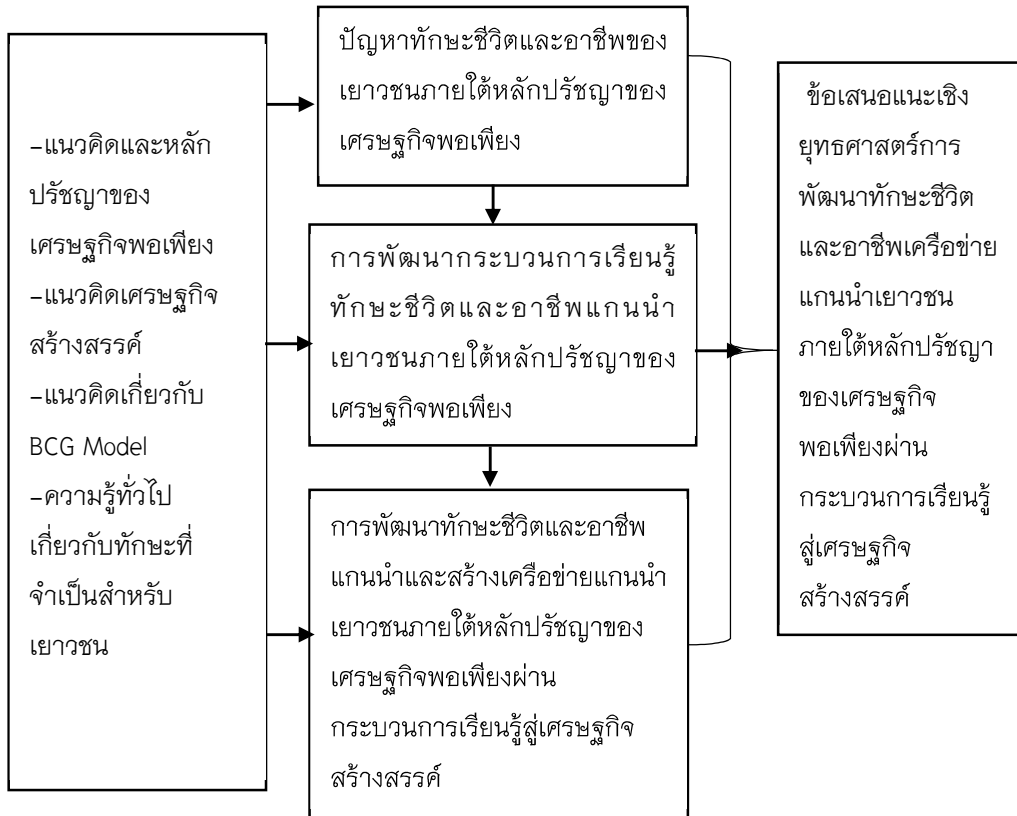
จากที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยสนใจพัฒนาและส่งเสริมเยาวชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ด้วยการหนุนเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ โดยการพัฒนาความรู้และทักษะที่สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เช่น ด้านดิจิทัล การเงิน การตลาดยุคใหม่ รูปแบบธุรกิจต่าง ๆ แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการใช้ประโยชน์จากทุนทางวัฒนธรรม (Office of the National Economic and Social Development Council., 2021, p. 38) โดยร่วมกับกลุ่มและเครือข่ายของจังหวัดน่าน เพื่อสร้างความเข้มแข็งและความเจริญทางเศรษฐกิจให้กับประเทศชาติในการแข่งขันกับอารยประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เขตจังหวัดน่าน
2. เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพแกนนำเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เขตจังหวัดน่าน
3. เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพแกนนำและสร้างเครือข่ายแกนนำเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกระบวนการเรียนรู้สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เขตจังหวัดน่าน
4. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพเครือข่ายแกนนำเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เขตจังหวัดน่าน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพแก่นักเรียนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เขตจังหวัดน่าน โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน 2 เงื่อนไข ความรู้และคุณธรรม เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาบนฐานของความสมดุลพอดี (Bunnag, P. et al., p. 120) ที่นำไปสู่แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ซึ่งหมายถึงการพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ บนฐานขององค์ความรู้ ทรัพยากรทางปัญญา และการศึกษาที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรม และพื้นฐานความรู้ของสังคมด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Creative Economy Agency., 2024) โดยการนำเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาเพิ่มมูลค่าให้กับชุมชน ภายใต้โมเดลเศรษฐกิจใหม่ BCG (BCG Model) ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio economy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green economy) ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวมโดยเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์มูลค่าสูงที่คำนึงถึงการนำวัสดุต่าง ๆ กลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด และอยู่ภายใต้การรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลเพื่อให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน (Office of National Higher Education Science Research and Innovation Policy Council., 2024) ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพให้แก่เยาวชน โดยให้ความสำคัญกับทักษะที่จำเป็นในปัจจุบันท่ามกลางสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยคณะผู้วิจัยได้นำเอาทักษะที่จำเป็นสำหรับเยาวชนตามที่องค์การอนามัยโลก (WHO) (Siam Commercial Foundation., 2021) ได้กำหนดทักษะชีวิตสำหรับวัยรุ่นรุ่นศตวรรษที่ 21 ไว้ 10 ทักษะ มาใช้เป็นกรอบในการศึกษา ประกอบด้วย 1) ทักษะการตัดสินใจ 2) ทักษะการแก้ปัญหา 3) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 5) ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 6) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 7) ทักษะการตระหนักรู้ในตน 8) ทักษะการเข้าใจผู้อื่น 9) ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และ 10) ทักษะการจัดการกับความเครียด และทักษะอาชีพการเป็นผู้ประกอบการหรือธุรกิจเชิงสร้างสรรค์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหา ทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเขตจังหวัดน่าน

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เยาวชนในจังหวัดน่านที่มีอายุตั้งแต่ 15 – 25 ปี จำนวน 527 คน โดยทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Stratified Random Sampling) ส่วนกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์สภาพปัญหาทักษะชีวิตและอาชีพ ได้แก่ เยาวชนจำนวน 30 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามสภาพปัญหาทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ หากคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาเยาวชน ด้านอาชีพ ด้านวัดและประเมินผล และด้านการศึกษา จำนวน 5 คน ค่า IOC อยู่

ระหว่าง .80–1.00 และทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ .78

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับปัญหาทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชน หาคุณภาพโดยการหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (face validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาเยาวชน ด้านอาชีพ ด้านวัดและประเมินผล และด้านการศึกษา จำนวน 5 คน

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสอบถามและสัมภาษณ์ สภาพปัญหาทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเขตจังหวัดน่าน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบสอบถามสภาพปัญหาทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (Srisa-Ard, B., 2011, p. 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.00 หมายถึง ปัญหาทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชนอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ปัญหาทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชนอยู่ในระดับมา

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ปัญหาทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชนอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ปัญหาทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.2 แบบสัมภาษณ์ปัญหาทักษะชีวิตและอาชีพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทักษะชีวิตและอาชีพพบว่า กระบวนการเรียนรู้ในการเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพแก่นำเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เขตจังหวัดน่าน

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้กำหนดประเด็นและสร้างกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ แกนนำเยาวชน นักวิชาการด้านพัฒนาเยาวชน ด้านอาชีพและด้านการศึกษา จำนวน 15 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 10 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทักษะชีวิตและอาชีพ 2) แบบประเมินประสิทธิภาพกระบวนการเรียนรู้ ๓ สำหรับการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาเยาวชน ด้านอาชีพ ด้านการศึกษา จำนวน 5 คน ค่า IOC อยู่ระหว่าง .80–1.00

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการกำหนดประเด็นและสร้างกระบวนการเรียนรู้ทักษะชีวิตและอาชีพ และแบบประเมินประสิทธิภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการประชุมเชิงปฏิบัติการและวิเคราะห์โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากแบบประเมินประสิทธิภาพกระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพแก่นำและสร้างเครือข่ายแก่นำเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกระบวนการเรียนรู้สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เขตจังหวัดน่าน

1. กลุ่มเป้าหมาย ในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ ได้แก่ แก่นำเยาวชน ในจังหวัดน่าน 400 คนเลือกมาโดยแบ่งอำเภอในจังหวัดน่านออกเป็น 5 พื้นที่ตามบริบทของพื้นที่ที่แตกต่างกัน และคัดเลือกแก่นำเยาวชน พื้นที่ละ 80 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และกลุ่มเป้าหมายในการสร้างเครือข่าย ได้แก่ แก่นำเยาวชน ที่ผ่านการอบรมมาพื้นที่ละ 4 คน (แบ่งจังหวัดน่านเป็น 5 โซน ตามคลัสเตอร์พื้นที่ทางภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดน่าน) รวมทั้งหมด 20 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 แบบทดสอบ ใช้ข้อสอบทั้งหมดจำนวน 60 ข้อ โดยการหาคุณภาพของข้อสอบรายข้อ มีค่าความยากของข้อสอบอยู่ระหว่าง .35 - .72 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .38 - .75 และตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่า IOC พบค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ .80 - 1.00 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบลค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ .74

2.2 แบบประเมินความพึงพอใจจากการอบรม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ หาคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาเยาวชน ด้านอาชีพ ด้านการศึกษา จำนวน 5 คน ค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพแก่นำเยาวชนผ่านกระบวนการเรียนรู้ โดยทำการทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการอบรม

3.2 การติดตามการดำเนินการสร้างเครือข่ายแก่นำเยาวชนระดับพื้นที่โดยลงพื้นที่ในอำเภอที่มีเครือข่ายแก่นำเยาวชนในจังหวัดน่าน

4. วิเคราะห์โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบโดยใช้การวิเคราะห์ T-test แบบ dependent

ขั้นตอนที่ 4 การจัดทำและประเมินข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ แก่นำเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เขตจังหวัดน่าน

1. กลุ่มเป้าหมายในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ ได้แก่ ตัวแทนเยาวชน นักวิชาการด้านยุทธศาสตร์ ตัวแทนหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การพัฒนาเด็กและเยาวชน การพัฒนาอาชีพและแรงงาน ธุรกิจและการประกอบอาชีพ การศึกษาและพัฒนาสังคม จำนวน 20 คน ส่วนกลุ่มเป้าหมายในการประเมินข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชนแก่นำเยาวชน ผู้บริหารหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชน จำนวน จำนวน 20 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพโดยใช้กระบวนการ SWOT Analysis

2.2 การประเมินข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

3. วิเคราะห์โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหา ทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเขตจังหวัดน่าน พบว่า ปัญหาทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเขตจังหวัดน่านในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.51$) ปัญหาที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ขาดทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ที่จะนำประสบการณ์มาใช้ในการดำเนินชีวิตหรือการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 3.74$) รองลงมาคือ ขาดทักษะในการตัดสินใจและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ในชีวิต ($\bar{X} = 3.50$) และผลจากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า เยาวชนมีปัญหาเรื่องการเรียนไม่ทัน กิจกรรมค่อนข้างมาก บางครอบครัวมีผู้ปกครองดื่มสุรา ค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวไม่ดี บางครั้งมีปัญหาการสื่อสารกับคนในครอบครัว บางรายคบเพื่อนที่มักจะชักพาไปในทางที่ไม่ดี และมีความกังวลเกี่ยวกับการหางานทำในภายหน้า

2. ผลการพัฒนาระบบการเรียนรู้ทักษะชีวิตและอาชีพพบว่า กระบวนการเรียนรู้ในการเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพแก่นำเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เขตจังหวัดน่าน

2.1 กระบวนการเรียนรู้ในการเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพแก่นำเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 6 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) หน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) หน่วยการเรียนรู้ดิจิทัลกับชีวิตและการทำงาน 3) หน่วยการเรียนรู้การพัฒนาตนเองอย่างสร้างสรรค์ทันโลก 4) หน่วยการเรียนรู้เวลากับการเงินสู่ความยั่งยืนของชีวิต 5) หน่วยการเรียนรู้ธุรกิจเชิงสร้างสรรค์ และ 6) หน่วยการเรียนรู้สัมมาชีพที่มั่นคง โดยแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะมีจุดเน้นเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ต่างกันไป

2.2 ผลการประเมินประสิทธิภาพกระบวนการเรียนรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิในภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้มีความทันสมัยสามารถนำไปใช้ได้สอดคล้องสถานการณ์ที่เป็นจริง ($\bar{X} = 5.00$) ผลผลิตและผลลัพธ์การเรียนรู้ระบุสอดคล้องกับกิจกรรมทำให้เห็นผลการพัฒนาชัดเจนและเป็นรูปธรรม ($\bar{X} = 5.00$) สาระต่าง ๆ ในองค์ประกอบหน่วยการเรียนรู้สอดคล้องกันทำให้มั่นใจว่าสามารถนำไปพัฒนาได้อย่างแท้จริง ($\bar{X} = 5.00$) สาระสำคัญของหน่วยการเรียนรู้ระบุครอบคลุมความคิดที่ชัดเจนสามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้ได้ตามเป้าหมาย ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมา คือ สาระสำคัญของหน่วยการ

เรียนรู้ระบอบรอบความคิดที่ชัดเจนสามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้ได้ตามเป้าหมาย ($\bar{X} = 4.60$) ระดับมาก และ สื่อ / อุปกรณ์ ของหน่วยการเรียนรู้มีความหลากหลายช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ตรงตามเป้าหมาย ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.60$) อยู่ในระดับมาก

3. ผลการการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพแก่นำเยาวชนผ่านกระบวนการเรียนรู้ สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์จังหวัดน่าน ดังตารางที่ 1 - 2

ตารางที่ 1 : เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของแกนนำเยาวชนจังหวัดน่านก่อนและหลังการอบรมในการ

เสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพ n = 400

หน่วยการเรียนรู้	ก่อน		หลัง		t	Sig .
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. เศรษฐกิจสร้างสรรค์บนฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.01	4.23	7.04	1.74	10.05**	.00
2. ดิจิทัลกับชีวิตและการทำงาน	4.44	1.70	7.86	1.29	24.50**	.00
3. พัฒนาตนเองอย่างสร้างสรรค์ทันโลก	2.69	0.76	8.75	0.69	85.41**	.00
4. เวลากับการเงินสู่ความยั่งยืนของชีวิต	3.23	1.30	8.28	1.50	36.71**	.00
5. ธุรกิจเชิงสร้างสรรค์	3.71	1.32	8.19	5.07	12.49**	.00
6. สัมมาชีพที่มั่นคง	5.85	6.39	8.26	1.29	5.43**	.00
ภาพรวม	3.99	1.32	8.06	1.09	35.76**	.00

**แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการพัฒนาแกนนำเยาวชนโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ พบว่า ระดับทักษะชีวิตและอาชีพและผลการอบรมของหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยก่อนและหลังการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 : ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของแกนนำเยาวชนที่ได้รับการอบรมการ

เสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เขตจังหวัดน่าน n = 400

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การอบรมทำให้เห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จะช่วยให้การประกอบธุรกิจ มีความมั่นคงและยั่งยืน	4.14	0.86	มาก
2. การอบรมช่วยให้เข้าใจทักษะชีวิต และวางแผนอาชีพของตนเองได้	4.12	0.72	มาก
3. การอบรมช่วยให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปสร้างโอกาสทางธุรกิจได้	4.11	0.76	มาก

ตารางที่ 2 : (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
4. การอบรมทำให้ตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องรักษาสังแวดล้อม	4.08	0.84	มาก
5. การอบรมทำให้เกิดความมั่นใจที่จะเป็นแกนนำในการพัฒนา ทักษะชีวิต และอาชีพได้	4.04	0.83	มาก
6. การอบรมทำให้ได้รับความรู้ที่ไม่เคยรู้มาก่อน	4.03	0.73	มาก
7. การอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้กับตนเองได้ เป็นอย่างดี	4.03	0.72	มาก
8. การอบรมทำให้เข้าใจเรื่องของโมเดลเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (BCG) และเศรษฐกิจพอเพียง (SEP)	3.99	0.73	มาก
9. การอบรมสอดคล้องกับความต้องการของตนเอง	3.71	0.82	มาก
เฉลี่ยรวม	4.02	0.58	มาก

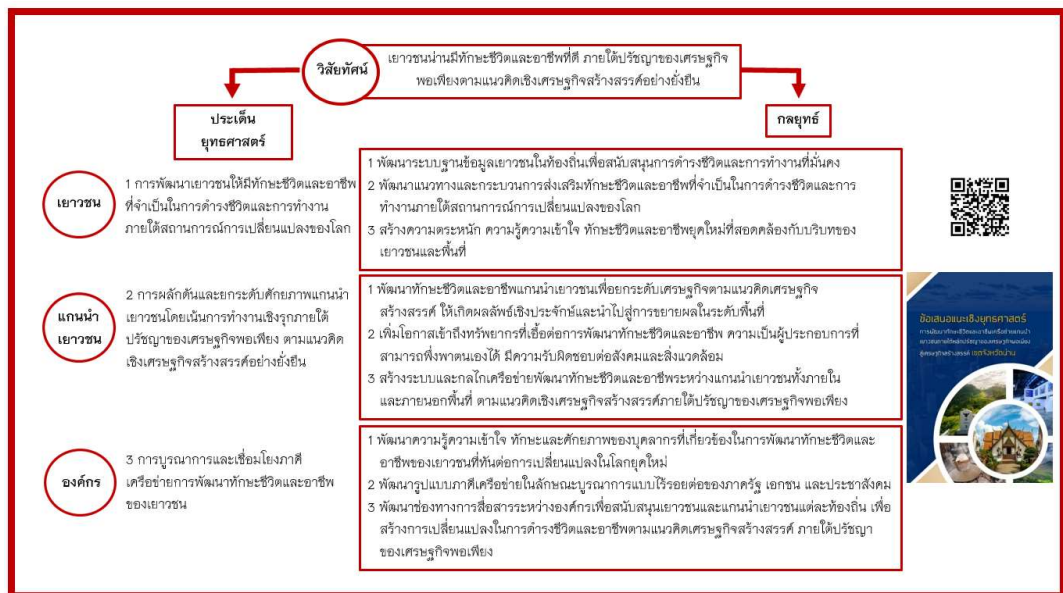
จากตารางที่ 2 พบว่า การอบรมกระบวนการเรียนรู้ในการเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพแกนนำเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เขตจังหวัดน่าน ภาพรวมพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การอบรมทำให้เห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์จะช่วยให้การประกอบธุรกิจ มีความมั่นคงและยั่งยืน ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมาคือ การอบรมช่วยให้เข้าใจทักษะชีวิตและวางแผนอาชีพของตนเองได้ ($\bar{X} = 4.12$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การอบรมสอดคล้องกับความต้องการของตนเอง ($\bar{X} = 3.71$) ตามลำดับ

ผลการติดตามการดำเนินการสร้างเครือข่ายแกนนำเยาวชนในพื้นที่ พบว่า การขยายผลและสร้างเครือข่ายเยาวชนใน 5 พื้นที่ของตัวแทนแกนนำเยาวชน ได้แนวโน้มการสร้างอาชีพตาม BCG Model และโมเดลธุรกิจ CANVAS Model ทั้งหมด 5 อาชีพ ดังนี้ พื้นที่เขตอำเภอโชนเหนือ ได้แก่ การพัฒนาผู้ประกอบการบริการท่องเที่ยวและโรงแรมรุ่นใหม่ พื้นที่เขตอำเภอโชนใต้ ได้แก่ ประดิษฐ์เป็นของใช้หรือของประดับจากเปลือกยมหิน พื้นที่เขตอำเภอโชนกลาง ได้แก่ ผู้นำชมน์เมืองเก่ามีชีวิต พื้นที่เขตอำเภอโชนตะวันออก ได้แก่ ผู้ประกอบกิจการและผู้สัมผัสอาหาร และพื้นที่เขตอำเภอโชนตะวันตก ได้แก่ ผลิตภัณฑ์การจักสานไม้ไผ่

4. ผลการจัดทำและประเมินข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ แกนนำเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เขตจังหวัดน่าน

4.1 ผลการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพเครือข่ายแกนนำเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เขตจังหวัดน่าน มุ่งเน้นการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันทุกภาคส่วนทั้ง เยาวชน แกนนำเยาวชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังวิสัยทัศน์ที่ว่า “เยาวชนน่านมีทักษะชีวิตและอาชีพที่ดีภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตาม

แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน” โดยมีพันธกิจ 1) ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาเยาวชนให้มีทักษะชีวิตและอาชีพที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและการทำงานภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก 2) ขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพแก่นำเยาวชนโดยเน้นการทำงานเชิงรุกภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวคิดเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน และ 3) บูรณาการและเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย 3 ประเด็นยุทธศาสตร์ 6 กลยุทธ์และ 9 แผนงาน โดยนำเสนอรูปแบบแผนภาพและข้อมูลฉบับสมบูรณ์ในรูปแบบ E-book ตามลิงค์ QR code ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพเครือข่ายแกนนำเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เขตจังหวัดน่าน

4.2 ผลการประเมินข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ ภาพรวมมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.50$) ความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.09$) และการนำไปใช้ประโยชน์ ($\bar{X} = 4.25$) อยู่ในระดับมาก และมีการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย กับ จังหวัดน่าน โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดน่าน และหอประชุวราชการที่ ๙ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จำนวน 6 เครือข่าย เพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เขตจังหวัดน่าน และขยายผลไปสู่พื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัย พบว่า เยาวชนขาดทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ที่จะนำประสบการณ์มาใช้ในการดำเนินชีวิตหรือการประกอบอาชีพ และขาดทักษะในการตัดสินใจและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับ

เรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยที่เป็นสาเหตุทำให้เยาวชนจังหวัดน่านขาดทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ที่จะนำประสบการณ์มาใช้ในการดำเนินชีวิตหรือการประกอบอาชีพ อาจมาจากหลายปัจจัย เช่น การเรียนการสอนปัจจุบันที่เน้นการท่องจำ นักเรียนขาดการฝึกฝนทักษะที่จะทำให้เกิดการคิดอย่างสร้างสรรค์ ในขณะที่ ความสำคัญของทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ช่วยให้เยาวชนสามารถแก้ไขปัญหา คิดนอกกรอบ และสร้างสิ่งใหม่ๆ อีกปัจจัยอาจมาจากสภาพแวดล้อมของจังหวัดน่านที่โครงสร้างพื้นฐานอาจไม่เอื้อต่อการเข้าถึงทรัพยากรที่อยู่ต่างพื้นที่ ทำให้บางครั้งเป็นข้อจำกัดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เช่น การเข้าถึงพื้นที่ในการทำสิ่งใหม่ หรือการพบปะผู้คนจากต่างถิ่นที่มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น (Watthanaporn, S., 2022)

ส่วนปัจจัยที่ทำให้เยาวชนขาดทักษะในการตัดสินใจและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิต ซึ่งอาจมีปัจจัยหลายประการที่มาจากสาเหตุเดียวกันกับการขาดทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ เช่น ด้านบุคลิกภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น แต่ปัญหาที่สำคัญอีกปัจจัยก็คือ สื่อสังคมออนไลน์ที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายและบางครั้งก็ขัดแย้งกัน ที่มักจะพบบ่อย บางครั้งทำให้เยาวชนเกิดความไม่ชัดเจน ส่งผลในการตัดสินใจ โดยเฉพาะเยาวชนที่ขาดการให้คำแนะนำถูกต้องในการบริโภคสื่อ รู้ไม่เท่าทันสื่อ ก็เกิดปัญหาในการตัดสินใจตามมาและถูกนำข้อมูลมาใช้ในการแก้ปัญหาที่ผิดพลาด อันเป็นผลมาจากการเสพสื่อ เช่น เชื่อข่าวปลอม คล้อยตามกระแสโซเชียล เป็นต้น ดังงานวิจัยของ พระสมุห์ธนภัทร ธนภุโท (ทิพย์วงษ์) และคณะ (Dhanabhadho (Tipwong), T., S. et al., 2020) ที่ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาทางสังคมของเยาวชนกลุ่มพฤติกรรมเสี่ยงในเขตพื้นที่อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง พบว่า ปัญหาทางสังคมของเยาวชนกลุ่มพฤติกรรมเสี่ยงสาเหตุหนึ่งมาจากครอบครัวไม่ได้ดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร เช่น การเลี้ยงดูแบบตามใจการใช้สื่อออนไลน์ที่ขาดการควบคุมและการแนะนำที่ถูกต้องจากผู้ปกครอง เป็นต้น จะเห็นว่าสื่อสังคมออนไลน์อาจทำให้เยาวชนตัดสินใจผิดพลาดได้เช่นกัน และการตัดสินใจยังเกี่ยวข้องกับสุขภาพด้วยเช่นกัน

2. จากการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพเครือข่ายแกนนำเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกระบวนการเรียนรู้สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เขตจังหวัดน่าน โดยหน่วยการเรียนรู้ 6 หน่วย ที่พัฒนามาอย่างเป็นระบบและผลของการใช้หน่วยการเรียนรู้ เยาวชนมีความพึงพอใจในระดับมาก และความรู้ความเข้าใจหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .01 ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า หน่วยการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการยกระดับทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชน โดยลักษณะเด่นของหน่วยการเรียนรู้ก็คือ มีการสร้างการเรียนรู้ทั้งการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพหรือการวางแผนทำธุรกิจในอนาคต ซึ่งการเรียนรู้ทั้งการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพหรือการวางแผนทำธุรกิจจะมีการสอดแทรกปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปทุกหน่วย โดยเน้นให้เยาวชนเห็นว่า ไม่ว่าจะทำชีวิตหรือประกอบอาชีพใดก็ตามจะต้องคำนึงถึงเรื่องของความรู้ในสิ่งนั้น การมีคุณธรรม และดำเนินการด้วยความพอเพียง ความพอประมาณและการสร้างภูมิคุ้มกันเป็นหลัก ซึ่งทักษะชีวิตและอาชีพของหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการศึกษาทักษะการทำงานที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ของรักติบูล สิทธิลภ (Sittilop, R., 2023, p. 42) พบว่า ทักษะการทำงานที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการ

ทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการคิดและการแก้ไขปัญหา ทักษะการเป็นผู้นำ ทักษะการบริหารจัดการตนเอง ทักษะการควบคุมและพัฒนาตนเอง ซึ่งทักษะเหล่านี้ได้ถูกนำไปกำหนดไว้ในกระบวนการเรียนรู้ทั้งสิ้น และทักษะบางประการของงานวิจัยของ ยุพยง วุ่นวงษ์ (Wunwong, Y., 2018) ที่ศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ทักษะอาชีพของนักเรียนประกอบด้วย 5 ทักษะเช่น ทักษะของความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม เป็นต้น จึงเห็นได้ว่าทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ จึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการฝึกฝนอบรม เพื่อเตรียมพร้อมในการมีชีวิตอย่างมีความสุขในศตวรรษที่ 21

อย่างไรก็ตามหน่วยการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นได้เน้นการปรับเปลี่ยน mindset ของเยาวชนเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้ได้กับทุกเรื่องไม่ใช่เพียงแต่ด้านการเกษตรเท่านั้น อันจะเป็นการช่วยเปลี่ยนภาพจำของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เรียนรู้มาก่อนหน้านี้ให้มีความชัดเจนมากขึ้น เห็นได้จากข้อมูลของมูลนิธิชัยพัฒนา (The Chaipattana Foundation., 2024) ที่ว่าเศรษฐกิจพอเพียง สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ ทุกสาขา ทุกภาคของเศรษฐกิจ ไม่จำเป็นจะต้องจำกัดเฉพาะแต่ภาคการเกษตร หรือภาคชนบท แม้แต่ภาคการเงิน ภาคอสังหาริมทรัพย์ และการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ โดยมีหลักการที่คล้ายคลึงกันคือ เน้นการเลือกปฏิบัติอย่างพอประมาณ มีเหตุมีผล และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเองและสังคม อย่างไรก็ตาม เนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้ จะครอบคลุมทักษะสำคัญและจำเป็นสำหรับเยาวชนที่นำไปใช้ซึ่งสอดคล้องกับโลกยุคใหม่ และสร้างการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยมีการเริ่มต้นจากการให้ความรู้พื้นฐานและความเข้าใจเกี่ยวกับ เศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจสร้างสรรค์ และ BCG Model รวมถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนก่อน จากนั้นจะสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับ digital literacy ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ ต่อมาเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองให้ทันต่อโลกที่เปลี่ยนไป รวมถึงความคิดสร้างสรรค์ที่ถือว่าเป็นกลไกสำคัญต่อการสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ที่สามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างสร้างสรรค์อีกด้วย มีการเรียนรู้การบริหารเวลาและการเงิน การใช้เวลาอย่างเป็นประโยชน์และคุ้มค่าให้มากที่สุดที่จะช่วยให้รู้จักวางแผนทางการเงินไม่ต้องเป็นหนี้ในอนาคต ต่อมาเป็นการสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพสมัยใหม่ที่เยาวชนควรรู้ รวมทั้งการเรียนรู้ในการประกอบสัมมาชีพที่มั่นคงที่เป็นการพัฒนาหรือสร้างธุรกิจให้เกิดความมั่นคงโดยการเรียนรู้จักวิเคราะห์หรือวางแผนการประกอบธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ ที่กล่าวมานี้จะเป็นจุดเด่นของกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

นอกจากนี้ การดำเนินงานได้สร้างแกนนำเยาวชนที่นำการเรียนรู้ไปเผยแพร่ขยายผลและสร้างเครือข่ายในพื้นที่อีกด้วย ด้วยเหตุผลที่ว่าเยาวชนคือพลเมืองที่เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาสังคมหรือกล่าวได้ว่าเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาบ้านเมือง ดังที่ ญัฐวุฒิ ธารัญชัย (Thananchai, N., 2008, p. 15) ได้ชี้ให้เห็นบทบาทของแกนนำเยาวชนในการพัฒนาสังคมไทยไว้ว่า ผู้นำเยาวชนหรือคนหนุ่มสาว มีบทบาทต่อการพัฒนาสังคมเป็นอย่างมาก ไม่เพียงเท่านั้นยังมีหน่วยงานในพื้นที่ซึ่งให้การสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นจังหวัดน่าน เทศบาลเมืองน่าน ผู้ประกอบการ และโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนจัดได้ว่าเป็นกลไกทางการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญตั้งแต่การร่วมออกแบบกระบวนการเรียนรู้ การนำไปใช้ กระทั่งสร้างเครือข่าย ดังที่ สมรภูมิ อ่อนอุ้น และธานี เกสทอง (Onun, S. & Kesthong, T., 2015, p. 201) ชี้ให้เห็นความสำคัญของ

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างความตระหนักให้ครูเห็นความสำคัญในการสอนโดยพัฒนานักเรียนให้มีทักษะในการแสวงหาความรู้เพื่อสร้างแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น จึงถือว่าเป็นการนำการเรียนรู้ไปใช้จริงในพื้นที่และมีการสร้างทีมงานหรือเครือข่ายที่จะทำให้แนวโน้มการสร้างอาชีพใหม่หรือการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอาชีพเดิมในท้องถิ่นอันเป็นการช่วยให้เกิดความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในชุมชนและยังเป็นเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอีกด้วย โดยการมีเครือข่ายจะช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สนับสนุนซึ่งกันและกัน เครือข่ายสามารถช่วยแก้ปัญหาด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กรได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารรวมทั้งบทเรียนและประสบการณ์กับบุคคลหรือองค์กรที่อยู่นอกหน่วยงานหรือองค์กรของตน และให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้สมาชิกมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร รวมถึงช่วยให้มีพลังในการต่อรองมากขึ้นและเกิดการพัฒนายั่งยืน

สำหรับข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ได้เสนอแนะให้สอดคล้องและครอบคลุมกับกลุ่มเป้าหมาย ตั้งแต่ระดับปัจเจกกระทั่งองค์กร ได้แก่ เยาวชน แกนนำเยาวชน และหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่สอดคล้องและบูรณาการร่วมกันทั้งต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานได้ผลสัมฤทธิ์ที่ดีและมีประสิทธิภาพ ตรงตามแนวทางการพัฒนา ในแผนย่อยการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (Office of the National Economic and Social Development Council., 2021, p. 3) ซึ่งระบุว่า ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ซึ่งรวมถึงการบูรณาการความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับภาคอุตสาหกรรม ชุมชน และภาครัฐ เพื่อเสริมสร้างระบบนิเวศนวัตกรรมที่เข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น และกลุ่มนักธุรกิจรุ่นใหม่หอการค้าจังหวัดน่าน สามารถนำกระบวนการเรียนรู้สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ไปเป็นแนวทางสร้างการเรียนรู้และทักษะให้กับเยาวชนในสถานศึกษาและผู้ประกอบการในท้องถิ่น เน้นการนำทรัพยากรชีวภาพและวัฒนธรรมของท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าเพิ่ม และอาจดำเนินการในรูปแบบฝึกอบรม สร้างเครือข่ายผู้ประกอบการท้องถิ่นการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้

2. กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัดน่าน สามารถนำผลการศึกษาไปใช้กำหนดนโยบายและแผนระดับจังหวัด ในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพให้กับเยาวชนอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม มีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเพียงพอ

3. เทศบาลเมืองน่าน สามารถนำข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชนไปเป็นกรอบแนวคิดและแนวทางการพัฒนาใน 3 กลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่ เยาวชน แกนนำเยาวชน และหน่วยงานหรือองค์กรการพัฒนาเยาวชน

4. กองทุนพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเยาวชนจังหวัดน่าน สามารถนำข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชนเป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย กลยุทธ์ แผนงาน และความต้องการของเยาวชนในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพให้กับเยาวชนอย่างยั่งยืน โดยเน้นที่การพัฒนาทักษะที่เยาวชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในอนาคตเช่น การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เป็นต้น

2. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชนในบริบทที่หลากหลาย เช่น เยาวชนที่อาศัยอยู่ในชนบท เยาวชนที่มีฐานะยากจน เยาวชนที่มีความพิการ เยาวชนที่มีความต้องการพิเศษ เป็นต้น เนื่องจากแนวทางการพัฒนาน่าจะมีความแตกต่างกันภายใต้ข้อจำกัดของเยาวชนแต่ละประเภท

3. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพที่สร้างสรรค์สำหรับคนทุกช่วงวัย เพื่อให้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกันเนื่องจากคนแต่ละช่วงวัยย่อมมีการใช้ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการทำงานที่ต่างกันออกไป ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพ

References

- Bunnag, P. et al. (2011). *His Majesty the King's genius in management*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Creative Economy Agency (Public Organization). (2024). *What is the creative economy?*. Available on <https://www.cea.or.th/th/about> (Retrieved 2024, January 21).
- Department of Elderly Affairs. (2022). *Statistics on the elderly*. Available on <https://www.dop.go.th/th/known /side/1/1/1766> (Retrieved 2024, January 21).
- Department of Children and Youth. (2020). *National Youth Day*. Available on <https://www.dcy.go.th/> (Retrieved 2023, April 11).
- Dhanabhaddo (Tipwong), T., et al. (2020). Guidelines for solving social problems of youth with risky behavior groups in the area. Pa Phayom District area Phatthalung Province. *Mahachula Nakornrat Journal*, 7(5), 132–147.

- Nan Provincial Office. (2023). *Nan Provincial Development Plan (2023 – 2027)*. Nan: Nan Provincial Office.
- Naiman, L. (2015). *The importance of creativity in education*. In C. J. Craig, S. M. Ross, & M. J. Devlin (Eds.), *Creativity in the 21st century* (pp. 23–34). London, UK: Routledge.
- National Statistical Office. (2023). *Poverty line. (Expenses) classified by region and province 2012 – 2021*. Available on https://www.nso.go.th/nsoweb/nso/statistics_and_indicators?impt_branch=309 (Retrieved 2023, April 11).
- Onun, S. & Kesthong, T. (2015) Guidelines for educational institution administration according to the philosophy of Sufficiency Economy of secondary schools in Tak Province. Under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office 38. *Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities*, 5(9), 195 – 208
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2018). *National strategy for 20 years (2018 – 2037)*. Bangkok: Office of the Secretary of the National Strategy Committee. Office of the National Economic and Social Development Board.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2021). *Final Report, Issue 12, Learning development. Project to develop a statistical data system and indicators for use in government administration according to the national strategy*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Office of the National Economic and Social Development Council (2021). *Complete report. Project to develop a statistical data system and indicators for use in public administration according to strategy*. Bangkok: Chulalongkorn University Service Center.
- Office of National Higher Education Science Research and Innovation Policy Council. (2024). *BCG in Action*. Available on <https://www.nxpo.or.th/th/en/bcg-in-action/> (Retrieved 2024, January 21).
- Phruthipinyo, C. (2010). *Principles of social research*. Bangkok: Charoendee Mankong Printing.
- Siam Commercial Foundation. (2021). *10 life skills that you must have*. Available on <https://thepotential.org/knowledge/10-skills-2021/> (Retrieved 2024, January 21).
- Sittilop, R. (2023). *Essential work skills in the 21st century*. [Master of Management Thesis]. Mahidol University Bangkok.
- Sirinakorn, S. (2014). *A guide to organizing the learning process to develop the potential of youth leaders*. Bangkok: Siam Commercial Bank Foundation.
- Srisa-Ard, B. (2011). *Introduction to Research*. Bangkok: Suweerivasarn.

- Thananchai, N. (2008). *Youth participation in the development of the San River natural resource database, Mueang District, Lamphun Province*. [Master of Science Thesis]. (Agriculture) agricultural promotion Chiang Mai University.
- The Bureau of Registration Administration. (2022). *Population statistics by age*. Available on <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableAge> (Retrieved 2023, April 11).
- The Chaipattana Foundation. (2024). *Sufficiency Philosophy Economy*. Available on <https://www.chaipat.or.th/publication/publish-document/sufficiency-economy.html> (retrieved 2024, Mach 5).
- Watthanaporn, S. (2022). Factors affecting creative thinking skills of Thai youth. *Journal of Educational Studies, Khon Kaen University*, 47(1), 1–16.
- Wunwong, Y. (2018). Strategies for managing student development activities to enhance life skills and career skills. of secondary school students. *Sripatum Chonburi Academic Journal*, 14(4), 159–170.

อิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรเป็นปัจจัย เชื่อมโยงสภาพแวดล้อมในการทำงานไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงานของ

พนักงาน ในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนและอะไหล่ยานยนต์

THE INFLUENCE OF WORK MOTIVATION AND ORGANIZATIONAL COMMITMENT AS MEDIATOR FACTORS TOWARD WORKING ENVIRONMENT TO THE EMPLOYEE WORK EFFICIENCY IN THE AUTOMOTIVE PARTS AND SPARE PARTS INDUSTRY*

ปิยะนุช พรหมประเสริฐ**

ธัมมะทินนา ศรีสุพรรณ***

ประสิทธิ์ชัย นรากรณ์****

(วันที่รับบทความ: 15 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 17 มิถุนายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 26 มิถุนายน 2567)

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อทดสอบอิทธิพลของสภาพแวดล้อมในการทำงาน แรงจูงใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร และประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน 2) เพื่อทดสอบอิทธิพลตัวแปรต้นกลางของแรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรเป็นปัจจัยเชื่อมโยง สภาพแวดล้อมในการทำงานไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานที่ปฏิบัติงานในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนและอะไหล่ยานยนต์ จำนวน 640 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพแวดล้อมในการทำงานไม่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน 2) สภาพแวดล้อมในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน 3) แรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน 4) สภาพแวดล้อมในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร 5) ความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน และ 6) สภาพแวดล้อมในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานโดยมีแรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรส่งผ่าน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปการวางแผนและกำหนดนโยบายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: สภาพแวดล้อมในการทำงาน, แรงจูงใจในการทำงาน, ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน, ความผูกพันต่อองค์กร

* บทความวิจัย คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบึงฉลวย

** นักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบึงฉลวย E-mail: pook333@gmail.com

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบึงฉลวย E-mail: tummatinna@yahoo.com

**** รองศาสตราจารย์, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบึงฉลวย E-mail: dr.prasittichai@gmail.com

THE INFLUENCE OF WORK MOTIVATION AND ORGANIZATIONAL COMMITMENT AS MEDIATOR FACTORS TOWARD WORKING ENVIRONMENT TO THE EMPLOYEE WORK EFFICIENCY IN THE AUTOMOTIVE PARTS AND SPARE PARTS INDUSTRY*

PIYANUCH PROMPRASERT **

TUMMATINNA SEESUPAN ***

PRASITTICHA NARAKORN****

(Received: March 15, 2024; Revised: June 17, 2024; Accepted: June 26, 2024)

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to investigate the influence of the working environment, work motivation, organizational commitment, and employee work efficiency; and 2) to investigate the influence of moderator variables of work motivation and organizational commitment as mediator factors toward the working environment to employee work efficiency. The samples were 640 employees working in the automotive parts and spare parts industry. Data were collected using a questionnaire and statistics used in this research were frequency, percentage, average, standard deviation, and structural equation modeling. The research results revealed that 1) the working environment had no direct positive influence on employee work efficiency; 2) the working environment had a positive direct influence on employee motivation; 3) the working motivation had a positive direct influence on employee work efficiency; 4) the working environment had a positive direct influence on organizational commitment; 5) the organizational commitment had a positive direct influence on employee work efficiency; and 6) the working environment had a positive direct influence on employee work efficiency, with work motivation and organizational commitment as mediator variables. The research findings can be used to plan and formulate human resource management policies to be more efficient.

Keywords: Working Environment, Work Motivation, Employee Work Efficiency, Organizational Commitment

* Research article, Faculty of Management Science, Pibulsongkram Rajabhat University

** Doctoral Candidate, Business Administration, Faculty of Management Science, Pibulsongkram Rajabhat University, E-mail: pook333@gmail.com

*** Assistant Professor Dr., Faculty of Management Science, Pibulsongkram Rajabhat University, E-mail: tummatinna@psru.ac.th

**** Associate Professor Dr., Faculty of Management Science, Pibulsongkram Rajabhat University, E-mail: prasittichai@psru.ac.th

บทนำ

อุตสาหกรรมชิ้นส่วนและอะไหล่ยานยนต์เป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ การเติบโตของอุตสาหกรรมสร้างรายได้จากการส่งออกเป็นอันดับ 1 และมีความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมโลหะ พลาสติกและยาง มีส่วนช่วยในการสร้างมูลค่าเพิ่มในสินค้าและการพัฒนาประเทศ รัฐบาลจึงมีการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561–2580) ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดแนวทางและเป้าหมายพัฒนาประเทศในระยะยาว นำพาไปสู่การยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและภาคบริการ บนฐานของเทคโนโลยีสมัยใหม่และนวัตกรรมของประเทศในทุกภาคส่วนและพัฒนาประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูงอยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ดังนั้นเพื่อเพิ่มมูลค่าพร้อมสร้างนวัตกรรมให้กับอุตสาหกรรมชิ้นส่วนและอะไหล่ของประเทศไทยควรต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องต่อทิศทางการผลิตอุตสาหกรรมยานยนต์ในอนาคต การเตรียมความพร้อมพัฒนาทักษะแรงงานและเพิ่มประสิทธิภาพทรัพยากรมนุษย์ เพื่อเร่งยกระดับทักษะด้านเทคโนโลยีต่อการเปลี่ยนผ่านไปสู่การผลิตยานยนต์สมัยใหม่ เพื่อสนับสนุนและสอดคล้องต่อการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตในระบบอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า ตามความต้องการสังคมยุคดิจิทัลในอนาคต

ในการบริหารงานเพื่อการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมชิ้นส่วนและอะไหล่ยานยนต์ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นหัวใจสำคัญ เพราะมนุษย์คือผู้นำพาให้องค์กรเกิดความสำเร็จบรรลุเป้าประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความเกี่ยวเนื่องในการบริหารงานส่วนหนึ่งควรคำนึงคือการรักษาแรงงานที่มีคุณภาพไว้ในองค์กร โดยอลันและเมเยอร์ (Allen & Meyer, 1990) กล่าวว่า การสร้างความผูกพันให้กับพนักงานภายในองค์กรเป็นวิธีการสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหาร สามารถทำให้พนักงานมีความรัก มีความจงรักภักดีอยู่กับองค์กรได้ยาวนาน เพราะความผูกพันต่อองค์กรนั้นจะทำให้พนักงานมีความรู้สึกที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความตั้งใจทุ่มเทให้กับการทำงานอันเป็นประโยชน์กับองค์กรช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรและส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน การส่งเสริมให้พนักงานมีความผูกพันกับองค์กร ทุ่มเทความรู้ความสามารถทำงานเต็มกำลังและเต็มใจสร้างสรรค์ผลงานที่มีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้องค์กรมีผลงานที่ดีเป็นไปตามที่เป้าหมายที่กำหนด สนับสนุนให้ธุรกิจมีความเจริญก้าวหน้าส่งผลต่อการขยายกิจการในอนาคต

นอกจากความผูกพันขององค์กรที่ผู้บริหารควรคำนึงถึงแล้ว ยังคงมีปัจจัยด้านอื่นที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน และมีส่วนช่วยผลักดันให้พนักงานมีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ อาทิ แรงจูงใจในการทำงาน และสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ล้วนมีความสัมพันธ์ระหว่างกันทั้งสิ้น โดยแรงจูงใจในการทำงาน ควรเป็นสิ่งที่นอกเหนือจากค่าตอบแทนที่ได้รับตามปกติ ช่วยกระตุ้นให้เกิดความพึงพอใจให้แก่พนักงาน ในองค์กรต่อการแสดงพฤติกรรมในทางบวกให้ปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg, 1959) กล่าวว่า เมื่อพนักงานขององค์กรได้รับแรงจูงใจในการทำงานที่ดีและเหมาะสมก็จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรและเต็มใจทำงานอยู่กับองค์กรต่อไป เป็นการช่วยรักษากำลังคนที่มีทักษะแรงงานที่มี

ประสบการณ์และมีคุณภาพอยู่กับองค์กรนานที่สุด จะส่งผลดีต่อองค์กรโดยเฉพาะในยุคการเปลี่ยนแปลงที่ต้องปรับตัวและปรับเปลี่ยนไปตามทิศทางของกระแสสังคม ดังนั้นผู้บริหารควรมีความเข้าใจอิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงาน เพื่อจะนำมาสร้างสภาพแวดล้อมของการทำงานที่พนักงานพึงพอใจ โดยออกตาเวียสนัสและรียันโต (Octavianus & Riyanto, 2020) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานภายในองค์กรที่อยู่รอบ ๆ ตัวพนักงาน มีผลโดยตรงต่อการทำงานของพนักงาน มีส่วนสำคัญต่อการเพิ่มหรือลดประสิทธิภาพให้แก่ผลการปฏิบัติงานได้ ในธุรกิจอุตสาหกรรมชิ้นส่วนและอะไหล่ยานยนต์ของประเทศไทยในปัจจุบัน พบว่าส่วนใหญ่เป็นโรงงานที่เกี่ยวข้องกับชิ้นส่วนยานยนต์ ซึ่งเป็นงานหนัก พื้นที่จำกัด อากาศไม่ถ่ายเท มีอุณหภูมิสูงและมีเสียงรบกวน และบางครั้งยังต้องทำงานแข่งกันกับเวลา จึงพบปัญหาการขาดแคลนแรงงาน และการเปลี่ยนพนักงานในระบบบ่อยๆ ถึงแม้องค์กรจะให้สวัสดิการแก่พนักงานตามที่กฎหมายกำหนดแล้วก็ตาม โดยสอดคล้องกับัญญลักษณ์ วีระสมบัติ (Weerasombat, T., 2017) ที่ศึกษาในเรื่องปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารจัดการแรงงานของผู้จำหน่ายรถยนต์ในประเทศไทย พบปัญหาการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ดังกล่าวนี้เช่นกัน ซึ่งแรงงานที่ขาดแคลน ได้แก้ระดับปฏิบัติการ หัวหน้างาน ช่างเทคนิค และวิศวกรโรงงาน และการลาออกของแรงงานที่รับเข้ามาทำงาน ผ่านบริษัทจ้างเหมาแรงงาน และการจัดสวัสดิการให้คนงานน้อยเกินไปแม้สวัสดิการที่จัดให้จะเป็นไปตามขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด

จากเหตุผลที่กล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นของความเชื่อมโยงระหว่างความผูกพันขององค์กรแรงจูงใจในการทำงาน และสิ่งแวดล้อมของการทำงาน ดังนั้น ธุรกิจอุตสาหกรรมชิ้นส่วนและอะไหล่ยานยนต์จะก้าวผ่านไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ จึงควรคำนึงในองค์ประกอบดังกล่าว ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อทราบความสัมพันธ์ของอิทธิพลสภาพแวดล้อมในการทำงาน แรงจูงใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กรและประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน เพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมที่จะนำไปพัฒนาปรับปรุงให้องค์กรมีประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้นกว่าปัจจุบัน โดยแนวคิดและทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรให้ทราบถึงระดับความสำคัญของแต่ละปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน อันจะนำไปสู่การพัฒนาพนักงานขององค์กรและเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน of พนักงานอุตสาหกรรมชิ้นส่วนและอะไหล่ยานยนต์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทดสอบสภาพแวดล้อมในการทำงาน แรงจูงใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานอุตสาหกรรมชิ้นส่วนและอะไหล่ยานยนต์
2. เพื่อทดสอบอิทธิพลตัวแปรต้นกลางของแรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรเป็นปัจจัยเชื่อมโยงสภาพแวดล้อมในการทำงานไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานอุตสาหกรรมชิ้นส่วนและอะไหล่ยานยนต์

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน 1 : สภาพแวดล้อมในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน

สมมติฐาน 2 : สภาพแวดล้อมในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงต่อแรงจูงใจในการทำงาน

สมมติฐาน 3 : แรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน

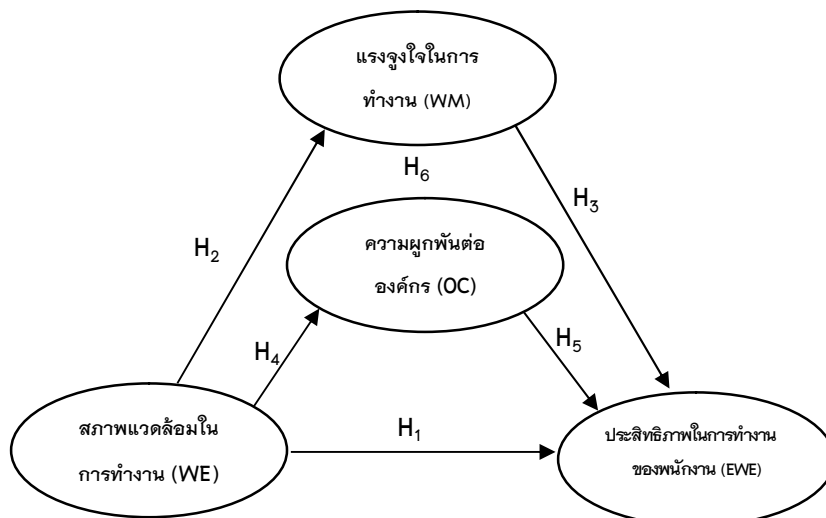
สมมติฐาน 4 : สภาพแวดล้อมในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์กร

สมมติฐาน 5 : ความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน

สมมติฐาน 6 : สภาพแวดล้อมในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานโดยมีแรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรส่งผ่าน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงาน (Working Environment) แรงจูงใจในการทำงาน (Work Motivation) ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน (Employee' Work Efficiency) และ ความผูกพันต่อองค์กร (Organizational Commitment) มาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยลักษณะเชิงสำรวจ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ พนักงานที่ปฏิบัติงานในภาคอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนและอะไหล่ยานยนต์ ซึ่งจากข้อมูลกองเศรษฐกิจการแรงงาน สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน ของประเทศไทย ปี 2566 มีจำนวน 504,000 คน (Division of Labor Economics Office of the Permanent Secretary, Ministry of Labor, 2023) จากสถานประกอบการในภาคการผลิต ภาคการค้าส่ง และภาคการค้าปลีกชิ้นส่วนและอะไหล่ยานยนต์ จำนวน 11,375 แห่ง (Department of Business Development, 2023)

กลุ่มประชากรตัวอย่าง คือ พนักงานที่ปฏิบัติงานในภาคอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนและอะไหล่ยานยนต์ จำนวน 640 กลุ่มตัวอย่าง (ตารางที่ 1) โดยใช้หลักการวิเคราะห์สมการโครงสร้างของแฮร์และคณะ (Hair, et al, 2014, p.100) ที่ควรมีก่อนเลือกกลุ่มประชากรตัวอย่าง ควรต้องมีอย่างน้อย 10-20 เท่าของตัวแปรสังเกตซึ่งถือว่าเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยงานวิจัยมีทั้งหมด 64 ข้อ กำหนดกลุ่มประชากรตัวอย่างเท่ากับ 10 เท่า และผู้วิจัยใช้หลักการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วนตามความสะดวก (Convenience Sampling)

ตารางที่ 1 สัดส่วนของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ภูมิภาค	อุตสาหกรรมชิ้นส่วนและอะไหล่ยานยนต์			รวมทั้งสิ้น (แห่ง)	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง (ราย)	สัดส่วนของ กลุ่มตัวอย่าง (ร้อยละ)
	ผลิต	ขายส่ง	ขายปลีก			
1. กรุงเทพฯ	479	1,609	1,985	4,073	229	35.82
2. กลาง	900	809	1,586	3,295	185	28.97
3. ตะวันตก	49	69	185	303	17	2.66
4. ตะวันออก	676	244	599	1,519	86	13.36
5. ตะวันออกเฉียงเหนือ	52	206	627	885	50	7.78
6. เหนือ	29	188	491	708	40	6.23
7. ใต้	20	133	437	590	33	5.18
รวมทั้งสิ้น	2,205	3,258	5,910	11,373	640	100

ที่มา: (Department of Business Development, 2023)

2. เครื่องมือที่ใช้วิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ด้วยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นคำถามเป็นปลายปิด (Close ended Question)

แบ่งแบบสอบถามเป็น 5 ส่วน คือ 1) ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 4 ข้อ 2) สภาพแวดล้อมในการทำงาน จำนวน 12 ข้อ 3) แรงจูงใจในการทำงาน จำนวน 20 ข้อ 4) ความผูกพันต่อองค์กร จำนวน 12 ข้อ และ 5) ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน จำนวน 12 ข้อ รวมทั้งหมด 64 ข้อ แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตรวจสอบความตรง (Validity Test) จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ค่า Item-Objective Congruence (IOC) เท่ากับ 1.0 ซึ่งมากกว่า 0.6 และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability test) ของแบบสอบถามก่อนการวิจัย จำนวน 30 ชุด ด้วยสถิติ Cronbach's Alpha ในตัวแปรสภาพแวดล้อมในการทำงาน , แรงจูงใจในการทำงาน ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน และความผูกพันต่อองค์กร มีค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.954 0.977 0.947 และ 0.963 ตามลำดับ ซึ่งทั้ง 4 ตัวแปรมีความเชื่อมั่นเกิน 0.7 ถือว่าแบบสอบถามมีมาตรฐานในการนำเก็บข้อมูลในภาคสนาม

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามและเก็บข้อมูลจากตัวแทนพนักงานอุตสาหกรรมชิ้นส่วนและอะไหล่ ยานยนต์ทางจดหมายไปรษณีย์และแบบสอบถามออนไลน์ ระหว่างเดือน มิถุนายน – กันยายน 2566 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ทางสถิติ จำนวน 640 ฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อธิบายค่าสถิติทั่วไปของข้อมูล ด้วยโปรแกรม IBM SPSS และใช้การวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ด้วยโปรแกรม IBM AMOS

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา พบเป็นเพศชาย จำนวน 362 คน (ร้อยละ 56.60) และเพศหญิง จำนวน 278 คน (ร้อยละ 43.40) มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี มากที่สุด จำนวน 225 คน (ร้อยละ 35.20) รองลงมาอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 31-40 ปี จำนวน 190 คน (ร้อยละ 29.70) อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 141 คน (ร้อยละ 22.00) อายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 76 คน (ร้อยละ 11.90) และอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน (ร้อยละ 1.30) ตามลำดับ มีการศึกษาน้อยกว่าปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 350 คน (ร้อยละ 54.70) รองลงมาคือระดับปริญญาตรี จำนวน 239 คน (ร้อยละ 37.30) ระดับปริญญาโท จำนวน 48 คน (ร้อยละ 7.50) และปริญญาเอก จำนวน 3 คน (ร้อยละ 0.50) ตามลำดับ มีประสบการณ์ทำงาน 3 ปี ไม่เกิน 15 ปี มากที่สุด จำนวน 452 คน (ร้อยละ 70.60) รองลงมา

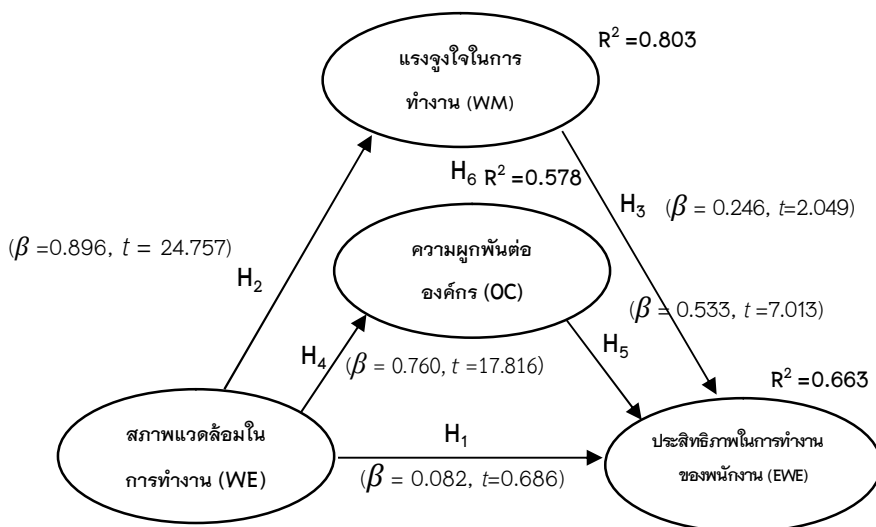
ประสบการณ์ทำงาน 16-30 ปี จำนวน 167 คน (ร้อยละ 26.20) และมีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 30 ปีขึ้นไป จำนวน 21 คน (ร้อยละ 3.30) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสัมประสิทธิ์ความผันแปรที่ศึกษา

ตัวแปร	สัญลักษณ์	$\bar{X}$	SD	CV	แปลผล
สภาพแวดล้อมในการทำงาน	(WE)	4.28	0.71	0.17	มาก
แรงจูงใจในการทำงาน	(WM)	4.15	0.70	0.17	มาก
ความผูกพันต่อองค์กร	(OC)	4.08	0.76	0.19	มาก
ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน	(EP)	4.27	0.59	0.14	มาก

2. ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาในส่วนของตัวแปรที่อยู่ในตัวแบบสมการโครงสร้าง (แสดงในตารางที่ 2) พบว่าตัวแปรสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีค่าเฉลี่ย 4.28 แรงจูงใจในการทำงาน มีค่าเฉลี่ย 4.15 ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน มีค่าเฉลี่ย 4.27 และความผูกพันต่อองค์กร มีค่าเฉลี่ย 4.08 ทั้ง 4 ตัวแปร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. การวิเคราะห์สถิติอ้างอิง (Reference Statistic) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายนอกและตัวแปรภายใน เพื่อหาอิทธิพลระหว่างตัวแปร 4 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมในการทำงาน แรงจูงใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร และประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน พบว่าโมเดลเชิงทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ในระดับที่ยอมรับได้ (แสดงในภาพที่ 2)

Mode Fit: $\chi^2 = 45.754$, $df = 52$, $p\text{-value} = 0.717$, $\chi^2/df = 0.880$,

GFI = 0.990, AGFI = 0.980, CFI = 1.000, RMSEA = 0.000

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างและอิทธิพลของประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน

4. การทดสอบอิทธิพลของสภาพแวดล้อมในการทำงาน แรงจูงใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กรและประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน ซึ่งการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) สนับสนุนข้อสมมติฐานที่ 1 – 5 (แสดงในภาพที่ 2) และ (แสดงตารางที่ 2) พบว่าสมมติฐานที่ 1 สภาพแวดล้อมในการทำงานไม่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง 0.082 ($\beta_1 = 0.082$, $t=0.686$, $p > 0.05$) สมมติฐานที่ 2 สภาพแวดล้อมในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง 0.896 ($\beta_2 = 0.896$, $t = 24.757$, $p < 0.05$) สมมติฐานที่ 3 แรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง 0.246 ($\beta_3 = 0.246$, $t = 2.049$, $p < 0.05$) สมมติฐานที่ 4 สภาพแวดล้อมในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงในเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง 0.760 ($\beta_4 = 0.760$, $t = 17.816$, $p > 0.05$) และสมมติฐานที่ 5 ความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง 0.533 ($\beta_5 = 0.533$, $t = 7.013$, $p < 0.05$)

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน

	เส้นทาง	beta	S.E.	t-value	p-value	ผลลัพธ์
H1	WE $\rightarrow$ EP	0.082	0.081	0.689	0.491	ไม่สนับสนุน
H2	WE $\rightarrow$ WM	0.896	0.032	24.757***	0.000	สนับสนุน
H3	WM $\rightarrow$ EP	0.246	0.094	2.049*	0.040	สนับสนุน
H4	WE $\rightarrow$ OC	0.760	0.036	17.816***	0.000	สนับสนุน
H5	OC $\rightarrow$ EP	0.533	0.062	7.013***	0.000	สนับสนุน

หมายเหตุ (1) * หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.05$) ($1.96 \leq t\text{-value} < 2.57$), (2) ** หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p < 0.01$) ($t\text{-value} \geq 2.57$), (3) *** หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ($p < 0.001$) ($t\text{-value} \geq 3.29$).

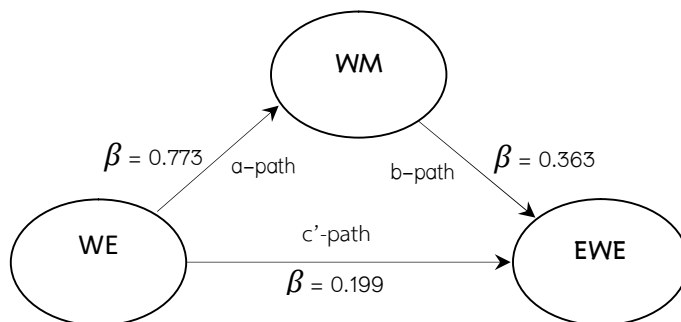
ตารางที่ 4 อิทธิพลของตัวแปรบุปปัจจัยที่มีผลต่อตัวแปรตาม

ตัวแปรตาม (Latent Variable)	R ²	อิทธิพล (Effect)	ตัวแปรบุปปัจจัย (Antecedents)		
			WE	WM	OC
WM	0.803	DE	0.896***	N/A	N/A
		IE	N/A	N/A	N/A
		TE	0.896***	N/A	N/A
OC	0.578	DE	0.760***	N/A	N/A
		IE	N/A	N/A	N/A
		TE	0.760***	N/A	N/A
EWE	0.663	DE	0.082*	0.246**	0.533***
		IE	0.626***	N/A	N/A
		TE	0.707***	0.246**	0.533***

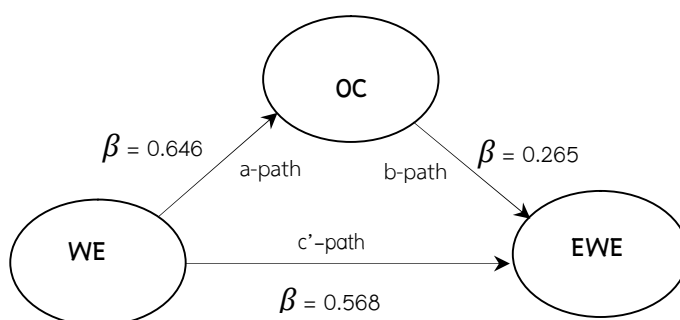
หมายเหตุ : DE = Direct effect, IE = Indirect effect, TE = Total effect, N/A = not applicable, (1) * แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.05 ($1.96 \leq t\text{-value} < 2.576$), (2) ** แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.01 ($2.576 \leq t\text{-value} < 3.290$), (3) *** แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.001 ($3.290 \leq t\text{-value}$)

จากตารางที่ 4 พบว่าบุปปัจจัยทั้งหมดที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน คือ สภาพแวดล้อมในการทำงาน (WE) (TE = 0.707) รองลงมาคือความผูกพันต่อองค์กร (OC) (TE = 0.533) และแรงจูงใจในการทำงาน (WM) (TE = 0.246) ตามลำดับ โดยทั้ง 3 ปัจจัยร่วมกันสามารถพยากรณ์ ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานได้ร้อยละ 66.30 ($R^2 = 0.663$)

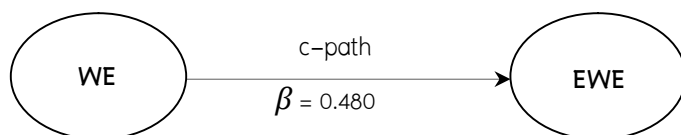
5. ผลการวิเคราะห์ตัวแปรส่งผ่าน (Meditating Effect) การวิเคราะห์ผลการวิจัยผู้วิจัยได้ใช้หลักของบาร์อนและเคนนี (Baron & Kenny, 1986) ซึ่งสนับสนุนข้อสมมติฐานที่ 6 พบว่าแรงจูงใจในการทำงาน มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (a-path) เท่ากับ 0.773 มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (b-path) เท่ากับ 0.363 มีนัยสำคัญทางสถิติ (แสดงในภาพที่ 3) โดยค่าอิทธิพลรวม (Total Effect) ลดลงจาก 0.480 เป็น 0.199 ($c'\text{-path} < c\text{-path}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (แสดงในภาพที่ 5) และความผูกพันต่อองค์กร มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (a-path) เท่ากับ 0.646 มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (b-path) เท่ากับ 0.265 มีนัยสำคัญทางสถิติ (แสดงในภาพที่ 4) และค่าอิทธิพลรวมลดลงจาก 0.480 เป็น 0.308 ($c'\text{-path} < c\text{-path}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (แสดงในภาพที่ 5) แสดงว่าแรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรส่งผ่านบางส่วน (Partial Mediation) ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน

ภาพที่ 3 โมเดลที่มีอิทธิพลแรงจูงใจในการทำงานเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ภาพที่ 4 โมเดลที่มีอิทธิพลความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ภาพที่ 5 อิทธิพลรวมระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากลักษณะของสายงานการผลิตภายในโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนและอะไหล่ ยานยนต์ของประเทศไทยในปัจจุบัน โดยส่วนใหญ่เกี่ยวกับการผลิตเครื่องจักรกลและอะไหล่ชิ้นส่วน ต่าง ๆ ที่มีรูปแบบการผลิตที่มีแบบแผนตายตัว ไม่ใช้ฐานการผลิตเกี่ยวกับการคิดค้นนวัตกรรมพิเศษขั้นสูง และจะพบเพศชายมากกว่าเพศหญิงเสมอ ส่วนใหญ่เป็นระดับปฏิบัติการ ดังนั้นข้อมูลที่ได้รับจากการตอบ แบบสอบถามจากการศึกษาวิจัยนี้ จึงพบเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง และในระดับปฏิบัติการมากกว่า ระดับอื่นๆ และเมื่อทดสอบสมมติฐานงานวิจัย สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยเป็นไปตามข้อสมมุติฐานการวิจัย H₁ สภาพแวดล้อมในการทำงานไม่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพงศ์ ศาลาพฤกษ์ และชลธิศ ดาราวงษ์ (Salapruet & Darawong, 2019) ศึกษาวิจัย เรื่อง สภาพแวดล้อมในที่ทำงานของพนักงานฝ่ายผลิตในโรงงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในจังหวัดชลบุรี พบว่าด้าน สิ่งแวดล้อมทางกายภาพไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของพนักงานฝ่ายผลิตในโรงงานผลิต ชิ้นส่วนยานยนต์ในจังหวัดชลบุรีเช่นกัน เนื่องจากพนักงานเป็นเพียงระดับปฏิบัติการ ต้องทำงานตามสาย งานการผลิตที่กำหนด และมีการควบคุมปัจจัยบางอย่างที่อาจมีผลกระทบต่อกระบวนการผลิตในเรื่องของ คุณภาพงานและจำนวนปริมาณชิ้นงาน พนักงานไม่มีอิสระในการเลือกพื้นที่การทำงานหรือ สภาพแวดล้อมที่พึงพอใจได้ และสามารถตัดสินใจในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการทำงานได้ การประเมินผลการ ปฏิบัติงาน มักมาจากการพิจารณาในคุณภาพและจำนวนชิ้นงานการผลิต เปรียบเทียบกับความคุ้มค่าการ ลงทุน เวลาที่ใช้กับผลงานในรอบการผลิตแต่ละครั้ง พนักงานจึงต้องยอมรับและปรับตัวให้เข้ากับ สภาพแวดล้อมที่กำหนดภายในโรงงาน ดังนั้น จากการศึกษาวิจัยดังกล่าวในโรงงานอุตสาหกรรมการผลิต ชิ้นส่วนและอะไหล่ยานยนต์ในประเทศไทยที่พบในปัจจุบัน ซึ่งเป็นเพียงฐานการผลิต หากต้องการให้ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานดีขึ้น อาจจะต้องขึ้นกับสิ่งอื่นไม่ใช่ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ในการทำงานอย่างเดียว องค์การควรนำปัจจัยด้านอื่นๆ เข้ามาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการทำงานของพนักงานให้สูงขึ้น เช่น การยอมรับในความสามารถจากผู้บริหารหรือทีมงาน โอกาสที่ ช่วยสร้างความก้าวหน้าในสายอาชีพ สวัสดิการพิเศษนอกจากที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น แตกต่างกับเปา โล รอสซี และคณะ (Paolo Rossi et al., 2022) กล่าวว่าสภาพแวดล้อมในการทำงานมีอิทธิพลอย่างมาก ต่อการทำงานของพนักงาน โดยสภาพแวดล้อมการทำงานทางกายภาพและความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน ระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

2. ผลการวิจัยเป็นไปตามข้อสมมุติฐานการวิจัย H₂ โดยปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงานมี อิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสภาพแวดล้อม ในการทำงานของพนักงานส่งผลอย่างมากต่อแรงจูงใจในการทำงาน และจะส่งผลต่อประสิทธิภาพใน การทำงานต่อไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรชีโต (Suwarsito, 2020) พบว่าแรงจูงใจในการ ทำงานเป็นสื่อกลางความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานมีผลทางตรงเชิงบวกและ มีนัยสำคัญอย่างมากต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน ถึงแม้ว่าสภาพแวดล้อมการทำงานใน องค์การไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมการทำงานทางกายภาพ หรือที่ไม่ใช่ทางกายภาพ จะไม่มีอิทธิพลต่อ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยตรงก็ตาม แต่เมื่อมีอิทธิพลกับแรงจูงใจให้พนักงานปฏิบัติงานอย่าง ประสิทธิภาพดีขึ้นได้ องค์การจึงควรใช้สิ่งดังกล่าว มาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การสร้างสิ่งแวดล้อมที่มีสิ่ง อำนวยความสะดวกสบายหรือช่วยผ่อนคลายความเครียด อาจมีห้องพักผ่อนที่มีกิจกรรมสันทนาการ ให้พนักงานได้สนุกสนานเวลาว่าง มีห้องออกกำลังกาย มีรางวัลพิเศษเพื่อมอบให้พนักงานเนื่องในโอกาส พิเศษต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้พนักงานมีแรงจูงใจในการทำงาน พร้อมส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพการทำงาน ที่ดีได้ และในทางกลับกันถ้าสภาพแวดล้อมการทำงานในองค์กรไม่เอื้ออำนวยก็จะส่งผลให้แรงจูงใจใน

การทำงานของพนักงานลดลง ซึ่งจากการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่าสภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อแรงจูงใจในการทำงาน เช่นเดียวกับอันเดรียนโตและสิริงโกริงโก (Andrianto & Siringoringo, 2020) พบว่าแรงจูงใจขึ้นอยู่กับวิธีการและความสะดวกสบายในการทำงาน สภาพแวดล้อมการทำงานและบริษัทช่วยสนับสนุนกิจกรรมของพนักงาน

3. ผลการวิจัยเป็นไปตามข้อสมมุติฐานการวิจัย H_3 แรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของโลน (Loan, 2020) ระบุว่าตัวแปรแรงจูงใจในการทำงานส่งผลดีต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน โดยแรงจูงใจมีหลากหลายประเภท เป็นสิ่งที่ควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ที่อาจมาจากความต้องการ ความกดดัน หรือความปรารถนาที่ต้องการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด เช่น การได้รับยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน การให้รางวัลหรือกำลังใจจากผู้บังคับบัญชา เป็นต้น ซึ่งแรงจูงใจอาจจะเกิดมาจากธรรมชาติหรือจากการเรียนรู้ของตนเอง ทั้งนี้การสร้างแรงจูงใจในองค์กรควรขึ้นอยู่กับการพิจารณาเลือกใช้ตามความเหมาะสมขององค์การ ซึ่งพบว่าระดับแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานที่สูงขึ้นส่งผลดีต่อประสิทธิภาพในการทำงานและเป็นผลดีต่อการเพิ่มตัวแปรผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกิปติ นา โบอาโฟ โอโคเน และคณะ (Gifty Naa Bofoa Okine, et al., 2021) พบว่า แรงจูงใจสามารถเพิ่มหรือลดประสิทธิภาพของพนักงาน หากรูปแบบแรงจูงใจที่เลือกตรงกับความต้องการของพนักงานก็จะเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้น ในทางกลับกันหากรูปแบบแรงจูงใจที่เลือกไม่สนองความต้องการของพนักงานประสิทธิภาพในการทำงานก็จะลดลง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้องค์กรต่าง ๆ เข้าใจประโยชน์และสร้างแรงจูงใจที่สนองต่อการจูงใจให้พนักงานส่วนใหญ่เกิดกระบวนการผลักดันและนำไปใช้ปรับปรุงในประสิทธิภาพการทำงาน of พนักงาน

4. ผลการวิจัยเป็นไปตามข้อสมมุติฐานการวิจัย H_4 โดยปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสภาพแวดล้อมในการทำงาน คือสิ่งที่อยู่โดยรอบตัวของพนักงาน เช่น หัวหน้างาน เพื่อนร่วมงาน ค่าตอบแทน การเลื่อนขั้น ความปลอดภัย ความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน อาคาร สถานที่ แสงสว่าง บรรยากาศ ตลอดจนทั้งวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องจักรต่างๆ เป็นต้น ล้วนเป็นปัจจัยในการสร้างความผูกพันแก่พนักงานในองค์กร จากการศึกษาของรอนนี และคณะ (Ronny et al., 2019) เผยให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัย มีการสื่อสารที่ดี มีปริมาณงานที่เหมาะสมเป็นปัจจัยกำหนดและสร้างความผูกพันต่อองค์กรที่ดีให้กับพนักงาน สภาพแวดล้อมในการทำงานมีผลในเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อความผูกพันต่อองค์กร นั่นคือยิ่งสภาพแวดล้อมการทำงานดีขึ้นเท่าไรความผูกพันต่อองค์กรก็จะสูงขึ้นและถ้าหากในองค์กรสร้างสภาพแวดล้อมให้พนักงานเกิดความผูกพันจะช่วยทำให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร โดยพนักงานจะยอมรับในค่านิยม ธรรมเนียมปฏิบัติ กฎเกณฑ์ กฎระเบียบอย่าง เข้าใจในเป้าหมายขององค์กรและสร้างแรงผลักดันร่วมกัน สร้างความพร้อมทำให้องค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วยความเต็มใจไม่เกิดการต่อต้าน ทำงานให้องค์กรอย่างไร้เงื่อนไขและช่วยองค์กรเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. ผลการวิจัยเป็นไปตามข้อสมมุติฐานการวิจัย H₅ ความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับวahnyaudy (Wahyudi, 2016) ความผูกพันต่อองค์กรเป็นหนึ่งในทัศนคติพื้นฐานที่ควบคุมความรู้สึกและความคิดที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบในการทำงานให้ดีขึ้นเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพในการทำงานที่ดีด้วยเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของจิตใต้สำนึกที่สร้างให้เกิดการยอมรับ มีความเข้าใจในหลักการและเหตุผลของการที่ต้องดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ด้วยการแสดงพฤติกรรมในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและเสียสละให้แก่องค์กรในการไปสู่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการ หากในองค์กรพบว่าพนักงานมีความผูกพันต่อองค์กร ย่อมส่งผลดีต่อองค์กรอย่างยิ่ง ซึ่งความผูกพันต่อองค์กรส่งผลต่อการปฏิบัติงาน เช่นเดียวกับเฮโรเฟียตนา และคณะ (Haerofiatna et al., 2021) พบว่าถ้าพนักงานมีความผูกพันต่อองค์กรสูงจะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานเพิ่มขึ้นและถ้าพนักงานมีความผูกพันต่อองค์กรน้อยจะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานลดลง

6. ผลการวิจัยเป็นไปตามข้อสมมุติฐานการวิจัย H₆ สภาพแวดล้อมในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานโดยมีแรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรส่งผ่าน สอดคล้องกับเปาโล รอสซี และคณะ (Paolo Rossi et al., 2022) พบว่าสภาพแวดล้อมในการทำงานมีผลอย่างมากต่อการปฏิบัติงานและตัวแปรแรงจูงใจในการทำงานสามารถสื่อกลางสภาพแวดล้อมในการทำงานมีผลในเชิงบวกอย่างมากต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงานโดยมีความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรส่งผ่านมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน ซึ่งสอดคล้องกับรอนนี และคณะ (Ronny et al., 2019) พบว่าสภาพแวดล้อมในการทำงานมีผลในเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน ผ่านความผูกพันต่อองค์กร ดังนั้นการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับพนักงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรในสถานการณ์ที่มีสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้อาจไม่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานได้มากนัก การที่พนักงานและองค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น องค์กรควรให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้สึกผูกพันให้แก่พนักงานในองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยทำหน้าที่เป็นตัวแปรแทรกแซงส่งผ่านให้พนักงานยอมรับในสภาพแวดล้อมที่มีการควบคุมของระบบการทำงาน ก่อให้เกิดผลดีช่วยสนับสนุนให้ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน บรรลุจุดมุ่งหมายในการบริหารงานและเกิดภาพลักษณ์ขององค์กรที่ดีขึ้นได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารควรคำนึงถึงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมการทำงานในด้านจิตใจ เช่น การสร้างบรรยากาศของการทำงานที่ไม่เครียด ปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมบางส่วนที่ไม่ได้กระทบต่อระบบการผลิต อาทิ จัดให้บริเวณสถานที่ทำงานมีแสงสว่างเพียงพอ มีสิ่งอำนวยความสะดวกเท่าที่มีได้ รวมถึงให้อิสระในการทำงานและเปิดโอกาสให้พนักงานสามารถตัดสินใจในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน จัดเวลาการปฏิบัติงานให้เหมาะสมต่อสภาพร่างกาย การยอมรับและชมเชยเมื่อปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมาย

2. ผู้บริหารควรคำนึงถึงการมอบโอกาสความก้าวหน้าในการทำงานให้กับพนักงานที่ปฏิบัติงานดี ในงานแต่ละงาน แสดงความชื่นชม หรือเพิ่มค่าตอบแทน หากองค์กรมีการวางแผนความก้าวหน้าในสายอาชีพไว้อย่างชัดเจนแล้ว จะช่วยกระตุ้นสร้างความสนใจต่อการพัฒนางานของตนเอง เพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพการทำงานที่ดีมากยิ่งขึ้น สร้างกิจกรรมที่มีส่วนให้เกิดแรงจูงใจแก่พนักงาน อาทิ มีรถรับส่งให้พนักงานระหว่างสถานที่ทำงานและบ้านพัก หรือจัดรับส่ง การให้ค่าตอบแทนที่เพิ่มขึ้นหากพนักงานมีความประสงค์ทำงานในวันหยุด เป็นต้น

3. ผู้บริหารควรสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ จัดการแข่งขันกีฬาสามัคคีภายใน เพื่อสร้างความสามัคคีและเสริมสร้างความผูกพันให้พนักงาน อาจใช้วิธีการเพิ่มค่าตอบแทนพิเศษให้กับพนักงานที่มีอายุงานมาก มีประสบการณ์ทำงานที่หลากหลายมีความรับผิดชอบสูง มากกว่าพนักงานทั่วไป หรือการสร้างความมั่นคงในสายอาชีพ เช่น มีแผนพัฒนาองค์ความรู้ การให้ทุนการศึกษาแก่พนักงาน การพัฒนาตำแหน่งงานสู่การเติบโตในสายอาชีพ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษารูปแบบของการวิจัยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์ผลของปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน แรงจูงใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กรและประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานอุตสาหกรรมชิ้นส่วนและอะไหล่ยานยนต์

References

- Allen, N.J. & Meyer, J.P. (1990). The Measure and Antecedents of Affective, Continuance and Normative Commitment. *Journal of Occupational Psychology*, 63(1), 1–18.
- Andrianto, T., & Siringoringo, J. P. (2020). The Influence of Working Environment and Motivation on Employee work efficiency in Wood Factory. *International Journal of Economics, Business and Accounting Research (IJEBAR)*, 4, 191–196.
- Department of Business Development. (2023). *Legal entity information and financial statements by area, classified by business type code*. Available on <https://datawarehouse.dbd.go.th/area>. (retrieved 2023, November 7).

- Division of Labor Economics Office of the Permanent Secretary, Ministry of Labor. (2023). *Number of employed workers. Classified by industry type, quarterly*. Available on http://warning.mol.go.th/get_table/table_container_1?sec=1&field=labor_employed_person_indust&type=html. (retrieved 2023, November 7).
- Gifty Naa Boafaa Okine, George Yaw Asare Addeh, Babalola Emmanuel Olusola, & Isaac Asare (2021). Employee Motivation and its Effects on Employee Productivity/ Performance. *Journal of Economics and Sustainable Development*, 12(16), 99–108.
- Haerofiatna et al., (2021). The Effect of Organizational Commitment and Working Environment on Job Satisfaction and Teachers Performance. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 12(7), 109–117.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J. & Anderson, R.E. (2014). *Multivariate data analysis*. US: Pearson Education.
- Herzberg, F. (1959). *The Motivation to Work*. New York: John Wiley & Sons.
- Loan, L.T.M. 2020. The influence of Organizational Commitment on Employees' Job Performance: The Mediating Role of Job Satisfaction. *Management Science Letters*, 10(14), 3307–3312.
- Octavianus, S. S., & Riyanto S. (2020). The Effect of Compensation and Working Environment on Employee Work Efficiency. *International Journal of Engineering Research & Technology*, 9(6), 59–61.
- Paolo Rossi L. Ambarita, Agustina Hanafi, & Yuliani. (2020). The Influence of Self-Efficacy and Working Environment on Employee Work Efficiency: Empirical Study on PT Sarana Indoguna Lestari Surabaya. *Journal of Business and Management*, 10(1), 263–280.
- Ronny, Yusuf Edward & Susanti. 2019. The Effect of Organizational Culture and Work Motivation on Employee work efficiency with Job Satisfaction as an Intervening Variable at PT. Berkas Bima Sentana. *IOSR Journal of Business and Management*, 21(3), 31– 38.
- Salapruet, N. & Darawong, C. (2019). Environment factors in Workplace Affecting Efficiency and Effectiveness of Operational Staff in Automotive Part Factories in Chonburi Province. *Sripatum Chonburi Academic Journal*, 16(1), 166–177.
- Suwarsito, S. (2020). The Role of Working Environment and Work Motivation in Increasing Employee Work Efficiency. *Widya cipta: Jurnal sekretari dan manajemen*, 4(1), 70–75.
- Wahyudi, R. (2016). Becoming an Empowered EFL Teacher: A Critical Self-Reflection of Professional Development. *ELTED*, 20, 83–96.
- Weerasombat, T. (2017). Problems and Solutions for Labor Management in Thai Automobile Suppliers. *Journal of HRintelligence*, 12(1), 14–36.

การพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงนิเวศสำหรับการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวอิเล็กทรอนิกส์ด้วย

Brand Persona : กรณีศึกษา อำเภอพะโต๊ะและชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร
INTEGRATED MARKETING COMMUNICATIONS DEVELOPMENT FOR
ECOTOURISM DEVELOPMENT FOR ETOURISM MARKETING PROMOTION
WITH BRAND PERSONA: CASE STUDIES OF PHATO DISTRICT AREA AND
PITAK ISLAND COMMUNITY, CHUMPHON PROVINCE*

อุษณีย์ เสกวัดชี*

(วันที่รับบทความ: 18 กันยายน 2566; วันที่แก้ไขบทความ: 09 สิงหาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 16 สิงหาคม 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการสื่อสารทางการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว และ (2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวอิเล็กทรอนิกส์ด้วย Brand Persona โดยใช้พื้นที่อำเภอพะโต๊ะ และชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 34 คน โดยเป็นนักท่องเที่ยว 20 คน และชาวบ้านและผู้ผู้นำในชุมชน จำนวน 14 คน เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ด้วยแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง พร้อมกันนี้ยังใช้วิธีรวบรวมจากเอกสาร และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา การวิเคราะห์แก่นสาระ และการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ และการตรวจสอบแบบสามเส้า ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการเพื่อการท่องเที่ยว พื้นที่อำเภอพะโต๊ะ และชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร มีความเหมาะสม แต่ขาดความหลากหลายด้านเนื้อหา ช่องทางการสื่อสารที่จะสามารถเข้าถึง ความดึงดูดใจ และการต้นความรู้สึกให้เกิดความต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ

2. แนวทางการพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรได้ความร่วมมือกับทั้งชุมชนและผู้เชี่ยวชาญ ผสมกับการวิเคราะห์ข้อมูลจากอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกในช่วงเวลาต่าง ๆ และนำจิตวิทยาการตลาดท่องเที่ยวมาใช้กับข้อมูลที่ได้ว่า นักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มมีความคาดหวัง ความต้องการ และสิ่งที่อยากเห็นผ่านทางตลาดอิเล็กทรอนิกส์อย่างไรเพื่อนำมาสร้างแบรนด์เพื่อโฆษณาของแต่ละสถานที่ ให้เกิดบุคลิกภาพอันโดดเด่น สามารถสร้างสื่อที่จะส่งสารออกไปยังผู้ชมในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการ, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, การตลาดการท่องเที่ยวอิเล็กทรอนิกส์, แบนด์เพอโซน

* บทความวิจัย

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาบริหารธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ ภาควิชาพื้นฐานทั่วไป สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, Email: ousanee.sawagvudcharee@gmail.com

INTEGRATED MARKETING COMMUNICATIONS DEVELOPMENT FOR ECOTOURISM DEVELOPMENT FOR ETOURISM MARKETING PROMOTION WITH BRAND PERSONA: CASE STUDIES OF PHATO DISTRICT AREA AND PITAK ISLAND COMMUNITY, CHUMPHON PROVINCE

OUSANEE SAWAGVUDCHAREE*

(Received: September 18, 2023; Revised: August 09, 2024; Accepted: August 16, 2024)

ABSTRACT

The research aims (1) to study circumstances surrounding tourism-related marketing communications, and (2) to create the development guidelines for integrated marketing communications that are appropriate for ecotourism for promoting e-tourism marketing with brand persona, using the area of Phato District and Koh Phithak Community in Chumphon Province. Qualitative research was utilized in its design with a target group of 34 people, consisting of 20 tourists, and 14 villagers and community leaders. Data was collected through interviews using a semi-structured interview form. Moreover, documentary evidence and non-participation observation methods were used to analyze the data using content analysis, thematic coding analysis, critical analysis, and triangulation. According to the research findings to address the first objective, the conditions surrounding tourism-related marketing communications of the case studies were suitable. Still, there was a lack of diversity in content and communication channels that would be accessible and attractive and stimulate feelings to create a desire to travel regularly. In addition, to address the second objective, it was found that the development process should involve collaboration between both the community and the experts. To create a brand persona for each location, applied tourism marketing psychology with the analyzed data to find out what each group of tourists has expectations, needs, and wants to see through the e-market to create a brand persona for each location to create a distinctive personality, able to create media that will send messages to the audience when they decide to travel.

Keywords: Integrated Marketing Communications, Eco-Tourism, Etourism Marketing, Brand Persona

* Research Article

** Assistant Professor Dr., Department of General Fundamentals, Business Administration and Entrepreneur Major,
Email: ousanee.sawagvudcharee@gmail.com

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-Tourism) เป็นหนึ่งในการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมของแต่ละประเทศเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการเน้นด้านสิ่งแวดล้อมอันเป็นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ทั้งพืช สัตว์ และมนุษย์ พัฒนาให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ (หรือเชิงนิเวศ) มีการบริหารจัดการให้คงไว้ในความเป็นธรรมชาติอย่างยั่งยืน (Sustainable Nature) ในรูปแบบความสมดุลระบบนิเวศ (Eco-System) และให้ความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยววนั้น ๆ นอกเหนือจากการกระจายรายได้ สร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้กับชุมชนควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนนั้น ๆ ให้คงอยู่ (Shasha et al., 2020) เช่น พื้นที่อำเภอพะโต๊ะ และชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร ที่ถูกพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของจังหวัด และหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสสายพันธุ์โควิด 19 การท่องเที่ยวของจังหวัดเริ่มเติบโตขึ้น โดยมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดชุมพร 1,202,301 คน ในช่วงระหว่างเดือนมกราคม-กันยายน พ.ศ. 2562 ซึ่งสามารถสร้างรายได้จำนวน 5,877.29 ล้านบาท มีปัจจัยส่งเสริมการท่องเที่ยวที่จะทำการเชื่อมโยงโครงการ Thailand Riviera เพื่อจะทำการส่งเสริมให้จังหวัดชุมพรเป็นศูนย์กลางคมนาคมเชื่อมโยงการท่องเที่ยว และส่งเสริมด้านกิจกรรมต่าง ๆ ของจังหวัดให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มคุณภาพกีฬาและผู้ติดตามให้มากขึ้น (Ministry of Tourism & Sports, 2023)

แต่ปัญหาที่พบ คือ การขาดการสร้างความคิดเด่น ความแตกต่าง และความน่าสนใจที่เป็นเอกลักษณ์ และสร้างบุคลิกภาพในแต่ละแห่งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่จะสามารถสื่อสารต่อผู้ชมให้เกิดความตระหนักในคุณค่าของแบรนด์ เพื่อนำเสนอในหลากหลายรูปแบบและช่องทางที่เหมาะสมกับผู้ชมทั่วโลกที่มีความแตกต่างในความต้องการ ความคาดหวัง (Dimitriou, 2017; Alam et al., 2022) ดังเช่นเช่น พื้นที่อำเภอพะโต๊ะ และชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร เพื่อให้ผู้ชมเกิดความตระหนักในคุณค่า เกิดความต้องการที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประารถนาที่จะเดินทางมาเที่ยวซ้ำ โดยเฉพาะช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่ปัจจุบันเป็นที่นิยมในการทำตลาดเพื่อการท่องเที่ยว เพราะผู้บริโภคทางการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตในกิจกรรมที่กระทำต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของเขา รวมถึงกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะส่วนใหญ่บุคลิกภาพแต่ละแห่งจะเป็นในรูปแบบที่เหมือนกัน หรือคล้ายกัน ทำให้เห็นความแตกต่างและความโดดเด่นได้น้อยมาก แต่ทั้งนี้ ในการพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดเพื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นจำนวนมาก ก็ต้องคำนึงถึงการเสี่ยงต่อการทำลายระบบนิเวศนั้น ๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อพืช สัตว์ชนิดต่าง ๆ และมนุษย์ เพราะระบบนิเวศเป็นแหล่งกำเนิดของอาหาร น้ำจืด อากาศบริสุทธิ์ ยารักษาโรค และเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ ที่มนุษย์จะไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้หากปราศจากสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น ที่ถือว่าเป็นต้นทุนธรรมชาติในการสร้างประโยชน์อย่างมากมายมหาศาลให้กับผู้คน ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น รวมถึงพื้นที่อื่น ๆ ต่อไปจนถึงทั่วโลก และเป็นนิเวศบริการ โดยหลายพื้นที่ได้มีการนำเอาชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการ

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ทั้งนี้บางพื้นที่ยังขาดผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาที่มีความรู้ มีประสบการณ์ มีความเข้าใจในการสร้างการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมบูรณ์แบบ และสามารถตอบสนองความยั่งยืนที่ได้ถูกกำหนดไว้เป็นวัตถุประสงค์ในการพัฒนาของหลาย ๆ พื้นที่ (Ke, 2012) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ทำการศึกษาวิจัย การพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวอิเล็กทรอนิกส์ด้วย Brand Persona โดยใช้ พื้นที่อำเภอพะโต๊ะ และชุมชนเกาะพิทักษ์ ซึ่งเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจของทั้งจังหวัดชุมพร และประเทศไทย เป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้

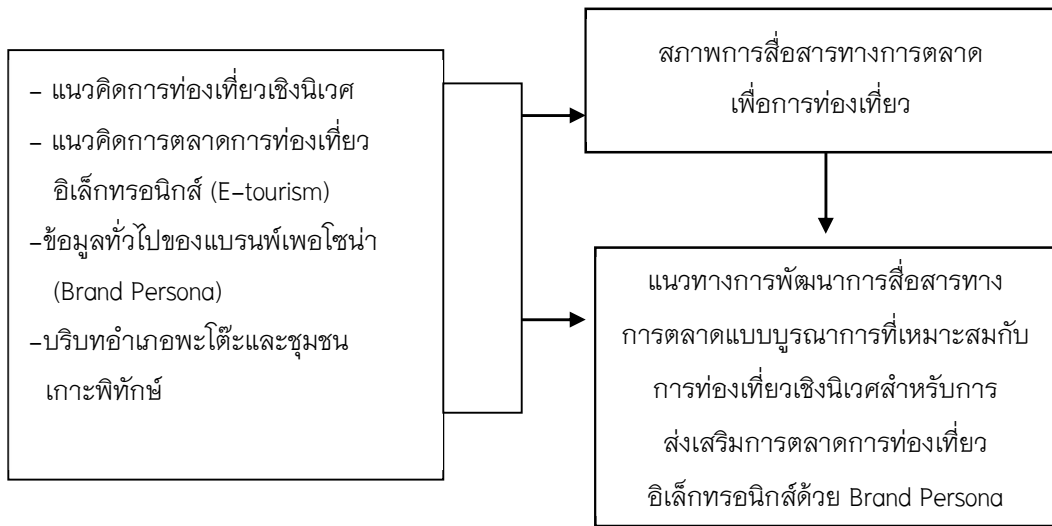
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการสื่อสารทางการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษาพื้นที่อำเภอพะโต๊ะ และชุมชนเกาะพิทักษ์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวอิเล็กทรอนิกส์ด้วย Brand Persona กรณีศึกษาพื้นที่อำเภอพะโต๊ะ และชุมชนเกาะพิทักษ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนากรอบแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรม คือ การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการ (Integrated Marketing Communication (IMC) (Kitchen and Schultz, 1997) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism) (Dimitriou, 2017; Dimitriou, 2000) การสร้างแบรนด์เพอโซนา (Brand Persona) (Aaker and Joachimsthaler, 2000; Phau and Lau, 2000; Sung and Kim, 2010) และการตลาดการท่องเที่ยวอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Tourism (E-Tourism)) (Kazandzhieva and Santana, 2019) ดังรูปภาพที่ 1 แสดง

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. แหล่งข้อมูลที่ศึกษา

1.1 แหล่งข้อมูลที่ศึกษา ประกอบด้วย เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ได้แก่ การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การตลาดการท่องเที่ยวอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic tourism) การสร้างแบรนด์ งานวิจัยการสื่อสารทางการตลาด วารสารการท่องเที่ยว วารสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บทความและบทวิทยาทานทางออนไลน์

1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สำหรับ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญใน 2 พื้นที่ คือ พื้นที่ที่ถูกพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ อำเภอพะโต๊ะ และชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร โดยการเลือกกลุ่มเป้าหมาย ด้วยวิธีแบบเจาะจงกับนักท่องเที่ยว และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่หรือแบบกอนทิมะกับชาวบ้านในชุมชนที่ประกอบธุรกิจที่พัก การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และผู้นำชุมชน โดยผู้วิจัยได้ทำการแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็นพื้นที่ละ 17 คน รวมทั้งสิ้น 34 คน ดังนี้

1.2.1 พื้นที่อำเภอพะโต๊ะ ได้แก่ 1) นักท่องเที่ยว 10 คน ได้แก่ ชาวไทย 5 คน และชาวต่างประเทศ 5 คน 2) ชาวบ้านในชุมชนที่ทำที่พักและท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวม 5 คน 3) ผู้นำชุมชน 2 คน

1.2.2 พื้นที่ชุมชนเกาะพิทักษ์ ได้แก่ 1) นักท่องเที่ยว 10 คน ได้แก่ ชาวไทย 5 คน และชาวต่างประเทศ 5 คน 2) ชาวบ้านในชุมชนที่ทำที่พักและท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวม 5 คน 3) ผู้นำชุมชน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (ดังรายละเอียดในข้อ 1 ข้างต้น) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 จนถึงปี พ.ศ. 2565 และรวบรวมเข้าสู่โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเตรียมความพร้อมในการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมนี้ และได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย โดยได้มีการให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การตลาดการท่องเที่ยว และการสร้างแบรนด์ Persona จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสม และความสอดคล้องของข้อคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การสังเกต ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ทำการเข้าไปในพื้นที่การศึกษา คือ อำเภอพะโต๊ะ และชุมชนเกาะพิทักษ์ เพื่อทำการสังเกตการทำการสื่อสารทางการตลาด และการทำ Brand Persona ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบต่าง ๆ ป้องกันความลำเอียงของผู้สังเกต เพื่อนำมาใช้ประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับงานวิจัยนี้ โดยในการใช้การสังเกตได้ทำการกำหนดวัตถุประสงค์ ขอบเขตของเนื้อหาที่ต้องการไวล่วงหน้าว่า

3.2 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยแบ่งเป็น 3 ชุด คือ (1) สำหรับนักท่องเที่ยว (2) สำหรับชาวบ้านในชุมชนที่ทำที่พักและท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ (3) ผู้นำชุมชน โดยใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ไม่เกิน 1 ชั่วโมง ซึ่งทุกการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำการขออนุญาต การคุ้มครองข้อมูล และชี้แจงถึงการเก็บข้อมูลเป็นความลับกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรตามหลักจริยธรรมการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของการศึกษาค้นคว้านี้ ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ควบคู่กับการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Coding Analysis) และการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ นอกจากนี้ ผลการวิจัยที่ได้ มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยด้วยเทคนิคการตรวจสอบสามเส้าโดยผสมผสานรูปแบบการตรวจสอบสามเส้าหลายมิติ ได้แก่ (1) ด้านข้อมูล : นำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบ (2) ด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล : โดยทำการเปรียบเทียบข้อมูลที่เก็บได้มาในหลายวิธีการ และ (3) ด้านผู้เก็บรวบรวมข้อมูล : โดยผู้เก็บรวบรวมข้อมูลมีมากกว่า 1 กลุ่ม คือ ผู้วิจัย ผู้ช่วยนักวิจัยที่แบ่งเป็น 3 กลุ่ม

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการสื่อสารทางการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษาพื้นที่อำเภอพะโต๊ะ และชุมชนเกาะพิทักษ์ พบว่า พื้นที่อำเภอพะโต๊ะ และชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร มีสภาพการสื่อสารทางการตลาดที่คล้ายกัน บางส่วนดำเนินการโดยภาครัฐ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดชุมพร องค์การบริหารส่วนตำบลต่าง ๆ ของอำเภอพะโต๊ะ โดยเฉพาะช่วงที่จะมีการจัดงานสำคัญหรือเทศกาลต่าง ๆ แต่ในเรื่องของการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการยังขาดความ

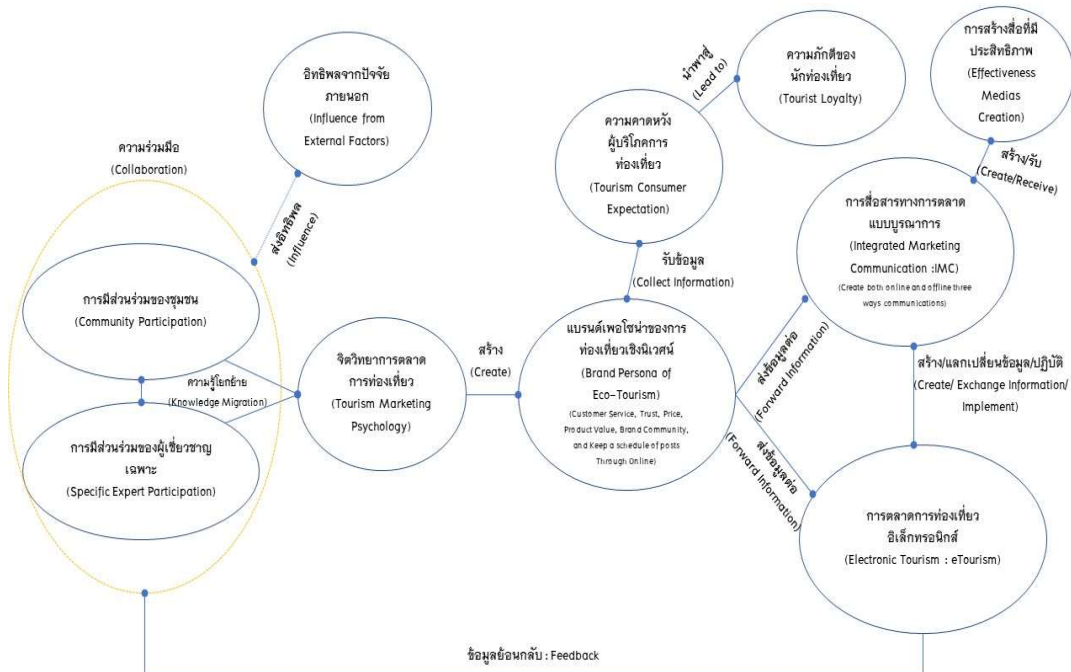
สม่ำเสมอ ขาดความหลากหลายรูปแบบ หลายหลายช่องทางในการใช้เครื่องมือการสร้างสรรค์สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการตลาดการท่องเที่ยว และวิธีการที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวผ่านทางอินเทอร์เน็ต ที่จะทำให้เกิดการเกิดการเที่ยวซ้ำอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ เดือนยังเกิดขึ้นน้อยอยู่ “การรู้ข่าวการท่องเที่ยวต่าง ๆ ของ อ.พะโต๊ะ ยังมีน้อย ส่วนใหญ่จะปีละครั้งที่มีการกระตุ้นสื่อด้านการตลาด ทำให้บางปีก็ลืมว่าที่ไหน (A1)” “สื่อยังเป็นแบบเดิม ๆ และวิธีที่ใช้สื่อสารถึงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของอำเภอนี้ยังน้อยหรือเป็นวิธีเดิม ๆ นักท่องเที่ยวเข้าถึงยาก (A6)” “การสื่อสารเพื่อทำการตลาดให้คนมาเที่ยวอำเภอนี้ยังเป็นแบบเดิม ๆ อยู่ในวงแคบ สื่อออนไลน์ก็ยังมีน้อย ไม่น่าสนใจ เมื่อหาไม่ดึงดูดใจ และยังไม่เข้าใจนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอ และขาดความเป็นตัวตน เมื่อเทียบกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของที่อื่น ๆ และของประเทศอื่น ๆ (A2)” แต่ในส่วนชุมชนเกาะพิทักษ์ ชาวบ้านที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่วนใหญ่จะร่วมกันวางแผนการตลาดแบบง่าย ๆ เพื่อนำไปใช้ในการทำการตลาดและการสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยว ทั้งแบบดั้งเดิมและอิเล็กทรอนิกส์จนทำให้เป็นที่รู้จักอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังได้รับการโปรโมทจากผู้มีอิทธิพล และผู้มีชื่อเสียงในแวดวงต่าง ๆ มีการเจาะกลุ่มผู้รักสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการจดจำในชื่อเกาะฯ ในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ “เกาะพิทักษ์มีการสื่อสารที่บอกตัวตนของความเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจ ทำให้อยากมาเที่ยว (A15)” “การได้มาเที่ยวชุมชนเกาะพิทักษ์ ก็มาจากข่าวสารออนไลน์ แต่ก็ยังขาดความน่าสนใจที่ทำให้เห็นถึงความแตกต่างจากชุมชนเกาะอื่น ๆ ที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ภาพข้อความ และการใช้เนื้อหาต่าง ๆ ยังแบบเดิม ๆ เหมือนทั่ว ๆ ไป (A14)”

จากการศึกษา พบว่า มีการสื่อสารแบรนด์แบบง่าย ๆ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่แตกต่างกันตรงลักษณะของความเป็นเชิงนิเวศ โดยพื้นที่อำเภอพะโต๊ะ จะเน้นขุนเขา ป่าไม้ ทะเลหมอก และเกาะแก่งในขุนเขา ส่วนชุมชนเกาะพิทักษ์จะนำเสนอในความเป็นทะเล วิถีชีวิตชาวประมง และการอนุรักษ์ท้องทะเล ตามที่ธรรมชาตินำเสนอ แต่ยังขาดการสร้าง Brand Persona ที่จะสามารถนำเสนอแบรนด์ให้โดดเด่นอย่างชัดเจน ที่จะเข้าไปตรึงใจในส่วนลึกของผู้ชมและนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการจดจำแบบยากที่จะลืม จนทำให้เกิดการซื้อซ้ำอย่างสม่ำเสมอ “การมาเที่ยวพื้นที่ชุมชนอำเภอพะโต๊ะ ก็เหมือน ๆ กับพื้นที่เชิงนิเวศอื่น ๆ จะแตกต่างตรงตอนมีเทศกาลแข่งเรือ และล่องแพ เท่านั้น ซึ่งพวกเราก็สามารถเลือกไปที่อื่น ๆ ได้ถ้าไม่สะดวกมา (A6)” “การมาเที่ยวพื้นที่ชุมชนอำเภอพะโต๊ะ มาจากเพื่อนบอก แต่ก็ไม่ได้บอกอะไรมาก ไม่ได้บอกลักษณะเด่น เพียงแต่ว่า มีทะเลหมอก มีลำธาร ซึ่งก็คิดว่าคล้าย ๆ กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอื่น ๆ และต้องใช้เวลาในการค้นหาข้อมูลเป็นอย่างมาก (A9)” “เกาะพิทักษ์มีการสื่อสารที่บอกตัวตนของความเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจ ทำให้อยากมาเที่ยว (A13)” “ชุมชนเกาะพิทักษ์ มีความโดดเด่นตรงความไม่แออัดของประชากรในพื้นที่ และการสร้างที่พัก แต่ก็ไม่ได้แตกต่างกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางระยอง หรือทางใต้ลงไป จึงเลือกไปที่ไหนก็ได้ (A19)” “การสร้างแบรนด์ของชุมชนเกาะพิทักษ์ ก็ได้การมีส่วนร่วมจากชาวบ้าน และภาครัฐที่เกี่ยวข้อง แต่ก็ยังไม่โดดเด่นเพียงพอ (A26)” นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่การศึกษาคั้งนี้ คือ พื้นที่อำเภอพะโต๊ะ และชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร มีลักษณะบุคลิกส่วนใหญ่โดยรวมเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ยังมีกรบกพร่อง ทำลาย

ความเป็นเชิงนิเวศลง เนื่องจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ขาดความรู้ ความเข้าใจ และการอนุรักษ์อย่างแท้จริง มุ่งเน้นแต่เพียงว่า ต้องสร้าง ต้องพัฒนา ขาดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของความเป็นเชิงนิเวศ (Ecological) เช่น การไม่รักษาความสมดุลของแหล่งน้ำ ทะเล และป่าไม้ การปลูกสร้างที่ทำลายความเป็นเชิงนิเวศลง และเอาวัสดุที่ไม่ตอบโจทย์เชิงนิเวศมาใช้ “การก่อสร้างต่าง ๆ และการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวยังเป็นการทำลายสภาพแวดล้อม (A2:A15)” “สถานที่ต่าง ๆ บางแห่งที่ถูกสร้างขึ้นเป็นการทำลายความเป็นนิเวศ ทำให้เวลามาเที่ยว จึงไม่ค่อยจดจำ แต่เป็นท่องเที่ยวทั่ว ๆ ไป (A5: A14)” ซึ่งทำให้เพื่อทำการสื่อสารเพื่อการตลาดออกไปสู่ผู้ชม ก็จะทำให้ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ ขัดแย้งกับความต้องการท่องเที่ยว ความคาดหวัง และบุคลิกภาพของนักท่องเที่ยว

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวอิเล็กทรอนิกส์ด้วย Brand Persona กรณีศึกษาพื้นที่อำเภอพะโต๊ะ และชุมชนเกาะพิทักษ์ พบว่า แนวทางการพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการ พื้นที่อำเภอพะโต๊ะ ยังมีการใช้เครื่องมือการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการน้อย มีการสร้างเนื้อหาที่ยังขาดการเข้าถึง ความสมบูรณ์ และขาดความสามารถที่จะแสดงออกถึงบุคลิกภาพของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำให้เกิดการจูงใจผู้ชมและนักท่องเที่ยวได้น้อย เพราะการสร้างแรงดึงดูดใจหรือตัวตนที่โดดเด่นในการที่จะสามารถทำให้เกิดความรู้สึกร่วมต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากนัก ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงทำให้การรับรู้ของนักท่องเที่ยวยังอยู่ในพื้นที่แคบ ส่วนแบ่งทางการตลาดทางการท่องเที่ยวยังมีน้อยและไม่หลากหลายเท่าที่ควร ขาดคุณลักษณะที่จะสามารถเชื่อมต่อ และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เพราะขาดการพัฒนาด้านการสร้าง Brand Persona ที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งข้อจำกัดในด้านภาษาที่ใช้ของผู้สร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในการตลาด ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ทำให้การมาท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอยังไม่ค่อยเกิดขึ้น “รู้ข่าวสารจากเพื่อนที่เคยมาเที่ยว แต่ก็ไม่ชัดเจน พอว่างเลยลองมาดู ก็ลำบากพอสมควร เพราะการสื่อสารไม่ค่อยครอบคลุม ข้อมูลทางการท่องเที่ยวยังไม่ละเอียด (A8: A10)” แต่ในส่วนชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร เป็นชุมชนที่ได้รับการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวมาระยะหนึ่ง และมีผู้มีชื่อเสียง/ผู้มีอิทธิพลด้านต่าง ๆ ช่วยสื่อสารให้ผู้บริโภคทางการท่องเที่ยวได้รู้ถึงความสวยงาม มีการบริการการเดินทางมาถึงที่สะดวก “ข่าวสารของการท่องเที่ยวชุมชนเกาะพิทักษ์นั้นง่ายต่อการเข้าถึง มีสื่อต่าง ๆ นำเสนอ และมีการแนะนำจากดารา นักแสดง หรือผู้ที่มีบ้านเกิดในจังหวัดชุมพรที่ช่วยเผยแพร่ข่าวสาร แต่ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ยังไม่เยอะและหลากหลายภาษาเท่าที่ควร น่าจะเป็นข้อจำกัด (A11: A16)”

จากการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า จากพื้นที่กรณีศึกษาครั้งนี้ คือ พื้นที่อำเภอพะโต๊ะ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพยายามสร้างสรรค์และนำเสนอด้านแบรนด์ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ยังไม่สามารถนำเสนอเอกลักษณ์ที่โดดเด่นกว่าพื้นที่อื่นได้ นอกจากช่วงเทศกาลสำคัญเท่านั้น “การมาเที่ยวพื้นที่ชุมชนอำเภอพะโต๊ะ ก็เหมือน ๆ กับพื้นที่เชิงนิเวศอื่น ๆ จะแตกต่างตรงตอนมีเทศกาลแข่งเรือ และล่องแพ เท่านั้น ซึ่งพวกเราก็สามารถเลือกไปที่อื่น ๆ ได้ถ้าไม่สะดวกมา (A6)” แต่ชุมชนเกาะพิทักษ์ ได้มีการร่วมกันสร้างแบรนด์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมุ่งเน้นที่ทางทะเล ให้กับผู้บริโภคการท่องเที่ยวได้รับรู้มาระยะหนึ่ง และก็ได้รับการตอบรับที่ดีในการตัดสินใจมาท่องเที่ยวที่ชุมชนแห่งนี้ “การตัดสินใจมาเที่ยวเกาะพิทักษ์นั้น ก็เพราะสื่อที่ได้รับเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวทางทะเลเชิงนิเวศ ซึ่งน่าสนใจ และเป็นชุมชนที่ไม่หนาแน่น มีความสงบ และน่าสนใจศึกษาระดับหนึ่ง แต่ก็ยังคล้าย ๆ กับจังหวัดอื่น ๆ ที่มีพื้นที่ติดทะเล (A18)”

รูปภาพที่ 2 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการ

เพื่อส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวอิเล็กทรอนิกส์ด้วย Brand Persona

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาดังรูปภาพที่ 2 แสดง ซึ่งได้มาจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ และทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา การวิเคราะห์เชิงแก่นสาระ และการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวอิเล็กทรอนิกส์ด้วย Brand Persona แสดงให้เห็นถึงความต้องการในการดึงดูดชุมชนเจ้าของพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ามามีส่วนร่วมร่วมกับ

ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ และความชำนาญอย่างแท้จริงในการที่จะสร้างการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวอิเล็กทรอนิกส์ด้วย Brand Persona ของแต่ละแหล่งในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เกิดความแตกต่างกันออกไป ถึงแม้จะเป็นกิจกรรมคล้ายกัน หรือเหมือนกันก็ตาม ซึ่งสามารถแยกความแตกต่างและสร้างความโดดเด่นได้ด้วยการใช้จิตวิทยาการตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing Psychology) เข้ามาช่วยในการวิเคราะห์ เพื่อจะได้นำไปสร้าง Brand Persona ที่เหมาะสมตรงกับบุคลิกภาพของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างแท้จริง ผ่านการสร้างตัวตน (ทั้งเอกลักษณ์และอัตลักษณ์) ผ่าน Brand Persona นี้จะนำพาสู่ความแตกต่าง และช่วยสร้างนวัตกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่นักท่องเที่ยว โดยต้องมีการรับข้อมูลจากภายนอก เช่น ความคาดหวังจากผู้บริโภคการท่องเที่ยว (Tourism Consumer Expectation) เพราะจะสามารถนำไปสู่ความภักดีของนักท่องเที่ยว (Tourist Loyalty) และเข้าใจถึงอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกที่จะมาทำให้เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาต่าง ๆ เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการในแต่ละช่วงเวลาได้สม่ำเสมอ และนำไปสู่การสร้างความภักดีของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเที่ยวซ้ำอย่างสม่ำเสมอ นอกจากการบอกต่อในหลากหลายช่องทาง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาศาภาพการสื่อสารทางการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวกรณีศึกษา พื้นที่อำเภอพะโต๊ะและชุมชนเกาะพิทักษ์ พบว่า พื้นที่อำเภอพะโต๊ะ ยังไม่มีการพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ การสื่อสารทางการตลาดส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นเมื่อมีเทศกาลสำคัญ เช่น เทศกาลล่องแพพะโต๊ะ เป็นหลัก โดยจะเป็นแค่ช่วงปลายเดือนมกราคม ถึงต้นเดือนกุมภาพันธ์ เท่านั้น จึงทำให้การรับรู้ของผู้ชม การเข้าถึงของนักท่องเที่ยวยังมีน้อยอยู่ แต่ในส่วนชุมชนเกาะพิทักษ์ ส่วนใหญ่ชาวบ้านในชุมชนที่เป็นเจ้าของที่พักและทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นผู้ดำเนินการสร้างการสื่อสารเพื่อทำการตลาดของตนเอง จึงทำให้มีความเคลื่อนไหว มีการสื่อสารอยู่ตลอดเวลา ซึ่งรวมถึงเนื้อหา (Contents) แต่งานวิจัย พบว่า ในบางส่วนยังขาดการสร้างแตกต่าง และยังขาดการสร้างบุคลิกภาพของแบรนด์ ในสถานที่พักหรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ตนเองจัดเตรียมให้กับนักท่องเที่ยว จึงทำให้ การสร้างการจดจำในความต่างยังเป็นการยากสำหรับนักท่องเที่ยว เพราะขาดความโดดเด่น การแสดงออกในแต่ละบุคลิกภาพของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเกาะพิทักษ์ จังหวัดชุมพร ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ คิทเชนและชูลท์ซ (Kitchen and Schultz, 1997); ดิมิทริโอ (Dimitriou, 2017) และ อฟรอนและมูฮามัด (Afroz and Mahmud, 2017) พบว่า การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพน้อย จะทำให้เข้าถึงผู้ชมได้ยาก และในกลุ่มน้อย ทำให้เกิดการตอบรับหรือเกิดการตัดสินใจซื้อในปริมาณน้อย และไม่สม่ำเสมอ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อสร้างการจดจำในกระบวนการคิดของนักท่องเที่ยวในการที่ตัดสินใจซื้ออีกด้วยโดยเฉพาะในตลาดการท่องเที่ยวที่มีการแข่งขันสูง มีคู่แข่งที่มีผลิตภัณฑ์เหมือนกันหรือคล้ายกันเป็นจำนวนมาก ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะขาดผู้ที่มีประสบการณ์ ผู้ที่มีความเข้าใจในการพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดเพื่อการ

ท่องเที่ยวของพื้นที่ที่จะสามารถเพิ่มศักยภาพ และประสิทธิภาพในการสร้างเนื้อหา การนำเสนอ และการเข้าถึงผู้ชมในกลุ่มใหญ่

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวอิเล็กทรอนิกส์ด้วย Brand Persona กรณีศึกษาพื้นที่อำเภอพะโต๊ะ และชุมชนเกาะพิทักษ์ พบว่า การหาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการ ควรจะให้เกิดการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจากทั้งฝ่ายชุมชน คือ (1) ชาวบ้านในชุมชนที่ทำที่พักและท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ (2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารทางการตลาดเพื่อสามารถวิเคราะห์จุดเด่นของผลิตภัณฑ์และบริการออกมา เพื่อความสมบูรณ์ในการสร้าง Brand Persona เพราะยังขาดประเด็นนี้อยู่เป็นอย่างมากจาก 2 พื้นที่กรณีศึกษา ทำให้สิ่งสื่อสารสู่ผู้ชมส่วนใหญ่จะเป็นในบุคลิกที่คล้าย ๆ กัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของอุษณีย์ เสวกวัชร และ รัชชนิ แจ่มจำรัส (Sawagvudcharee O. and Jamjamrat, R., 2024) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของทั้งชุมชนและผู้เชี่ยวชาญมีความสำคัญมากกับการพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวต่าง ๆ เพราะชุมชนจะสามารถทราบข้อมูลเชิงลึกในผลิตภัณฑ์และบริการของตนเอง และผู้เชี่ยวชาญจะสามารถวิเคราะห์ที่จะผนวกรวมสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดรูปภาพ สร้างสรรค์บุคลิกภาพออกมาตามที่ตลาดท่องเที่ยวต้องการ เพื่อประสิทธิภาพในการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของคาซานจิเอวาและซานตานา (Kazandzhieva and Santana, 2019) ที่พบว่ายังขาดการนำเอาจิตวิทยาการตลาดท่องเที่ยวมาใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ สำหรับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศควบคู่กับการทำการตลาดการท่องเที่ยวอิเล็กทรอนิกส์ เพราะจะเป็นการช่วยในการเข้าถึงแต่ละกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความคาดหวัง และความปรารถนาที่จะเดินทางมาท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้าง Brand Persona ด้วยเช่นกัน ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนเกิดอาชีพ สร้างรายได้ พัฒนาความเป็นอยู่ที่สามารถดำรงชีวิตได้ อนุรักษ์ธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม และช่วยพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้เกิดความยั่งยืน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของฟาและเลา (Phau and Lau, 2000) เพราะที่งานวิจัยพบ ยังไม่สามารถสร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของทั้งสองพื้นที่ที่ถูกเลือกใช้เป็นกรณีศึกษาเท่าที่ควร เพราะยังไม่ครอบคลุมทุกส่วนงานในการได้เข้ามามีส่วนร่วม และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของตรกกับงานวิจัยของอาเคอร์และโยอาคิมสทาลเลอร์ (Aaker and Joachimsthaler, 2000) พบว่า ว่าควรจะมีการประสานเพื่อให้เกิดการวางแผนและการวางทิศทาง Brand Persona จนประสานเข้าไปเป็นวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ ในการสร้างการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อนำมาส่งเสริมด้านการตลาดการท่องเที่ยวอิเล็กทรอนิกส์ และนำไปสู่กิจกรรมการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์ย้อนกลับมาที่เป็นประโยชน์ต่อพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะต่อชุมชน ตรงกับงานวิจัยของเบลเมย์ (Blamey, 2001) วูด (Wood, 2002) และ คาเทอร์ (Cater, 2004) และยังส่งผลต่อประสิทธิภาพของแบรนด์ที่จะถ่ายทอดสู่นักท่องเที่ยว สร้างแนวทางเชื่อมโยงกับการสร้างตัวตน/ ตนเอง การสร้างบุคลิกภาพให้กับแต่ละแบรนด์ในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยการนำทัศนคติ วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วิสัยทัศน์ และคุณค่าของผลิตภัณฑ์และ

บริการที่ควรจะถูกนำมาวิเคราะห์ร่วมกัน จนเกิดบุคลิกภาพของแบรนด์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแต่ละแหล่งที่ชัดเจน โดดเด่น และแตกต่าง จนสามารถกระตุ้นกระบวนการทางความคิด การตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการที่จะตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ และเกิดความรู้สึกที่อยากจะบอกต่ออยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ การวิจัยยังพบว่า ยังขาดการทำ Brand Persona ที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพที่จะสามารถเชื่อมต่อ ถ่ายทอด และเผยแพร่การสื่อสารทางการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะเพื่อการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวอิเล็กทรอนิกส์ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะด้านการตัดสินใจซื้อ (เดินทาง) อย่างสม่ำเสมอ ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะผู้พัฒนาการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการของกรณีศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นชาวบ้านหรือผู้ประกอบการที่อยู่ในชุมชนนั้น ๆ อาจจะขาดทักษะด้านการเชื่อมโยงไปยังการสร้าง Brand Persona ที่มีประสิทธิภาพ และสามารถเป็นรูปธรรมที่เกิดประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ชุมชนเกาะพิทักษ์ได้รับการพัฒนามากกว่า เนื่องจากเกิดการตื่นตัวด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาระยะหนึ่ง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบ Brand Persona และกระบวนการสร้างกลยุทธ์เพื่อสร้าง Brand Persona ที่มีคุณค่าทางด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่จะช่วยให้สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้สามารถสร้างรายได้และผลกำไรให้กับผู้ประกอบการได้อย่างสม่ำเสมอ และช่วยสร้างความตระหนักให้เกิดการอนุรักษ์พื้นที่เหล่านั้นไปพร้อม ๆ กับการสร้างธุรกิจและการเดินทางไปท่องเที่ยว โดยสามารถสร้างความประทับใจให้กับผู้ที่ไปนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

2. ควรศึกษาการสร้างสื่อหรือเนื้อหาสื่อเพื่อการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการ 360° ที่จะช่วยการเข้าถึงผู้ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถสร้างความผูกพันให้เกิดความรู้สึกอยากท่องเที่ยวในพื้นที่เชิงนิเวศต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบความคิด (Design Thinking) และการทำ Lean Canvas เพื่อการพัฒนาแบรนด์ที่มีคุณค่าต่อการตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่จะช่วยให้สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เข้าใจปัญหา และเข้าใจในมุมมองของผู้บริโภคทางการท่องเที่ยว จนสามารถเกิดนวัตกรรมทั้งทางการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการ การตลาดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งดั้งเดิมและอิเล็กทรอนิกส์เพื่อประโยชน์ต่อทั้งชุมชน ผู้ประกอบการ สิ่งแวดล้อม และภาครัฐ

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้าง Brand Persona เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ให้กับแบรนด์ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้กับพื้นที่ของตนเอง เพื่อให้เกิดความโดดเด่นเฉพาะด้าน

References

- Aaker A. D., & Joachimsthaler E., (2000). The brand relationship spectrum: The key to the brandarchitecture challenge, *California Management Review*, 42(4), 8– 23.
- Afroz, N., & Mahmud, S., (2017). Analyzing the problem and prospects of ecotourism : A review on Bangladesh. *IOSR Journal of Business and Management*, 19(5), 59–65.
- Alam, S.H., Ahmed, R.R., Hashem E, R.H., Salleh, N.Z.M., Vasa, L., Delibasic, M., Abrham, J. (2022). Creating a positive impact through sustainability: Understanding the different practice. *Transformations in Business & Economics*, 21(2), 121–146.
- Blamey R.L., (2001). *The Encyclopedia of Ecotourism : Principles of Ecotourism*. CABI.
- Cater, E., (2004). *Ecotourism: Theory and Practice*. Wiley Publication.
- Dimitriou, C. K. (2017). From theory to practice of ecotourism: major obstacles that stand in the way and best practices that lead to success. *European Journal of Tourism Hospitality and Recreation*, 8(1), 26–37.
- Dimitriou, C. K. (2000). Ecotourism: A different approach. *Tourism & Economy*, 27(264), 120–124.
- Kazandzhieva, V., & Santana, H. (2019). E– tourism : Definition, development and conceptual framework. *Tourism: An International Interdisciplinary Journal*, 67(4), 332–350.
- Ke, L., (2012). The weakness and innovation of China eco–tourism. *International Conference on Solid State Devices and Materials Science*, 953–957.
- Kitchen, J. P., & Schultz, E. D., (1997). Integrated marketing communication in U.S. advertising agencies : an exploratory study. *Journal of Advertising Research*, 37(5), 7–18.
- Phau, I., & Lau, C. K., (2000). Conceptualising brand personality: A review and research propositions. *Journal of Targeting, Measurement and Analysis for Marketing*, 9(1), 52–69.
- Sawagvudcharee, O., & Chaemchamrat, R., (2024). Engaging the local community in cultural tourism development: A case study of Tham Khao Plu Temple, Pathio District, Chumphon Province. *Journal of Southern Technology*, 17(1), 27–36.
- Shasha T. Z., Geng, Y., Sun, Hp., Musakwa, W., & Sun L., (2020). Past, Current, and Future Perspectives on Eco– Tourism: A Bibliometric Review Between 2001 and 2018, *Environmental Science and Pollution Research*, 27, 23514–23528.
- Ministry of Tourism & Sports. (2023). Available on <https://www.mots.go.th/news/category/706>
- Wood, M., (2002). *Ecotourism: Principles, Practices & Policies for Sustainability*. United Nations Environment Programme, United Nations Publication, France.

กลยุทธ์การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา

SMART GOVERNANCE STRATEGIES OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE*

วุฒิชัย วงศ์ปัญญา**

ทวนทอง เขาวงกิตพิงค์***

สมชัย วงษ์นายะ****

(วันที่รับบทความ: 08 พฤษภาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 15 สิงหาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 17 สิงหาคม 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ 2. พัฒนาและประเมินกลยุทธ์การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหาร ประธานสภา และปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมจำนวน 496 คน ผู้ให้ข้อมูลในการพัฒนากลยุทธ์ ประกอบด้วย ผู้บริหาร ประธานสภา สมาชิกสภา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนากลยุทธ์ ด้านการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ ผู้แทนจากภาคประชาสังคม จำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการประเมินกลยุทธ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า 1) การประมวลผลข้อมูลผ่านระบบคลาวด์และการจัดทำข้อมูลขนาดใหญ่ยังมีน้อย ส่วนปัญหา พบว่า ขาดศูนย์ปฏิบัติการอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีงบประมาณไม่เพียงพอและกฎหมายยังเป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการ 2) กลยุทธ์การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะที่สำคัญประกอบด้วย (1) ยกระดับการบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (2) ปรับปรุงศูนย์ข้อมูลการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะให้ได้มาตรฐาน และ (3) เพิ่มความรู้ความสามารถของประชาชนในการเข้าถึงการบริการสาธารณะด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล 3) ผลการประเมินกลยุทธ์พบว่า กลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากและมากที่สุด

คำสำคัญ: กลยุทธ์, การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, จังหวัดนครราชสีมา

*บทความวิจัย, สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

**นักศึกษาลูกศิษย์ปริญญาโท สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, E-mail: wuttichai19691969@gmail.com

***รองศาสตราจารย์, สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, E-Mail: Tuanthongc@yahoo.com.sg

****รองศาสตราจารย์, สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, E-Mail: Somchai_w@kpru.ac.th

SMART GOVERNANCE STRATEGIES OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE*

WUTTICHA WONGPUNYO **

TUANTHONG CHAOWAKEERATIPHOG***

SOMCHAI WONGNAYA***

(Received: May 08, 2024; Revised: August 15, 2024; Accepted: August 17, 2024)

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the states, problems, and factors related to smart governance; and develop and evaluate smart governance strategies of local administrative organizations in Nakhon Ratchasima. The 496 participants consisted of 496 chief executives and officers of local organizations, and chairpersons of local councils. The 34 informants for the strategy development consisted of chief executives and officers of local organizations, chairpersons of local councils, experts in strategy development and smart governance, and representatives from civil society sectors. The research tools included a questionnaire and an interview schedule, and the data were collected through a questionnaire, document analysis, in depth interviews, focus group discussions, workshops, connoisseurship, and strategy assessment forms. The data were analyzed using frequency, percentage, mean and content analysis. The research results showed that there were a few processes of cloud computing and big data. In terms of the problem, there was a lack of Intelligent Operation Center for local administrative organizations. As for related factors, there were insufficient budgets for smart governance, and laws were obstacles in smart governance. Also, it was found that the important smart governance strategies were raising the efficiency of public services with digital technology, improving the data center of smart governance to meet standards, and increasing people's knowledge and ability to access public services using digital technology. The results also showed that the developed strategies were consistent, appropriate, feasible, and profitable at a high to the highest level.

Keywords: Strategy, Smart Governance, Local Administrative Organizations, Nakhon Ratchasima Province

*Research Article, Administration and Development Strategy Program, Kamphaeng Phet Rajabhat University

**Ph.D. in Administration and Development Strategy Program, Kamphaeng Phet Rajabhat University, E-mail: wuttichai19691969@gmail.com

***Associate Professor, Administration and Development Strategy Program, Kamphaeng Phet Rajabhat University, E-Mail: Tuanthongc@yahoo.com.sg

*** Associate Professor, Administration and Development Strategy Program, Kamphaeng Phet Rajabhat University

บทนำ

การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ เป็นแนวคิดที่รัฐบาลท้องถิ่นหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศต่างๆ นำมาใช้ในการบริหาร อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วหรือการเปลี่ยนฉันทันทีทางดิจิทัล (Digital Disruptive) ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้นับเป็นจำนวนมาก โดยได้นำมาเป็นเครื่องมือหรือกลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเมืองหรือการบริการสาธารณะด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะของเมืองได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งตอบสนองต่อความต้องการและพฤติกรรมการใช้ชีวิตของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพและยังมีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ่มค่า รวมถึงการนำข้อมูลต่าง ๆ ไปใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายได้ ดังนั้น การให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องนำเอาเทคโนโลยีมาใช้อยู่ในองค์กรของตนเองเพื่อพัฒนาศักยภาพการให้บริการ รวมถึงพัฒนาขีดความสามารถการบริหารจัดการ เพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลของภาครัฐ เข้าถึงการรับบริการสาธารณะที่สะดวก รวดเร็ว และเปิดโอกาสให้ภาคประชาชน ภาคเอกชน รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการบริการสาธารณะ ทั้งนี้ ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนาการบริการสาธารณะดังกล่าวข้างต้น ได้กลายมาเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของมนุษย์ กระบวนการนี้ถูกผลักดันให้เกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์มากขึ้น ผ่านอิทธิพลจากการขยายตัวของระบบทุนนิยมโลกาภิวัตน์ (Capitalism Globalization) ที่ทำให้ชีวิตของมนุษย์รวมไปถึงกระบวนการทางเศรษฐกิจและสังคมถูกผูกติดกับเทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น (Rueangwicha, P., Wongthanawas, S. & Phonsim, S., 2020) และยังส่งผลต่อการพัฒนาเมือง ที่จะต้องอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมให้คุณภาพชีวิตของประชาชนเมืองและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดีขึ้น หรือการพัฒนาเมืองอัจฉริยะจะเป็นประตูสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากรให้มีการพัฒนาตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sartsanapitak, A. & Amornsiriphong, S., 2021) ประเทศไทย ได้เริ่มนำแนวคิดนี้มาใช้ในช่วง พ.ศ. 2540 ในความหมายของ “เมืองเสมือนจริง (Virtual Cities)” ซึ่งเกิดจากวิกฤตการณ์ของเมืองในประเทศตะวันตก ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและการให้บริการด้านเทคโนโลยี และมีการอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ได้แก่ ระบบการเชื่อมต่อแบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งเริ่มมีโครงข่ายโทรคมนาคมท้องถิ่น ทำให้สามารถพัฒนาชุมชนเสมือนจริงได้ (Siangsorn, P., 2020) ต่อมาได้กำหนดให้มีบริการจังหวัดอัจฉริยะขึ้นที่จังหวัดนครนายก โดยให้กระทรวงมหาดไทยร่วมมือกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร่วมกันจัดทำจังหวัดต้นแบบจังหวัดอัจฉริยะ หรือ Smart Province และเมื่อโครงการดังกล่าวสิ้นสุดลง ได้นำโครงการไปประยุกต์ใช้และเปลี่ยนชื่อจาก “Smart Province” เป็น “ Smart City” และนำไปใช้ในจังหวัดภูเก็ต จังหวัดเชียงใหม่ และบางแสน (Wongkhajornkitti, N., 2016) ซึ่งต่อมาในปี 2562 คณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะได้ประกาศให้มีเมืองอัจฉริยะขึ้น และให้ความหมายว่าเป็นเมืองที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยและชาญฉลาด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการให้บริการและการบริหารจัดการเมือง

ลดค่าใช้จ่ายและการใช้ทรัพยากรของเมืองและประชากรเป้าหมาย โดยเน้นการออกแบบที่ดี และการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจและภาคประชาชนในการพัฒนาเมือง ภายใต้แนวคิดการพัฒนาเมืองน่าอยู่ เมืองทันสมัย ให้ประชาชนในเมืองมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขอย่างยั่งยืน โดยให้มีลักษณะของการพัฒนาเมืองอัจฉริยะมี 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) 2) การบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) 3) การเดินทางและขนส่งอัจฉริยะ (Smart Mobility) 4) พลังงานอัจฉริยะ (Smart Energy) 5) เศรษฐกิจอัจฉริยะ (Smart Economy) 6) การดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) 7) พลเมืองอัจฉริยะ (Smart People) (Smart City Development Steering Committee, 2019)

สำหรับ จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนประชากรมากกว่า 2,600,000 คน ได้นำแนวคิดการขับเคลื่อนเมืองอัจฉริยะ ภายใต้แนวคิด “โคราช เมืองอัจฉริยะ” (Korat Smart City) โดยระยะแรก ดำเนินการขับเคลื่อนเมืองอัจฉริยะเพื่อแก้ไขปัญหาที่อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) การคมนาคมอัจฉริยะ (Smart Mobility) 2) สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) และ 3) ชุมชนอัจฉริยะ (Smart Living) ต่อมาได้นำแอปพลิเคชัน Traffy Fondue กับการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา โดยนำมาเป็นเครื่องมือในการบริหารเมืองอัจฉริยะเพื่อให้ประชาชนสามารถแจ้งปัญหาที่พบ เช่น ปัญหาความสะอาด ปัญหาทางเท้า และติดตามการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานที่รับผิดชอบ (Vongchavalitkul University, 2022) หลังจากนั้นมีการสร้างความร่วมมือกับภาคการศึกษาและภาคเอกชนในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานทางด้านดิจิทัล เพื่อพัฒนาระบบ Cloud Network วางระบบและขยายผล City Dashboard และการขับเคลื่อน Free Wi-Fi Network รวมทั้งการเชื่อมโยงระบบ CCTV ของเมืองโคราชสู่การดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Posttoday., 2023) รวมทั้งมีการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับกลไกระบบสารสนเทศเมืองเพื่อการวางแผนและพัฒนาเมืองโคราชอัจฉริยะ กรณีสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะด้านขยะเหลือศูนย์ ก็ยังคงเป็นขั้นตอนของการศึกษาทดลองอยู่ (Tiyawongsuwan, S., 2021) และจังหวัดนครราชสีมา ยังได้รับการประกาศเป็นพื้นที่เมืองอัจฉริยะและรับรองตราสัญลักษณ์ KORAT Smart City โดยมุ่งที่จะนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลมาประยุกต์ใช้กับการบริการสาธารณะ (Nakhonratchasima Provincial Statistical Office, 2023) ส่วนกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ของจังหวัด ก็ได้มีการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะในหลายองค์กร เช่น เทศบาลนครนครราชสีมา ได้จัดทำศูนย์เด็กอัจฉริยะ เสาไฟฟ้าอัจฉริยะ การจัดการขยะอัจฉริยะ (Siamrathonline, 2021) องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ได้จัดทำสังคมไร้เงินสด เช่นเดียวกับเทศบาลตำบลประทาย (Siamrathonline, 2022; Prathai Subdistrict Municipality Office., n.d.)

จากการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะของจังหวัดนครราชสีมาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมาดังกล่าวข้างต้น พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะในพื้นที่ ยังมีศักยภาพไม่มากพอหรือมียังมีการพัฒนาที่ไม่เต็มความสามารถ ส่วนภาคประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องเมือง

อัจฉริยะ ขาดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีอัจฉริยะ รวมถึงขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง ส่วนด้านโครงสร้างพื้นฐานก็เน้นโครงสร้างพื้นฐานที่จับต้องได้ มากกว่าโครงสร้างพื้นฐานด้านอัจฉริยะ มีการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีอัจฉริยะ แต่ยังไม่มีการนำมาใช้อย่างแพร่หลาย (Kungsakulniti, T., 2019) ซึ่งสอดคล้องกับเชลตัน และโลดาโต (Shelton & Lodato, 2019) ที่เห็นว่าพลเมืองที่แท้จริงส่วนใหญ่ยังถูกแยกออกจากกระบวนการตัดสินใจและกำหนดนโยบายเป็นส่วนใหญ่ โดยสถาบันพระปกเกล้า (King Prajadhipok's Institute, 2020) เห็นว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็นหน่วยงานขับเคลื่อนหลักในการบริหารจัดการและพัฒนาเมือง แต่ยังไม่สามารถดำเนินนโยบายเมืองอัจฉริยะตามนโยบายรัฐบาลได้เลย เพราะประสบกับข้อจำกัดในหลายประการ เช่น ความไม่ชัดเจนของนโยบาย ขาดการบูรณาการของหน่วยงานรัฐ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากรขาดทักษะความเชี่ยวชาญ รวมถึงผู้บริหารท้องถิ่นที่ขาดวิสัยทัศน์และไม่ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ ถือเป็นอุปสรรคสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งสำนักงานจังหวัดนครราชสีมา (Nakhonratchasima Provincial Office, n.d) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา ว่ายังประสบปัญหาการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะในหลายประการคือ ขาดฐานข้อมูลข่าวสารสำหรับการตัดสินใจแก้ไขปัญหา การเข้าถึงข้อมูลภาครัฐทำได้จำกัด การมีส่วนร่วมของประชาชนยังมีน้อย เกิดความล่าช้าในการบริหารและแก้ปัญหา ความโปร่งใสยังมีน้อย อีกทั้งยังขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานและขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย ประกอบกับการขาดแคลนงบประมาณ ซึ่งส่งผลต่อการขับเคลื่อนการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ ทำให้การทำงานนั้นจะต้องสะดุดหยุดลงหรือทำให้งานนั้นล่าช้าออกไป (Jittmittraphap, P., et al., 2022)

เมื่อพิจารณาจากสภาพการณ์ข้างต้น การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ จึงมีความสำคัญ และเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของมนุษย์ เนื่องจากกระบวนการทางเศรษฐกิจและสังคมถูกผูกติดกับเทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น ด้วยบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การบริการสาธารณะมีความซับซ้อน ผู้รับบริการมีความหลากหลาย มีความต้องการเข้าถึงข้อมูลสำหรับการตัดสินใจที่ถูกต้องรวดเร็ว ส่งผลต่อการบริการสาธารณะของรัฐประสบปัญหาอย่างยิ่ง โดยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรขับเคลื่อนหลักตามที่ณัฐธินัชชา ไชยประเสริฐ (Chaiprasert, N., 2022) กล่าวว่า ท้องถิ่นมีบทบาทในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลและความปลอดภัย โดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการสร้างเครือข่ายการสื่อสารที่เชื่อมโยงทั้งระบบของเมือง สอดคล้องกับยigitcanlar และคนอื่นๆ (Yigitcanlar, et al., 2020) ที่เห็นว่า ความสำเร็จแบบบูรณาการของรัฐบาลท้องถิ่นที่สำคัญคือ การมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก หรือ Facilitator ในการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ ซึ่งการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมาที่ผ่านมา ก็ยังมีปัญหาอุปสรรคในทางปฏิบัติดังที่กล่าวข้างต้น อีกทั้ง โครงการของหน่วยงานในจังหวัดบางอย่างยังไม่เป็นรูปธรรมหรือเป็นเพียงโครงการนำร่องหรือเป็นเพียงการศึกษาวิจัย จึงเห็นว่า การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการเริ่มต้นสำหรับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะด้าน

อื่นๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา ตามที่ณัฏชา โคตะ (Kota. N., n.d.) ได้กล่าวถึงโครงการ Smart City Amsterdam ว่ามีจุดมุ่งหมายในการสร้างเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและการมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะเป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลัก โดยมีองค์กรท้องถิ่นคือ City Government Amsterdam ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการเมือง สอดคล้องกับรันชอด (Ranchod, 2020) ที่เชื่อว่าการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ เป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในเมือง เพื่อปรับปรุงการจัดการเมืองผ่านการตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลและการผสมผสานที่ลงตัว ผู้วิจัยจึงถือเป็นเหตุผลสำคัญที่ต้องพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะที่สอดคล้องและเหมาะสมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา

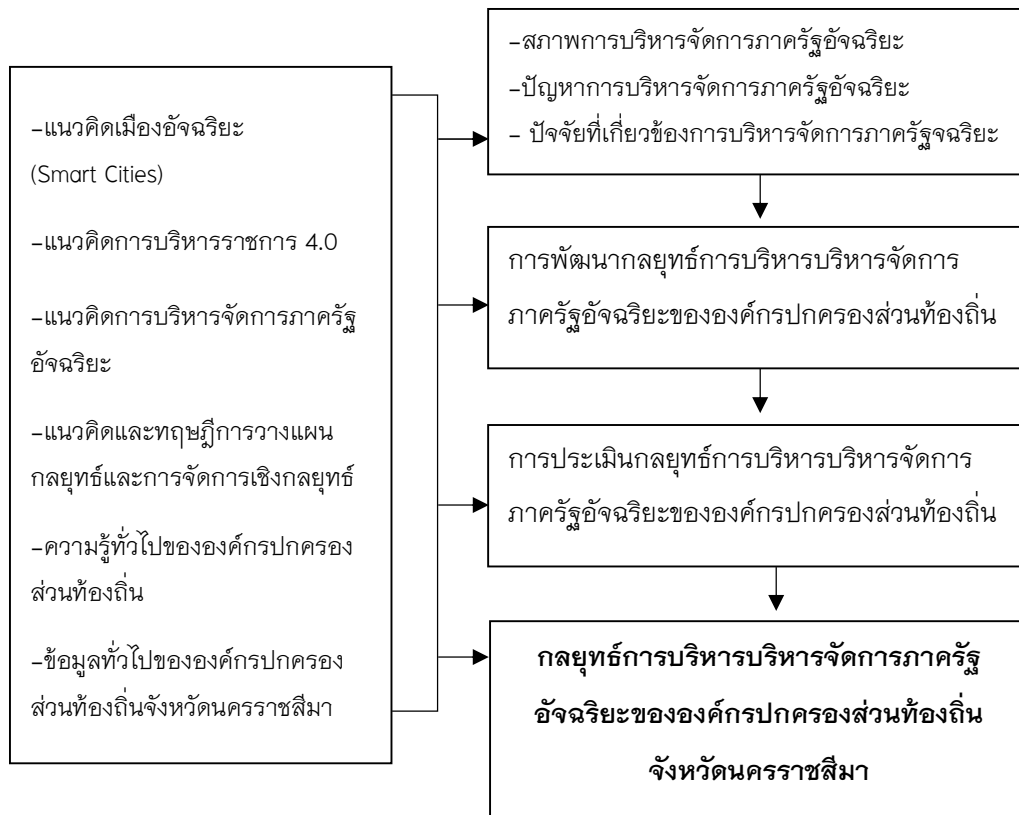
จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจในการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับนำกลยุทธ์ที่ได้ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ได้สัมฤทธิ์ผลอย่างมีประสิทธิภาพต่อไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาดังนี้ ผู้วิจัยสังเคราะห์แนวคิดการบริหารราชการของสถาบันส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (Institute for Good Governance Promotion OPDC., 2018) สำนักงานวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (Office of the Human Resources Research and Development, OCSC., 2017) และทศพร ศิริสัมพันธ์ (Sirisamphan, T., n.d.) แนวคิดเมืองอัจฉริยะและการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy Promotion Agency., n.d.) ณัฏชา โคตะ (Kota. N., n.d.) และนูรี และคนอื่นๆ (Noori, et al., 2021) ได้กรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Methodology Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล

1.1 ประชากร ได้แก่ นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประธานสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 1,002 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 179 คน ประธานสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 179 คน และปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 179 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

1.3 ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึกคัดเลือกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแนวปฏิบัติเป็นเลิศในการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) คน ซึ่งใช้เกณฑ์ในการเลือกดังนี้ (1) เคยได้รับรางวัลเกี่ยวกับการบริหารบ้านเมืองที่ดี การ

บริหารเมืองอัจฉริยะหรือการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ รางวัลจากสถาบันพระปกเกล้า (2) เป็นองค์กรที่เป็นแหล่งเรียนรู้ในด้านการบริหารเมืองอัจฉริยะและการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ และเป็นองค์กรที่มีการพัฒนานวัตกรรมบริการสาธารณะ ซึ่งคัดเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 แห่งๆ ละ 3 คน รวม 6 คน คือ เทศบาลเมืองแม่เหิยะ จังหวัดเชียงใหม่ และเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

1.4 ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินกลยุทธ์การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 20 คน ได้แก่ ผู้บริหาร ประธานสภา และปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ผู้นำภาคประชาสังคม และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนากลยุทธ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. เครื่องมือที่ใช้วิจัย ประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถาม ในการศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบบสอบถามเป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือก (Check List) และแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) ข้อคำถามที่ใช้ได้มีค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 และการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89, 0.91 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2 แบบสัมภาษณ์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแนวปฏิบัติเป็นเลิศในการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ โดยมีกรอบในการศึกษา 3 ด้านได้แก่ ด้านการพัฒนากิจการปกครองส่วนท้องถิ่นให้ทันสมัย ด้านการปรับบทบาทองค์กรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง และด้านความเป็นผู้ประกอบการสาธารณะ

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

3.1 การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา

3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแนวปฏิบัติเป็นเลิศในการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ

3.3 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) จำนวน 2 ครั้ง เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมาโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT Analysis และการพัฒนาร่างกลยุทธ์การบริหารจัดการ

ภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งประกอบด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และมาตรการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

3.4 การตรวจสอบร่างกลยุทธ์ฯ โดยการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จากผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประธานสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และปลัดหรือข้าราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการภาครัฐ และนักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถด้านการบริหารและด้านการพัฒนากลยุทธ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ผลการศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนากลยุทธ์ และการตรวจสอบกลยุทธ์จากการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4.3 การวิเคราะห์ผลการประเมินกลยุทธ์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ พบว่า มีการรับเรื่องร้องทุกข์ของประชาชนทุกช่องทาง มีการปรับปรุงหรือพัฒนาเว็บไซต์ เฟซบุ๊กหรือแอปพลิเคชันของหน่วยงาน มีการขออนุญาต อนุมัติ ขอชำระภาษี หรือค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ผ่านระบบคิวอาร์โค้ด มีการมอบภารกิจให้ภาคส่วนอื่นดำเนินการ โดยการจ้างเหมาบุคคลภายนอก (Outsourcing) มาบริการสาธารณะแทน และมีการสร้างนวัตกรรมการให้บริการ

1.2 ผลการศึกษาปัญหาการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ พบว่า มีโครงสร้างองค์กรที่เน้นสายการบังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด งบประมาณขององค์กรในการบริหารจัดการเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารสารสนเทศไม่เพียงพอ ยังขาดความรู้ความเข้าใจการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลผ่านระบบคลาวด์ (Cloud Computing) รวมทั้งการจัดระบบประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data)

1.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ ด้านปัจจัยภายใน พบว่า มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการกำหนดแผน และตัดสินใจในนโยบายหรือโครงการสำคัญ บุคลากรมีศักยภาพในการบริหารโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ และมีการสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชนหรือองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ด้านปัจจัยภายนอก พบว่า ประชาชนมี

คำนิยมใช้โทรศัพท์ระบบสมาร์ทโฟน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งงบประมาณในการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะไม่เพียงพอ และการติดตั้งระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตยังไม่ทั่วถึง

2. ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก การยกเว้นกลยุทธ์ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การยกเว้นกลยุทธ์และการตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ได้กลยุทธ์ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

วิสัยทัศน์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมาบริหารจัดการภาครัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

พันธกิจ 1) พัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ 2) ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรแห่งการเปลี่ยนแปลงเพื่อประชาชน 3) พัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่การเป็นผู้ประกอบการสาธารณะที่บริหารงานด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

เป้าประสงค์ 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพในการบริหารจัดการภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูงและเป็นองค์กรแห่งการเปลี่ยนแปลงเพื่อประชาชน 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นผู้ประกอบการสาธารณะที่บริหารงานด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

ประเด็นกลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) ยกระดับการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 2) ปรับปรุงศูนย์ข้อมูลการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ได้มาตรฐาน 3) ปรับปรุงคุณภาพการบริการสัญญาณอินเทอร์เน็ตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ทั่วถึงพื้นที่การบริการสาธารณะ 4) เพิ่มความรู้ความสามารถของประชาชนในการเข้าถึงการบริการสาธารณะด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเด็นกลยุทธ์ที่ 2 การส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นองค์กรแห่งการเปลี่ยนแปลงที่มีสมรรถนะสูง ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) เสริมสร้างบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ 2) พัฒนาการจัดการรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยภาคีเครือข่ายเพื่อการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ 3) เสริมสร้างสมรรถนะการบริการสาธารณะด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลให้แก่บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเด็นกลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเป็นผู้ประกอบการสาธารณะที่บริหารงานด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) เพิ่มประสิทธิภาพระบบ

การบริการสาธารณะเชิงรุกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 2) พัฒนาการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีมาตรฐานสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของประชาชน 3) ส่งเสริมให้มีการสร้างและการใช้นวัตกรรมการบริการสาธารณะเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. การประเมินกลยุทธ์การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

3.1 ผลการประเมินความสอดคล้องของกลยุทธ์การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา พบว่า กลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกันในระดับมากที่สุด

3.2 ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ของกลยุทธ์การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมพบว่า ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นประโยชน์ทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความเป็นไปได้ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก

3.3 ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของประเด็น กลยุทธ์และกลยุทธ์การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมาในภาพรวมพบว่า ด้านความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความเป็นไปได้ทุกข้ออยู่ในระดับมาก

3.4 ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ ตัวชี้วัด และมาตรการ ในภาพรวมมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

3.5 ข้อเสนอแนะของผู้ประเมินกลยุทธ์ เสนอว่า กรณีการปรับปรุงศูนย์ข้อมูลการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ได้มาตรฐาน ควรระบุให้ชัดเจนว่าเป็นมาตรฐานของไทยหรือสากล กรณีเสริมสร้างสมรรถนะการบริการสาธารณะด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลให้แก่บุคลากร ควรมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนความคิด (mind set) เพื่อนำสู่การปฏิบัติและการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา

1.1 สภาพการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม พบว่า มีการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีการบริการโดยไม่ให้ประชาชนรอเข้ามาติดต่อ การบริการสาธารณะเคลื่อนที่ การบริการสาธารณะผ่านระบบออนไลน์หลายช่องทาง เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน สอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการระบบราชการ (Institute for Good Governance Promotion OPDC., 2018)

สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (Office of the Human Resources Research and Development, OCSC., 2017) และทศพร ศิริสัมพันธ์ (Sirisamphan, T., n.d.) ที่เสนอว่า การยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-centric Government) ต้องทำงานในเชิงรุกและมองไปข้างหน้า ตั้งคำถามกับตนเองเสมอว่า ประชาชนจะได้อะไร มุ่งเน้นแก้ไขปัญหาความต้องการและตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยไม่ต้องรอให้ประชาชนเข้ามาติดต่อขอรับบริการ หรือร้องขอความช่วยเหลือจากทางราชการ (Proactive Public Services) รวมทั้งใช้ประโยชน์จากข้อมูลของทางราชการ (Big Government Data) และระบบดิจิทัลสมัยใหม่ในการจัดบริการสาธารณะที่ตรงกับความต้องการของประชาชน (Personalized หรือ Tailored Services) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง จึงให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยไม่ต้องรอให้ประชาชนเข้ามาติดต่อขอรับบริการหรือร้องขอสอดคล้องกับพระสิริรัตนเมธี, พระไกรสร สุขโม และ พระมหาสมศักดิ์ สติสมบูรณ์ (Phra Sirirattanamethi, Phra Sumano, K. & Phramaha Satisampunno, S., 2021) ที่กล่าวว่า ผลจากการเลือกตั้งท้องถิ่น สามารถแสดงถึงการตอบสนองของประชาชนในท้องถิ่น ที่มีต้นนโยบายที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งในท้องถิ่นใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งจะนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทิศทางของนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

1.2 ปัญหาการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม พบว่า ขาดศูนย์กลางของระบบประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อรวบรวมข้อมูลระดับจังหวัดในลักษณะเป็นศูนย์กลางการอัจฉริยะ แต่เดิมเคยมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารจังหวัดขึ้นในช่วงของการบริหารราชการของผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ ถึงแม้ว่าจะได้มีการนำแอปพลิเคชัน Traffy Fondue มาใช้ในการสั่งการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน แต่ในส่วนการสร้างนวัตกรรมบริการสาธารณะก็ยังมีไม่มากนัก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดการบูรณาการข้อมูลที่เป็นเอกภาพ ไม่สามารถเชื่อมโยงการบริการสาธารณะทางเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกันได้ เพราะการเชื่อมข้อมูลขนาดใหญ่ การแบ่งปันข้อมูล และการมีแพลตฟอร์มสำหรับเปิดเผยข้อมูลสารสนเทศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นสิ่งสำคัญ รวมทั้งยังเป็นพื้นฐานไปสู่การพัฒนาบริการสาธารณะด้านอื่นๆ ได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของภาผัน จิตต์มิตรภาพ และคนอื่นๆ (Jittmittraphap, P., et al., 2022) เรื่องการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ บทเรียนจากต่างแดนสู่ข้อเสนอแนะต่อประเทศไทย โดยศึกษาเมืองอัจฉริยะอัมสเตอร์ดัม (Amsterdam Smart City) ประเทศเนเธอร์แลนด์ และเมืองอัจฉริยะอย่างยั่งยืนฟูจิซาวา (Fujisawa Sustainable Smart Town) ประเทศญี่ปุ่น พบว่า การบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ เพราะการมีข้อมูลมากเพียงใดหากไม่มีการบริหารจัดการที่ดี ข้อมูลที่มีอยู่ก็ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ เช่นเดียวกับนูรี และคนอื่นๆ (Noori, et al., 2021) ที่กล่าวว่า การยกระดับการเข้าถึงข้อมูลและสารสนเทศ ยิ่งระดับการเข้าถึงข้อมูลสูงขึ้นเท่าใด ความสามารถในการควบคุมและปรับปรุงในอนาคตก็จะยิ่งมากขึ้นเท่านั้น เพราะข้อมูลเป็น

สินทรัพย์ที่สำคัญในการสร้างเมืองอัจฉริยะ แต่ข้อมูลก็จะต้องได้รับการประมวลผลและทำให้เกิดประโยชน์ เชื่อมถือได้

1.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวม พบว่า ปัจจัยภายใน มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานหรือโครงการสำคัญ แต่บุคลากรบางส่วนยังมีกระบวนการทางความคิด (Mind Set) แบบเดิม ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของอรุณกมล ศุขอนก และพรชัย เทพปัญญา (Suk-Anek, A. & Dhebpanya, P., 2019) เรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการของธนาคารพาณิชย์เอกชนสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง พบว่า จุดแข็งของธนาคารพาณิชย์คือ มีศักยภาพด้านวิสัยทัศน์ผู้บริหาร พนักงานที่มีขีดความสามารถ มีความพร้อมต่อการพัฒนาในทุกมิติ สอดรับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ อีกทั้ง ยังขาดงบประมาณในการพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ สอดคล้องกับแนวคิดของนูรี และคนอื่น ๆ (Noori, et al., 2021) ที่กล่าวว่า ทรัพยากรทางการเงิน เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งสำหรับการสร้างเมืองที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี เนื่องจากเมืองอัจฉริยะต้องการทรัพยากรทางการเงินเพื่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานของเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลมีข้อจำกัด การจัดเก็บภาษีบางประเภทยังเป็นหน้าที่ของส่วนกลาง ส่วนปัจจัยภายนอก ประชาชนมักจะมีค่านิยมใช้โทรศัพท์ระบบสมาร์ตโฟนทำให้เกิดความตื่นตัวในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล แต่ในด้านข้อระเบียบกฎหมายยังเป็นอุปสรรคสำหรับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ และมีความล่าช้าไม่ทันสมัย ถือเป็นอุปสรรคสำคัญยิ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของธนาจุฑา กังสกุลนิติ (Kangsakulniti, T., 2019) เรื่องแนวทางการพัฒนาเมืองอัจฉริยะในประเทศไทยในอนาคต พบว่า สิ่งสำคัญในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ มีส่วนประกอบคือ การสนับสนุนของภาครัฐ ทั้งทางด้านเทคโนโลยีในการสร้างเมืองอัจฉริยะ และด้านข้อกำหนดกฎหมาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรัฐบาลยังคงต้องการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงออกกฎหมายหรือระเบียบมากำกับกับการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งส่งผลให้กระบวนการบริหารไม่คล่องตัวเท่าที่ควร

2. กลยุทธ์การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา ที่สำคัญมีดังนี้

2.1 กลยุทธ์ยกระดับการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล กลยุทธ์นี้มีความสำคัญเพราะ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องคำนึงถึงคุณภาพมาตรฐานการบริการสาธารณะที่ดี ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยปรับเปลี่ยนเป็นการบริการสาธารณะแนวใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเป็นเครื่องมือในการให้บริการ สอดคล้องกับแนวคิดของณัฏฐา โคตะ (Kota. N., n.d.) ที่กล่าวว่า การจะพัฒนาให้เกิดการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ ได้นั้น จะต้องมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในองค์กรเสียก่อน โดยมี 2 รูปแบบคือ 1) การสร้างสำนักงานส่วนหน้า (Front Office Service) ในรูปแบบ Web Service, Mobile Application และ Call Center เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการกับภาคประชาชน และนำข้อมูลการใช้บริการมาปรับปรุงกระบวนการภายในขององค์กรให้มีความยืดหยุ่น โปร่งใส ตรวจสอบได้ 2) การปรับปรุงกระบวนการภายใน

(Back Office Service) ทั้งในส่วนของการนำระบบ e-Saraban เข้ามาใช้จัดการเอกสารภายในหรือพัฒนาระบบ Online Meeting Platform สำหรับบริหารการประชุมและ Asset Management สำหรับบริหารจัดการครุภัณฑ์ และ 3) การพัฒนา Data Platform สำหรับเชื่อมโยงข้อมูลจากทุกภาคส่วนเข้าด้วยกันผ่านทาง API บน Cloud Service เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา ความต้องการ และนำข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วเผยแพร่สู่สาธารณะชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของบาช และคิม (Bach & Kim, 2020) ที่กล่าวว่า เมืองต้องกำหนดนโยบายและมีโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี รวมถึงการสร้างแหล่งข้อมูล (Sources) ที่ตอบสนองความต้องการของการพัฒนาเมืองเพื่อให้บริการสาธารณะแบบออนไลน์ เช่นเดียวกันกับแนวคิดของบราวน์ (Brown, 2022) ที่เห็นว่า เทคโนโลยี IoT (Internet of Things) จะช่วยให้รัฐบาลท้องถิ่นจัดการกับความยั่งยืนของเมือง ซึ่งความสำเร็จในระยะยาวจะเป็นผลมาจากผู้นำท้องถิ่นที่ตัดสินใจสร้างโครงสร้างพื้นฐานทาง IoT ที่ยืดหยุ่น โดยได้ให้ความสำคัญกับการอยู่อาศัยของชุมชนนั้นด้วย

2.2 กลยุทธ์เพิ่มความรู้ความสามารถของประชาชนในการเข้าถึงการบริการสาธารณะด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมพบว่าประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในเมื่อระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทการใช้ชีวิตของผู้คนอย่างเป็นพลวัตร จะส่งผลให้เกิดพลเมืองดิจิทัลหรือกลุ่มคนที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการใช้ชีวิต จึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลนั้นเพื่อปรับเปลี่ยนสังคมให้ดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของนนท์ อัครประเสริฐกุล (Akkaraprasertkul, N., 2022) ที่กล่าวว่า เมืองฉลาดรวมถึงคนฉลาดด้วย ถ้าเมืองฉลาดแต่คนไม่ฉลาดก็คงไปด้วยกันไม่ได้ ขณะเดียวกันถ้าคนฉลาดแต่เมืองไม่ได้รับการพัฒนาให้ฉลาดด้วยก็คงมีปัญหาไม่แพ้กัน การจะรักษาข้อดีของเมืองให้คงอยู่ และแก้ไขข้อเสียของเมืองให้หมดไป ต้องมีคนที่กำลังคิด กำลังทำ และฉลาดขึ้นกว่าเดิม การเรียนรู้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เมืองฉลาดขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของจิรนนท์ แท่นทอง และศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ (Thanthong, J. & Wongthanawasu, S., 2019) ที่กล่าวว่า ไม่ใช่ประชาชนทุกคนที่จะรู้หนังสือและมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ประชาชนที่อาศัยอยู่ในแถบชนบทและมีความยากจน ไม่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตหรือเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างง่ายดาย ความท้าทายเหล่านี้จะเห็นว่า ผู้นำหรือรัฐบาลมีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาเมืองที่มีการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภาภรณ์ เรืองวิชา, ศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ และสุริยานนท์ พลสมิ (Rueangwicha, P., Wongthanawasu, S. & Phonsim, S., 2020) ที่กล่าวว่า การพัฒนาความอัจฉริยะของเมืองต้องสอดคล้องกับการดำรงชีวิตของผู้คน เน้นการพิจารณาถึงวิถีชีวิตของผู้คนก่อนแล้วออกแบบการใช้ประโยชน์เชิงพื้นที่ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นๆ ในภายหลัง เป็นการเน้นสังคมเป็นฐานในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ

2.3 กลยุทธ์ส่งเสริมให้มีการสร้างและการใช้นวัตกรรมการบริการสาธารณะเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กลยุทธ์นี้มีความสำคัญเพราะ นวัตกรรมการบริหารงานท้องถิ่นถือเป็นการบริหารจัดการท้องถิ่นเชิงรุก โดยสร้างนวัตกรรมที่มีเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นโครงสร้างพื้นฐาน เป็นการคิด

สร้างสรรค์ (Creativity) สอดคล้องกับแนวทางของสำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (Office of the Human Resources Research and Development, OCSC., 2017) สถาบันส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (Institute for Good Governance Promotion OPDC., 2018) และทศพร ศิริสัมพันธ์ (Sirisamphan, T., n.d.) ที่เสนอว่า แนวทางการพัฒนาระบบราชการ ต้องมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย (Smart & High Performance Government) มีการเตรียมการอันไว้วางหน้า มีการวิเคราะห์ความเสี่ยง สร้างนวัตกรรมหรือความคิดริเริ่มและประยุกต์องค์ความรู้ในแบบสหสาขาวิชาในการตอบโต้กับโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน เพื่อสร้างคุณค่ามีความยืดหยุ่นและความสามารถในการตอบสนองกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างทันเวลา เป็นองค์การที่มีขีดสมรรถนะสูงและปรับตัวเข้าสู่สภาพความเป็นสำนักงานสมัยใหม่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของธนาจุฑา กังสกุลนิติ (Kungsakulniti, T., 2019) ที่กล่าวว่า สิ่งสำคัญในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะคือการสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมถึงการสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรม

3. การประเมินกลยุทธ์การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา

กลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้อง เหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ เนื่องจากได้พัฒนาขึ้นตามกระบวนการพัฒนากลยุทธ์ ที่ถูกต้องสอดคล้องในแต่ละกระบวนการของการพัฒนา สอดคล้องกับแนวคิดของสมชาย ภคภาสวโฒน์ (Phakphasawit, S., 2021) ที่กำหนดแนวทางการประเมินกลยุทธ์หรือการตัดสินคุณภาพของกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้น 4 ด้าน คือ 1) ความสอดคล้องโดยการพิจารณาถึงความเชื่อมโยงอย่างสมเหตุสมผลระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้น 2) ด้านความเหมาะสม โดยพิจารณาถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ให้เป็นกลยุทธ์ที่สามารถนำไปสู่การได้มาซึ่งโอกาสที่เปิดกว้างจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและเป็นกลยุทธ์ที่ใช้เพื่อหาทางปกป้องหรือหลีกเลี่ยงผลกระทบที่มาจากอุปสรรคของการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม 3) ด้านความเป็นไปได้ โดยคำนึงถึงความพร้อมของทรัพยากรในด้านต่าง ๆ ขององค์กร โดยคำนึงถึงจุดแข็ง จุดอ่อนของสภาพแวดล้อมภายใน และ 4) ด้านความเป็นประโยชน์ หมายถึง การพิจารณาคุณค่าของกลยุทธ์ต่อความเป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับบุคลากรทุกฝ่ายขององค์กรและผู้มีส่วนได้เสีย และยังสอดคล้องกับพระครูศรีรัตนภิรัต (ปิยนันท์ ปิยจิตฺโต) (Phrakhru Srirattanaphirat. (Piyajitto), 2017) ที่เห็นว่า กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การตรวจสอบสภาพแวดล้อม เป็นการตรวจสอบสภาพแวดล้อม หรือการวิเคราะห์สภาพการบริหารด้วยวิธี SWOT Analysis 2) การกำหนดกลยุทธ์ เป็นการกำหนดกลยุทธ์และเลือกจากทางเลือกจากการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยุทธวิธี ด้วยการวิเคราะห์ SWOT มาจัดทำการวิเคราะห์ถึงโอกาสและอุปสรรคของสภาพแวดล้อมภายนอกนั้น สามารถนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ร่วมกับจุดแข็งและจุดอ่อนของสภาพแวดล้อมภายใน ซึ่งผลจากการจับคู่ทำให้เกิดกลยุทธ์ขึ้น และ 3) การประเมินกลยุทธ์เป็นกระบวนการพิจารณาว่ากลยุทธ์มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ต่อการดำเนินงานหรือไม่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา ควรวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะให้ครบถ้วน ถูกต้อง ชัดเจน และควรปรับปรุงกลยุทธ์การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ ให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ บทบาทและภารกิจ รวมทั้งสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา ควรพัฒนาการประมวลผลข้อมูลผ่านระบบคลาวด์ (cloud computing) และการจัดทำข้อมูลขนาดใหญ่ (big data) รวมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะการบริการสาธารณะด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลให้แก่บุคลากร เพื่อให้การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควรกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และประเด็นกลยุทธ์ ตัวชี้วัดและมาตรการ ให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และสถานการณ์ของแต่ละแห่ง เพื่อให้การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะเกิดผลสัมฤทธิ์และสามารถตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้ทันต่อเวลา ตรงต่อความต้องการและความเดือดร้อนของประชาชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการวิจัยการบริหารเมืองอัจฉริยะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านการขนส่งอัจฉริยะ ด้านสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ ด้านพลังงานอัจฉริยะ เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะในประเด็นอื่น ๆ เช่น การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การศึกษามาตรฐานการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การวิจัยการเทียบเคียงสมรรถนะ (Benchmarking) การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับองค์กรอื่นทั้งในประเทศและต่างประเทศ การวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ เป็นต้น

2.3 ควรมีการวิจัยการบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะของหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐแนวใหม่ให้เกิดความทันสมัยตามยุทธศาสตร์ชาติ

References

- Akkaraprasertkul, N., (2022). *Telling the story of the smart city*. Thairath Newspaper, p. 17. Institute for Good Governance Promotion OPDC. (2018). *Report on the study of new government agencies (Complete Version), Project to study of new government agencies*. Bangkok: Office of the Public Sector Development Commission.

- Brown L. (2022). *IoT Tech Helps Local Governments Address Sustainability*. Available on <https://www.techtarget.com/iotagenda/post/IoT-tech-helps-local-governments-address-sustainability>. (retrieved 2022, July 25).
- Chaiprasert, N. (2022). Roles of Locality in Smart City Management. *Journal of Palisueksabuddhaghosa Review*, 8(1), 71–84.
- Digital Economy Promotion Agency. (n.d.). *Criteria for Promoting smart city*. Available on <https://www.depa.or.th/digitalservice/smartcity/promotion%20criteria>. (retrieved 2022, June 25).
- Jittmittraphap, P., et al. (2022). Factors driving success in urban development in Phuket smart city. *Panyapiwat Journal*, 14(1). 188–202.
- Kangsakulniti, T. (2019). *Guidelines for the development of smart city in Thailand to the future*. Bangkok: Institute for Good Governance Promotion (IGP).
- King Prajadhipok's Institute. (2020). *Situation report decentralization 2019 : Survey of smart city development of local administrative organizations*. Bangkok: King Prajadhipok's Institute.
- Kittinaraporn, J. (2020). Factors affecting becoming the Smart City : Case study of the Thakhlung Municipality. *Journal of Communication Arts Review*, 24(1), 71–81.
- Kota. N. (n.d.). *Smart Governance in Thailand*. Available on <https://www.depa.or.th/th/article-view/smart=governance>. (retrieved 2022, June 10).
- Kungsakulniti, T. (2019). *Guidelines for the development of the smart city future in Thailand*. Bangkok: Institute for Good Governance Promotion OPDC.
- Nakhonratchasima, Municipality office. (2022). *Korat Municipality to MOU with Rajamangala University of Technology Isan and Gismans Asia Geoinformatics Consulting Office 500/26 for Korat smart city*. Available on <https://xn--12cahaqaf04joai6gvabc5tig8bd4z1b7e0a.com/news mouA1/>. (retrieved 2022, May 10).
- Nakhonratchasima Provincial Office. (n.d.). *Smart City development plan of Nakhonratchasima Province*. Nakhonratchasima: Nakhonratchasima Provincial Office.
- Nakhonratchasima Provincial Statistical Office. (2023). *Korat Smart City, Ceremony to declare the area of Smart City development and receive the KORAT Smart City logo*. Available on <https://nkrat.nso.go.th/nkrat/news/event-news/korat-smart-city>. (retrieved 2023, January 30).
- Noori, N., et al. (2021). Input–Output Modeling for Smart City Development. *Journal of Urban Technology*, 28(NOS. 1–2), 71–92.

- Office of the Human Resources Research and Development, OCSC. (2017). *Thai bureaucracy in the context of Thailand 4.0*. Bangkok: Office of the Civil Service Commission. Office of the Public Sector Development Commission. (n.d.). *Strategy for developing the bureaucratic system*. (2021–2022). Bangkok: Office of the Public Sector Development Commission.
- Phakaphasawiwat, S. (2021). *Strategic management*. (21st Ed.). Bangkok: Amarin Printing and Publishing.
- Phrakhru Srirattanaphirat, (Piyajitto). (2017). *Management strategies for charity schools of Buddhist temples*. [Doctor of Buddhist Studies degree program, Department of Buddhist Administration]. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Sirirattanamethi, Phra Sumano, K. & Phramaha Satisampunno, S. (2021). Local elections and democratic development. *Journal of Modern Learning Development*, 6(4), 384-396.
- Posttoday. (2023). *Revealing the plan of “KORAT SMART CITY” to drive the 7 aspects of smart city*. Available on <https://www.posttoday.com/business/702079>. (retrieved 2023, December 10).
- Prathai Subdistrict Municipality, office. (n.d.). The market of Prathai Subdistrict Municipality provides for cashless services. Available on <https://prathai.go.th/public/list/data/detail/id/2398/menu/1559>. (retrieved 2022, May 20).
- Retnowati, D. N. & Nugraheny, D. (2021). Government to citizen digital interaction and citizen to government on the Jogja smart service application. *Jurnal Sains dan Teknologi*, 13(2), 90–96.
- Rueangwicha, P., Wongthanawas, S. & Phonsim, S., (2020). Smart city development: Lessons from abroad to suggestions for Thailand. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*. 6(4), 165–180.
- Sartsanapitak, A. & Amornsiriphong, S., (2021). Synthesizing the role of smart city has the effect on reducing social inequality : A meta-synthesis. *Political Science and Public Administration Journal*, 12(1), 7–28.
- Shelton, T. & Lodato, T. (2019). Actually existing smart citizens’ expertise and (non) participation in the making of the smart city. *City Journal*, 23(1), 35–52.
- Siamrathonline. (2021). *Nakhonratchasima Municipality drives the development of smart city to keep up with new innovations*. Available on <https://siamrath.co.th/n/212745>. (retrieved 2021, May 20).

- _____. (2022). *Korat PAO to kickoff the cashless society for the school's Korat PAO and to pay taxes with a new service*. Available on <https://www.siamrath.co.th>. (retrieved 2022, May 27).
- Siangsorn, P. (2020). Philosophical foundations of smart city policy. *Southern Technology Journal*, 13(2), 150–161.
- Sirisamphan, T. (n.d.). *Development of the bureaucratic system in the 4.0 era*. Bangkok: Office of the Public Sector Development Commission. Smart City Development Steering Committee.
- (2019). Evaluation criteria and qualifications, methods and processes for considering the smart city. Available on <https://www.depa.or.th/storage/app/media/file/Smart%20City%>. (retrieved 2022, March 5).
- Smart City Development Steering Committee. (2019). *Evaluation criteria and qualification methods and processes of considering smart city*. Available on <https://www.depa.or.th/storage/app/media/file/Smart%20City%>. (retrieved 2022, June 4).
- Suk-Anek, A. & Dhebpanya, P. (2019). Strategic Management of commercial bank to be High Performance Organization. *Journal of Humanities and Social Sciences Review (JHSSR)*, 21(2), 325–345.
- Tiyawongsuwan, S. (2021). *Development of the urban information mechanism system for planning and developing the Korat smart city: A case study of the smart environment for zero waste*. Bangkok: Office of National Higher Education Science Research and Innovation Policy Council, Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation.
- Thanthong, J. & Wongthanawas, S. (2019). Comparison of indicators in the smart governance city. *Saeng-Isan Academic Journal*, 16(2), 514–527.
- Vongchavalitkul University, 2022. *Training on using the city management platform Traffy Foundue, Nakhon Ratchasima Province*. Available on <https://www.vu.ac.th/2022/08/04>. (retrieved 2022, October 1).
- Wongkhajornkitti, N. (2016). Smart province service policy of Thailand. *Journal of Humanities and Social Science Valaya Alongkorn*, 11(3), 365–377.
- Yigitcanlar, T., et al. (2020). *Smart Cities down under Performance of Australian Local Government Areas*. Australian Government's Department of Infrastructure, Transport, Regional Development and Communications (DITRDC)

กลไกบูรณาการนโยบายการศึกษาเพื่อจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชน : พื้นที่ต้นแบบนวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุโขทัย INTEGRATION OF EDUCATIONAL POLICY FOR DEVELOPING A COMMUNITY COMPETENCY – BASED CURRICULUM : SUKHOTHAI EDUCATION SANDBOX *

สุณี บุญพิทักษ์**

(วันที่รับบทความ: 23 มกราคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 27 พฤษภาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 1 สิงหาคม 2567)

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชน และ 2) เพื่อจัดทำแผนการเรียนรู้นำไปสอนในชั้นเรียนและกรณีการจัดการเรียนการสอน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ ผู้อำนวยการฝ่ายการศึกษา องค์การปกครองท้องถิ่น ครูผู้สอน ประชาชน ชาวบ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินคุณภาพหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชน และแผนการจัดการเรียนรู้ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสนทนากลุ่มและการประชุมเชิงปฏิบัติการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์สร้างข้อสรุปแบบอุปนัยและเขียนพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาวิจัย พบว่า

1. หลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชนพื้นที่ต้นแบบนวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสุโขทัย พบว่าพื้นที่ในตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย มีทุนทางวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญา และแหล่งท่องเที่ยว สำหรับเนื้อหาบูรณาการเข้าไปอยู่ในหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชนในหลักสูตรการศึกษาที่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาคือ “การตลาดและการท่องเที่ยวของชุมชนเมืองเก่า”

2. ผลการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้นำไปสอนในชั้นเรียนและกรณีการจัดการเรียนการสอน พบว่า 1) ระดับปฐมวัย ได้จัดการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริง โดยครูปฐมวัยพาลงพื้นที่จริงในตลาดเมืองเก่า ทำให้ผู้เรียนมีความสนุกและได้ความรู้ใหม่ๆ 2) ระดับประถมศึกษา ครูนำไปบูรณาการในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดย โดยครูต่างชาติ ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนรู้ มีความมั่นใจตนเอง กล้าพูดภาษาอังกฤษกับครูต่างชาติและนักท่องเที่ยวต่างชาติ 3) ระดับมัธยมศึกษา พบว่า เกิดเครือข่ายเพื่อนครูในหลายระดับชั้นเรียน ได้แนวทางการจัดการศึกษาโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ได้แนวทางการสร้างกิจกรรมใหม่ๆ ได้เป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพโดยเริ่มจากพื้นฐานในชุมชนและผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สามารถติดต่อขอประกอบอาชีพในท้องถิ่นของตนเองได้

คำสำคัญ: การบูรณาการนโยบายการศึกษา, หลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชน, พื้นที่ต้นแบบนวัตกรรมการศึกษา, จังหวัดสุโขทัย

* บทความวิจัย

** รองศาสตราจารย์ อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร Email: suneeb@nu.ac.th .

INTEGRATION OF EDUCATIONAL POLICY FOR DEVELOPING A COMMUNITY COMPETENCY – BASED CURRICULUM : SUKHOTHAI EDUCATION SANDBOX * SUNEE BOONPITUK**

(Received: January 23, 2024; Revised: May 27, 2024; Accepted: August 1, 2024)

ABSTRACT

The purposes of this research were to develop a community competency-based curriculum and construct learning plans for teaching and instructional supervision. The 25 respondents consisted of administrators, teachers, the supervisors, the academic, educational directors from local organization, local philosophers, village health volunteers and social development and human security volunteers. The research instruments were an interview, assessment form of community competency-based curriculum and learning plans. The data were collected by focus group discussion and workshop and analyzed using Analytic induction and Analytical Description. The results revealed that as the area of Muengkao Sub-district had cultural and traditional capital, local wisdoms and tourist attraction, the content was integrated in community competency-based curriculum in school curriculum for early childhood, primary students and secondary students with the title of “The marketing and tourism of Muengkao Community”. In terms of the lesson plans for early childhood, it was found that children learned with real situation. Early childhood teachers took children to learn at Muangkao Sub-district so children enjoyed the lessons and got new knowledge. For primary students, it was found that learning was integrated in English for Communication, which was taught by a foreign teacher. The students enjoyed learning, were self – assured, dared to speak English with foreign teachers and tourists. As for secondary students, it was found that there were teachers’ networks. The educational guideline suggested that community should be allowed to participate more in education. There were new activities for instruction. The goals of students’ vocational development should begin from community. Moreover, the students could earn their livings in their own communities

Keywords: Integration of educational policy, Community competency – based curriculum, Education Sandbox, Sukhothai Province

* Research article

** Associate Professor, Lecturer of Faculty of Education, Naresuan University. Naresuan University, Email: suneeb@nu.ac.th

บทนำ

ปัจจุบันสังคมการดำเนินชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก การพัฒนาผู้เรียนที่สำเร็จ การศึกษาออกไปประกอบอาชีพได้นั้น กระบวนการพัฒนาผู้เรียนในระหว่างการจัดการเรียนการสอนจึงเป็นเรื่องสำคัญจำเป็นอย่างยิ่ง ควรต้องมีการจัดการเรียนรู้พัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความรู้ทักษะที่หลากหลายเพื่อการปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข หลักสูตรฐานสมรรถนะจึงเป็นหลักสูตรให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนได้รับและประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ ค่านิยม และเจตคติในการแก้ไขสถานการณ์ที่พวกเขาเผชิญในชีวิตประจำวัน ตามแนวโน้มกระแสโลกที่เน้นเรื่องสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 การติดต่อสื่อสารและการร่วมมือการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ไขปัญหา ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ความเป็นพลเมือง สมรรถนะในตนเอง ความรู้พื้นฐานทางดิจิทัล และการเรียนรู้วิธีการเรียน (Office of the Education Council, 2019) การจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะจึงเป็นการแก้ไขปัญหาด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสมรรถนะที่เหมาะสมกับโลกในยุคสมัยใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจะมีการแข่งขันกันสูงมากขึ้น

กลไกการบูรณาการนโยบายการศึกษา เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาการศึกษาซึ่งเกิดขึ้นได้จากความร่วมมือช่วยเหลือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และผู้ประกอบการ โดยทุกฝ่ายทำงานในรูปแบบของการบูรณาการ ดูแลช่วยเหลือให้ความร่วมมือแก้ปัญหา ส่งเสริม สนับสนุน ให้เกิดความเจริญก้าวหน้าแก่ผู้เรียนรู้ในทุกระดับชั้นเรียน หน่วยงานสามารถเข้ามามีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาได้อย่างกลมกลืน เนื่องด้วยสังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การจัดการเรียนรู้ต้องพัฒนาให้ผู้เรียนมีศักยภาพ ที่จะไปดำเนินชีวิตปรับตัวอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างเป็นสุข ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนจึงมีความสำคัญจำเป็นอย่างมาก จากรายงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาพบว่าระบบการศึกษายังมีปัญหาหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับจุดอ่อนของระบบการศึกษา (Office of the Secretariat of the Education Council: National Education Plan 2017 – 2036)

ทั้งนี้จากสภาพปัญหาด้านการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จังหวัดสุโขทัยตระหนักเห็นความสำคัญจึงเกิดการขับเคลื่อนกลไกภายในจังหวัดมาร่วมบูรณาการแก้ไขปัญหาด้านการจัดการศึกษาของจังหวัดสุโขทัย ซึ่งมีการกำหนดทิศทางการทำงานจากการกำหนดนโยบายและทิศทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่จังหวัดสุโขทัยประกอบด้วย 1) กลไกด้านการสนับสนุนทางนโยบาย และการมีส่วนร่วมสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยมีสมัชชาการศึกษาจังหวัด สมัชชาการศึกษาอำเภอ และสมัชชาการศึกษาตำบล 2) กลไกบูรณาการนโยบายทางการศึกษาจะมีคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด หน่วยงานทางการศึกษาทุกสังกัด หน่วยงานด้านพัฒนาฝีมือแรงงาน ผู้ประกอบการ และสถานศึกษาในพื้นที่ชุมชนทุกสังกัด ตลอดจนปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาในพื้นที่ เพื่อสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้บนฐานชุมชนให้กับเด็กด้อยโอกาสและผู้ยากจนในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย ซึ่งใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือการสร้างเกิดโอกาสและการเข้าถึงการเรียนรู้ เพื่อยกระดับสมรรถนะและคุณภาพชีวิตของ

ผู้เรียนทุกช่วงวัย โดยการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชน ซึ่งนำทุนทางสังคมที่ถูกคัดเลือกตามความต้องการ ของชุมชนร่วมกับสถานศึกษานำมาสร้างหลักสูตรฐานสมรรถนะให้กับผู้เรียนทุกช่วงวัย เพื่อส่งเสริมประสบการณ์ ด้านทักษะอาชีพที่มีความสอดคล้องกับพัฒนาการช่วงวัยของผู้เรียนแต่ละระดับชั้นเรียน (Kraikitrat, R., 2022)

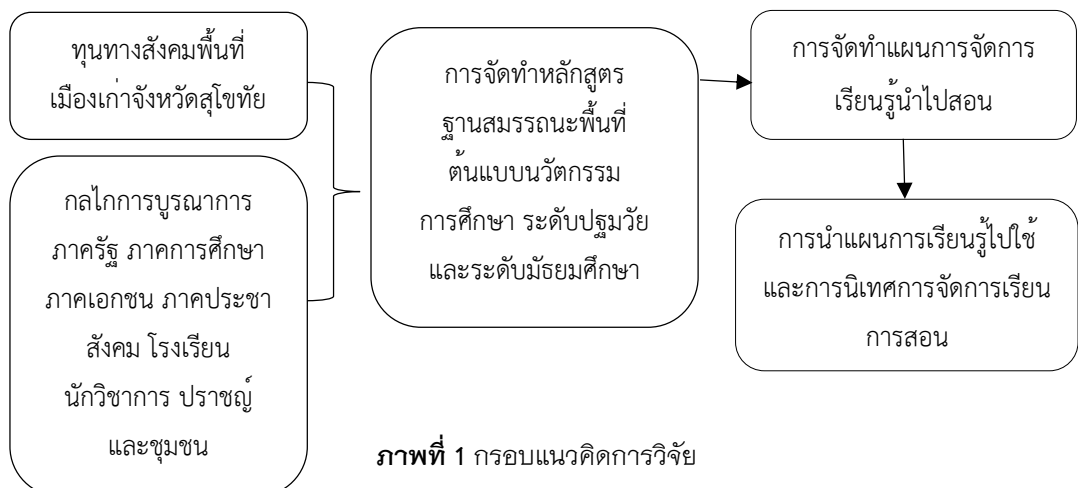
ซึ่งพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาการจัดการศึกษาของประเทศให้สามารถพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพ มีความใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะความสามารถที่หลากหลายและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชนและพื้นที่ของตน ซึ่งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาดังกล่าวจะเป็นต้นแบบในการขยายผลนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนสำหรับสถานศึกษาอื่นได้ (Education Innovation Area Act 2019)

จากความสำคัญดังกล่าว หน่วยงานการศึกษาทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายชุมชน และปราชญ์ชุมชน ร่วมเป็นกลไกบูรณาการเชิงนโยบาย จัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชน เป็นพื้นที่ต้นแบบนวัตกรรมการศึกษา เพื่อขยายต่อทุกอำเภอในพื้นที่ จังหวัดสุโขทัย ช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสและผู้ยากจนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุขต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชน พื้นที่ต้นแบบนวัตกรรมการศึกษาจากกลไกการบูรณาการทางนโยบายการศึกษาจังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อจัดทำแผนการเรียนรู้ในชั้นเรียนและการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และใช้เทคนิควิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชน ต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จากกลไกการบูรณาการทางนโยบายการศึกษาจังหวัดสุโขทัย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทพื้นที่ชุมชนตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วย ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้บริหารและครูจากสถานศึกษาทุกระดับ ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการจากมหาวิทยาลัย ครูผู้สอนจากสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) หรือกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (กสร.) และภาคประชาสังคม จำนวน 25 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 การจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะ และต้นทุนทางสังคมวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของชุมชน จัดประชุมคณะที่มนักวิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาดังกล่าว มาร่วมสร้างเป็นประเด็นคำถามปลายเปิดและตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนของประเด็นคำถามกับผลลัพธ์ที่ต้องการประเด็นคำถามปลายเปิดแบบไม่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำถามดังนี้

1) ข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ และมีประโยชน์อย่างไรบ้าง และอะไรคือสิ่งสำคัญที่จะนำมาไว้ในระบบการศึกษา

2) ลักษณะรูปแบบของหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชน

3) ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี โรคระบาดส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กด้วยโอกาส และผู้ยากจน มีปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาอย่างไร

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ประสานกลุ่มผู้ให้ข้อมูล นัดหมายวัน เวลา สถานที่ ในการจัดเวทีสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยจัดดำเนินการสนทนากลุ่ม ในวันที่ 21-22 กันยายน 2564 สถานที่ ณ โรงเรียนลิไทพิทยาคม ตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) และเขียนพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ขั้นตอนที่ 2 การทำแผนการจัดการเรียนรู้นำไปสอนในชั้นเรียนและการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอน

2.1 การสร้างหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชน บรรจุอยู่ในหลักสูตรการศึกษา ในระบบการศึกษา ระดับชั้นปฐมวัยและระดับมัธยมศึกษา

2.1.1 ผู้ให้ข้อมูล

เพื่อให้การจัดทำโครงสร้างกรอบของหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชน มีความชัดเจนยิ่งขึ้น การแบ่งกลุ่มสนทนาจึงแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดออกเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้เกณฑ์กลุ่มที่มีผู้เรียนใกล้เคียงกันมาจัดกลุ่มร่วมกัน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ร่วมสนทนาในกลุ่มประกอบด้วย ครูปฐมวัย ครูประถมศึกษา และนักวิชาการด้านการศึกษาปฐมวัย

กลุ่มที่ 2 ผู้ร่วมสนทนาในกลุ่มประกอบด้วย ครูมัธยมศึกษาตอนต้น – ตอนปลาย ศึกษาพิเศษ ผู้อำนวยการโรงเรียน ราษฎรชาวบ้าน อาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรและมหาวิทยาลัยนเรศวร ครูผู้สอนจากสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

ประเด็นเนื้อหาการสนทนาในกลุ่มประกอบด้วย

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้/กิจกรรมที่สามารถนำไปสร้างหลักสูตร
2. เป้าหมายการเรียนรู้
3. ผลการเรียนรู้ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านทัศนคติ
4. ผลการเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงไปยังช่วงต่อไป

2.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 จัดประชุมคณะที่มนักวิจัย นำข้อมูลดังกล่าวมาสร้างเป็นแบบสอบถามปลายเปิดแบบไม่มีโครงสร้างและตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนของประเด็นคำถามกับผลลัพธ์ที่ต้องการ ประกอบด้วยคำถามดังนี้

1) การศึกษาเป้าหมายการเรียนรู้สมรรถนะของแต่ละช่วงวัย วิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพความพร้อมของเด็กด้วยโอกาสพัฒนาการตามช่วงวัย และการวัดประเมินผล

2) กลุ่มสาระการเรียนรู้/กิจกรรมที่สามารถนำไปสร้างหลักสูตร เป้าหมายการเรียนรู้ผลการเรียนรู้ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านทัศนคติ ผลการเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงไปยังช่วงต่อไป

2.1.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประสานกลุ่มผู้ให้ข้อมูล นัดหมายวัน เวลา สถานที่ในการจัดเวทีสนทนาในกลุ่ม (Focus Group) โดยจัดดำเนินการสนทนาในกลุ่ม ในวันที่ 7-8 ตุลาคม 2564 สถานที่ ณ โรงเรียนลิโทพิทยาคม ตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย

2.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) และเขียนพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

2.2 การตรวจสอบคุณภาพความถูกต้องและความเป็นไปได้ของหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชน ระดับชั้นปฐมวัย – มัธยมศึกษา

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพความถูกต้องและความเป็นไปได้ของเนื้อหา หลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชนระดับชั้นปฐมวัย-มัธยมศึกษา มีคุณภาพความถูกต้องและความเป็นไปได้

2.2.1 ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้สอนที่จัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชนระดับชั้นปฐมวัย-มัธยมศึกษา จำนวน 8 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน รวม 15 คน

2.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบเครื่องมือ

สำหรับ เครื่องมือวิจัยที่นำมาตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นไปได้ ของหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชนใช้เทคนิคการตรวจสอบเชิงคุณภาพ โดยผู้รับผิดชอบแต่ละระดับชั้นเรียน นำเสนอโครงสร้างหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชนของตนเองและกรออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน ประเมินความถูกต้องและความเป็นไปได้ของหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชน เนื้อหาหลักสูตร: การตลาดและการท่องเที่ยวของชุมชนเมืองเก่า

2.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล จัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม ผู้จัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชนนำเสนอ 1) เป้าหมายการเรียนรู้ 2) การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้/กิจกรรมที่สามารถนำไปสร้างหลักสูตร 3) การวัดและประเมินผล นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นไปได้ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะแก้ไขปรับปรุง สามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ได้ต่อไป

2.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) และเขียนพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

2.3 การนิเทศแนวทางการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชน ไปใช้จัดการเรียนการสอนแต่ละระดับ

2.3.1 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูผู้สอนแต่ละระดับชั้นปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ตอนต้นและตอนปลาย ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยนเรศวร และมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัยเขต 1 และศึกษานิเทศก์ นักวิชาการจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุโขทัย ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 9 คน

2.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด

2.3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) และเขียนพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

สรุปผลการวิจัย

1. การจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชน ต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จากกลไกการบูรณาการทางนโยบายการศึกษาจังหวัดสุโขทัย จากผลการศึกษาริบทพื้นที่ชุมชนตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย ซึ่งประกอบด้วย ทูทางสังคมและเศรษฐกิจในพื้นที่ชุมชนเพื่อจัดทำหลักสูตรสมรรถนะชุมชน พบว่า จังหวัดสุโขทัยมีต้นทุนทางสังคมและเศรษฐกิจ ทั้งด้านภูมิศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ศาสนาและประวัติศาสตร์อย่างสมบูรณ์ทุกด้าน เป็นเมืองที่มีน้ำอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรม การทำไร่ทำนา การคมนาคมสะดวกสบายมีสนามบิน มีอุทยานประวัติศาสตร์ที่ได้รับการยอมรับเป็นเมืองมรดกโลก ประเพณีวัฒนธรรมที่งดงาม งานลอยกระทง เครื่องสังคโลก การแกะสลักไม้ ภาษาถิ่น การเขียนลายสือไทย ด้านการท่องเที่ยวเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ จากทุนทางสังคมและเศรษฐกิจของเมืองสุโขทัยได้สร้างคุณค่าอย่างมากในหลายด้านดังนี้ 1) แหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย 2) วิถีชีวิตเอกลักษณ์ของท้องถิ่น 3) วัฒนธรรมประเพณี 4) แหล่งเรียนรู้ สินค้าของที่ระลึก 5) การเพิ่มรายได้ 6) อุทยานประวัติศาสตร์ เมืองมรดกโลก สรุปในภาพรวมได้ว่า พื้นที่ในตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย มีทุนทางวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญา และแหล่งท่องเที่ยว และได้ประเด็น “การตลาดและการท่องเที่ยวของชุมชนเมืองเก่า” เป็นหัวข้อเรื่องจากการวิเคราะห์ของทุกฝ่าย จะเป็นเนื้อหาบูรณาการเข้าไปอยู่ในหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชนในหลักสูตรการศึกษาทั้งระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

2. ผลการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้นำไปสอนในชั้นเรียนและการนิเทศการจัดการเรียนการสอน

2.1 ผลการการจัดทำแผนการเรียนรู้ได้มีการศึกษาเป้าหมายการเรียนรู้สมรรถนะของแต่ละช่วงวัย และวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพความพร้อมของเด็กด้วยโอกาสและพัฒนาการตามช่วงวัย จากนั้นดำเนินการพัฒนากอบโครงสร้างหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชนตั้งแต่ระดับปฐมวัย-มัธยมศึกษา เรื่องการตลาดและการท่องเที่ยวของชุมชนเมืองเก่า ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงโครงสร้างหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชนตั้งแต่ระดับปฐมวัย-มัธยมศึกษา เรื่องการตลาดและการท่องเที่ยวของชุมชนเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย

ระดับ	เป้าหมาย	กิจกรรมการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล
ปฐมวัย โรงเรียนอนุบาล วัดตะพังทอง	- รู้จักเล่าเรื่องได้ - ปฏิบัติเป็น - กล้าแสดงออกทั้งในด้าน - การคิดและการปฏิบัติ	- การร่วมปฏิบัติจริง - เรียนรู้จากสถานที่จริง - เรียนรู้จากการเล่า - เรื่องราว, แสดงบทบาท - สมมติ	- การสังเกตจากการ - เล่าเรื่องราว การตอบ - คำถาม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ระดับ	เป้าหมาย	กิจกรรมการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล
ประถมศึกษา โรงเรียน บ้านเมืองเก่า “ศรีอินทรา ทิตย”	- รู้จักการตลาดและอธิบายได้ - การวางแผนการตลาดเบื้องต้น	- เรียนรู้จากสถานที่จริง - กิจกรรมกลุ่ม วิเคราะห์สรุปข้อมูล - ใช้เทคโนโลยีเบื้องต้น	- การสังเกต - การสัมภาษณ์ - ประเมินผลงาน
มัธยมศึกษา ตอนต้น โรงเรียนลิโ พิทยาคม	- รู้และเข้าใจปฏิบัติได้ - ต่อยอดไปสู่อาชีพ	- การบรรยาย ให้ความรู้ ลงมือปฏิบัติและสร้าง รายได้ - กิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจ	- ผลการปฏิบัติที่นำไปสู่รายได้
มัธยมศึกษา ตอนปลาย โรงเรียนลิโ พิทยาคม	- ความคิดต่อยอดไปสู่ การมีงานทำและอาชีพ - การเป็นผู้ประกอบการเบื้องต้น	- พื้นฐานความรู้ในการเป็นผู้ประกอบการเบื้องต้น - เรียนรู้จากผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ	- โครงการแผนธุรกิจ

สำหรับ โครงสร้างหลักสูตรสมรรถนะฐานชุมชน ระดับปฐมวัย-มัธยมศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ระดับชั้นปฐมวัย หน่วยตลาดเมืองเก่าสุโขทัย

เป้าหมายการเรียนรู้

1) ให้เด็กรู้จักตลาด 2) รู้จักสินค้าในตลาด 3) รู้จักประโยชน์ของตลาด

ผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ 1) เด็กมีความรู้เกี่ยวกับการตลาดสินค้า 2) มีความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของตลาด

ด้านทักษะ 1) เด็กสามารถสื่อสารได้ 2) ชื้อขายได้ 3) ทักษะการทำงานร่วมกัน

4) การกล้าแสดงออก

ด้านเจตคติ เกิดความภาคภูมิใจในตลาดท้องถิ่น (สร้างแรงบันดาลใจ)

ผลการเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงช่วงวัยต่อไป

1) เด็กรู้เรื่องเกี่ยวกับตลาด สินค้าในตลาด 2) เด็กมีทักษะการค้าขายเบื้องต้น

2.1.2 ระดับชั้นประถมศึกษา กลุ่มสาระ เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ชุมนุม) การตลาดและการท่องเที่ยว 40 ชั่วโมง/ปี

เป้าหมายการเรียนรู้

1) รู้จักและเห็นความสำคัญของการตลาดและการท่องเที่ยว 2) สื่อสารระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย

ผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ 1) รู้จักและเห็น ความสำคัญของการตลาดและการท่องเที่ยว 2) สื่อสารระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย 3) ชนิดของสินค้าจำหน่ายอยู่ในตลาด 4) รู้จักแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่มีอยู่ในท้องถิ่น

ด้านทักษะ 1) พูดสื่อสารในการซื้อขาย 2) ทักษะในการซื้อขาย 3) นำเสนอสถานที่แหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่น สื่อเทคโนโลยี

ด้านเจตคติ 1) รักและภาคภูมิใจตลาดท้องถิ่นตนเอง 2) เห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่น

ผลการเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงไปยังช่วงวัยต่อไป

1) มีทักษะในการเป็นผู้ซื้อผู้ขาย 2) นำเสนอแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่นผ่านสื่อเทคโนโลยี

2.1.3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มสาระ ภาษาไทย อังกฤษ สังคม ศิลปะและเทคโนโลยี

เป้าหมายการเรียนรู้ การท่องเที่ยว สามารถสื่อสาร โปรโมท online onsite การตลาด สามารถออกแบบและขายผลิตภัณฑ์ผ่าน online onsite

ผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ 1) มีความรู้ประวัติความเป็นมาของสถานที่ แหล่งเรียนรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 2) มีทักษะการขายเบื้องต้น

ด้านทักษะ 1) การนำเสนอโปรโมท 2) ทักษะการนำเสนอ ทางธุรกิจ

ด้านเจตคติ สร้างความตระหนัก เสริมแรงทางบวกจนนำไปสู่การสร้างรายได้

ผลการเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงไปยังช่วงวัยต่อไป

1) การออกแบบ เชิงสร้างสรรค์ 2) ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ 3) การสร้างเนื้อหา การออกแบบและการขาย

2.1.4 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มสาระ ภาษาไทย อังกฤษ สังคม ศิลปะและเทคโนโลยี

เป้าหมายการเรียนรู้

1) สื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้มากกว่า 1 ภาษา 2) การโปรโมทสินค้าบริการที่หลากหลายและสร้างสรรค์

ผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ เรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เพิ่มขึ้น

ด้านทักษะ 1) มีบุคลิกท่าทางการนำเสนอ 2) สามารถใช้ เทคโนโลยีใน การนำเสนอ คล่องแคล่วและ สร้างสรรค์ 3) มีทักษะการพูดสื่อสาร

ด้านเจตคติ สร้างความตระหนัก เสริมแรงทางบวก จนนำไปสร้างรายได้เพิ่ม

ผลการเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงไปยังช่วงวัยต่อไป

เริ่มเข้าสู่ช่องทางการประกอบอาชีพตามความถนัด

2.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้

2.2.1 ระดับชั้นปฐมวัย ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะให้ปรับชื่อเป็นหน่วยตลาดเมืองเก่า สุโขทัย และหน่วยท่องเที่ยวสุโขทัย เขียนแผนการจัดประสบการณ์ กิจกรรมหลักตามตารางกิจกรรมประจำวัน ตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 จัดกิจกรรมการสอน 2 สัปดาห์หน่วยการเรียนรู้หนึ่งสัปดาห์ มีกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้จากสถานการณ์พื้นที่จริง เน้นกิจกรรมแบบ Active Learning

2.2.2 ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะโดยภาพรวมดังนี้

1) ปรับการเขียนผลการเรียนรู้ให้นำเสนอด้านทักษะ (Skill) ตามด้วยด้านความรู้ (Knowledge) และด้านเจตคติ (Attitude)

2) การวัดประเมินผล ต้องสอดคล้องตามจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละหัวข้อ

3) กิจกรรมการเรียนรู้เน้นพานักเรียนลงศึกษาสถานที่จริง และให้ระวังด้านความปลอดภัย

4) กิจกรรมการเรียนรู้มุ่งให้ผู้เรียนค้นหาคำถามของตนเอง

5) เนื้อหาการเรียนรู้ ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

6) ปรับให้เป็นหลักสูตรกิจกรรมชุมนุมเทียบสมรรถนะให้เห็นชัดเจน

7) เนื้อหาและวิธีสอนควรให้ผู้เรียนมีภาวะการทำงานเป็นทีม การทำงานแบบรวมพลัง การเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรม การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

8) การเขียนผลการเรียนรู้ควรเขียนในลักษณะเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดประเมินผลได้ชัดเจน

9) ปรับเทคนิคสอนให้เป็น (Active Learning)

ทั้งนี้ที่มคอ.คณะวิจัยได้เชิญผู้บริหารสถานศึกษา ศิกษานิเทศก์และผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนมาถอบทเรียนในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2565 ณ สถานที่ ห้องประชุมโรงเรียนลิไทพิทยาคม ผู้รับผิดชอบแต่ละระดับสายชั้นได้นำหัวข้อเรื่องการตลาดและการท่องเที่ยวของชุมชนเมืองเก่า ไปบูรณาการในรายวิชาที่สามารถจัดการสอนได้ อย่างเช่น ระดับปฐมวัยบูรณาการเป็นหน่วยการสอน ระดับประถมศึกษา บูรณาการในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เป็นต้น

2.3 ผลการนิเทศการนำแผนการจัดการเรียนรู้นำไปสอนในชั้นเรียน

2.3.1 ผลการการนิเทศการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปสอนในชั้นเรียนระดับปฐมวัย พบว่า การจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เป็นการติดตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ)เป็นการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรม 6 กิจกรรมหลักในตารางประจำวัน 1 วัน และเรียนรู้ผ่านหน่วยการเรียนรู้ ดังนั้น หัวข้อ“การตลาดและการท่องเที่ยวของชุมชนเมืองเก่า” จึงมาสู่หน่วยการเรียนรู้ตลาดเมืองเก่าสุโขทัย การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรฯ เป็นการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริงเด็ก เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ ครูปฐมวัยจึงพาเด็กลงพื้นที่จริงตลาดเมืองเก่า เรียนรู้ในสถานการณ์จริง ครูสอนให้เด็กปฐมวัยฝึกหัดการซื้อ การขาย เด็กได้ซึมซับเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ได้ความรู้ใหม่ๆเรียนรู้จากของจริง เด็กสนุกสนานชอบในกิจกรรมครั้งนี้มาก ซึ่งประสบการณ์ที่เด็กได้รับครั้งนี้จะซึมซับเป็นสมรรถนะติดตัวเด็กต่อไปในอนาคตได้

2.3.2 ผลการการนิเทศการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปสอนในชั้นเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า การจัดการเรียนรู้ของเด็กประถมศึกษา เป็นการติดตามหลักสูตรการศึกษาประถมศึกษาโดยครูผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนรู้ ได้นำไปบูรณาการในรายวิชาเพิ่มเติม รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยเน้นเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการตลาดและการท่องเที่ยว ตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย ได้ครูต่างชาติเป็นชาวฟิลิปปินส์มาสอน ซึ่งผู้เรียนมีความสนุกสนานในการเรียนรู้ มีความมั่นใจในตนเอง กล้าพูดภาษาอังกฤษกับครูต่างชาติและนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวในตำบลเมืองเก่า เช่น แหล่งท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนบางคน ที่ผู้ปกครองมีที่พักโฮมสเตย์ให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมาพัก นักเรียนมีความสามารถกล้าพูดภาษาอังกฤษกับนักท่องเที่ยวได้ ทำให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญ ในการจัดการเรียนการสอนของครูที่ส่งผลให้นักเรียนสามารถนำมาใช้ในชีวิตจริงได้ และยังพบเห็นจากการจัดงานของโรงเรียน นักเรียนได้แสดงความสามารถด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ ซึ่งผู้ปกครองเห็นความสามารถของบุตรหลาน จึงได้ร่วมกันสละทรัพย์ส่วนตัวเป็นค่าจ้างให้ครูฟิลิปปินส์ ได้สอนภาษาอังกฤษให้กับบุตรหลานของตนต่อไป

2.3.3 ผลการการนิเทศการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปสอนในชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่า เกิดเครือข่ายเพื่อนครูในหลายระดับชั้นเรียน และแนวทางการจัดการศึกษาโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น ได้แนวทางการสร้างกิจกรรมใหม่ๆที่จะนำมาใช้จัดการเรียนการสอน (Project Idea) กับมหาวิทยาลัยใกล้เคียง เช่นมหาวิทยาลัยนเรศวรนำปราชญ์

ชาวบ้านมาอบรมให้ความรู้กับผู้เรียน และสถานศึกษาเข้าใจการทำหลักสูตรฐานสมรรถนะมากขึ้น เห็นเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนด้านอาชีพจะต้องเริ่มจากพื้นฐานในชุมชน นอกจากนี้ ครูผู้สอนในโรงเรียนลิไทยพิทยาคม ได้ถอดบทเรียนรู้จากการเป็นโรงเรียนนำร่องระดับมัธยมศึกษา พบว่าการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชนนี้ส่งผลให้ผู้เรียนรักถิ่นฐานบ้านเกิดตนเอง ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สามารถคิดต่อยอดประกอบอาชีพในท้องถิ่นของตนเองได้ จากสถานการณ์โรคโควิด-19 ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีความล่าช้า ครูผู้สอนวางแผนจะพาผู้เรียนไปเรียนรู้สถานที่จริงแต่ไม่สามารถทำได้ จึงใช้แนวทางให้ผู้เรียนทำงานกลุ่มจัดทำนวัตกรรม เช่น การทำหนังสือมะเฟือง เป็นต้น ผู้เรียนมีความรู้เรื่องราวโบราณสถานในท้องถิ่นของตนเองน้อย บทเรียนครั้งนี้สร้างให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ในบ้านเกิดของตนเองมากขึ้น

สรุปผลความสำเร็จในการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะและการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนประกอบด้วย

1. เกิดจากความรู้ความเข้าใจของครูผู้ปฏิบัติ
2. การสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน
3. ผู้บริหารและคณะครูมีความเข้าใจและร่วมกันทำงาน กล้าคิดกล้าทำและกล้า

แสดงออก

4. ความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และเป็นความต้องการของชุมชนภายใต้คุณค่าบริบททางสังคมมองเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับลูกหลานในชุมชน

5. มีงบประมาณสนับสนุนการปฏิบัติงาน
6. มีการติดตามผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง

7. เป็นการวางแผนทำงานแบบองค์รวม โดยบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาบริบทชุมชนของพื้นที่ในตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย มีทุนทางวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา และแหล่งท่องเที่ยว และได้ประเด็น “การตลาดและการท่องเที่ยวของชุมชนเมืองเก่า” เป็นหัวข้อเรื่องจากการวิเคราะห์ของทุกฝ่าย จะเป็นเนื้อหาบูรณาการเข้าไปอยู่ในหลักสูตรฐานสมรรถนะชุมชนในหลักสูตรการศึกษาทั้งระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ซึ่งการได้ข้อมูลนำไปสู่การจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะ เกิดจากกลไกการบูรณาการทางนโยบายการศึกษาขับเคลื่อนช่วยเด็กด้วยโอกาสและผู้ยากจนในจังหวัดสุโขทัย ที่ได้สร้างกลไกให้เกิดขึ้น ฉะนั้นความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่ได้ช่วยกันนำต้นทุนประสบการณ์ที่มีอยู่รวมทั้งมุมมองวิธีคิด ที่หลากหลายมิติมาร่วมกันสังเคราะห์ได้ประเด็นคำตอบที่ต้องการตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยการพัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยการสร้างกลไกการบูรณาการทางนโยบายการศึกษา เพื่อสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้บนฐานชุมชนให้กับเด็กด้วยโอกาสและผู้ยากจนในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย (Kraikijrat, R., 2022)

กล่าวว่า กลไกบูรณาการสนับสนุนการจัดการศึกษาและนโยบายการพัฒนาเชิงพื้นที่โดยการบูรณาการการจัดการศึกษาให้เกิดการพัฒนาคนไปสู่การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือการสร้างเกิดโอกาสและการเข้าถึงการเรียนรู้ เพื่อยกระดับสมรรถนะและคุณภาพชีวิต จากสิ่งแวดล้อมทางสังคมระดับชุมชนในพื้นที่ของผู้เรียนทุกช่วงวัย จากการนำทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมสนับสนุนและบูรณาการการทำงาน ตั้งแต่หน่วยงานรัฐ ภาคประชาสังคม และนักวิชาการ ให้เกิดการลดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำทางสังคม และความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้หลักสูตรฐานสมรรถนะของระดับชั้นปฐมวัย-มัธยมศึกษาสามารถพัฒนาตามขั้นตอนจนถึงการนำไปจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สอนในชั้นเรียนได้สำเร็จ เนื่องมาจากการสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารและคณะครูมีความเข้าใจประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับจึงร่วมกันทำงาน ถัดมาคิดว่าทำ อีกทั้งชุมชนมองเห็นคุณค่าประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับลูกหลานต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัย ชนิตชานาญกิจ (Chamnankit, C., 2017) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะทางด้านการใช้ภาษาไทยเพื่อเตรียมความพร้อมในการสหกิจศึกษา โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือและแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารสรุปผลการวิจัยดังนี้ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยก่อนการฝึกอบรมแตกต่างกับหลังฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม 2) ผลการประเมินสมรรถนะทางด้านการใช้ภาษาไทยหลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักศึกษามีเจตคติต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรมหลังได้รับการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก และ 4) นักศึกษามีความรู้และสมรรถนะทางด้านการใช้ภาษาไทยไปใช้ในการปฏิบัติงานสหกิจ

2. ผลการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ไปสอนในชั้นเรียนและการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน บรรลุผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 2 ข้อ นอกจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นแล้ว อาจกล่าวได้ว่า กระบวนการการทำวิจัย ที่มีการศึกษาวิเคราะห์แผนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียดในทุกขั้นตอน และสร้าง Work Flow ของแผนการดำเนินการวิจัย ในการเก็บข้อมูลวิจัยแต่ละขั้นตอน และทุกครั้งหลังเก็บข้อมูลวิจัย จะทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลนั้น ๆ ทันที และทบทวนกับผลลัพธ์ของแผน Work Flow ที่ทำไว้ ถ้าประเด็นใดยังไม่สมบูรณ์ จะเก็บข้อมูลวิจัยนั้น ๆ ให้สมบูรณ์ในครั้งต่อไป ฉะนั้นจึงพบว่าผลลัพธ์จากการดำเนินการวิจัยที่เกิดขึ้น เป็นไปตามเป้าหมาย แม้พบปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในบางครั้งก็สามารถแก้ไขผ่านไปได้ และอีกประการหนึ่งซึ่งสำคัญมาก คือการสร้างบรรยากาศในการเก็บข้อมูลวิจัย ให้เกิดความเป็นกัลยาณมิตรเสมือนญาติหรือพี่น้อง มาร่วมปรึกษาหารือช่วยเหลือพัฒนาชุมชนท้องถิ่นบ้านเกิดตนเองและลูกหลานในชุมชนให้มีวิถีชีวิตที่ดีมีความสุข สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council., 2017) ศึกษาวิจัยและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ สรุปผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการพัฒนาและประเมินความเหมาะสมรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ การประยุกต์แนวคิดรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ UNESCO Model ซึ่งประกอบด้วย 2 วงจรคือ วงจรที่ 1 วงจรการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน

ได้แก่ (1) ขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็น (2) ขั้นตอนการออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ (3) ขั้นตอนการทดลองและปรับปรุงหลักสูตรฐานสมรรถนะ และ (4) ขั้นตอนการประเมินผลหลักสูตรฐานสมรรถนะ สำหรับ วงจรที่ 2 วงจรการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรรายวิชาฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ (5) ขั้นตอนการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรรายวิชาฐานสมรรถนะ (6) ขั้นตอนการนิเทศและการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรรายวิชาฐานสมรรถนะ (7) ขั้นตอนการนำแผนการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรรายวิชาฐานสมรรถนะไปใช้จริง และ (8) ขั้นตอนการประเมินผลแผนการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรรายวิชาฐานสมรรถนะ 2) ผลการประเมินการ นำรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะไปสู่การปฏิบัติ เป็นการนำรูปแบบ การพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ ไปสู่การปฏิบัติด้วยการออกแบบและเขียน โครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมที่สอดคล้องกับรูปแบบที่พัฒนาขึ้น การจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัด ควรสร้างเครือข่ายทางสังคมด้านการศึกษาให้เกิดขึ้นในพื้นที่ จะส่งผลต่อการประสานร่วมมือ ช่วยเหลือการทำงานเป็นไปได้อย่างสะดวกยิ่งขึ้น
2. หน่วยงานผู้รับผิดชอบด้านการศึกษาในจังหวัดสุโขทัย ควรถอดบทเรียนรู้ จากการดำเนินงานในพื้นที่นำร่อง ตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัยครั้งนี้ และเผยแพร่ขยายให้เกิดมุกกว้างใน จังหวัดให้สถานศึกษาในระบบการศึกษา นอกกระบวนการศึกษาและการศึกษาตามอัธยาศัย นำโมเดลนี้ไป ปฏิบัติ จะส่งผลต่อการสร้างให้ลูกหลานรักบ้านเกิดและมีอาชีพเสริม สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของ สังคมยุคปัจจุบันได้อย่างดี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาวิจัยรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21
2. การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการทักษะอาชีพภูมิปัญญาท้องถิ่นผู้เรียนในระดับชั้น มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดสุโขทัย

References

- Chamnankit, C. (2017). *A competency-based training curriculum development of Thai usage to prepare for cooperative education by cooperative learning and concept of communicative learning and concept of communicative language teaching. Curriculum and Instruction Program. Faculty of Education. Chonburi: Faculty of Education. Burapha University.*

Educational Innovation Area Act 2019. (2019). *Royal Gazette*, 136(56K),104. Available on
http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/056/T_0102.PDF.

Kraikitrat, R. (2022). *Development of a prototype in Education innovation area by creating an integrated educational policy mechanism to build a Community-based learning ecosystem for underprivileged children and the poor in Sukhothai Province*. Sukhothai Provincial Education office.

Office of the Education Council. (2017). *The National education plan B.E.2017 – 2036*. Bangkok, Prikwarn Graphic.

_____. (2017). *Research and development of curriculum development models. and organizing competency-based teaching and learning according to the National Qualifications Framework*. Bangkok, Prikwarn Graphic.

_____. (2019). *Guidelines for developing learner competency at the basic education level*. Nonthaburi: 21 Century Company Limited.

การตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดความสามารถด้านความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*

THE VALIDATION OF MEASUREMENT MODEL OF DIGITAL LITERACY OF PRE-SERVICE STUDENT TEACHERS IN THE FACULTY OF EDUCATION, RAMBHAI BARNI RAJABHAT UNIVERSITY.*

อติราช เกิตทอง**

ภูวดล บัวบางพลู***

ธีรพงษ์ จันเปรี๊ยะ***

(วันที่รับบทความ: 5 มิถุนายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 17 กรกฎาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 25 กรกฎาคม 2567)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 360 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 7 องค์ประกอบ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.31 – 0.85 และค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.73–0.83 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิจัยพบว่า โมเดลการวัดความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีคุณภาพด้านความตรง โดยผ่านการพิจารณาจาก 1) ความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล ซึ่งค่า p-value มากกว่า .05 และดัชนีวัดความกลมกลืนทุกค่าผ่านเกณฑ์การประเมิน และ 2) ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง พบว่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าอยู่ในช่วง 0.58–0.93 ความเที่ยงเชิงโครงสร้างมีค่าอยู่ในช่วง 0.67–0.94 ความแปรปรวนที่สกัดได้ มีค่าอยู่ในช่วง 0.50–0.84 และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบมีความตรงเชิงจำแนก

คำสำคัญ: โมเดลการวัด, ความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล, การประเมินตนเอง.

* บทความวิจัย, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, Email; atirath.k@rbru.ac.th

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, Email; puvadon.b@rbru.ac.th

**** อาจารย์, ภาควิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, Email; theerapong.j@rbru.ac.th

THE VALIDATION OF MEASUREMENT MODEL OF DIGITAL LITERACY OF PRE-SERVICE STUDENT TEACHERS IN THE FACULTY OF EDUCATION, RAMBHAH BARNI RAJABHAT UNIVERSITY.*

ATIRATH KERDTHONG**

PUVADON BUABANGPLU***

THEERAPONG JANPRIENG****

(Received: June 5, 2024; Revised: July 17, 2024; Accepted: July 25, 2024)

ABSTRACT

The research objective was to test the validation of the measurement model of digital literacy of pre-service student teachers. The samples consisted of 360 pre-service student teachers in the Faculty of Education at Rambhai Barni Rajabhat University, obtained from stratified random sampling. The research instrument was a digital literacy test for pre-service student teachers with seven factors, with an index of discrimination between 0.31 – 0.85 and reliability between 0.73–0.83. A statistical technique used for data analysis was confirmatory factor analysis. The research findings showed that the measurement model of digital literacy of pre-service student teachers had validity through consideration of 1) a fit model with a p-value greater than .05, and all values of fit indices passed the evaluation criteria, and 2) the results of the construct validity analysis showed that the factor loadings were in the range of 0.58–0.93, the construct reliability was in the range of 0.67–0.94, the average variance extracted was in the range of 0.50–0.84, and the relationships between the factors had discriminant validity.

Keywords: Measurement Model, Digital Literacy, Self-assessment

* Research article, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

** Assistant Professor, Department of Educational Testing and Research, Email: atirath.k@rbru.ac.th

*** Assistant Professor, Department of Educational Technology and Innovation, Email: puvadon.b@rbru.ac.th

**** Lectuer, Department of Curriculum and Learning Management, Email: theerapong.j@rbru.ac.th

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลต่างๆ ได้มีการพัฒนา ปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว และเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตและการทำงานของทุกคน ส่งผลให้การดำเนินชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งสร้างความท้าทายให้กับคนในสังคมทุกช่วงวัย สังคมดิจิทัล เป็นสังคมที่ทำให้มนุษย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชื่อมโยง และผสานกันด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูล หรือแม้แต่การทำธุรกรรมการเงิน เทคโนโลยีสารสนเทศจึงมีส่วนในการขับเคลื่อนให้เกิดเป็นสังคมดิจิทัล จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีที่รวดเร็วทำให้สถาบันการศึกษา มีการปรับตัวในการจัดการเรียนการสอนโดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้น สื่อเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญอีกรูปแบบหนึ่งที่ช่วยให้ครูจัดการเรียนการสอน รวมไปถึงเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากปัจจุบันเยาวชนมีความรู้ ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีมากขึ้น อีกทั้งอุปกรณ์ต่างๆ ที่รองรับการเรียนรู้ของผู้เรียนค่อนข้างหลากหลาย และเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดสมรรถนะต่างๆ การนำเทคโนโลยีมาบูรณาการร่วมกับการจัดการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถของตนเองในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังกระตุ้นความสนใจในการเรียนได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริกัญญา จันทร์ชา และคณะ (Juncha, S, et al., 2021, pp. 155–156) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยใช้ Google Classroom เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ดิจิทัลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 พบว่าวิธีการนี้เป็นการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ที่ใช้สื่อการสอนและเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสอนตลอดจนการจัดการชั้นเรียน สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพด้านการศึกษา เช่น การเขียนเรียงความ การทำงานร่วมกันในรูปแบบออนไลน์และกำหนดเวลาของชั้นเรียน กลุ่มนักเรียนสามารถทำงานร่วมกันในงานชิ้นเดียวกันได้ใน Google เอกสาร ซึ่งจะเห็นความเปลี่ยนแปลงได้ในแบบเรียลไทม์ แทนที่จะต้องรอการส่งเอกสารหลายฉบับมาทางอีเมล นักเรียนสามารถทบทวนบทเรียนได้ตลอดเวลาส่งผลให้ผู้เรียนมีการรู้ดิจิทัลทั้ง 4 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 การเข้าใจดิจิทัล มิติที่ 2 การใช้ดิจิทัล มิติที่ 3 การแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล และมิติที่ 4 การปรับตัวและเรียนรู้ในยุคดิจิทัล หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นเทคโนโลยีดิจิทัลจึงกลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเรียนการสอนในปัจจุบัน

ระบบการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นที่จะต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับการเรียนรู้ให้เท่าทันยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังนั้นครูไทยในอนาคตจึงต้องมีความรู้จริงในเรื่องที่สอนและต้องมีเทคนิควิธีการให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ รวมทั้งจัดกิจกรรมเชื่อมโยงความรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอก ฝึกให้นักเรียนทำงานเป็นทีม เป็นนักออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และแสดงออกซึ่งความรักและความห่วงใยต่อนักเรียนทั้งนี้กระบวนการเรียนการสอนดังกล่าวจะสัมฤทธิ์ผลได้ ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ที่กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพในด้านของเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการ

เรียนรู้และการใช้ดิจิทัลเพื่อการศึกษาแท้จริง (Yooyen, P., 2020, pp. 1–2) จะเห็นได้ว่าความสามารถทางดิจิทัลเป็นทักษะสำคัญสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 นักศึกษาที่เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยต้องมีความรับผิดชอบและนำตนเองให้สำเร็จการศึกษาการมีความสามารถทางดิจิทัลจะเป็นตัวช่วยที่ทำให้นักศึกษาใช้ประโยชน์จากสื่อเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาและเป็นการพัฒนาตนเองเพื่อเข้าสู่วิชาชีพครูต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ในอนาคตนี้นักศึกษาวิชาชีพครูจำเป็นต้องออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามสถานศึกษาทำให้มีภาระงานอื่น ๆ ที่ต้องทำ เช่น การประเมินผลผู้เรียน งานทะเบียน เป็นต้น ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลเหล่านั้นมีบทบาทในการช่วยให้การทำงานของครูสะดวกเร็วมากขึ้นในการประเมินผลผู้เรียน การจัดทำเอกสารวิชาการ งานทะเบียนนักเรียน หรืองาน อื่น ๆ ดังนั้นครูรุ่นใหม่จึงควรมีความสามารถทางดิจิทัลเพื่อให้สามารถใช้งานเทคโนโลยีได้อย่างเต็มความสามารถ

การพัฒนาเครื่องมือวัดความสามารถทางดิจิทัลจึงมีความจำเป็นอย่างมากเพราะจะทำให้สถาบันการศึกษาทราบถึงรายละเอียดของนักศึกษาวิชาชีพครูมีความสามารถทางดิจิทัลมากน้อยเพียงใดบรรลุลกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งในปัจจุบันงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะดิจิทัลในประเทศไทยยังไม่เป็นที่แพร่หลายนักและขาดเครื่องมือวัดความสามารถความสามารถทางดิจิทัลที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการนำมาประเมิน

ด้วยความสำคัญของความสามารถทางดิจิทัลเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาองค์ประกอบความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมของนักศึกษาวิชาชีพครู และพัฒนาเครื่องมือในการวัดความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลโดยยึดแนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัลตามที่มติคณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบเมื่อวันที่ 26 กันยายน 2560 มาเป็นกรอบในการศึกษา ซึ่งสารสนเทศที่ได้จะทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบในการวัดสมรรถนะดิจิทัลสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูที่ชัดเจน รวมทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่นักศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนามาตรฐานผลการการเรียนรู้ที่กำหนดเป็นคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ในหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่สถาบันผลิตครูควรกำหนดให้ชัดเจนและมีความสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในโลกยุคปัจจุบัน รวมไปถึงการวางนโยบายในการส่งเสริมให้นักศึกษาวิชาชีพครูที่จะไปเป็นครูรุ่นใหม่ในอนาคตมีความสามารถทางดิจิทัลมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจการสร้างแบบวัดความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

วัตถุประสงค์การวิจัย

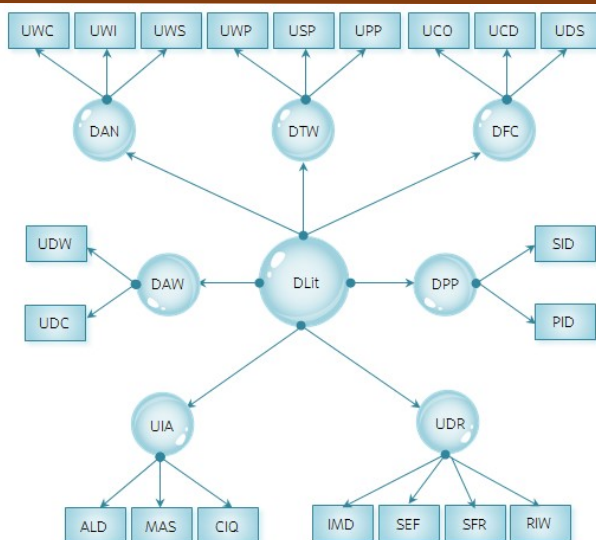
เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สมมติฐานการวิจัย

โมเดลการวัดความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่สร้างและพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีคุณภาพด้านความตรงเชิงโครงสร้าง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้ได้กำหนดโครงสร้างของโมเดลการวัดความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยยึดแนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล (Office of the Civil Service Commission, 2019) เป็นกรอบในการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับระบบการศึกษาในประเทศไทยรวมถึงเป็นการนำนโยบายจากส่วนกลางไปสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและเพิ่มพูนศักยภาพด้านดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในการปฏิบัติงานตามบทบาทและหน้าที่และสามารถปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีเพื่อนำไปสู่การใช้เครื่องมือดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้อธิบายไว้ว่าความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (DLit) ประกอบด้วย 1) การเข้าถึงและตระหนักเกี่ยวกับดิจิทัล (DAN) มีองค์ประกอบย่อย คือ การใช้งานคอมพิวเตอร์ (UWC) การใช้งานอินเทอร์เน็ต (UWI) และการใช้งานเพื่อความมั่นคงปลอดภัย (UWS) 2) การใช้เครื่องมือดิจิทัลหรือแอปพลิเคชันขั้นต้นสำหรับการทำงาน (DTW) มีองค์ประกอบย่อยคือ การใช้โปรแกรมประมวลผลคำ (UWP) การใช้โปรแกรมและตารางคำนวณ (USP) และการใช้โปรแกรมนำเสนอ (UPP) 3) การใช้ดิจิทัลเพื่อการทำงานร่วมกัน (DFC) มีองค์ประกอบย่อยคือ การทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ (UCO) การใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล (UCD) และการใช้ดิจิทัลเพื่อความมั่นคงปลอดภัย (UDS) 4) การประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการทำงาน (DAW) มีองค์ประกอบย่อยคือ การใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการทำงาน (UDW) และกำหนดการใช้เครื่องมือดิจิทัลอย่างถูกต้อง (UDC) 5) ผลิตรายข้อมูลเพื่อบริการสาธารณะ (DPP) มีองค์ประกอบย่อย คือ ระบุข้อสนเทศที่เปิดเผยได้และเป็นไปตามกฎหมาย (SID) และจัดทำข้อสนเทศที่เป็นเปิดเผยได้ในรูปแบบมาตรฐาน (PID) 6) การใช้ข้อมูลระหว่างหน่วยงาน (UIA) มีองค์ประกอบย่อยคือ วิเคราะห์ความเป็นไปได้และเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน (ALD) กำหนดวิธีการแปลงข้อมูลของหน่วยงาน (MAS) และควบคุมคุณภาพสารสนเทศ (CIQ) 7) การใช้โปรแกรมดิจิทัลวิเคราะห์ข้อมูลในงานประจำ (UDR) มีองค์ประกอบย่อยคือ การกำหนดข้อมูลนำเข้า (IMD) กำหนดรูปแบบสมการและแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล (SEF) กำหนดรูปแบบแสดงผลลัพธ์ของการวิเคราะห์ข้อมูล (SFR) และจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการทำงานของหน่วยงานจากข้อมูลสารสนเทศ (RIW) ซึ่งจากการสังเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปเป็นสามารสรูปเป็นโมเดลการวัดได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของโครงสร้างความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปแบบในปีการศึกษา 2566 จำนวนทั้งสิ้น 394 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปแบบในปีการศึกษา 2566 จำนวน 360 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบตามแนวคิดของแฮร์ (Hair et al., 2014, p.11) ที่เสนอไว้ว่าหากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ มีค่าเท่ากับ 0.30 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจะต้องมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 350 หน่วยตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นโดยมีสาขาวิชาเป็นชั้นและโรงเรียนที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์เป็นหน่วยในการสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้วิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบวัดความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 1 ฉบับ ประเมินมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 7 ด้านตามองค์ประกอบ จำนวน 75 ข้อ

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

โดยขั้นตอนการสร้างได้ศึกษาและสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะดิจิทัล โดยใช้ “ทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล” เป็นแนวทางในการศึกษาเพื่อใช้ในการสังเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับ 2 (Second Order Confirmatory Factor Analysis) ดำเนินการเขียนนิยามเชิงปฏิบัติการสำหรับการสร้างข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบให้เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มตัวอย่าง นำไปตรวจสอบคุณภาพเพื่อหาค่าความตรงเชิงพินิจ

ซึ่งควรมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (Kerdthong, A., 2019, p. 177) พบว่า ข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทุกข้อ (0.67–1.00) จากนั้นนำแบบวัดไปทดลองใช้กับประชากรที่เป็นนักศึกษาฝึกประสบการณ์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน พบว่า ข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนก 0.31–0.85 ซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกข้อ และค่าความเชื่อมั่นในแต่ละองค์ประกอบมีอยู่ระหว่าง 0.73–0.83

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ได้ดำเนินการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้อำนวยการโรงเรียน จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และตรวจสอบและคัดแยกฉบับที่สมบูรณ์ไว้เพื่อจัดระบบและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การตรวจสอบความตรงโมเดลการวัดด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยพิจารณาจาก 1) การประเมินความสอดคล้องกลมกลืน 2) การประเมินความตรงเชิงโครงสร้าง

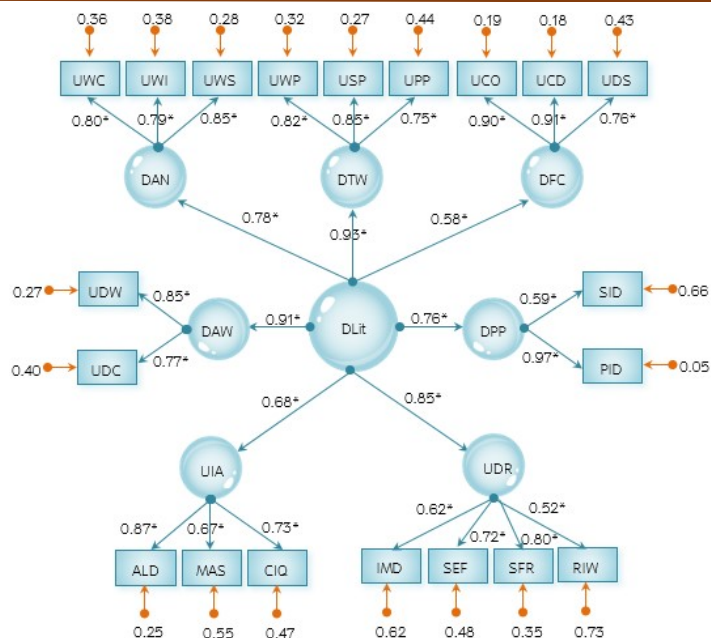
สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาโมเดลการวัดความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การประเมินความสอดคล้องกลมกลืน (Goodness of fit: GOF) ของโมเดลการวัดโดยพิจารณาจากดัชนี 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เป็นการตรวจสอบความเหมาะสมของโมเดลกับข้อมูลที่มีอยู่ (Absolute fit indices) พิจารณาจากดัชนี χ^2 / df , GFI, RMSEA และ SRMR กลุ่มที่ 2 เป็นการตรวจสอบโดยทำการเปรียบเทียบโมเดลสมมติฐานที่ต้องการทดสอบกับโมเดลพื้นฐาน (Incremental fit indices พิจารณาจากดัชนี NFI, NNFI และ CFI และกลุ่มที่ 3 เป็นการตรวจสอบความประหยัดของโมเดล (Parsimony fit indices) พิจารณาจากดัชนี AGFI (Hair et al., 2014, pp. 576–584) ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียด ดังนี้

การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวัดความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลเริ่มต้น พบว่า ดัชนีทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยการตรวจสอบความเหมาะสมของโมเดลกับข้อมูลที่มีอยู่ (Absolute fit indices) การตรวจสอบโดยทำการเปรียบเทียบโมเดลสมมติฐานที่ต้องการทดสอบกับโมเดลพื้นฐาน (Incremental fit indices) และการตรวจสอบความประหยัดของโมเดล (Parsimony fit indices) ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นจึงทำการปรับโมเดล

ภายหลังการปรับโมเดล พบว่า ค่าความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวัดจากดัชนีทั้ง 3 กลุ่มผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องกลมกลืนมีค่า χ^2 เท่ากับ 139.20 และค่า p-value เท่ากับ 125 โดยมีค่าดัชนีกลุ่มที่ 1 χ^2 / df เท่ากับ 1.12, GFI เท่ากับ 0.96, RMSEA เท่ากับ 0.01 และ SRMR เท่ากับ 0.04 ส่วนค่าดัชนีกลุ่มที่ 2 NFI เท่ากับ 0.98, NNFI เท่ากับ 0.99 และ CFI เท่ากับ 0.99 และค่าดัชนีกลุ่มที่ 3 AGFI เท่ากับ 0.94 ดังนั้นสรุปได้ว่า โมเดลการวัดความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์รายละเอียดดังภาพที่ 2

Chi-Square = 139.20, df = 125, p-value = 0.18, RMSEA = 0.01

ภาพที่ 2 โมเดลการวัดลำดับ 2 ความสามารถด้านเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

2. การประเมินความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) ของโมเดลประกอบด้วย 1) ความตรงเชิงรวม (Convergent validity) พิจารณาจากน้ำหนักองค์ประกอบควรมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่สกัดได้ (Average variance extracted : AVE) ควรมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และความเที่ยงเชิงโครงสร้าง (Construct reliability : CR) ควรมีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป และ 2) ความตรงเชิงจำแนก (Discriminant validity) โดยกำลังสองของค่าความแปรปรวนร่วมระหว่างองค์ประกอบต้องน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่สกัดได้ขององค์ประกอบที่นำมาเปรียบเทียบกับ (Hair et al., 2014, pp. 605, 618-619)

2.1 ผลการประเมินความตรงเชิงรวม

ตารางที่ 1 ค่าพารามิเตอร์ ค่าความแปรปรวนที่สกัดได้ และค่าความเที่ยงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

Constructs	Factor loading	R ²	Error variance
DLit ($\rho_c = 0.92$, $\rho_v = 0.64$)			
DAN	0.78	0.61	0.39
DTW	0.93	0.86	0.14
DFC	0.58	0.34	0.66
DAW	0.91	0.83	0.17
DPP	0.76	0.58	0.42

ตารางที่ 1 (ต่อ)

Constructs	Factor loading	R ²	Error variance
UIA	0.68	0.46	0.54
UDR	0.85	0.77	0.23
DAN ($\rho_c = 0.91$, $\rho_v = 0.78$)			
UWC	0.80	0.64	0.36
UWI	0.79	0.62	0.38
UWS	0.85	0.72	0.28
DTW ($\rho_c = 0.91$, $\rho_v = 0.77$)			
UWP	0.82	0.67	0.33
USP	0.85	0.72	0.28
UPP	0.75	0.56	0.44
DFC ($\rho_c = 0.94$, $\rho_v = 0.84$)			
UCO	0.90	0.81	0.19
UCD	0.91	0.83	0.17
UDS	0.76	0.58	0.42
DAW ($\rho_c = 0.67$, $\rho_v = 0.50$)			
UDW	0.85	0.28	0.28
UDC	0.77	0.41	0.41
DPP ($\rho_c = 0.85$, $\rho_v = 0.75$)			
SID	0.59	0.67	0.33
PID	0.97	0.72	0.28
UIA ($\rho_c = 0.80$, $\rho_v = 0.58$)			
ALD	0.87	0.76	0.24
MAS	0.67	0.45	0.55
CIQ	0.73	0.53	0.47
UDR ($\rho_c = 0.84$, $\rho_v = 0.57$)			
IMD	0.62	0.38	0.62
SEF	0.72	0.52	0.48
SFR	0.80	0.64	0.35
RIW	0.52	0.27	0.73

***ค่าที่ปรากฏในตารางได้มาจากภาพที่ 2

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบหลักหรือโครงสร้างหลักของความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (DLit) ของนักศึกษา พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบมีค่าอยู่ระหว่าง 0.58–0.93 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดเป็นการใช้เครื่องมือดิจิทัลหรือแอปพลิเคชันขั้นต้นสำหรับการทำงาน (DTW) รองลงมาเป็นการประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการทำงาน (DAW) มีค่าเท่ากับ 0.91 ส่วนอันดับสามเป็นการใช้โปรแกรมดิจิทัลวิเคราะห์ข้อมูลในงานประจำ (UDR) มีค่าเท่ากับ 0.88 ในขณะที่การใช้ดิจิทัลเพื่อการทำงานร่วมกัน (DFC) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำที่สุด ส่วนความเที่ยงเชิงโครงสร้าง (p_c) มีค่าเท่ากับ 0.92 และความแปรปรวนที่สกัดได้ (p_v) มีค่าเท่ากับ 0.64

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยในแต่ละองค์ประกอบหลัก โดยเริ่มจากด้านการเข้าถึงและตระหนักดิจิทัล (DAN) พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.79–0.85 โดยด้านที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดคือ การใช้งานเพื่อความมั่นคงปลอดภัย (UWS) รองลงมาเป็นการใช้งานคอมพิวเตอร์ (UWC) และการใช้งานอินเทอร์เน็ต (UWI) ตามลำดับ ส่วนความเที่ยงเชิงโครงสร้าง (p_c) มีค่าเท่ากับ 0.91 และความแปรปรวนที่สกัดได้ (p_v) มีค่าเท่ากับ 0.78 เมื่อพิจารณาด้านการใช้เครื่องมือดิจิทัลหรือแอปพลิเคชันขั้นต้นสำหรับการทำงาน (DTW) พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.75–0.85 โดยด้านที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดคือ การใช้โปรแกรมตารางคำนวณ (USP) รองลงมาเป็นการใช้โปรแกรมประมวลผลคำ (UWP) และการใช้โปรแกรมนำเสนอ (UPP) ตามลำดับ ส่วนความเที่ยงเชิงโครงสร้าง (p_c) มีค่าเท่ากับ 0.91 และความแปรปรวนที่สกัดได้ (p_v) มีค่าเท่ากับ 0.77 เมื่อพิจารณาด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อการทำงานร่วมกัน (DFC) พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.76–0.91 โดยด้านที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดคือ การใช้โปรแกรมสร้างสื่อดิจิทัล (UCD) รองลงมาเป็นการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ (UCO) และการใช้ดิจิทัลเพื่อความมั่นคงปลอดภัย (UDS) ตามลำดับ ส่วนความเที่ยงเชิงโครงสร้าง (p_c) มีค่าเท่ากับ 0.94 และความแปรปรวนที่สกัดได้ (p_v) มีค่าเท่ากับ 0.84 เมื่อพิจารณาด้านการประยุกต์ใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการทำงาน (DAW) พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.77–0.85 โดยด้านที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดคือ การใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการทำงาน (UDW) รองลงมาเป็นการกำหนดการใช้เครื่องมือดิจิทัลอย่างถูกต้อง (UDC) ส่วนความเที่ยงเชิงโครงสร้าง (p_c) มีค่าเท่ากับ 0.67 และความแปรปรวนที่สกัดได้ (p_v) มีค่าเท่ากับ 0.50 เมื่อพิจารณาด้านผลิตชุดข้อมูลเพื่อบริการสาธารณะ (DPP) พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.59–0.97 โดยด้านที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดคือ จัดทำข้อเสนอแนะที่เป็นเปิดเผยได้ในรูปแบบมาตรฐาน (PID) รองลงมาเป็นระบุข้อเสนอแนะที่เปิดเผยได้และเป็นไปตามกฎหมาย (SID) ส่วนความเที่ยงเชิงโครงสร้าง (p_c) มีค่าเท่ากับ 0.85 และความแปรปรวนที่สกัดได้ (p_v) มีค่าเท่ากับ 0.75 เมื่อพิจารณาด้านการใช้ข้อมูลระหว่างหน่วยงาน (UIA) พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.67–0.87 โดยด้านที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดคือ วิเคราะห์ความเป็นไปได้และเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน (ALD) รองลงมาเป็น ควบคุมคุณภาพสารสนเทศ (CIQ) และ กำหนดวิธีการแปลงข้อมูลของหน่วยงาน (MAS) ตามลำดับ ส่วนความเที่ยงเชิงโครงสร้าง (p_c) มีค่าเท่ากับ 0.80 และความแปรปรวนที่สกัดได้ (p_v) มีค่าเท่ากับ 0.58 เมื่อพิจารณาด้านการใช้โปรแกรมดิจิทัลวิเคราะห์ข้อมูลในงานประจำ (UDR) พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.52–0.80 โดยด้านที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดคือ กำหนดรูปแบบแสดงผลของการวิเคราะห์ข้อมูล (SFR) รองลงมาเป็นการกำหนดรูปแบบสมการและแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล (SEF) การกำหนดข้อมูลนำเข้า (IMD)

และจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการทำงานของหน่วยงานจากข้อมูลสารสนเทศ (RIW) ตามลำดับ ส่วนความเที่ยงเชิงโครงสร้าง (ρ_c) มีค่าเท่ากับ 0.84 และความแปรปรวนที่สกัดได้ (ρ_v) มีค่าเท่ากับ 0.57

ผลการประเมิน พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่สกัดได้และความเที่ยงเชิงโครงสร้าง ผ่านเกณฑ์การพิจารณา สรุปได้ว่า โมเดลการวัดความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีความตรงเชิงรวม

2.2 ผลการประเมินความตรงเชิงจำแนก

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ และความตรงเชิงจำแนกของความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

Correlation								
Constructs		DAN	DTW	DFC	DAW	DPP	UIA	UDR
DAN		–						
DTW		0.73*	–					
DFC		0.45*	0.53*	–				
DAW		0.70*	0.67*	–0.01	–			
DPP		0.48*	0.71*	–0.03	0.69*	–		
UIA		0.54*	0.63*	0.39*	0.62*	0.52*	–	
UDR		0.67*	0.79*	–0.02	0.77*	0.65*	0.68*	–

Discriminant validity								
Constructs		DAN	DTW	DFC	DAW	DPP	UIA	UDR
	ρ_v	0.78	0.77	0.84	0.50	0.75	0.58	0.57
		R^2	R^2	R^2	R^2	R^2	R^2	R^2
DAN	0.78	–						
DTW	0.77	0.53	–					
DFC	0.84	0.20	0.28	–				
DAW	0.50	0.49	0.45	0.0001	–			
DPP	0.75	0.23	0.50	0.0009	0.48	–		
UIA	0.58	0.29	0.40	0.1500	0.38	0.27	–	
UDR	0.57	0.45	0.62	0.0040	0.59	0.42	0.46	–

* $R^2 = (\text{Correlation})^2$ ผ่านเกณฑ์ทุกค่าเนื่องจากมีค่าน้อยกว่า ρ_v ขององค์ประกอบทั้งสองตัว

การพิจารณาความตรงเชิงจำแนก เป็นการพิสูจน์ว่าในแต่ละองค์ประกอบกำลังวัดในสิ่งใดที่ต่างกัน ไม่ซ้ำซ้อนกัน โดยตรวจสอบจากค่าสัมประสิทธิ์การอธิบายระหว่างองค์ประกอบ (R^2) ควรมีค่าน้อยกว่าค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ (ρ_v) ขององค์ประกอบคู่ที่นำมาตรวจสอบความสัมพันธ์กัน

จากตารางที่ 3 ผลการตรวจสอบพบว่า คู่ที่ 1 DAN กับ DTW ค่าสัมประสิทธิ์การอธิบายเท่ากับ 0.53 ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ของ DAN กับ DTW ที่มีค่า 0.78 และ 0.77 ตามลำดับ คู่ที่ 2 DAN กับ DFC ค่าสัมประสิทธิ์การอธิบายเท่ากับ 0.20 ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ของ DAN กับ DFC ที่มีค่า 0.78 และ 0.84 ตามลำดับ คู่ที่ 3 DTW กับ DFC ค่าสัมประสิทธิ์การอธิบายเท่ากับ 0.28 ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ของ DTW กับ DFC ที่มีค่า 0.77 และ 0.84 ตามลำดับ ในทำนองเดียวกันเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การอธิบายที่เหลือ 20 คู่ มีค่าน้อยกว่าความแปรปรวนที่สกัดได้ขององค์ประกอบทั้งสองตัวทุกคู่ ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า โมเดลการวัดความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีความตรงเชิงจำแนก

ผลการพิจารณาความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัด พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพทั้งความตรงเชิงรวม และความตรงเชิงจำแนก ดังนั้นสรุปได้ว่า โมเดลการวัดความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีคุณภาพด้านความตรงเชิงโครงสร้าง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า โมเดลองค์ประกอบความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีคุณภาพด้านความตรง ซึ่งสามารถจัดโครงสร้างความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้ 7 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) องค์ประกอบการเข้าถึงและตระหนักดิจิทัลมี 3 องค์ประกอบย่อย 2) องค์ประกอบการใช้เครื่องมือดิจิทัลหรือแอปพลิเคชันขั้นต้นสำหรับการทำงาน มี 3 องค์ประกอบย่อย 3) องค์ประกอบการใช้ดิจิทัลเพื่อการทำงานร่วมกันมี 3 องค์ประกอบย่อย 4) องค์ประกอบการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการทำงานมี 2 องค์ประกอบย่อย 5) ผลิตชุดข้อมูลเพื่อบริการสาธารณะมี 2 องค์ประกอบย่อย 6) การใช้ข้อมูลระหว่างหน่วยงานมี 3 องค์ประกอบย่อย และ 7) การใช้โปรแกรมดิจิทัลวิเคราะห์ข้อมูลในงานประจำมี 4 องค์ประกอบย่อย ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของฉันทนา ปาปัดตาและคณะ (Papattha et al., 2021, pp. 78-100) ที่ได้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของสมรรถนะดิจิทัลครูอาชีวศึกษาเพื่อรองรับนโยบายประเทศไทย 4.0 โดยแบ่งคำถามออกเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย ระดับที่ 1 ทักษะพื้นฐานมี 3 สมรรถนะ ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านการใช้งานอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ระบบปฏิบัติการ การจัดเก็บข้อมูล การสำรองข้อมูล การใช้งานอุปกรณ์เคลื่อนที่ และการใช้งานคลาวด์คอมพิวเตอร์ 2) สมรรถนะด้านการใช้งานเว็บเบราว์เซอร์เพื่อการใช้งานอินเทอร์เน็ต การสืบค้นข้อมูล การใช้งานอีเมล (ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์) การใช้งานปฏิทินอิเล็กทรอนิกส์ การใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ การใช้งานโปรแกรมการสื่อสาร และการ

ทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ 3) สมรรถนะด้านการใช้บัญชีรายชื่อบุคคล การป้องกันภัยคุกคาม การป้องกันมัลแวร์ (ไวรัสคอมพิวเตอร์) การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย ระดับที่ 2 ทักษะขั้นต้นสำหรับการทำงานมี 3 สมรรถนะ ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านการใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ การจัดการงานเอกสาร การจัดรูปแบบข้อความ การจัดการกับย่อหน้าเอกสาร แทรกวัตถุลงบนงานเอกสาร การจัดรูปแบบเอกสาร การพิมพ์เอกสาร และการตรวจทานเอกสาร 2) สมรรถนะด้านการใช้โปรแกรมตารางคำนวณ การจัดตารางคำนวณและการจัดรูปแบบข้อมูลในแผ่นงาน การปรับแต่งข้อมูลในแผ่นงาน การพิมพ์แผ่นงาน การใช้สูตรฟังก์ชันเพื่อการคำนวณ การแทรกวัตถุลงบนแผ่นงาน และการป้องกันแผ่นงาน 3) สมรรถนะการใช้โปรแกรมนำเสนอ การจัดการงานนำเสนอ การใช้งานข้อความบนสไลด์ การแทรกวัตถุและกำหนดการเคลื่อนไหวบนงานนำเสนอ และการการตั้งค่างานนำเสนอ ระดับที่ 3 ทักษะขั้นประยุกต์สำหรับการทำงานมี 3 สมรรถนะ ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ การใช้พื้นที่แบ่งปันข้อมูลออนไลน์ การใช้งานโปรแกรมแบ่งปันหน้าจอ และการใช้งานโปรแกรมประชุมทางไกลผ่านจอภาพ 2) สมรรถนะด้านการใช้งานโปรแกรมสร้างเว็บ การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการทำงาน การใช้โปรแกรมตกแต่งภาพ การใช้โปรแกรมจับการทำงานหน้าจอและการใช้โปรแกรมตัดต่อสื่อภาพเคลื่อนไหว 3) สมรรถนะด้านการป้องกันภัยคุกคามด้านความมั่นคงปลอดภัย การปฏิบัติตามหลักการเพื่อรักษาความปลอดภัย การปฏิบัติตามหลักการใช้งานเว็บเบราว์เซอร์อย่างปลอดภัย และการกำหนดรูปแบบปฏิสัมพันธ์ตัวตน

ผู้วิจัยสามารถสร้างแบบวัดให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ทั้งนี้เพราะได้วางกรอบการวิจัยโดยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่หลากหลายและเป็นที่ยอมรับของนักวิชาการทำให้โครงสร้างโมเดลองค์ประกอบความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ได้สอดคล้องกับบริบทการฝึกประสบการณ์การวิชาชีพครูของนักศึกษาตามสถานศึกษาในยุคปัจจุบันอย่างแท้จริงเนื่องจากนักศึกษาได้รับการบ่มเพาะจากหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีให้มีสมรรถนะเชิงดิจิทัลหรือความรู้เกี่ยวกับดิจิทัล (Digital Literacy) ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญในกระบวนการและวิธีการทำงานของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 และแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของความเป็นพลเมืองดิจิทัลหรือ Digital Citizenship ทั้งนี้สมรรถนะดิจิทัลเป็นทั้งความรู้ ทักษะ และความสามารถที่ต้องสร้างให้เกิดขึ้นกับกับพลเมืองในยุคใหม่หรือยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับแววตา เตชะ ทวีวรรณ และอัจฉรา ประเสริฐสิน (Techataweewab & Prasertsin, 2016, pp. 7–9) ที่ได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของการรู้ดิจิทัลของนักศึกษาไทยมี 4 องค์ประกอบ คือ 1) ทักษะการปฏิบัติ เป็นความสามารถในการปฏิบัติงานหรือใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและสื่อดิจิทัล ทั้งในชีวิตประจำวัน การศึกษา และการประกอบอาชีพ 2) ทักษะการคิด เป็นความสามารถในการคิดในลักษณะต่างๆ โดยเป็นการคิดขั้นสูงที่ซับซ้อนเพื่อเข้าใจ ประเมิน และสร้างสรรค์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและสื่อดิจิทัล 3) ทักษะการร่วมมือ เป็นความสามารถในการร่วมมือกับกลุ่มบุคคลในสภาพแวดล้อมดิจิทัล ซึ่งบุคคลเหล่านั้นอาจมีพื้นฐานต่างกันทั้งความคิด วัฒนธรรม ค่านิยมหรือความรู้เพื่อการทำงานหรือกิจกรรมใดๆ ให้ประสบความสำเร็จ รวมทั้งการสร้างกลุ่มหรือปฏิบัติตามบทบาทของสมาชิกกลุ่ม และการแบ่งปันสารสนเทศ

ดิจิทัลแก่กลุ่มบุคคล 4) ทักษะการตระหนักรู้ เป็นการประพุดิปฏิบัติผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการใช้สื่อดิจิทัลอย่างมีจริยธรรมและถูกกฎหมายต่างๆ และมีมารยาท รวมทั้งรู้จักป้องกันตนเองจากอันตรายและความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อดิจิทัล สอดคล้องกับอิง (Ng, W., 2015, p.131) ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับสมรรถนะเชิงดิจิทัลไว้ 3 มิติ ประกอบด้วย 1) มิติเชิงเทคนิค เป็นมิติที่ต้องสร้างให้เกิดความรู้ในการใช้งานที่รับผิดชอบ และสามารถเชื่อมโยงการนำไปสู่อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ได้เหมาะสม มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง และสามารถที่จะปรับปรุงเทคโนโลยีในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม 2) มิติทางปัญญาและองค์ความรู้ จะเป็นการพัฒนาทางปัญญาที่เป็นสมรรถนะเชิงดิจิทัลโดยจุดเน้นอยู่ที่การสร้างทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์และการสร้างความรู้ในเชิงพหุปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการใช้อินเตอร์เน็ตอย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินและเลือกโปรแกรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นการสร้างพหุปัญญาที่เกิดขึ้น 3) มิติในทางสังคมและอารมณ์ความรู้สึก เป็นการใช้อินเทอร์เน็ตในประเด็นการสื่อความหมาย/การสื่อสาร รวมทั้งทักษะที่เกี่ยวข้องกับภัยอันตรายที่เกิดจากสื่อสังคมในลักษณะต่างๆ ที่ต้องรู้จักป้องกันแก้ไขและยังความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล (Office of the Civil Service Commission, 2019) ซึ่งมีการระบอบองค์ประกอบที่ครอบคลุมและชัดเจนทำให้ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบในการศึกษาเพื่อให้เข้ากับบริบทการศึกษาในประเทศไทย

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับหลักการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำการตรวจสอบยืนยันว่าคุณลักษณะร่วมของกลุ่มตัวแปรที่นำมาศึกษาจะเป็นไปตามองค์ประกอบร่วมตามแนวคิดหรือทฤษฎีตามที่ตั้งสมมติฐานไว้หรือไม่ (Suwaphong, P., 2016, p. 75) โดยการสร้างเครื่องมือผู้วิจัยใช้วิธีการผสมผสานทั้งวิธีเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแหล่งทุติยภูมิ จนได้เป็นโมเดลสมมติฐาน ดำเนินการเขียนนิยามปฏิบัติการ สร้างเครื่องมือวัด จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อให้เครื่องมือมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และได้นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับนักศึกษาเพื่อตรวจสอบคุณภาพในเชิงปริมาณโดยการหาค่าอำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นของเครื่องมือซึ่งเป็นการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น เมื่อผ่านเกณฑ์คุณภาพเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง ด้วยเหตุผลดังกล่าวเมื่อวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จึงมีคุณภาพด้านความตรงและความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีการนำองค์ประกอบความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้สอดคล้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามสถานศึกษาอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในการกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านที่ 5 “ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ” ของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย และยังเป็นการตอบสนองนโยบายจากส่วนกลางไปสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและเพิ่มพูนศักยภาพด้านดิจิทัลของนักศึกษาฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพครูในการปฏิบัติงานตามบทบาทและหน้าที่และสามารถปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีเพื่อนำไปสู่การใช้เครื่องมือดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. แบบวัดความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีลักษณะเป็นอัตนัยนิยม สถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตบัณฑิตครู สถานศึกษา สามารถนำไปประเมินนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งอาจให้นักศึกษาประเมินตนเอง อาจารย์ประจำหลักสูตร หรือครูพี่เลี้ยง ทำการประเมินศักยภาพของนักศึกษาในแต่ละองค์ประกอบและตัวชี้วัด อันจะนำไปสู่การทบทวน วางแผนการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

2. ผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อการทำงานร่วมกัน (DFC) และด้านการใช้ข้อมูลระหว่างหน่วยงาน (UIA) นักศึกษาให้น้ำหนักความสำคัญอยู่ในระดับน้อยใกล้เคียงกัน และต่ำกว่าองค์ประกอบด้านอื่นๆ ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตร หรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรส่งเสริมหรือให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ทำการวิจัยระยะยาวโดยใช้โมเดลการวัดความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ได้จากการวิจัยเป็นกรอบแนวคิดในการส่งเสริมและพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีความสามารถตามโมเดล จากนั้นรอดูผลสะท้อนจากสถาบันศึกษาที่เป็นผู้ใช้งานนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูว่าพึงพอใจกับความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูหรือไม่อย่างไร

References

- Harris, R. J. (2014). *Multivariate Data Analysis*. England: Pearson Education.
- Juncha, S. (2021). A Development of Learning Activities Based on the Flipped Classroom Using Google Classroom to Promote Digital literacy and Academic Achievement for the First year Vocational Certificate Student. *Vocational Education Innovation and Research Journal*, 5(1), 148–158.
- Kerdthong, A. (2019). *Research for Learning Development*. Chanthaburi : Rambhai Bani Rajabhat University.
- NG, W. (2015). *New Digital Technology in Education : Conceptualizing Professional Learning for Educators*. New York: Springer.
- Office of the Civil Service Commission. (2019). *Guidelines for the Development of Government Personnel*. Bangkok: Office of the Civil Service Commission.
- Papatttha, C. et al. (2021). The Confirmatory Factor Analysis of Digital Competency for Vocational Teachers to Support Thailand 4.0 Policy. *Journal for Research and Innovation*, 4(2), 72–107.
- Suwaphong, P. (2016). *An Exploratory Factor Analysis of Learning Management Competency of Teachers under Roi Et Provincial Non-Formal and Informal Education Center*. [Master of Educational Administration]. Roi Et Rajabhat University.

- Techataweewab, W., & Prasertsin, U. (2016). Digital Literacy Assessment of the Undergraduate Students to the Universities in Bangkok and ITS Vicinity. *Journal of Information Science*, 34(4), 1–28.
- Yooyen, P. (2020). *Digital Literacy Development For Teachers at Ban Huay Phai School, Chai Prakarn District, Chiang Mai Province*. [Master of Educational Administration]. Chai Mai University.

รูปแบบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจ

ในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง*

THE MODEL OF NEW PERSONNEL ADMINISTRATION FOR ENHANCING MOTIVATION FOR WORKING OF THE TEACHERS UNDER OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION IN THE LOWER NORTHERN REGION*

ณัฐนันท์ จาดคำ**

พฤตฉิพล พฤตฉิพล***

จารุณันท์ ขวัญแน่น****

(วันที่รับบทความ: 28 มิถุนายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 30 กรกฎาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 31 กรกฎาคม 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบ 2) ศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทาง 3) สร้างรูปแบบ และ 4) ประเมินรูปแบบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานแบบแผนคู่ขนาน ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพไปพร้อมๆ กัน เพื่อเสริมเติมเต็มซึ่งกันและกัน มีผู้ให้ข้อมูลและกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และนักวิชาการด้านการบริหารงานบุคคลและจิตวิทยาในองค์กร ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครู เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ใช้แบบสอบถาม ประชุมเชิงปฏิบัติการ สัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญและประชาพิจารณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์องค์ประกอบ เชิงยืนยัน หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่ ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) การสรรหาบุคลากรที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน 1.2) การจัดสรรขอบข่ายงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน 1.3) การจัดสภาพการปฏิบัติงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน 1.4) การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพ 1.5) การพัฒนาสัมพันธเชิงบวกในสถานศึกษา 1.6) การประเมินผลการปฏิบัติงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล 1.7) การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน และ 1.8) การส่งเสริมวินัยและการรักษาวินัยในการปฏิบัติงาน 2) สภาพการบริหารงานบุคคลแนวใหม่โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ การจัดสรรบุคลากรเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ดังนั้นแนวทางคือ การวางแผนอัตรากำลังตามความต้องการจำเป็นและ สรรหาบุคลากรผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม 3) รูปแบบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่ที่ผ่านการสัมมนา อิงผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 3.1) หลักการ 3.2) วัตถุประสงค์ 3.3) ปัจจัยนำเข้า 3.4) กระบวนการ 3.5) ผลผลิต 3.6) ผลลัพธ์ 3.7) ผลกระทบ 3.8) เงื่อนไขความสำเร็จ และ 3.9) ผลสะท้อนกลับมีความ

ถูกต้องและเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์
ของรูปแบบจากการประชาพิจารณอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคลแนวใหม่, แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน, ครูสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน

* บทความวิจัย, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

** นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, Email; jaddum4@gmail.com

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, Email; pruetikul_9@hotmail.com

**** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาวิจัย วัดและประเมินผลการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, Email; jarunan.3011@gmail.com

THE MODEL OF NEW PERSONNEL ADMINISTRATION FOR ENHANCING MOTIVATION FOR WORKING OF THE TEACHERS UNDER OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION IN THE

LOWER NORTHERN REGION*

NATTHANAN JADDUM**

PRUETTIPOL PRUETTIKUL***

JARUNAN KHWANNAN****

(Received: June 28, 2024; Revised: July 30, 2024; Accepted: July 31, 2024)

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the components, examine the current conditions, problems, and approaches, develop a model, and evaluate the new personnel administrative model for enhancing motivation for working of the teachers under Office of the Basic Education Commission in the Lower Northern Region of Thailand. A convergent parallel mixed methods research design was used, and both quantitative and qualitative data were collected simultaneously to complement each other. The participants were informants, experts, specialists, and academics in personnel management and organizational psychology, educational administrators, school administrators, and teachers. Data collection was conducted through an interview, a questionnaire, a workshop, connoisseurship, and public hearing. The data were analyzed by using content analysis, confirmatory factor analysis, mean, standard deviation, frequency, and percentage.

The research findings revealed that the new management model consisted of 8 components: recruitment of personnel conducive to work performance, allocation of job scopes conducive to work performance, arrangement of work conditions conducive to work performance, promotion of professional advancement, development of positive relationships in educational institutions, performance evaluation based on principles of good governance, creation of work motivation, and promotion and maintenance of work discipline. In addition, it was found that the condition of the new personnel management model was at a high level. The most common problem was the allocation of sufficient personnel for operations. The proposed solutions included planning workforce requirements based on necessity and recruiting personnel through digital platforms. Also, the new personnel management model that has been reviewed in expert seminars consisted of 9 components: principles, objectives, inputs, processes, outputs, outcomes, impacts, successful conditions, and feedbacks. The model was highly accurate and appropriate. Finally, as evaluated through public hearing, the model showed the highest level of feasibility and usefulness.

Keyword: The New Personnel Administration, Motivation for Working, Teachers under Office of the Basic Education Commission

*Research Article, Educational Administration, Kamphaeng Phet Rajabhat University

**Ph.D. in Educational Administration, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Email: jaddum4@gmail.com

***Assistant Professor Dr., Educational Administration, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Email: pruettikul_9@hotmail.com

****Assistant Professor Dr., Educational Research, Measurement and Evaluation, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Email: jarunan.3011@gmail.com

บทนำ

การพัฒนาและส่งเสริมการศึกษานับเป็นพันธกิจสำคัญที่รัฐบาลไทยให้ความสำคัญต่อเนื่องมาหลายทศวรรษ เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและต้องได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้และทักษะเพื่อเข้าสู่การทำงาน ด้วยเหตุผลดังกล่าวการพัฒนาและส่งเสริมบุคลากรทางการศึกษาจึงเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วน และต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการส่งเสริมการศึกษาให้กับเยาวชนไทย เพราะบุคลากรทางการศึกษา ครูอาจารย์เป็นกลไกสำคัญที่จะผลักดันและส่งเสริมให้คุณภาพการศึกษาของเยาวชนดำเนินไปในทิศทางที่พัฒนาขึ้น ความสำคัญของการส่งเสริมบุคลากรทางการศึกษาเห็นได้จาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 39 (“National Education Act 1999 and amended (No. 4) 2019,” 2019) ที่ได้กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังสถานศึกษาในด้านการบริหารงานบุคคล เนื่องจากการเป็นภารกิจสำคัญในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาและเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานที่ส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ หากการบริหารงานบุคคลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรทางการศึกษา หรือครูอาจารย์ที่มีบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศก็จะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาและความท้าทายที่ต้องเผชิญ (Janton & Jasuwat, 2021)

ความสำคัญของการบริหารงานบุคคลที่เกี่ยวข้องกับครู และบุคลากรทางการศึกษาเห็นได้จากการที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2017) ได้นำเสนอ ระบบการบริหารจัดการศึกษาในยุคทศวรรษที่ 6 ที่มีเป้าหมายในการบริหารงานบุคคลของครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเป็นธรรม สร้างขวัญกำลังใจ และส่งเสริมให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มตามศักยภาพและมีประสิทธิภาพ กล่าวได้ว่า การบริหารงานบุคคลและการสร้างแรงจูงใจให้แก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นอีกหนึ่งพันธกิจสำคัญที่หน่วยงานรัฐบาลไทยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก อีกทั้งในโลกยุคใหม่ที่เทคโนโลยีดิจิทัลส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจและสังคม รวมถึงด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีการใช้เทคโนโลยีเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ เข้าด้วยกัน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีเทคนิคการบริหารจัดการที่ทันสมัย ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ สร้างเครือข่ายทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทำงานได้อย่างประสบผลสำเร็จ (Donbuntao and Kositpimanwach, 2024)

สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 (Regional Education Office 17, 2023) และสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 (Regional Education Office 18, 2023) ได้รายงานปัญหาการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่างว่า สถานศึกษาหลายแห่งมีการจัดสรรครูไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ขาดบุคลากรสายสนับสนุนด้านการศึกษา ครู

สอนไม่ตรงวุฒิการศึกษา ทั้งยังขาดทักษะและความเชี่ยวชาญในด้านเทคโนโลยีที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน และขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา

จากรายงานข้อมูลดังกล่าว ความท้าทายและอุปสรรคที่กำลังเกิดขึ้นกับครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงานของครูทั้งด้านจิตภาพ กายภาพและสังคม อาจกล่าวได้ว่า การบริหารงานบุคคลแบบเดิมที่ดำเนินการตั้งแต่การสรรหาบรรจุแต่งตั้งจนกระทั่งออกจากราชการโดยไม่มีวิธีการในการดึงดูดให้ครูอยากทำงาน สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเต็มศักยภาพได้นั้น อาจไม่เหมาะสมกับสถานะและเหตุการณ์ในปัจจุบัน (Sonplai & Lunsamrong, 2021)

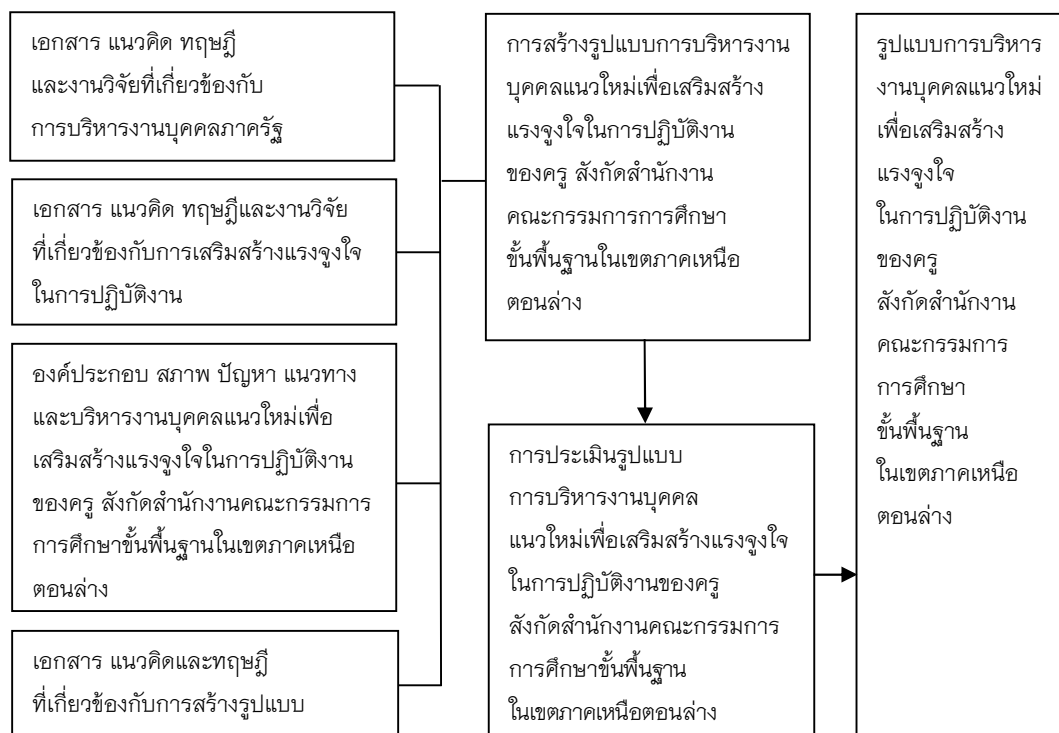
การบริหารงานบุคคลด้วยการเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับครู จึงเป็นแนวทางที่สำคัญที่จะส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู โดยจักรี ศรีจารุเมธิญาณ และสุรศักดิ์ อุดเมืองเพีย (Sricharumedhiyan & Audmuangpiea, 2020) ได้นำเสนอว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสรรหาทรัพยากรบุคคล วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมาย จัดสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจและกำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกัน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้งานที่น่าสนใจและท้าทาย ให้ผลตอบแทนและรางวัลในการปฏิบัติงาน ให้อิสระในการทำงาน ให้ครูเป็นส่วนหนึ่งของงานและเห็นคุณค่าตนเองมีคุณค่าและมีความสำคัญกับสถานศึกษา

ผู้วิจัยจึงสนใจสร้างรูปแบบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่างขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ตลอดจนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานบุคคล เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้กับครูได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลกับผู้เรียนและสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง
2. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการบริหารงานบุคคลแนวใหม่เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง
3. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง
4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลเพื่อหาองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการบริหารงานบุคคล จากนั้นจึงสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อร่างเป็นองค์ประกอบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1.1 ผู้วิจัยสำรวจแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคล ซึ่งแบ่งเนื้อหาที่เกี่ยวข้องออกเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ การบริหารงานบุคคลภาครัฐ และการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน จากนั้นได้เลือกมิติที่สำคัญจากเนื้อหาทั้งหมด โดยมี 8 องค์ประกอบสำหรับเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างองค์ประกอบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

ขั้นที่ 1.2 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ และนักวิชาการที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารงานบุคคล จำนวนทั้งสิ้น 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ใช้แบบ

สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Chantawanich, 2022) ก่อนจะสรุปออกมาเป็น 8 องค์ประกอบ 51 ตัวบ่งชี้

ขั้นที่ 1.3 ผู้วิจัยนำองค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบ 51 ตัวบ่งชี้ ไปทดสอบองค์ประกอบเชิงยืนยันผ่านการทำแบบสอบถาม ประชากรคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 39,044 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกตได้ 51 ตัว ตามแนวคิดของ แฮร์และคณะ (Hair et al., 2010) จึงได้เท่ากับ 1,020 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เนื้อหาของแบบสอบถามมีทั้งแบบเลือกตอบที่เป็นส่วนเก็บข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งได้จากการพัฒนาในขั้นที่ 1.1 และ 1.2 โดยพิจารณาค่าความเบ้ (skewness) ค่าความโด่ง (kurtosis) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างกันขององค์ประกอบ (inter correlation coefficient) ค่า Bartlett's test of sphericity ค่าดัชนี Kaiser-Meyer-Olkin measures of sampling adequacy (KMO) และค่าสถิติวัดความกลมกลืน (goodness of fit measures) ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ (Chi-square) ด้วยการพิจารณาค่า p-value มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.05 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) มีค่าน้อยกว่า 0.05 (Kevin, 2015) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (CMIN/df) มีค่าน้อยกว่า 3.00 ค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าน้อยกว่า 0.05 (Arbuckle & Wothke, 2003) ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องที่ปรับแก้ไขแล้ว (AGFI) ค่าดัชนีเชิงเปรียบเทียบ (NFI) และค่าดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) มีค่ามากกว่า 0.95 (Schumacker & Lomax, 2010)

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยนำองค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบ 51 ตัวบ่งชี้ ที่ผ่านการทดสอบองค์ประกอบเชิงยืนยันในขั้นตอนที่ 1 มาใช้ในการศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการบริหารงานบุคคล แนวใหม่เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 2 ชั้น ได้แก่

ขั้นที่ 2.1 ผู้วิจัยศึกษาสภาพและปัญหา ประชากรเช่นเดียวกับขั้นที่ 1.3 มีการกำหนดขนาด ของกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 คน ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ในส่วนของแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลสภาพและปัญหา ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) การสรรหาบุคลากรที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน 2) การจัดสรรขอบข่ายงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน 3) การจัดสภาพการปฏิบัติงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน 4) การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพ 5) การพัฒนาสัมพันธ์เชิงบวกในสถานศึกษา 6) การประเมินผลการปฏิบัติงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล 7) การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน และ 8) การส่งเสริมวินัยและการรักษาวินัยในการปฏิบัติงาน ข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บ ได้แก่ 1) ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ 2) สภาพ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และ 3) ปัญหา เป็นแบบเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดย การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นที่ 2.2 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจากสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง โดยเป็นสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษามีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป ได้รับรางวัล OBEC Award ระดับเหรียญทอง ด้านการบริหารจัดการระดับภาคขึ้นไป และมีครูในสถานศึกษาได้รับรางวัล OBEC Award ระดับเหรียญทอง ระดับภาคขึ้นไป โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยด้วยวิธีการตรวจสอบโดยครู บุคลากรภายในสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เกิดความสอดคล้อง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (Chantawanich, 2022)

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างรูปแบบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 2 ขั้น ได้แก่

ขั้นที่ 3.1 ผู้วิจัยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (workshop) 1 ครั้ง เพื่อยกร่างรูปแบบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา การบริหารสถานศึกษา และครูที่มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ และนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญในการสร้างรูปแบบและจิตวิทยาในองค์กร จำนวนทั้งสิ้น 13 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ใช้แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นที่ 3.2 ผู้วิจัยจัดสัมมนาของผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) 1 ครั้ง เพื่อตรวจสอบ ความถูกต้องและความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้รับผิดชอบที่ควบคุมนโยบายด้านการจัดการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ และนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญในการสร้างรูปแบบและจิตวิทยาในองค์กร จำนวนทั้งสิ้น 9 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ใช้แบบบันทึกการสัมมนาของผู้เชี่ยวชาญและแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา หาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง ด้วยการทำประชาพิจารณ์ (public hearing) เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ใช้แบบสอบถามที่เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือทุกฉบับ ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำและผ่านการพิจารณาความถูกต้องจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในส่วนของแบบสอบถามองค์ประกอบและแบบสอบถามสภาพการบริหารงานบุคคลแนวใหม่ ภายหลังจากปรับปรุงแก้ไขแล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ทุกฉบับมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

ทุกข้อ แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานในเขตภาคกลาง ฉบับละ 30 คน แบบสอบถามองค์ประกอบ และแบบสอบถามสภาพ
การบริหารงานบุคคลแนวใหม่ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.992 และ 0.984 ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัยขั้นตอนที่ 1 จากการสำรวจแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและ
การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงานบุคคลเพื่อหาองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการบริหารงาน
บุคคลแนวใหม่ สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบได้ 8 องค์ประกอบ 51 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1)
การสรรหาบุคลากรที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน 6 ตัวบ่งชี้ 2) การจัดสรรขอบข่ายงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน
4 ตัวบ่งชี้ 3) การจัดสภาพการปฏิบัติงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน 7 ตัวบ่งชี้ 4) การพัฒนาและส่งเสริม
ความก้าวหน้าทางวิชาชีพ 11 ตัวบ่งชี้ 5) การพัฒนาสัมพันธ์เชิงบวกในสถานศึกษา 7 ตัวบ่งชี้
6) การประเมินผลการปฏิบัติงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล 6 ตัวบ่งชี้ 7) การสร้างขวัญกำลังใจ
ในการปฏิบัติงาน 5 ตัวบ่งชี้ 8) การส่งเสริมวินัยและการรักษาวินัยในการปฏิบัติงาน 5 ตัวบ่งชี้

ก่อนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การแจกแจงความเบ้ของตัวแปร
สังเกตได้ พบว่า ทุกตัวแปรเบ้ไปทางซ้าย มีค่าอยู่ระหว่าง -0.46 ถึง -0.92 แสดงว่ามีการแจกแจงปกติ
และค่าความโด่งมาก มีค่าอยู่ระหว่าง -0.30 ถึง 0.79 แสดงว่ามีการกระจายข้อมูลน้อย และวิเคราะห์
ความสัมพันธ์ของแต่ละตัวแปรเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมที่จะทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน
พบว่า แต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า มีขนาด
ความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .517 ถึง .587 ค่าดัชนี KMO มีค่าเท่ากับ 0.973 และค่า Bartlett's test of
sphericity มีค่าเท่ากับ 44056.887 ($\text{Sig} < 0.000$) แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันสามารถนำไป
วิเคราะห์องค์ประกอบได้ จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติวัดความกลมกลืนของโมเดล (Goodness of Fit
Indices) พบว่า ค่าไค-สแควร์ (Chi-square) ทุกโมเดลไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า p-value มากกว่า 0.05
และมีค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (CMIN/df) น้อยกว่า 3.00 แสดงว่าทุกโมเดลมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูล
เชิงประจักษ์ และเมื่อพิจารณาค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) มีค่ามากกว่า 0.95 ค่าดัชนีวัด
ความสอดคล้องที่ปรับแก้ไขแล้ว (AGFI) มีค่ามากกว่า 0.95 ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI)
มีค่ามากกว่า 0.95 ค่าดัชนีเชิงเปรียบเทียบ (NFI) มีค่ามากกว่า 0.95 รวมทั้งค่าดัชนีรากที่สองของ
ค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA) มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าทุก
โมเดลมีความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อีกทั้งเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักขององค์ประกอบ
(factor loading) ตัวแปรสังเกตได้ของ 8 องค์ประกอบ รวม 51 ตัวแปรสังเกตได้พบว่า ทุกตัวมีค่าตั้งแต่
0.70 ขึ้นไป มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.76 ถึง 0.90 โดยมีรายละเอียด 8 องค์ประกอบ ดังนี้

1.1 การสรรหาบุคลากรที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน 6 ตัวแปรสังเกตได้ ประกอบด้วย
1) มีการสำรวจความต้องการในการขออัตรากำลัง 2) มีการวางแผนการขออัตรากำลัง 3) มีการสรรหา
บุคลากรตามความต้องการจำเป็นในการปฏิบัติงานในปัจจุบันและอนาคต 4) มีการจัดสรรบุคลากร

เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน 5) มีการกำกับติดตามและตรวจสอบ และ 6) มีการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนา ด้วยวิธีการผสมผสาน

1.2 การจัดสรรขอบข่ายงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน 4 ตัวแปรสังเกตได้ ประกอบด้วย 1) มีการวางแผนขอบข่ายงาน 2) มีการมอบหมายงานสอดคล้องกับตำแหน่งงาน ความรู้ความสามารถ ทักษะ สมรรถนะ ความรับผิดชอบและความสนใจของบุคคลอย่างชัดเจน 3) มีการกำกับติดตามและตรวจสอบ และ 4) มีการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนา ด้วยวิธีการผสมผสาน

1.3 การจัดสภาพการปฏิบัติงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน 7 ตัวแปรสังเกตได้ ประกอบด้วย 1) มีการสำรวจความต้องการจำเป็นของวัสดุ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ ที่พัก และสาธารณูปโภค ในการปฏิบัติงาน 2) มีการวางแผนการจัดสรรงบประมาณ และการจัดหาตามความต้องการจำเป็นในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน 3) มีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอต่อการจัดหาตามความต้องการจำเป็นในการปฏิบัติงาน 4) มีการจัดให้มีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน 5) มีการส่งเสริมอิสระในการคิดริเริ่มและปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์โดยมีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะ 6) มีการกำกับติดตามและตรวจสอบ และ 7) มีการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนา ด้วยวิธีการผสมผสาน

1.4 การพัฒนาและส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพ 11 ตัวแปรสังเกตได้ ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมความรู้ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะในการปฏิบัติงาน มี 5 ตัวแปรสังเกตได้ ประกอบด้วย 1.1) มีการสำรวจความต้องการในการพัฒนา 1.2) มีการวางแผนการพัฒนาอย่างชัดเจน 1.3) มีการส่งเสริมให้บุคลากรอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาเรียนรู้ ศึกษาดูงาน เข้าร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือศึกษาต่อเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ทักษะและสมรรถนะในการพัฒนาตนเองและพัฒนาการปฏิบัติงาน 1.4) มีการติดตามและตรวจสอบ 1.5) มีการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนา ด้วยวิธีการผสมผสานและ 2) การส่งเสริมความก้าวหน้าทางตำแหน่งวิชาชีพ มี 6 ตัวแปรสังเกตได้ ได้แก่ 2.1) มีการสำรวจความต้องการความก้าวหน้าทางตำแหน่งวิชาชีพ 2.2) มีการส่งเสริมการวางแผนความก้าวหน้าทางวิชาชีพอย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของบุคคล 2.3) มีการส่งเสริมบุคลากรที่มีศักยภาพสูงให้ดำรงตำแหน่ง เลื่อนตำแหน่งงานภายในสถานศึกษา หรือพัฒนาเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาชีพที่สูงขึ้น 2.4) มีการส่งเสริมให้บุคลากรขอมีและเลื่อนวิทยฐานะแบบดิจิทัล (DPA) 2.5) มีการกำกับและติดตาม และ 2.6) มีการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนา ด้วยวิธีการผสมผสาน

1.5 การพัฒนาสัมพันธ์เชิงบวกในสถานศึกษา 7 ตัวแปรสังเกตได้ ประกอบด้วย 1) มีการสื่อสารกับบุคลากรและส่งเสริมให้บุคลากรสื่อสารอย่างเป็นกัลยาณมิตร 2) มีการสั่งการผ่านหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้/ระดับชั้น/งานภายในสถานศึกษา หรือผู้นำธรรมชาติอย่างสร้างสรรค์ 3) มีการส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงาน 4) มีการส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงาน 5) มีการส่งเสริมให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ 6) มีการส่งเสริมให้บุคลากรมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในการปฏิบัติงาน และ 7) มีการส่งเสริมการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลในการปฏิบัติงาน ด้วยวิธีการผสมผสาน

1.6 การประเมินผลการปฏิบัติงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล 6 ตัวแปรสังเกตได้ ประกอบด้วย 1) มีการวางแผนการประเมินผลการปฏิบัติงานและพิจารณาการเลื่อนเงินเดือน 2) มีการประเมินผลการปฏิบัติงานและการพิจารณาการเลื่อนเงินเดือนจากผลการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ บทบาท โปร่งใส ยุติธรรมและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) มีการส่งเสริมให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน 4) มีการแจ้งผลการประเมินการปฏิบัติงานและการพิจารณาเงินเดือนอย่างชัดเจน 5) มีการตรวจสอบ และ 6) มีการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนา ด้วยวิธีการผสมผสาน

1.7 การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน 5 ตัวแปรสังเกตได้ ประกอบด้วย 1) มีการอำนวยความสะดวกในการให้บริการสวัสดิการพื้นฐานตามกฎหมายอย่างเท่าเทียม 2) มีการชมเชยและให้กำลังใจบุคลากรที่ประสบความสำเร็จจากการปฏิบัติงาน 3) มีการพิจารณาการเลื่อนเงินเดือนจากการปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จ 4) มีการส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความยินดีต่อความสำเร็จจาก การปฏิบัติงานของบุคลากรภายในสถานศึกษาและ 5) มีการเผยแพร่ความสำเร็จจากการปฏิบัติงานของบุคลากรสู่สาธารณะ ด้วยวิธีการผสมผสาน

1.8 การส่งเสริมวินัยและการรักษาวินัยในการปฏิบัติงาน 5 ตัวแปรสังเกตได้ ประกอบด้วย 1) มีการสำรวจความรู้ความเข้าใจ 2) มีการวางแผนการสร้างความรู้ความเข้าใจ 3) มีการสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องวินัยและการรักษาวินัยในการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 4) มีการกำกับติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงานของบุคลากร และ 5) มีการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนา ด้วยวิธีการผสมผสาน

2. สรุปผลการวิจัยขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยประมวลผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทาง พบว่า ภาพรวมสภาพการบริหารงานบุคคลแนวใหม่เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่างอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.12$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การส่งเสริมวินัยและการรักษาวินัยในการปฏิบัติงาน ($\bar{x}=4.28$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การประเมินผลการปฏิบัติงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ($\bar{x}=4.03$)

ในส่วนของปัญหา 3 อันดับแรกที่ค้นพบ คือ 1) ขาดการจัดสรรบุคลากรเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ร้อยละ 16.58 2) ขาดการมอบหมายงานโดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถทักษะ สมรรถนะ ความรับผิดชอบและความสนใจของบุคคลด้วยวิธีการผสมผสาน ร้อยละ 14.74 และ 3) ขาดการสำรวจความต้องการความก้าวหน้าทางตำแหน่งวิชาชีพด้วยวิธีการผสมผสาน ร้อยละ 14.74

นอกจากข้อมูลเชิงสถิติ ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ พบว่า การประเมินผลการปฏิบัติงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล สถานศึกษามีการดำเนินงานอย่างโปร่งใส ยุติธรรม ใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมและแบบกัลยาณมิตร เน้นฐานความจริง และยึดการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงและพัฒนา ดังตัวอย่างคำกล่าว

“...การประเมินผลการปฏิบัติงานดูจากฐานความจริง อยู่ในระบบปฏิบัติการของโรงเรียน ตรงไปตรงมา มีส่วนร่วมทุกฝ่าย สะท้อนผลกัน มีความเป็นกัลยาณมิตร เห็นอกเห็นใจกัน มองมิติของการพัฒนาปรับปรุงมากกว่าเป็นการตัดสิน หรือจัดลำดับของคนนะครับ...การแจ้งผลการประเมินก็เปิดเผยเลยไม่มีข้อขัดแย้ง ทุกคนยอมรับ...”

(ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนที่ 1)

“...มีการประชุมชี้แจงก่อนว่าจะประเมินอย่างไร ใช้หลักเกณฑ์อะไร...เริ่มจากครูประเมินตนเอง ก่อน หัวหน้ากลุ่มสาระฯ หัวหน้ากลุ่มงาน รองผู้อำนวยการและผู้อำนวยการก็ประเมินด้วย และเอาคะแนนมารวมตามระเบียบ พิจารณาย่างยุติธรรม และแจ้งผลการประเมินให้เป็นรายบุคคล...”

(ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนที่ 2)

สำหรับการจัดสรรบุคลากรเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน สถานศึกษามีแนวทางในการวางแผน อัตรากำลังและสรรหาครูและบุคลากรสนับสนุนการสอนตาม ความต้องการจำเป็นของกลุ่มสาระการเรียนรู้และกลุ่มงาน อีกทั้งสอดคล้องกับความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม ดังตัวอย่างคำกล่าว

“...การสรรหาบุคลากรผมดูความต้องการของผู้เรียนว่าต้องการเรียนทางด้านไหน จึงจะกำหนดแผนสรรหา และจัดสรรคนให้ตรงกับความรู้ความสามารถที่เขาจะมาตอบสนองผู้เรียน ใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มที่มีความชัดเจน ตรวจสอบได้ง่าย...”

(ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนที่ 1)

“โรงเรียนมีโครงสร้างกลุ่มงานว่าต้องใช้คนทำอะไรบ้าง ทุกงานมีโครงสร้าง หน้าที่ของงาน บุคคลคือ จัดคนลงตามโครงสร้าง โรงเรียนทำสารสนเทศไว้ว่ามีคนเกษียณกี่คน แล้วพอคนใหม่มาก็จะจัดสรรไปตามสารสนเทศที่ทำได้ครับ...จะถามว่าเขาถนัดอะไร ถ้าสิ่งที่ไม่ถนัดตรงกับสิ่งที่ขาด จะจับคู่เลย แต่ถ้าสิ่งที่ขาดกับสิ่งที่เขาถนัดไม่ตรงกัน ก็ต้องพัฒนาเขา...”

(ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนที่ 2)

3. สรุปผลการวิจัยขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อยกร่างรูปแบบในขั้นตอนนี้ องค์ประกอบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่ทั้ง 8 องค์ประกอบที่ได้สำรวจและจัดทำขึ้นในขั้นตอนที่ 1 และ 2 ของงานวิจัยถูกผนวกเข้ากับองค์ประกอบทั้งหมดของรูปแบบที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ กลายมาเป็นข้อที่ 4 หรือ กระบวนการ (process) ตามรายละเอียดดังนี้ 1) หลักการ (principle) 2) วัตถุประสงค์ (objective) 3) ปัจจัยนำเข้า (inputs) 4) กระบวนการ (process) 5) ผลผลิต (outputs) 6) ผลลัพธ์ (outcomes) 7) ผลสะท้อนกลับ (feedbacks) และ 8) เงื่อนไขความสำเร็จ (success conditions) จากนั้นจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่ที่ได้จัดทำขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญได้แนะนำให้เพิ่มอีก 1 องค์ประกอบเข้าไปในรูปแบบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่ ส่งผลให้ 8 องค์ประกอบที่ระบุในการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพิ่มขึ้นมาเป็น 9 องค์ประกอบ โดยเพิ่มผลกระทบ (impacts) เข้าไปเพื่อให้รูปแบบมีความสมบูรณ์มากขึ้น ในขั้นตอนนี้ผลการตรวจสอบ

ความถูกต้อง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.83$) และความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.77$) โดยรูปแบบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่ 9 องค์ประกอบ มีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ (Principle) คือ การบริหารงานบุคคลแนวใหม่เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง ด้วยกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมร่วมกับวิธีการผสมผสาน

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ (Objective) เพื่อพัฒนาการบริหารงานบุคคลแนวใหม่ด้วยการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง

องค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ประกอบด้วย 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) ดิจิทัลแพลตฟอร์ม 2) นโยบาย 3) การบริหารจัดการ 4) บุคลากร 5) งบประมาณ และ 6) วัสดุอุปกรณ์ สถานที่

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการ (Process) เป็นการดำเนินงาน 4 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ 1) การวางแผน (Plan) คณะกรรมการบริหารงานบุคคลภายในสถานศึกษาวางแผนการบริหารงานบุคคลตามขอบข่ายงานทั้ง 8 องค์ประกอบร่วมกับผู้รับผิดชอบภายในโรงเรียน 2) การปฏิบัติ (Do) เป็นการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม โดยใช้วิธีการผสมผสาน ประกอบด้วย (1) การสรรหาบุคลากรที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน (2) การจัดสรรขอบข่ายงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน (3) การจัดสภาพการปฏิบัติงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน (4) การพัฒนาและส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพ (5) การพัฒนาสัมพันธเชิงบวกในสถานศึกษา (6) การประเมินผลการปฏิบัติงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล (7) การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน และ (8) การส่งเสริมวินัยและการรักษาวินัยในการปฏิบัติงาน ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 8 ได้มาจากการผลการวิจัยในขั้นที่ 1 และ 2 3) การติดตามและตรวจสอบ (Check) เป็นการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานขอบข่ายงานทั้ง 8 องค์ประกอบกับผู้รับผิดชอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และแจ้งผลการติดตามตรวจสอบให้ผู้รับผิดชอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ 4) การปรับปรุงแก้ไข (Act) เป็นการวิเคราะห์ผลจากการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของแต่ละขอบข่ายงานร่วมกับผู้รับผิดชอบในการหาแนวทางการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนา และวางแผนการดำเนินการใหม่ (Re-Plan) ต่อไป

องค์ประกอบที่ 5 ผลผลิต (Outputs) คือ ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารงานบุคคลแนวใหม่ และครูมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

องค์ประกอบที่ 6 ผลลัพธ์ (Outcomes) คือ ผลสำเร็จจากการปฏิบัติงานของครู ครูมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานสูงขึ้น ครูมีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และผู้เรียนมีคุณภาพ

องค์ประกอบที่ 7 ผลกระทบ (Impacts) คือ บรรยากาศองค์กรแห่งความสุข

องค์ประกอบที่ 8 เงื่อนไขความสำเร็จ (Success Conditions) คือ ภาวะผู้นำเชิงบวก คักยภาพบุคลากร และวัฒนธรรมองค์กรเชิงสร้างสรรค์

องค์ประกอบที่ 9 ผลสะท้อนกลับ (Feedbacks) คือ คณะกรรมการบริหารงานบุคคลนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในองค์ประกอบที่ 5 ผลผลิตและองค์ประกอบที่ 6 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นภายหลังจากการดำเนินงานเสร็จสิ้นมาสะท้อนผลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายในสถานศึกษาได้รับทราบ รวมทั้งนำเสนอ

แนวทางการปรับปรุง หรือพัฒนา ซึ่งประเด็นการผลสะท้อนกลับ ประกอบด้วย 1) ความเหมาะสมของการบริหารจัดการ 2) ความเพียงพอและความเหมาะสมของบุคลากร 3) ความคุ้มค่าและความเหมาะสมของงบประมาณ 4) ความคุ้มค่าและความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ และ 5) ความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงาน

4. สรุปผลการวิจัยขั้นตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่ ด้วยการประชาพิจารณ์ พบว่า ความเป็นไปได้ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.53$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ผลผลิต ($\bar{x}=4.67$) รองลงมาคือ หลักการ ($\bar{x}=4.60$) และเงื่อนไขความสำเร็จ ($\bar{x}=4.59$) ตามลำดับ และความเป็นประโยชน์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.66$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ เงื่อนไขความสำเร็จ ($\bar{x}=4.75$) รองลงมาคือ หลักการและผลกระทบ ($\bar{x}=4.73$) และผลผลิต ($\bar{x}=4.72$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง ผลที่ได้รับคือ 8 องค์ประกอบมีความสอดคล้องและกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์และผ่านเกณฑ์การพิจารณาตามค่าสถิติวัดความกลมกลืน และสามารถวัดตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 51 ตัวแปรของตัวแปรแฝงได้จริง สามารถนำไปเป็นองค์ประกอบของการบริหารงานบุคคลแนวใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์ประกอบของการบริหารงานบุคคลแนวใหม่มุ่งเน้นการเสริมสร้างให้ครูมีแรงจูงใจในการทำงาน อาจกล่าวได้ว่า การเกิดแรงจูงใจในการทำงาน สาเหตุมาจากครูมีความสุขในการทำงาน จากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานอย่างมีส่วนร่วมร่วมกับวิธีการผสมผสาน ระหว่างการปฏิบัติงานแบบดั้งเดิมและการใช้ระบบออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรณพ เรืองกัลปวงศ์ และสรารวรรณ์ เรืองกัลปวงศ์ (Ruangkalapawongse, A & Ruangkalapawongse, S, 2021) ที่ได้นำเสนอการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลไว้ว่า เป็นการใช้เทคโนโลยีและระบบออนไลน์ในการบริหารจัดการ และส่งเสริมการมีส่วนร่วม อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ และธีรธรรม วุฑฒิวัตรชัยแก้ว (Wasantanarat & Wutiwatchaikaw, 2018) ที่ได้กล่าวถึง องค์การแห่งความสุข (happy workplace) ไว้ว่าประกอบด้วย 1) คนทำงานมีความสุข 2) ที่ทำงานน่าอยู่ 3) ชุมชนสมานฉันท์ และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการวิจัยบางส่วนสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถกานท์ ทองแดงเจือ และพิมลพรณ เพชรสมบัติ (Thongdaengjua & Phetsombat, 2023) ที่ได้ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่าประกอบด้วย 1) การพัฒนาครูและบุคลากร ประกอบด้วย การฝึกอบรมการศึกษาดูงาน องค์การเรียนรู้ทางวิชาชีพ การสัมมนาและการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) ภาวะผู้นำ ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ การมีปณิธาน การสร้างแรงบันดาลใจและความฉลาดทางอารมณ์และ

3) เทคโนโลยีดิจิทัล ประกอบด้วย ระบบจัดเก็บและประมวลผล อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และเครือข่ายสังคมออนไลน์ มีความสอดคล้องและกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เช่นเดียวกับผลการวิจัยในชั้นตอนนี้

2. ผลการศึกษาศภาพการบริหารงานบุคคลแนวใหม่เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ภาพรวมสภาพอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการสรรหาบุคลากร จัดสรรขอบข่ายงาน จัดสภาพการปฏิบัติงาน ส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการส่งเสริมวินัยและการรักษาวินัยในการปฏิบัติงาน พัฒนาสัมพันธ์เชิงบวกในสถานศึกษา และสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งล้วนเป็นกระบวนการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้กับครูภายในสถานศึกษา ในขณะที่งานวิจัยของ นิรชา อภิชาติ และคณะ (Apichat et al., 2023) ได้นำเสนอสภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ตามหลักไตรสิกขาภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยสภาพที่อยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ การวัดผลการปฏิบัติงานบุคลากร เช่นเดียวกับผลการวิจัยที่ค้นพบว่าสภาพด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับต่ำที่สุด เนื่องจากสถานศึกษามีการแจ้งผลการประเมินการปฏิบัติงานและการพิจารณาเงินเดือนอย่างชัดเจนน้อย อีกทั้งข้อค้นพบนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญไพสิน สิ้นธนนชัย (Sintananchai, 2023) ที่นำเสนอว่า สถานศึกษามีเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นธรรมและชัดเจนน้อย ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญต่อการนำหลักธรรมาภิบาล (good governance) ทั้งด้านหลักนิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่าใช้ในการประเมินการปฏิบัติงาน (Nokhunted, 2022)

ผลการศึกษาปัญหาการบริหารงานบุคคลแนวใหม่เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบปัญหาด้านการสรรหาบุคลากรที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน การจัดสรรขอบข่ายงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน และการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาขาดการจัดสรรบุคลากรเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ขาดการมอบหมายงานโดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถ ทักษะ สมรรถนะ ความรับผิดชอบและความสนใจของบุคคล และขาดการสำรวจความต้องการความก้าวหน้าทางตำแหน่งวิชาชีพด้วยวิธีการผสมผสาน ข้อค้นพบดังกล่าวบางส่วนสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญานิศร์ เปลี่ยนดี และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (Pliandee & Wongwatthanaphong, 2021) ที่ได้นำเสนอปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ไว้ว่า ขาดการวางแผนอัตรากำลัง ขาดการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง เนื่องจากครูผู้สอนมีจำนวนน้อยกว่ารายวิชาที่ต้องสอน และครูบางคนต้องสอนในรายวิชาที่ไม่มีความชำนาญ

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลแนวใหม่ของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล และการสรรหาบุคลากรที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นด้านที่สำคัญที่ค้นพบจากการศึกษาศภาพและปัญหา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผน

อัตรากำลังและจัดสรรบุคลากรสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของกลุ่มสาระการเรียนรู้ กลุ่มงาน และความต้องการของผู้เรียน มีการบริหารจัดการโดยใช้ระบบออนไลน์และใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มในการปฏิบัติงานประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วมและเป็นกัลยาณมิตร โดยประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนา บนพื้นฐานของสภาพจริงอย่างยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาใช้ระบบออนไลน์ในการบริหารจัดการงานบุคคลอย่างมีส่วนร่วมร่วมกับการส่งเสริมให้ครูใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มในการทำงาน จึงส่งผลให้การบริหารงานบุคคลภายในสถานศึกษาบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภารดี เกิดวาระ และคณะ (Kerdwara et al., 2022) ที่ได้นำเสนอ แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า มีการวัดผลการปฏิบัติของบุคลากร โดยมีเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เป็นธรรม ถูกต้องตามกฎหมาย มีโปรแกรมที่ทันสมัยช่วยเสริมสร้างการพัฒนาตนเองของบุคลากรและองค์กร รวมทั้งมีการวางแผนการสรรหาบุคลากรและจัดหางานสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูลต่างๆ ให้กับบุคลากร และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตกร สมาคม และคณะ (Samakom et al., 2022) ที่ได้แนะนำว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน วิเคราะห์อัตรากำลังของบุคลากร กำหนดคุณสมบัติของตำแหน่งอย่างชัดเจน กำกับติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ

3. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นูซี มะเต็ง (Madeng, 2021) ที่ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแห่งความสุขโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ปัจจัยนำเข้า 4) กระบวนการ 5) ผลผลิต 6) ผลลัพธ์ 7) ผลกระทบ 8) เงื่อนไขความสำเร็จ และ 9) ข้อมูลย้อนกลับ และมีผลการตรวจสอบรูปแบบด้านความถูกต้องและเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ รูปแบบองค์ประกอบที่ครบถ้วนและสมบูรณ์ที่จะสามารถนำไปขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลภายในสถานศึกษาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินงาน คือ กระบวนการ (Process) ที่มีขอบข่ายงานครบถ้วน สอดคล้องกับกฎกระทรวงการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ด้านการบริหารงานบุคคล (Ministry of Education, 2019) โดยขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบด้วยวงจรเดมมิง ตามแนวคิดของ เมลนิกและเดนซ์เลอร์ (Melnik & Denzler, 1996) ประกอบด้วย ขั้นตอนวางแผน (plan) ขั้นปฏิบัติ (do) ขั้นตรวจสอบ (check) และขั้นปรับปรุง (act)

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง ตามแนวคิดของ มาดอัสและคณะ (Madaus et al., 2000) ในภาพรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) เห็นว่ารูปแบบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่ มีการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรภายในสถานศึกษาโดยใช้วิธีการผสมผสาน มีปัจจัยนำเข้าที่สำคัญ ประกอบด้วย ดิจิทัลแพลตฟอร์ม นโยบาย การบริหารจัดการ

บุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์สถานที่ และมีการขับเคลื่อนกระบวนการด้วยวงจรเดมมิง (Deming cycle) ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะส่งผลให้ครูมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานบุคคล และมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และสำหรับความเป็นประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเงื่อนไขความสำเร็จจะสนับสนุนให้รูปแบบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่ดำเนินงานได้อย่างบรรลุผลสำเร็จ คือ การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงบวก สอดคล้องกับแนวคิดของ สมชาย เทพแสง และคณะ (Thepsaeng et al., 2023) ซึ่งประกอบด้วย มีความกระตือรือร้น เรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง มองโลกในแง่ดี เป็นนักเจรจาที่ดี มีความกตัญญู มีสติ ให้การยอมรับบุคลากร ให้ความรัก แก่บุคลากร มีเป้าหมายในการทำงาน มีความซื่อสัตย์สุจริต ความสามารถในการใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มในการทำงานของบุคลากร และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ โคลลิง และวิลค็อกซ์ (Coeling & Wilcox, 1988) ที่ได้นำเสนอว่า การสร้างวัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษาเป็น การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม มุ่งบุคคลเป็นศูนย์กลาง คำนึงถึงความต้องการในการปฏิบัติงานของ บุคลากร ความสำเร็จของงานสอดคล้องกับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และให้ความสำคัญกับ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน ซึ่งผลการประเมินรูปแบบยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรชา อภิชาติ และคณะ (Apichat et al., 2023) ที่นำเสนอว่า รูปแบบการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ตามหลักไตรสิกขา มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การบริหารงานบุคคลภายในสถานศึกษาด้วยการบริหารแบบมีส่วนร่วมร่วมกับวิธีการ ผสมผสาน ระหว่างการปฏิบัติงานแบบดั้งเดิมและการใช้ระบบออนไลน์ มีปัจจัยที่สำคัญที่ช่วยทำให้ การปฏิบัติงานของบุคลากรประสบผลสำเร็จอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพคือ ดิจิทัลแพลตฟอร์ม การบริหารงานในกลุ่มบริหารงานอื่นๆ ภายในสถานศึกษาจึงควรนำไปปรับใช้ในการบริหารจัดการและ การปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำรูปแบบการบริหารงานบุคคลแนวใหม่เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่างที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ใน สถานศึกษา เพื่อให้เห็นผลในเชิงปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

References

- Apichat, N., Thuenchang, W., & Kestong, T. (2023). Primary School Personnel Management Model under the Uthai Thani Primary Educational Service Area Office 2 according to Tisikkha. *The Journal of Research and Academics*, 6(6), 149–160.

- Arbuckle, J. L., & Wothke, W. (2003). *AMOS 4.0 user's guide* (7th ed.). Chicago: Smallwaters.
- Chantawanich, S. (2022). *Principle of qualitative research* (26th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Coeling, H. V. E., & Wilcox, J. R. (1988). Understanding Organizational Culture: A Key to Management Decision-Making. *The Journal of Nursing Administration*, 18(11), 16–23.
- Donbuntao, U., & Kositpimanwach, E. (2024). Efficient Management of Educational Institutes in the Modern Era. *Journal of Mani Chettha Ram Wat Chommani*, 7(2), 529–545.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Babin, B. J. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). New York: Pearson.
- Janton, K., & Jasuwat, S. (2021, 18 August). Educational institution administration in the era of a changing world Smart and digitally savvy [Paper presentation], 14th International & National Conference, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand.
- Kerdwara, P., Tongmun, W., & Thuenchang, W. (2022). Guidelines for Development of Personnel Management according to Trisikkha in Secondary Schools under the Nakhon Sawan Secondary Educational Service Area Office. *The Journal of Research and Academics*, 5(4), 227–240.
- Kevin, K. E. (2015). *Using Mplus for structural equation modeling: A researcher's guide*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3) , 607–610. Available on <https://doi.org/10.1177/ 001316447003000308>
- Madaus, G. F., Scriveren, M., & Stuffbeam, D. L. (2000). *Evaluation models: Viewpoints on educational and human services evaluation* (2nd ed.). Boston: Kluwer Academic.
- Madeng, N. (2 0 2 1). Administration Model for the Educational Institution of Happiness, Ratchaprachanukroh School 3 9 , Narathiwat Province. *Suan Dusit Graduate School Academic Journal*, 17(2), 109–127.
- Melnyk, S. A. & Denzler, D. A. (1996). *Operations management: A value-driven approach*. Boston, MA: Irwin/McGraw–Hill.
- Ministry of Education. (2019). *Ministerial regulations prescribing criteria and methods for decentralizing educational administration and management*, B. E. 2007 (Personnel Administration). Bangkok: Ministry of Education.
- National Education Act 1999 and amended (No. 4) 2019. (2019, 1 May). *Royal Gazette*. Volume 136, Part 57 A. pp. 49–53.
- Nokhontod, P. (2022). Good Governance and Public Administration. *Journal of MCU Ubon Review*, 7(1), 1029–1044.

- Office of the Education Council. (2017). *National education plan 2017–2036*. Bangkok: Ministry of Education.
- Pliandee, C., & Wongwatthanaphong, K. (2021). The Personnel Administration of Schools under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 6(2), 85–96.
- Regional Education Office 17. (2023). *Educational development plan of lower northeastern region 1 in 2023–2027*. Bangkok: Ministry of Education.
- Regional Education Office 18. (2023). *Educational development plan of lower northeastern region 2 in 2023–2027*. Bangkok: Ministry of Education.
- Ruangkalapawongse, A., & Ruangkalapawongse, S. (2021). New Roles of Human Resource Management Leaderin Digital Economy. *Journal of Humanities and Social Sciences Mahamakut Buddhist Univeristy Isan Campus*, 2(3), 64–77.
- Samakom, J., Uttaro, P., & Samniang, P. (2022). Guidelines for Personnel Management according to Iddhipada 4 of School Administrators under the Uthai Thani Primary Educational Service Area Office 2. *The Journal of Research and Academics*, 5(4), 211–226.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2010). *A beginner's guide to structural equation modeling* (3rd ed.). New York: Routledge.
- Sintananchai, P. (2023). *Administration based on good governance principles of administrators affecting personnel administration in schools under the Secondary Educational Service Area Office Sakon Nakhon* [Master's thesis]. Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Sonplai, A., & Lunsamrong, P. (2021). *Teachers' performance motivation in educational institutions. under the jurisdiction of the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office, Area 1* [Paper presentation], 8th National Conference Nakhonratchasima College (NMCCON2021), Nakhonratchasima College, Nakhonratchasimam, Thailand.
- Sricharumedhiyan, C., & Audmuangpiea, S. (2020). Work Motivation: Theory and Application. *Journal of MCU Ubon Review*, 5(1), 424–436.
- Thepsaeng, S., Kitipichedsun, J., Lampetch, S., & Naruekhoskittikirati, K. (2023). Leadership with Positive Thinking. *Journal of Interdisciplinary Research and Educational Innovation*, 2(1), 15–28.
- Thongdaengjua, A., & Phetsombat, P. (2023). Confirmatory Factor Analysis of Secondary School Administration in the New Normal Era under the Phathum Thani Secondary Educational Service Area Office. *The Journal of Research and Academics*, 6(5), 43–57.
- Wasantanarat, C., & Wutiwatchaikaew, T. (2018). *Organization of happiness 4.0* (2nd ed.). Bangkok: At 4 Print.

การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท่องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*

THE DEVELOPMENT OF LEARNING UNIT IN NAKHON SAWAN TRAVELLING FOR PRATHOMSUKSA 6 STUDENTS*

ศิริดา ผิวทอง**

สุธาทิพย์ งามนิล***

(วันที่รับบทความ: 11 สิงหาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ: 17 สิงหาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 19 สิงหาคม 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) พัฒนาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท่องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ และ 2) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท่องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest-Posttest Design) กลุ่มทดลองที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนวัดกลางแดด จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 14 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 3 ฉบับ 2) หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท่องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ 3) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และ 5) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหน่วยการเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ความถี่ ร้อยละ ความเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ Wilcoxon Signed Rank Test

ผลการวิจัยพบว่า 1) หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท่องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท่องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท่องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

คำสำคัญ: หน่วยการเรียนรู้, ท่องเที่ยวเมืองนครสวรรค์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ

* บทความวิจัย หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2566

** นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, Email: sirada.phiw@gmail.com

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, Email: ngamnin@gmail.com

THE DEVELOPMENT OF LEARNING UNIT IN NAKHON SAWAN TRAVELLING FOR PRATHOMSUKSA 6 STUDENTS*

SIRADA PHIWTHONG**

SUTHATHIP NGAMNIN***

(Received: August 11, 2023; Revised: August 17, 2024; Accepted: August 19, 2024)

ABSTRACT

The purposes of research were to develop a learning unit on Nakhon Sawan Travelling for Prathomsuksa 6 students, compare Prathomsuksa 6 students' achievement on the learning unit, and examine Grade 6 students' satisfaction towards the learning unit. The research participants were 14 students in Grade 6 that studied in the second term of the academic year 2022 at Watklangdad School. They were selected by using cluster random sampling. The instruments used in the research were a basic information questionnaire about demand of development of learning unit, the learning unit on Nakhon Sawan Travelling, eight lesson plans, an achievement test with 30 items of multiple choices, and a questionnaire on satisfaction towards the learning unit. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation and Wilcoxon signed rank test. The research findings showed that the learning unit was at a high level. The students's posttest learning achievement was higher than that of the pretest at significantly statistical level of .05. In addition, their satisfaction towards the learning unit was at a high level.

Keywords: Learning Unit, Nakhon Sawan Travelling, Achievement, Satisfaction

* Research Article from Master of Education Curriculum and Instruction Program, Nakhon Sawan Rajabhat University, 2023

** Student in Master of Education Curriculum and Instruction Program, Nakhon Sawan Rajabhat University, Email; sirada.phiw@gmail.com

*** Assistant Professor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, Email; ngamnin@gmail.com

บทนำ

ในสังคมโลกปัจจุบันการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก (Wankong, A., 2016, p. 309) ซึ่งไม่ว่าแต่ละคนจะใช้ภาษาอะไรเป็นภาษาประจำชาติ เมื่อต้องติดต่อสื่อสารกันกับบุคคลอื่นที่มีภาษาและวัฒนธรรมต่างกัน ทุกคนจึงจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก ภาษาอังกฤษจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการใช้สื่อสารกันทั่วโลกและยังเป็นภาษากลางของนานาชาติ โดยเฉพาะในอนาคตข้างหน้า อาเซียนได้กำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็น “The working language of ASEAN shall be English” (Office of the Secretariat of the House of Representatives, 2016, p. 11) ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้นักเรียนมีความสามารถในการสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยการจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงความสามารถของสภาพชุมชน สังคม ความต้องการและความถนัดของนักเรียน

หลักการของสาระการเรียนรู้แกนกลางสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งหวังให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลก และสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้ 1) ภาษาเพื่อการสื่อสาร 2) ภาษาและวัฒนธรรม 3) ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และ 4) ภาษาด้วยความสัมพันธ์กับชุมชนโลก (Ministry of Education, 2008, p. 221) จึงทำให้ภาษาอังกฤษเป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานตลอดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้นักเรียนได้เรียนภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษา เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างลึกซึ้ง เมื่อนักเรียนได้เรียนภาษาอังกฤษตามที่สถานศึกษากำหนด ทำให้นักเรียนเข้าใจการใช้ภาษา วัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน และข่าวสารต่าง ๆ ในสังคมโลก

ผลการประเมินด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษที่ผ่านมานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ไม่ว่าจะเป็นผลสอบ O-NET หรือ GAT พบว่ามีคะแนนผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบกับวิชาอื่นๆ พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษแทบจะอยู่ในระดับต่ำสุด ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย สามารถแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ได้แก่ ปัญหาด้านการเรียนการสอน ปัญหาด้านครูผู้สอน (ครูไทยและครูต่างชาติ) ปัญหาด้านการบริหารจัดการภายในหมวดภาษาต่างประเทศ ปัญหาด้าน

สภาพแวดล้อมในการเรียนภาษาอังกฤษ ปัญหาด้านเกณฑ์ในการประเมินทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ และ ปัญหาด้านหลักสูตร (Bunnark, C., 2018, p. 235) สอดคล้องกับผลการทดสอบระดับชาติ (O-net) ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ในปีการศึกษา 2562 วิชาภาษาอังกฤษ พบว่า ค่าเฉลี่ยผลคะแนนสอบในแต่ละระดับมีดังนี้ ผลคะแนนสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 เท่ากับ 31.45 ผลคะแนนสอบระดับจังหวัด 32.96 ผลคะแนนสอบระดับสังกัด 30.86 และผลคะแนนสอบระดับประเทศ 34.42 ซึ่งจะเห็นได้ว่าผลคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าระดับประเทศ ทั้งสิ้น (National Institute of Educational Testing, 2019)

การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษให้เป็นเรื่องที่ย่อยและใกล้ตัวสำหรับนักเรียนอาจ เป็นทางเลือกที่ดีที่จะสามารถพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน ด้วยการให้มีหน่วยการเรียนรู้ที่ ประยุกต์เนื้อหาท้องถิ่นเป็นภาษาอังกฤษที่ง่ายต่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียน เพราะจะทำให้ นักเรียนได้ เรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ประโยคภาษาอังกฤษ จากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ซึ่งครูผู้สอนควรทำ ความเข้าใจกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จุดเน้นคุณภาพผู้เรียน สาระ การเรียนรู้ท้องถิ่นของเขตพื้นที่การศึกษา หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบ และ องค์ประกอบที่สำคัญของหน่วยการเรียนรู้ (Rattanasinchai, N., 2010, p. 303) เพื่อจะจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักเรียนและบริบทท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้สามารถส่งเสริมการจัดการ เรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างดี หน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นจึงมีความสำคัญที่จะสามารถตอบสนองการ เรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนตามสภาพปัญหาที่เป็นจริง เป็นการส่งเสริมนักเรียนให้ เกิดความรู้ ความเข้าใจในบริบทท้องถิ่นของตนเอง และเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกรักใน ท้องถิ่น เกิดความหวงแหน และร่วมอนุรักษ์ท้องถิ่นของตนเองให้คงอยู่สืบไป

โรงเรียนวัดกลางแดด ตั้งอยู่ในตำบลกลางแดด อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ซึ่งโรงเรียนอยู่ในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ เป็นดินแดนที่ตั้งอยู่ตอนบนของที่ราบภาคกลาง เป็นดินแดนที่มีความสำคัญและมีพัฒนาการทาง ประวัติศาสตร์ที่ต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน อีกทั้งนครสวรรค์ยังเป็นจังหวัดที่เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำที่ สำคัญที่สุดในประเทศไทย คือ แม่น้ำเจ้าพระยา รวมทั้งมีบึงบอระเพ็ดซึ่งเป็นบึงที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของ ประเทศ (Wora-at, P., 2019, p.2) นอกจากนั้นนครสวรรค์ ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวอีกหลายแหล่งที่เป็นที่ นิยม เช่น อุทยานสวรรค์ แก่งเกาะใหญ่ เขาหน้อ-เขาแก้ว ถ้ำเพชร-ถ้ำทอง วัดนครสวรรค์ วัดศรีอุทุมพร เป็นต้น ซึ่งการนำแหล่งวิทยาการมาใช้ในการจัดการเรียนรู้จะช่วยในการพัฒนานักเรียนแต่ละคนได้ (Chaiyasom, S., 1985, p. 141) เพราะนักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาจากแหล่งวิทยาการที่ใกล้ตัวและคุ้นเคย ครอบคลุมกับเนื้อหาเรื่องราวในท้องถิ่น และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้จากบริบท

ที่ใกล้ตัวของตนเองแล้ว จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย เห็นคุณค่าและร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีของชุมชน อีกทั้งยังได้ใช้ภาษาอังกฤษในเรื่องใกล้ตัวของตนเองอีกด้วย

จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท่องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้สภาพท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมของตนเองในบริบทของภาษาอังกฤษ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองตามสภาพความพร้อมและเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าและเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง อีกทั้งทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษและเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น ซึ่งมีขอบข่ายเนื้อหาของสาระการเรียนรู้ของสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญในจังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ บึงบอระเพ็ด อุทยานสวรรค์ แก่งเกาะใหญ่ เขาหน้อ – เขาแก้ว และวนอุทยานถ้ำเพชร – ถ้ำทอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

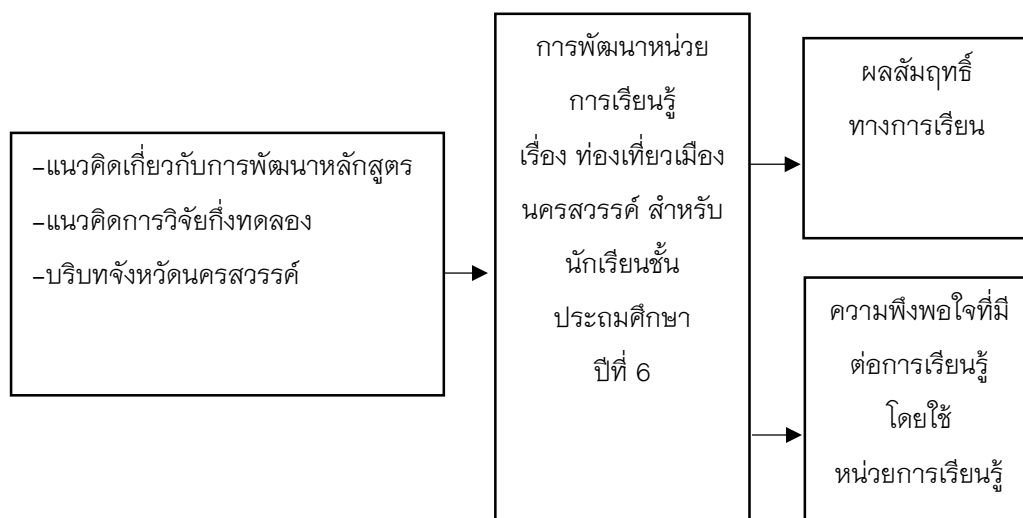
1. เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท่องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท่องเที่ยวเมืองนครสวรรค์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท่องเที่ยวเมืองนครสวรรค์

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท่องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง ท่องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของเซลเลอร์และอเล็กซานเดอร์ ดังนี้ 1) กำหนดเป้าหมาย 2) การออกแบบหลักสูตร 3) การใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผลหลักสูตร (Saylor, & Alexander, 1974; as cited in Ngamnin, Ng., 2014, pp. 143–144) ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental) โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest-Posttest Design) (Worakam, P., 2009, p. 142) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงแบบแผนการทดลองกลุ่มเดียวประเมินผลก่อนเรียนและหลังการทดลอง One Group Pretest-Posttest Design

การทดสอบก่อน	สิ่งที่ทดลอง	ทดสอบหลัง
O1	X	O2

O1	แทน	การทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน
X	แทน	การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น
O2	แทน	การทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน

กลุ่มทดลอง

กลุ่มทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนวัดกลางแดด อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 14 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามความจำเป็นและความต้องการในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 สำหรับศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร สถานศึกษา และครู ฉบับที่ 2 สำหรับผู้ปกครองและฉบับที่ 3 สำหรับนักเรียน โดยแบ่งโครงสร้างแบบสอบถามออกเป็น แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ และสถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามความจำเป็นและความต้องการในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ด้านความสำคัญการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ส่วนที่ 2 ด้านเนื้อหา และส่วนที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ซึ่งแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องข้อคำถามกับจุดประสงค์เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ สามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อ

2. หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ รวม 12 ชั่วโมง โดยมีองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ชื่อหน่วยการเรียนรู้ 2) มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด 3) สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด 4) สาระการเรียนรู้ 5) ชิ้นงาน/ภาระงาน 6) การวัดและประเมินผล 7) กิจกรรมการเรียนรู้ และ 8) เวลาเรียน/จำนวนชั่วโมงเรียน ปรากฏว่ามีค่าเฉลี่ย 4.82 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.39 ซึ่งระดับคุณภาพของหน่วยการเรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก

3. แผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบการใช้หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 แผน รวมระยะเวลา 12 ชั่วโมง โดยมีองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ชื่อเรื่อง 2) เวลาในการจัดกิจกรรม 3) มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด 4) สาระสำคัญ 5) จุดประสงค์การเรียนรู้ 6) สมรรถนะสำคัญ 7) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8) สาระการเรียนรู้ 9) กิจกรรมการเรียนรู้ 10) สื่อ/แหล่งเรียนรู้ 11) ชิ้นงาน/ภาระงาน และ 12) การวัดและประเมินผล โดยผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมีค่าเฉลี่ย 4.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.33 ซึ่งระดับคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีลักษณะเป็นแบบทดสอบประเภทปรนัย ชนิดเลือก 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าดัชนีความสอดคล้องข้อคำถามกับจุดประสงค์เท่ากับ 1.00 จำนวน 27 ข้อ และค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 จำนวน 3 ข้อ ค่าความยาก (p) อยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20 – 0.47 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.84 โดยใช้สูตร KR-20 (Kuder Richardson)

5. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งเป็นแบบประเมินความพึงพอใจที่มี

ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ โดยมีองค์ประกอบในการประเมินความพึงพอใจ จำนวน 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านเนื้อหาที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดและประเมินผล และ 5) ด้านประโยชน์ที่นักเรียนได้รับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องข้อคำถามกับจุดประสงค์ เท่ากับ 1.00 จำนวน 19 ข้อ และค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 จำนวน 1 ข้อ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ ปีการศึกษา 2565 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามความจำเป็นและความต้องการในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 สำหรับศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร สถานศึกษา และครู ฉบับที่ 2 สำหรับผู้ปกครอง และฉบับที่ 3 สำหรับนักเรียน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้

2. ผู้วิจัยสร้างหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ จากนั้นนำไปตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ

3. ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) และ ค่าอำนาจจำแนก (r) จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มทดลองกลุ่มเดิม เพื่อค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ

4. ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับกลุ่มทดลอง แล้งบันทึกผลการทดสอบไว้เป็นคะแนนก่อนเรียน และดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวมระยะเวลา 12 ชั่วโมง

5. หลังจากดำเนินการทดลองใช้หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนกับกลุ่มทดลอง แล้วบันทึกผลการทดสอบไว้เป็นคะแนนหลังเรียน และประเมินความพึงพอใจกับกลุ่มทดลองหลังจากเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้นำหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ โดยใช้แบบประเมินหน่วยการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งกำหนดค่าคะแนน 5 ระดับ ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประเมินคุณภาพของหน่วยการเรียนรู้

2. ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ โดยใช้ Wilcoxon Signed Rank Test

3. ผู้วิจัยได้ทำการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการสร้างหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผู้วิจัยได้นำหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ โดยใช้แบบประเมินหน่วยการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งกำหนดค่าคะแนน 5 ระดับ ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประเมินคุณภาพของหน่วยการเรียนรู้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินคุณภาพของหน่วยการเรียนรู้

รายการประเมิน	X	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. ชื่อหน่วยการเรียนรู้ น่าสนใจ กระชับ ชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหาสาระ	5.00	0.00	ดีมาก
2. มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ มีความเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสม	5.00	0.00	ดีมาก
3. ความสอดคล้องของสาระสำคัญกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	5.00	0.00	ดีมาก
4. ความสอดคล้องของสาระสำคัญกับสาระการเรียนรู้	5.00	0.00	ดีมาก
5. ความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างชื่อหน่วยการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้	5.00	0.00	ดีมาก
6. กิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้	5.00	0.00	ดีมาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการประเมิน	X	S.D.	ระดับคุณภาพ
7. กิจกรรมการเรียนรู้มีความครอบคลุมในการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.67	0.58	ดีมาก
8. ความสอดคล้องของจุดประสงค์การเรียนรู้กับการวัดและประเมินผล	5.00	0.00	ดีมาก
9. กำหนดเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	4.00	0.00	ดี
10. การประเมินผลสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และ กิจกรรมการเรียนรู้	4.67	0.58	ดีมาก
11. สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมและนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง	4.67	0.58	ดีมาก
เฉลี่ยรวม	4.82	0.39	ดีมาก

จากตารางที่ 2 พบว่า หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาพรวมมีคุณภาพระดับดีมาก ($X = 4.82$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าผลการ ประเมินคุณภาพของหน่วยการเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) คือ 1) ชื่อหน่วยการเรียนรู้น่าสนใจ กะทัดรัด ชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหาสาระ 2) มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้มีความ เชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสม 3) ความสอดคล้องของสาระสำคัญกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด 4) ความสอดคล้องของสาระสำคัญกับสาระการเรียนรู้ 5) ความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างชื่อหน่วย การเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ และ กิจกรรมการเรียนรู้ 6) กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ 7) ความสอดคล้องของจุดประสงค์การเรียนรู้กับการวัดและประเมินผล รองลงมาได้แก่ กิจกรรมการ เรียนรู้มีความครอบคลุมในการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($X = 4.67$) การประเมินผลสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และกิจกรรมการเรียนรู้ ($X = 4.67$) สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมและนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ($X = 4.67$) และรายการประเมินที่มี ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ กำหนดเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ($X = 4.00$)

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์

ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ โดยใช้ Wilcoxon Signed Rank Test ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์

การทดสอบ	N	X	S.D.	t	Sum of Negative Ranks	Asymp. Sig. (2-tailed)
ก่อนเรียน	14	6.93	2.62	14.00	.00	.001
หลังเรียน	14	17.21	2.81			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.93 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 17.21 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์

ผู้วิจัยได้ทำการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์

รายการประเมิน	X	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านเนื้อหาที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้	4.50	0.59	มากที่สุด
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.40	0.65	มาก
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน	4.64	0.48	มากที่สุด
4. ด้านการวัดและประเมินผล	4.46	0.51	มาก
5. ด้านประโยชน์ที่นักเรียนได้รับ	4.73	0.45	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.53	0.58	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($X = 4.53$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ด้านประโยชน์ที่นักเรียนได้รับ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($X = 4.73$) รองลงมาคือ ด้านสื่อการเรียนการสอน ($X = 4.64$) ด้านเนื้อหาที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ ($X = 4.50$) ด้านการวัดและประเมินผล ($X = 4.46$) และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($X = 4.40$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้และมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้ เนื่องมาจากการประยุกต์ใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของเซลล์และอเล็กซานเดอร์ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดเป้าหมาย จุดมุ่งหมายและขอบเขต 2) การออกแบบหลักสูตร 3) การใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผลหลักสูตร โดยศึกษาความต้องการในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้เพื่อนำมาวิเคราะห์สภาพความต้องการของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครองและนักเรียน โดยนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด เพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย ชื่อหน่วยการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ กำหนดเวลา กิจกรรมการเรียนรู้ ภาระงาน/ชิ้นงาน สื่อการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ สุวรรณปักษ์ (Suwannapak, P., 2012, p. 229) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง Makoknue, My Wonderful Town กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดพัทลุง พบว่าองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ที่เป็นเช่นนั้นเพราะหน่วยการเรียนรู้มีหลักการสำคัญของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ คือ ทุกองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ พบว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจวรรณ บุญแสง (Bunseng, B., 2011, p. 164) ที่ทำการศึกษาคำวิจัย เรื่อง การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบบูรณาการ เรื่อง Local Environment ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้หน่วยการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษแบบบูรณาการ เรื่อง Local Environment ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนั้นเพราะเป็นผลมาจากหน่วยการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบบูรณาการ ที่มีเนื้อหาสาระที่น่าสนใจและเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัว ซึ่งเป็นเรื่องที่นักเรียนมีความคุ้นเคยและความรู้พื้นฐานอยู่แล้ว การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เข้าใจง่าย ตรงกับความ เป็นจริงและนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง และ เกษราวัลย์ เชียรธานรักษ์ (Chianthanrak, K., 2012, p. 58) ได้ทำการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวอแก้ววิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หมู่บ้านของเรา (Our Village) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวอแก้ววิทยา สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนั้นเพราะเป็นเรื่องท้องถิ่นที่ใกล้ตัวนักเรียน มีการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น ตลอดจนการสอนที่ใช้เทคนิคและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนมากขึ้นและมีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนการสอน ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และ นพวรรณ วงศ์วาร (Wongwan, P., 2021, p. 127) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง เมืองปากน้ำโพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง เมืองปากน้ำโพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ที่เป็นเช่นนั้นเพราะหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สร้างขึ้นมีคุณภาพตามลักษณะของหน่วยการเรียนรู้ ตอบสนองความต้องการของนักเรียนในด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่นักเรียน ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองสนใจจึงช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

3. ความพึงพอใจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ท้องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะได้รับการจัดการเรียนรู้จากหน่วยการเรียนรู้ ที่มีเนื้อหาสาระตามความต้องการของนักเรียนและเป็นเนื้อหาสาระที่อยู่ในท้องถิ่น ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเมืองนครสวรรค์ คือ บึงบอระเพ็ด อุทยานสวรรค์ แก่งเกาะใหญ่ เขาหน่อ – เขาแก้ววนอุทยานถ้ำเพชร – ถ้ำทอง นักเรียนได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาและกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานที่นั้น ๆ รวมถึงส่งเสริมให้นักเรียนตระหนัก เห็นคุณค่าและอนุรักษ์ท้องถิ่นของตนเอง จึงส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของสุธารัตน์ ฉาน้ำ (Chacham, S., 2012, p. 175) ได้ทำการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง Naradhiwat; My Livable Hometown กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง Naradhiwat; My Livable Hometown อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.82 เป็นไปตามเกณฑ์เฉลี่ย 4.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรยืดหยุ่นเวลาให้เหมาะสมในการทำกิจกรรม เนื่องจากนักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน
2. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรมีการเสริมแรงทางบวกให้กับนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีกำลังใจและมีแรงผลักดันในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เช่น การให้คำชม การให้คะแนนพิเศษ การให้รางวัล เป็นต้น
3. ในการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ ครูผู้สอนอาจจะเพิ่มกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ เพื่อให้นักเรียนได้เกิดประสบการณ์จริงและเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยและพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในเรื่องอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับท้องถิ่นของแต่ละสถานศึกษา เพื่อพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายและส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักเห็นคุณค่าและอนุรักษ์ท้องถิ่นของตนเอง
2. ควรทำการวิจัยและพัฒนาหน่วยการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ ในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อพัฒนานักเรียนให้ได้รับความรู้และได้ฝึกทักษะภาษาอังกฤษ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน

Reference

- Buasri, T. (1988). *Curriculum Theory: Design and Development*. Bangkok: Erawan Printing.
- _____. (1999). *Curriculum Theory*. Bangkok: Pattana Suksa.
- Bunnark, C. (2018). *Problems in Teaching English in Thailand. and Suggestions Strategy for Developing English Language Teaching and Learning for the Year 2021–2025*. [Master of Education Thesis]. Suan Sunandha Rajabhat University.
- Bunsaeng, B. (2011). *Development of an Integrated English Learning Unit on Local Environment, Grade 5, Educational Service Area Office Sakon Nakhon Primary Education Area 2*. [Master of Education Thesis]. Sakon Nakhon Rajabhat University.
- Chacham, S. (2012). *Development of Local Learning Units on Naradhiwat; My Livable. Hometown, Foreign Language Learning Group for Secondary School Students 2 Mueang Narathiwat District Narathiwat Province*. [Master of Education Thesis]. Thaksin University.
- Chaiyasorn, S. (1985). *Curriculum System – Teaching*. Chiang Mai: Phra Singh Printing.
- Cheyakiwong, U. (2002). *Local Curriculum Learning Reform Strategy*. Bangkok: Krungthana Phatthana.
- Chianthanrak, K. (2012). *Development of Local Learning Units to Develop English Communication Skills Using Local Learning Resources Mathayom 2 Level, Wo Kaew School Lampang Provincial Administrative Organization*. [Master of Education Thesis]. Lampang Rajabhat University.
- Matchimo, P. (2016). *Developing English Reading Skills Using Spelling Techniques. Words Included with 2W3P Learning Management for Students in Grade 5*. [Master of Education Thesis]. Maha Sarakham Rajabhat University.
- Ministry of Education. (2008). *Basic Education Core Curriculum 2008*. Bangkok: Agricultural Cooperative Assembly of Thailand Limited.

- National Institute of Educational Testing. (2019). *Summary of National Educational Test Results Basic (O-NET) Grade 6 Level*. Available on www.newonetestresult.niet.or.th (Retrieved 2020, July 15).
- Office of the Education Commission. (2002). *National Education Act B.E. 2542 and no. Amended (Edition 2) 2002*. Bangkok: Phrik Wan Graphic.
- Office of the Secretariat of the House of Representatives. (2016). *ASEAN Charter*. Electronic academic documents. Available on <http://www.parliament.go.th/library> (Retrieved 2020, October 22)
- Pengsawat, W. (2009). Research and Development. *Journal of Sakon Nakhon Rajabhat University*, 1(2), 2–12.
- Pilanthanon, N. (2002). *From Standards to Classrooms*. Bangkok: Thai Wattana Panich.
- Rattanasinchai, N. (2010). *Development of Local Curriculum*. Chiang Mai: Chiang Mai Rajabhat University.
- Suwannapak, P. (2012). *Development of Local Learning Units on Makoknue, My Wonderful Town, Foreign Language Learning Group for Students Grade 6, Phatthalung Province*. [Master of Education Thesis]. Thaksin University.
- Wankong, A. (2016). English language teaching and learning in the 21st century. *Journal Yanasangworn Research Institute*, 7(2), 303 – 313.
- Wongwan, N. (2021). *Development of a Local English Language Learning Unit on Pak Nam Pho for Mathayom 3 students*. [Master of Education Thesis]. Nakhon Sawan Rajabhat University.
- Wora-at, P. (2019). *Nakhon Sawan Suksa*. Nakhon Sawan: Wisut Printing Limited Partnership 1969.
- Worakam, P. (2009). *Educational Research*. (3rd edition). Maha Sarakham: Taksila Printing.

**วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ**
**JOURNAL OF GRADUATE STUDIES IN NORTHERN
RAJABHAT UNIVERSITIES**

ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2567

Vol. 14 No. 2 May - August 2024

Print ISSN 2229-2683

Electronic ISSN 2408-1418

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
69 หมู่ 1 ตำบลนครชุม อำเภอเมือง
จังหวัดกำแพงเพชร 62000
โทรศัพท์ 055-706555 ต่อ 1770
อีเมล: graduates@kpru.ac.th